

**DIE VERNUWINGSKERKE VANUIT BAPTISTE
AGTERGROND EN HULLE ROL IN PRETORIA EN
OMGEWING : 'n KERKHISTORIESE STUDIE**

DEUR

JACOBUS MARTINUS JOUBERT DE WIT

VOORGELê TER VERVULLING VAN 'N DEEL
VAN DIE VEREISTES VIR DIE GRAAD

PHILOSOPHIAE DOCTOR

IN DIE

FAKULTEIT TEOLOGIE (AFDELING B)

DEPARTEMENT KERKGESKIEDENIS EN KERKREG

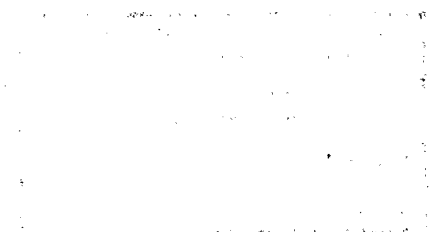
VAN DIE

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA

PROMOTOR: PROF J W HOFMEYR

PRETORIA

OKTOBER 1999

**THE RENEWAL CHURCHES FROM A BAPTIST
BACKGROUND AND THEIR ROLE IN PRETORIA AND
THE PRETORIA REGION: A CHURCH HISTORICAL
STUDY**

BY

JACOBUS MARTINUS JOUBERT DE WIT

SUBMITTED AS PARTIAL FULFILMENT OF THE REQUIREMENTS FOR THE
DEGREE

PHILOSOPHIAE DOCTOR

IN THE

FACULTY OF THEOLOGY (SECTION B)

DEPARTMENT OF CHURCH HISTORY

AND CHURCH POLITY

AT THE

UNIVERSITY OF PRETORIA

PROMOTOR: PROF J W HOFMEYR

PRETORIA

OCTOBER 1999

'N WOORD VAN DANK

Jesus Christus my Verlosser, Saligmaker en Vriend aan wie al die eer en dank toekom. Sonder Hom sou ek dit nie kon of wou doen nie.

Professor J W Hofmeyr vir sy uiters vriendelike en bekwame leiding. Om onder hom te kon studeer was vir my 'n baie groot voorreg.

Die Universiteit van Pretoria en die Fakulteit Teologie vir alle hulp en bystand.

The Division for Social Sciences and Humanities of the National Research Foundation (NRF) for their financial assistance which is sincerely appreciated.

Die tere nagedagtenis van my Pa en Ma wat my altyd tot verdere studie aangemoedig en ondersteun het asook die voorreg wat ek gehad het om sulke wonderlike ouers te kon hê.

My vrou Daleen, my dogter Hentie-Marie en my seun Christie vir al hulle liefde, bystand en ondersteuning.

Die Deo Gloria Baptiste Kerk vir al hulle liefde en hulp op verskeie terreine.

Mev. Estelle van Dyk vir die vriendelike, bekwame en toegewyde wyse waarop sy die tikwerk behartig het.

Dr. Elize Lubbe vir haar vriendelike hulp met die proeflees.

Mnr. Johan (Baksteen) Coetzee vir die profesionele fotowerk.

OPSOMMING

DIE VERNUWINGSKERKE VANUIT BAPTISTE AGTERGROND EN HULLE ROL IN PRETORIA EN OMGEWING : 'n KERKHISTORIESE STUDIE

Pretoria is gestig as kerkplaas en het later die hoofsetel van die ou Zuid Afrikaansche Republiek geword. Die gebied in en rondom Pretoria was aanvanklik deur swartmense bewoon waar Mzilikazi dan ook 'n kraal op die huidige Meintjieskop gehad het waar die Uniegebou vandag geleë is. Feitlik elke bekende denominasie in Suid-Afrika se geskiedenis loop iewers deur Pretoria en as administratiewe hoofstad van eers die Unie van Suid-Afrika en die Republiek van Suid-Afrika en nog later die demokratiese Suid-Afrika is Pretoria se geskiedenis nou verbind aan al die hoofstroom denominasies in Suid-Afrika waaronder die Baptiste Kerk ingesluit is.

Die moderne Baptiste Kerk het sy ontstaan in Engeland gehad waar dit langs 'n Calvinistiese en Arminiaanse weg ontwikkel het. 'n Kontinuiteit tussen die Calvinistiese deel of die sogenaamde "Particular Baptists" en die Anabaptiste word deur resente navorsing uitgewys. Die Baptiste Kerk het intussen ook na die V.S.A. versprei waar dit vandag een van die grootste Protestantse denominasies is.

Die Baptiste Kerk kom via die Britse setlaars van 1820 en die Duitse setlaars na Suid-Afrika en uiteindelik ook na Pretoria waar 'n gemeente in 1889 gestig word. 'n Noue verband tussen C H Spurgeon en die Baptiste Kerk in Suid-Afrika bestaan op verskeie terreine.

Jan Hendrik Hofmeyr die regterhand van die eertydse Eerste Minister Genl. J C Smuts was 'n lid van die Baptiste Kerk in Pretoria en word een van die

vroegste Christelike anti-apartheidstemme in Suid-Afrika. Dit vind later weerklank in verskeie vernuwingskerke.

Die Charismatiese beweging begin wêreldwyd in tradisionele kerke waar mense die gawes van die Heilige Gees beoefen in kerke wat dit nog nooit gedoen het nie. Die beweging kom ook na Suid-Afrika en na Pretoria waar die “Hatfield Baptist Church” een van die bekendste vernuwingskerke in Suid-Afrika word. Onder Pastor Ed Roebert groei die kerk tussen 1962 en 1997 van 126 tot ongeveer 6 000 lidmate. Hatfield verlaat die Baptiste Unie in 1984. Hierdie vernuwingskerke sou uiteindelik geen onbeduidende rol op kerk, teologie en samelewing in die Pretoria-konteks uitoefen nie.

Uit Hatfield ontstaan vier vernuwingskerke, naamlik die Lewende Woord gemeente met Neville Norden as pastor, “Grace Baptist Church” met Samson Monageng as pastor, “Manna Ministries” met Allan Watt as pastor en die Deo Gloria Baptiste Kerk met Joep de Wit as pastor. ‘n Uitbreidingswerk van “Grace Baptist Church” is in ‘n plakkerskamp opgerig.

Vernuwingskerke wat binne die Baptiste Unie los van Hatfield ontstaan het, behels die “Mabopane Central Baptist Church” met Reuben Mamatsinya as pastor, die “Mount Carmel Baptist Church” met George Mataboge as pastor, die “Siloam Baptist Church” met Johannes Mashaba as pastor en die “Laudium Baptist Church” met Chin Reddy as pastor.

Verskeie van die swart pastors het baie gely onder die apartheidsregime en een het selfs in aanhouding as gevolg van politieke bedrywighede in die tronk die Bybel vir die eerste keer begin lees. Die vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond is baie aktief in hulle sosiale omgewings.

Al die vernuwingsgemeentes funksioneer op Baptiste beginsels en die gawes van die Heilige Gees word op gebalanseerde wyse geleer en beoefen. Ook verskeie leerstellinge waaronder heiligmaking en soteriologiese en

eskatologiese sieninge is ondersoek asook moontlike bande met die sogenaamde "Toronto Blessing". 'n Duidelike onderskeid bestaan in hulle leer oor die Heilige Gees teenoor die van tradisionele Pinksterkerke. Die spreek in vreemde tale word nie as dié teken van die vervulling met die Heilige Gees gesien nie.

Die toekoms van die Baptiste Kerk in Suid-Afrika sal grootliks bepaal word deur die vernuwingsgesinde gemeentes. Hierdie vernuwingsgesinde gemeentes is vernuwingsgesind nie alleen in 'n teologiese sin nie, maar ook in 'n kulturele sin.

SUMMARY

THE RENEWAL CHURCHES FROM A BAPTIST BACKGROUND AND THEIR ROLE IN PRETORIA AND THE PRETORIA REGION: A CHURCH HISTORICAL STUDY

Pretoria was founded as a church farm and later became the capital of the old South African Republic. Black people first occupied the area in and around Pretoria where Mzilikazi had a kraal on Meintjieskop where the Union Building is situated today. Almost every mainline denomination in South Africa's history is connected with Pretoria and as the administrative capital of the former Union of South Africa and Republic of South Africa and the current democratic South Africa Pretoria's history is closely related to the mainline denominations, which includes the Baptist Church.

The modern Baptist church had its origin in England where it developed along a Calvinistic and Arminian line. Continuity between the Calvinistic segment or the so-called Particular Baptist and the Anabaptist movement is pointed out by recent research. The Baptist church also spread to the USA where it presently is one of the largest protestant denominations.

The Baptist church came to South Africa via the 1820 British Settlers followed by the German Settlers. A congregation was started in 1889 in Pretoria. A close relationship existed between C H Spurgeon and the Baptist Church in South Africa.

Jan Hendrik Hofmeyr the deputy of a former Prime Minister Genl. J C Smuts was a member of the Baptist church in Pretoria and is regarded as one of the earliest Christian anti-apartheid voices in South Africa. Some of his views were later found in many of the renewal churches.

The Charismatic movement started all over the world in traditional churches

where people exercised the gifts of the Holy Spirit in churches who never believed in the operation of the gifts of the Holy Spirit. The movement came to South Africa and also to Pretoria where the Hatfield Baptist Church became one of the most well known churches in the renewal in South Africa. Under pastor Ed Roebert the church grew from 126 members in 1962 to roundabout 6 000 members in 1997. Hatfield left the Baptist Union in 1984. Eventually these renewal churches played a very important role in the church, theology and the society as a whole in the Pretoria context.

Out of Hatfield four new renewal churches started, the Living Word Congregation with Neville Norden as pastor, the Grace Baptist Church with Samson Monageng as pastor, Manna Ministries with Alan Watt as pastor and the Deo Gloria Baptist Church with Joep de Wit as pastor. The extension work of Grace Baptist Church is situated in a squatter camp.

Renewal churches that started within the Baptist Union and not under the direct influence of Hatfield consisted of the Mabopane Central Baptist Church with Reuben Mamatsinya as pastor, the Mount Carmel Baptist Church with George Mataboge as pastor, the Siloam Baptist Church with Johannes Mashaba as pastor and the Laudium Baptist Church with Chin Reddy as pastor.

Several of the black pastors suffered a lot under the apartheid regime and one who was jailed for political activities for the first time in his life started to read the Bible while he was jailed. The renewal churches from a Baptist background are in the meantime very active in their social environments.

All the renewal congregations function on Baptist principals and the gifts of the Holy Spirit is taught and practised in a balanced way. Several doctrines like sanctification and soteriology and eschatological views were researched as well as possible links to the so-called Toronto blessing. A clear distinction consists in their doctrine concerning the Holy Spirit as against that of the

traditional Pentecostal churches. Speaking in tongues is not regarded as the sign of the infilling of the Holy Spirit.

The renewal churches will largely determine the future of the Baptist Church in South Africa. These churches are not only renewal churches in the theological sense but also in a cultural sense.

INHOUDSOPGAWE

'N WOORD VAN DANK	1
OPSOMMING	2
SUMMARY	5
INHOUDSOPGAWE	8

AFDELING A

INLEIDING

HOOFSTUK 1

INLEIDENDE OPMERKINGE

1. Motivering en Navorsingsproses.	19
1.1 Motivering vir studie.	19
1.2 Bronversameling.	24
1.3 Terreinafbakening en terminologie.	25
1.4 Probleemstelling.	26
1.5 Raamwerk.	26
1.6 Hipotese.	28
2. Beskrywing van kerkgeskiedenis as studiegebied.	30
2.1 Die indeling van die kerkgeskiedenis.	30
2.1.1 Chronologiese indeling.	30
2.1.2 Indeling volgens die inhoud.	31
2.1.2.1 Die Dogmageskiedenis.	31
2.1.2.2 Patristiek.	31
2.1.2.3 Sendinggeskiedenis.	31
2.1.2.4 Kerkreg en die geskiedenis van kerklike regsvorme.	32
2.1.3 Die relevansie van die kerkgeskiedenis.	32
2.1.3.1 Om insig te gee aangaande die verlede.	33
2.1.3.2 Om die hede te verstaan.	34
2.1.3.3 Die toekoms.	34
2.1.4 Kerkgeskiedenis as akademiese dissipline.	34

3. Kerkgeskiedskrywing in Suid Afrika.	36
3.1 Agtergrond.	36
3.2 Historiografiese tradisies in die Suider Afrikaanse konteks.	36
3.2.1 Die imperialistiese tradisie.	36
3.2.2 Sendingtradisie.	37
3.2.3 Nasionalistiese tradisie.	37
3.2.4 Ander tradisies in Suid Afrika.	37
4. Tendense in die kerkhistoriografie.	39
5. Interpretasie en beoordeling.	43

HOOFSTUK 2

DIE GESKIEDENIS VAN PRETORIA EN DIE HUIDIGE SITUASIE

1. Die Voortrekkers.	44
2. Die eerste swart bewoners.	46
3. Die stigting van Pretoria.	48
4. Verdere geskiedenis van Pretoria tot en met die Anglo-Boereoorlog.	58
4.1 President Burgers.	61
4.2 Anneksasie.	64
4.3 Kerklike situasie.	65
4.3.1. Die Nederduitsch Hervormde Kerk.	65
4.3.2. Die Nederduitse Gereformeerde Kerk.	67
4.3.3. Die Gereformeerde Kerk.	68
4.3.4. Die Metodiste Kerk.	68
4.3.5. Die Anglikaanse Kerk.	69
4.3.6. Die Rooms Katolieke Kerk.	69
4.3.7. Die Presbiteriaanse Kerk.	70
4.3.8. Die Joodse Sinagoge.	71
4. 4. President Paul Kruger.	71
5. Pretoria se eerste burgemeester.	76
6. Verdere geskiedenis.	77
7. Interpretasie en beoordeling.	80

HOOFSTUK 3

DIE ONTSTAANGESKIEDENIS VAN DIE BAPTISTE KERK

WÊRELDWYD

1. Die Anabaptiste.	82
2. Kontinuiteit tussen die Anabaptiste en Baptiste beweging.	89
3. Die "General Baptists".	92
4. Die "Particular Baptists".	95
5. Die Baptiste Kerk in Amerika.	98
6. Interpretasie en beoordeling.	101

HOOFSTUK 4

DIE BAPTISTE KERK IN SUID AFRIKA

1. Die Britse setlaars.	102
2. Die Duitse setlaars.	109
3. Die stigting van die Baptiste Unie.	112
4. Die "Baptist College".	116
5. Interpretasie en beoordeling.	119

HOOFSTUK 5

DIE BAPTISTE KERK IN PRETORIA

1. Die stigting van die eerste gemeente 1889.	121
2. Die Anglo-Boereoorlog.	126
3. Die invloed van C H Spurgeon in die Baptiste kerk in Suid Afrika
en Pretoria.	131
4. Interpretasie en beoordeling.	134

HOOFSTUK 6

JAN HENDRIK HOFMEYR, DIE BAPTISTE KERK EN APARTHEID

1. Geboorte en afkoms.	136
2. Akademiese prestasies.	138
3. Diskriminasie a.g.v. sy Baptiste kerklidmaatskap.	140

4. Anti-Semitisme.	141
5. Toetrede tot die politiek.	142
6. Man van beginsel in die stryd teen Apartheid.	143
7. Oorlog en voortsetting van die stryd teen Apartheid.	147
8. Einde van die pad.	153
9. Interpretasie en beoordeling.	155

AFDELING B

DIE VESTIGINGSGESKIEDENIS VAN VERNUWINGSKERKE IN PRETORIA

HOOFSTUK 7

DIE STIGTING VAN DIE CHARISMATIESE BEWEGING IN PRETORIA.

1. Die Charismatiese beweging wêreldwyd.	156
1.1 Die Pinksterbeweging.	156
1.2 Die Charismatiese beweging.	158
1.3 Die Charismatiese beweging in Suid Afrika.	162
1.4 Interpretasie en beoordeling.	165
2. Die ontstaan van die "Hatfield Baptist Church" en ontwikkeling tot 'n Charismatiese gemeente.	167
2.1 Voorgeskiedenis.	167
2.2 Pastor Ed Roebert se bediening.	168
2.3 Oorgang na 'n Charismatiese kerk	169
2.4 Verhouding met die Baptiste Unie.	170
2.5 Breuk met die Baptiste Unie.	171
2.6 Radikale verandering.	172
2.7 Samestelling.	172
2.8 "International Fellowship of Christian Churches".	174
2.9 Interpretasie en Beoordeling.	175

HOOFSTUK 8

ONTSTAANGESKIEDENIS VAN VERNUWINGSKERKE VANUIT HATFIELD.

1. Lewende Woord - Neville Norden.	177
1.1 Ontstaansgeskiedenis.	177
1.2 Multikulturele samestelling.	180
1.3 Interpretasie en beoordeling.	181
2. "Grace Baptist Church" - Samson Monageng.	185
2.1 Ontstaansgeskiedenis.	185
2.2 Multikulturele samestelling - beïnvloeding en benadeling deur die apartheidsstelsel.	189
2.3 Ekumeniese bedrywighede.	190
2.3.1 Verhouding met die Baptiste Unie.	190
2.3.2 Verhouding met ander charismatiese gemeentes.	190
2.3.3 Verhouding met ander tradisionele kerke.	190
2.4 Gemeenskapsbetrokkenheid.	190
2.5 Interpretasie en beoordeling.	191
3. "Manna Ministries" – Allan Watt.	194
3.1 Ontstaansgeskiedenis.	194
3.2 Multikulturele samestelling.	199
3.3 Ekumeniese bedrywighede.	201
3.3.1 Bande met Baptiste Unie.	201
3.3.2 Verhouding met ander vernuwingskerke.	202
3.3.3 Verhouding met ander Pinksterkerke.	202
3.3.4 Verhouding met gevestigde kerke.	203
3.3.5 Suid Afrikaanse Raad van Kerke.	203
3.3.6 Gemeenskapsbetrokkenheid.	204
3.4 Interpretasie en beoordeling.	204

4. Deo Gloria Baptiste Kerk.	206
4.1 Ontstaansgeskiedenis.	206
4.2 Interpretasie en beoordeling.	212

HOOFSTUK 9

ONTSTAANGESKIEDENIS VAN VERNUWINGKERKE VANUIT DIE BAPTISTE UNIE

1. "Mount Carmel Baptist Church"- George Mataboge.	215
1.1 Ontstaansgeskiedenis.	215
1.2 Die verhouding tussen die Baptiste Unie en die "Baptist Convention".	224
1.3 Multikulturele samestelling - beïnvloeding en benadeling deur die apartheidssisteem.	228
1.4 Ekumeniese bedrywighede.	230
1.4.1 Bande met die Baptiste Unie.	230
1.4.2 Verhouding met ander vernuwingskerke.	230
1.4.3 Verhouding met ander Pinksterkerke.	231
1.4.4 Verhouding met tradisionele kerke.	231
1.4.5 Suid Afrikaanse Raad van Kerke.	231
1.4.6 Gemeenskapsbetrokkenheid.	232
1.5 Interpretasie en beoordeling.	233
2. "Mabopane Central Baptist Church" - Reuben Mamatsinya.	234
2.1 Ontstaansgeskiedenis.	234
2.2 Multikulturele samestelling - beïnvloeding en benadeling deur die apartheidsisteem.	238
2.3 Ekumeniese bedrywighede.	239
2.3.1 Bande met die Baptiste Unie.	239
2.3.2 Verhouding met ander vernuwingskerke.	240
2.3.3 Verhouding met ander pinksterkerke.	240

2.3.4	Verhouding met tradisionele kerke.	240
2.3.5	Gemeenskapsbetrokkenheid.	240
2.4	Interpretasie en beoordeling.	243
3.	“Siloam Baptist Church” - Johannes Mashaba.	245
3.1	Ontstaansgeskiedenis.	245
3.2	Multikulturele samestelling - beïnvloeding en benadeling deur die apartheidsisteem.	247
3.3	Ekumeniese bedrywighede.	249
3.3.1	Bande met die Baptiste Unie.	249
3.3.2	Verhouding met ander vernuwingskerke.	249
3.3.3	Verhouding met ander Pinksterkerke.	250
3.3.4	Verhouding met die Suid Afrikaanse Raad van Kerke.	250
3.3.5	Gemeenskapsbetrokkenheid.	250
3.4	Interpretasie en beoordeling.	251
4.	“Laudium Baptist Church” - Rev. Chin Reddy.	253
4.1	Ontstaansgeskiedenis.	253
4.2	Uitreiking in “Lotus Gardens”.	256
4.3	Gemeenskapsbetrokkenheid.	257
4.4	Interpretasie en beoordeling.	258

AFDELING C

VERNUWINGSKERKE IN PRETORIA EN HUL TEOLOGIEë

HOOFSTUK 10

VERNUWINGSKERKE SE TEOLOGIESE BANDE MET BAPTISTE TEOLOGIEë

1.	Die wedergeboorte en doop van gelowiges.	260
2.	Die Bybel as finale gesag en die Goddelike Drie Eenheid.	263
3.	Die outonomie van die lokale gemeente.	264

4. Priesterskap van die gelowiges.	265
5. Die kongregasionalistiese regeringstelsel.	265
6. Kerk en staat.	268
7. Interpretasie en beoordeling.	269

HOOFSTUK 11

VERNUWINGSKERKE EN VERNUWINGSTELOGIE.

1. Die werk, vervulling en doping van die Heilige Gees.	271
2. Die gawes van die Heilige Gees.	271
2.1 Woord van wysheid.	271
2.2 Woord van kennis.	273
2.3 Gawe van geloof.	275
2.4 Genadegawes van gesondmaking.	276
2.5 Werkinge van kragte.	277
2.6 Profesie.	278
2.7 Onderskeiding van geeste.	281
2.8 Spreek in vreemde tale.	282
2.9 Uitleg van tale.	283
2.10 Interpretasie en beoordeling.	283

HOOFSTUK 12

ANDER VERNUWINGSKENMERKE

1. Voetewas.	285
2. Vas.	285
3. Barmhartigheidsdiens.	285
4. Gee van tiendes.	286
5. Interpretasie en beoordeling.	287

HOOFSTUK 13

TABOES

1. Definisie van Taboes.	289
1.1. Tabak.	289

1.2. Gebruik van alkohol.	290
1.3. Voorhuwelikse seks.	290
1.4. Dans.	291
1.5. Dobbelary.	292
1.6. Grimering.	292
1.7. Kleredrag.	293
1.8. Sondag- en Sabbatsontheiliging.	293
1.9. Egskeiding en hertrou.	293
1.10. Interpretasie en beoordeling.	294

HOOFSUK 14

SOTERIOLOGIESE EN ESKATOLOGIESE LERINGE

1. Die genadeverbond.	296
2. Uitverkiesing.	296
3. Die volharding van die heiliges.	297
4. Israel.	298
5. Die wegraping.	300
6. Interpretasie en beoordeling.	301

HOOFSTUK 15

VERLOSSING VAN DEMONIESE MAGTE

1. Demoniese werking vandag.	303
2. Verlossingsbediening.	304
3. Bloedlynvloeke.	305
4. Interpretasie en beoordeling.	306

HOOFSTUK 16

BANDE MET SOGENAAMDE TORONTO BLESSING

1. Oorsig van ontstaan.	307
2. Manifestasies.	307
3. Interpretasie en beoordeling.	311

AFDELING D

SAMEVATTING EN SLOTBEOORDELING

HOOFSTUK 17

SAMEVATTING EN SLOTBEOORDELING

1. Samevatting.	312
2. Slotbeoordeling.	326
2.1 Rol in die samelewing.	326
2.2 Afkoms en verhouding met pinksterteologie.	326
2.3 Stryd teen apartheid.	328
2.4 Kulturele verskille.	328
2.5 Verdere navorsing.	328
2.6 Toekomsvisie.	331
BRONNELYS	332
BYLAAG 1	345
BYLAAG 2	358
BYLAAG 3	361
BYLAAG 4	364
BYLAAG 5	367
BYLAAG 6	369
BYLAAG 7	372
BYLAAG 8	375
BYLAAG 9	378
BYLAAG 10	382
BYLAAG 11	385
BYLAAG 12	389
BYLAAG 13	392

FOTOS

- Foto – Nagmaal op Kerkplein	57
- Foto – President Paul Kruger	81
- Foto – C H Spurgeon	81
- Foto – Hoeksteen van die eerste gebou van “Central Baptist Church” gelê deur President S J P Kruger.	135
- Foto – Hoeksteen van die derde gebou van “Central Baptist Church” gelê deur J H Hofmeyr.	135
- Foto – “Hatfield Baptist Church” Suidstraat.	176
- Foto – Lewende Woord gemeente.	184
- Foto – “Grace Baptist Church”.	184
- Foto – Rev. Reuben Mamatsinya neem kruideniersware vir die straatkinders in ontvangs.	188
- Foto – Mev. Anna Matherije.	188
- Foto – Rev. Allan Watt predikant van “Manna Ministries”.	204
- Foto – Deo Gloria Baptiste Kerk.	205
- Foto – Frikkie Olivier – Selleier van Deo Gloria Baptiste Kerk.	205
- Foto - Ouderlinge P W Vorster en A K van Coller saam met die leraar van Deo Gloria Baptiste Kerk	213
- Foto – Rev. George Mataboge.	214
- Foto – Rev. Johannes Mashaba.	214
- Foto – Rev. Chin Reddy.	214
- Foto – ‘n Doopdiens in Deo Gloria Baptiste Kerk.	262

AFDELING A
INLEIDING
HOOFSTUK 1
INLEIDENDE OPMERKINGE

1. Motivering en navorsingsproses

1.1 Motivering vir studie

Vir baie mense het daar in die nuwe Suid Afrika 'n deel van die geskiedenis van die kerk oopgegaan wat hulle in die ou Suid Afrika nie eens van bewus was nie. Die leed, die hartseer, die armoede, die onreg, honger, pyn en vele ander ontberinge waardeur ware gelowiges moes werk in hulle wandel met Jesus Christus as Verlosser en Saligmaker was vir die bevoorregte deel van die liggaam van Christus in 'n baie groot mate 'n verborgenheid.

Volgens die 1996 sensussyfers het meer as 439 000 mense hulleself as Baptiste beskryf. 'n Groot deel van hierdie getal mense kan as vernuwend beskryf word. Hierdie vernuwing is nie net 'n teologiese vernuwing nie, maar hierdie vernuwing dui ook op 'n totale vernuwing wat die liturgie en die etniese samestelling van die Baptiste Unie aanbetref. Vir baie jare lank is die Baptiste Unie ook verdeel op die ou apartheidspatroom in kerke vir blankes, vir swartes, vir bruinmense en vir Indiërs. Hoewel die Baptiste Unie amptelik teen apartheid gekant was is dit baie duidelik dat die verskillende strukture wat deur die Baptiste Unie tot stand gekom het op die ou basis van afsonderlike ontwikkeling gebou was.

Skrywer hiervan het in 1972 vanuit 'n eng Afrikaanse agtergrond in die Baptiste kerkwêreld tot 'n saligmakende geloof in Jesus Christus gekom en is sedertdien op een of ander wyse altyd nou met die Baptiste kerk in aanraking.

Hierdie studie verteenwoordig 'n poging om iets van 'n pionierswerk te wees ten opsigte van 'n voetsool perspektief op vernuwingskerke in die Pretoria omgewing. Daarbenewens is dit ook 'n studie wat vanweë die aard daarvan sterk gebruik moes maak van mondelinge bronne.

Veral na die uittrede van die "Hatfield Baptist Church" uit die Baptiste Unie was dit baie duidelik dat daar geen aandag hoegenaamd gegee is aan oorblywende vernuwingskerke wat nog in die Baptiste Unie is asook wat van ander vernuwingskerke geword het wat tog op een of ander manier vanuit 'n Baptiste agtergrond ontstaan het nie. Van hierdie gemeentes is swart gemeentes wat te midde van groot armoede selfs in plakkerskampe werk en waarvan die geskiedenis nog nooit opgeskrywe is nie. Die omstandighede waaronder hierdie kerke hulle mense moet bedien, hulle geskiedenis en agtergrond is nog nooit nagevors nie en dis iets wat verlore sal gaan indien daar nie navorsing oor gedoen word nie. Juis die geskiedenis van die kerke wat die oorgang beleef het vanuit die ou Suid Afrika na die nuwe Suid Afrika is baie belangrik omdat dit die kerk op grondvlak beskryf tydens so 'n belangrike tydvak van die geskiedenis van Suid Afrika. Nie net die geskiedenis van die kerke nie, maar ook hulle rol in die Pretoriase samelewing behoort nagevors te word. Hulle teologiese sieninge, hulle invloed in die gemeenskap, hulle politieke betrokkenheid, hulle werkzaamheid op die terrein van welsyn en onderwys behoort nagevors en geboekstaaf te word. Oor die geskiedenis van die blanke gemeentes en dan veral die van die "Central Baptist Church" wat die eerste was en ook die van die "Hatfield Baptist Church" wat vir baie jare die grootste was, is kleiner werke geskryf maar wat die ander kerke aanbetref is daar nie 'n enkele boek op die mark wat hierdie geskiedenis aandui nie en gemeenteblaadjies, traktaatjies en somtyds net 'n handgeskrewe stuk is die enigste inligting wat van hierdie kerke beskikbaar is. In die oorgrote meerderheid van die gevalle egter is daar niks op skrif van hierdie gemeentes nie en is veldwerk noodsaaklik.

Die geskiedenis van die vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond en hulle rol in die Pretoriase samelewing moet eerstens met die geskiedenis van Pretoria as vertrekpunt beskryf word. Pretoria was reeds voor die koms van blankes na hierdie gebied 'n regeringsetel gewees toe Mzilikasi (Silkaats) sy Matabelevolk vanaf Meintjieskop in Pretoria regeer het. Pretoria het begin as 'n kerkplaas van die Nederduitsch Hervormde Kerk en ontwikkel later van die hoofstad van die ou Zuid-Afrikaansche Republiek, tot die hoofstad van die Unie van Suid Afrika en later die Republiek van Suid Afrika en nog later die demokratiese Republiek van Suid Afrika. Een van die kerke wat reeds vroeg in die kerklike geskiedenis hier gevestig is, is die Baptiste kerk wat sy oorspronklike ontstaan in Engeland gehad het waar twee verskillende tipes Baptiste kerke ontstaan het naamlik die "General Baptists" en die "Particular Baptists". Die Baptiste kerk het wêreldwyd versprei en as gevolg van die koms van die 1820 Britse setlaars ook na Suid Afrika gekom. Hierdie eerste Britse Baptiste is aangevul deur Duitse setlaars wat ook onder Afrikaanssprekendes begin werk het en later is 'n Baptiste Unie gestig en is ook ernstig begin met akademiese opleiding vir voornemende leraars van die kerk. So het die kerk ook na Pretoria uitgebrei en sedert die stigting van die eerste gemeente in 1889 het die Baptiste werk in Pretoria en omliggende dele uitgebrei na 42 verskillende gemeentes. Hoewel baie van die gemeentes in die Pretoria omgewing in die distrik is en selfs buite die grense van die Gauteng Provinsie val is al hierdie gemeentes tog gegroepeer onder 'n Pretoria forum wat insluit al die gemeentes van Pretoria en omliggende dele. Die komitee wat dan ook verantwoordelik is om kerkstigting in en rondom Pretoria te bevorder heet die "Pretoria and District Church Planting Committee".

Charles Haddon Spurgeon die, prins van predikers, van die vorige eeu en een van die Baptiste se mees bekende predikers ooit, was nou betrokke by die kerk in Suid Afrika en sy rol in die geskiedenis van die Baptiste kerk in Suid Afrika word dikwels onderskat. Hy het in preke verwys na etniese groepe in Suid Afrika, en het by geleenthede selfs verwys na mense in Suid

b14262460
i14530685

Afrika wat hy weet sy preke lees. 'n Boek van Spurgeon **Lectures to my students** was dan ook vir lank 'n voorgeskrewe boek aan die Teologiese Seminarium van die Universiteit van Stellenbosch.

Een van die grootste Baptiste in Suid Afrika was Jan Hendrik Hofmeyr, adjunk Premier onder Genl. Jan Smuts en die logiese opvolger van Genl. Smuts. Nie net word hierdie briljante jong man sy eerste betrekking ontsê vanweë die feit dat hy nie aan een van die drie susterskerke behoort het nie, maar ook word sy stem die eerste waarvan werklik gesê kan word dit 'n Christelike sowel as 'n politieke stem teen apartheid was. Genl. Smuts het by sy begrafnis Hofmeyr as die gewete van Suid Afrika beskryf. Hofmeyr het dan ook vir baie jare lank as jong man 'n begeerte gehad om tot die Baptiste bediening toe te tree.

Sedert die begin van hierdie eeu het die Pinksterbeweging wie se begin terugherlei kan word tot die Asuzastraat herlewing 'n geweldige groei regoor die wêreld beleef. Pinkstermense was egter nie in die tradisionele kerke welkom gewees nie en Pinksterdenominasies het dwarsoor die wêreld ontstaan en vandag is daar 'n groot aantal verskillende Pinksterdenominasies ook in Suid Afrika. Sedert 1960 het daar ook mense in tradisionele kerke begin om die Pinkster ondervinding deelagtig te word en na hierdie kerke word dus verwys as Charismatiese kerke. Dit is gemeentes wat nie uit hulle tradisionele denominasies wegbreek nie, maar wat tog ook glo dat die doping of vervulling met die Heilige Gees aktueel vir vandag is saam met die beoefening van die gawes van die Heilige Gees. Groot verskille tussen die Pinkster- en Charismatiese beweging het baie duidelik na vore gekom waarvan die belangrikste is dat die Charismatiese kerke nie soos die Pinksterkerke leer dat die spreek in vreemde tale dié teken is van die doping of vervulling met die Heilige Gees nie. Die geskiedenis van die Charismatiese beweging in Suid Afrika is baie swak gedokumenteer en die inligting wat wel van die beweging in Suid Afrika bekend is, is hoofsaaklik gegrond op die geskiedenis van spesifieke denominasies. In die Baptiste

kerk was die “Hatfield Baptist Church” by verre die mees bekende gewees asook die grootste vernuwingsgemeente. Onder die leiding van pastor Ed Roebert het die kerk gegroei vanaf 126 lidmate by pastor Roebert se aankoms in 1963 tot meer as 6 000 by sy afsterwe in 1997. In 1984 het die “Hatfield Baptist Church” egter uit die Baptiste Unie bedank as gevolg van leerverskille aangaande ouderlingsregering wat in botsing gekom het met die Baptiste se tradisionele kongregasionalistiese leer. ‘n Nuwe kerk naamlik die “International Fellowship of Christian Churches” (“I.F.C.C.”) het tot stand gekom onder leiding van ses vernuwingsleiers in Suid Afrika maar Hatfield het nie lank voor pastor Ed Roebert se dood in 1997 uit die “I.F.C.C.” bedank. Vanuit Hatfield het daar egter ook ‘n aantal ander gemeentes ontstaan waarvan die Lewende Woord gemeente, die grootste is. Die Lewende Woord gemeente is vandag ‘n baie prominente gemeente in Pretoria onder leiding van pastor Neville Norden, ‘n voormalige meneer Suid Afrika maar die gemeente is nie ‘n lid van die Baptiste Unie nie hoewel pastor Neville Norden ‘n lid van Hatfield was toe laasgenoemde nog deel van die Baptiste Unie was. “Manna Ministries” staan onder leiding van ‘n pastor Allan Watt wat voorheen ‘n Anglikaanse priester was voordat hy pastor by die “Hatfield Baptist Church” geword het. Hy het toe ‘n gemeente begin in die Wierdapark omgewing wat vandag ‘n sterk Baptiste werk is met redelike nou bande met die Toronto herlewing. Ook die Deo Gloria Baptiste Kerk het uit “Hatfield Baptist Church” ontstaan en is saam met Lewende Woord die enigste twee Afrikaanse vernuwingskerke wat ondersoek is. Dis ook die een met die mees gereformeerde teologie van al die gemeentes. Rev. Samson Monageng se “Grace Baptist Church” het ook ander “fellowships” gestig waarvan een ook ‘n kerk in die middel van ‘n plakkerskamp is.

Daar is ook vier vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond in Pretoria en omgewing wat nie direkte bande met die “Hatfield Baptist Church” gehad het nie maar deurentyd lid van die Baptiste Unie was en gebly het. Die “Mount Carmel Baptist Church” met Rev. George Mataboge as pastor is die eerste swart gemeente in Pretoria of omgewing wat ‘n president van die

Baptiste Unie opgelewer het. Rev. George Mataboge is tans die onderpresident van die Baptiste Unie en hy sal outomaties in September 1999 die President van die Baptiste Kerk word. Rev. Mataboge het dan ook baie jare in die tronk deurgebring as gevolg van politieke bedrywighede en is daarna baie keer deur die apartheidsstelsel geïntimideer. Sy getuigenis is 'n ware getuigenis van hoop vir Suid Afrika, hoedat hy deur dit alles tot 'n saligmakende geloof in Jesus Christus as Verlosser en Saligmaker gekom het en Hom daarna as 'n getroue en toegewyde dissipel gevolg het. "Mabopane Central Church" van Rev. Reuben Mamatsinya asook die "Siloam Baptist Church" van die Rev. Johannes Mashaba is twee swart gemeentes wat 'n baie groot invloed op hulle omgewings uitoefen. Die "Laudium Baptist Church" met 'n uitbreiding in "Lotus Gardens" is 'n gemeente met 'n besondere geskiedenis onder leiding van Rev. Chin Reddy wat ook as Indiër 'n baie prominente rol in Baptiste geleedere in Suid Afrika speel.

Uit teologiese bande van al hierdie gemeentes met die Baptiste Unie blyk dat hierdie gemeentes, hoewel vernuwend, tog op al die basiese Baptiste beginsels volledig Baptiste kerke is.

In al hierdie gemeentes se beoefening van die gawes van die Heilige Gees is die gemeentes uiters gematig en geen geesdrywery van enige aard vind in hierdie gemeentes plaas nie. Daar is dan ook sekere vaste oortuiginge, teologies sowel as eties, onder die gemeentes wat somtyds van mekaar verskil maar wat tog basies almal ingestel is op dissipelskap van Jesus Christus.

1.2 Bronversameling

Afdeling A van die studie fokus hoofsaaklik op die geskiedenis van Pretoria, op die Baptiste Kerk wêreldwyd asook die Baptiste kerk in Suid Afrika en die Baptiste Kerk in Pretoria. Die inligting wat uit die beskikbare bronne verkry

is moes verwerk word en veral dit wat van belang was op die kerklike situasie, is versamel.

Die vestigingsgeskiedenis van die vernuwingskerke in Pretoria is egter tot dusver baie min beskryf en in die meerderheid van gevalle was daar geen bronne wat geraadpleeg kon word nie. Oor die Charismatiese kerkontwikkeling wêreldwyd is daar ook baie beperkte bronne. Oor die “Hatfield Baptist Church” bestaan daar wel ‘n enkele bron; by al die ander gemeentes was die primêre bronne egter hoofsaaklik persoonlike onderhoude met pastors en gemeentelede en ander individue wat op een of ander wyse by hierdie gemeentes betrokke is of was.

Persoonlike onderhoude vorm dan ook die basis van hierdie inligting wat versamel is. Klankopnames van baie van die onderhoude is gemaak en die inligting is verwerk.

1.3 Terreinafbakening en terminologie

Die agtergrondsgeskiedenis van die verskillende pastors van die gemeentes wat ondersoek is, asook die algemene teologiese sieninge van die verskillende gemeentes en dan veral hulle beoefening van die gawes van die Heilige Gees speel ‘n groot rol in die afbakening van die terrein. Daar word doelbewus in die studie gepoog om die vernuwingsgemeentes uitgebreid vanuit hulle agtergrond aan die leser bekend te stel. Daar word dus omvattend gekyk na die breër geskiedenis van die Pretoria samelewing waarbinne hierdie gemeentes funksioneer en daar word ook gekyk na die wortels van hierdie gemeentes in die Baptiste kerk nie net in Suid Afrika nie, maar ook wêreldwyd. Vanweë die feit dat daar tot op hede ook relatief min vanuit ‘n meer ekumeniese perspektief aan die geskiedenis van Pretoria en sy kerke aandag gegee is, word redelike uitgebreide aandag ook daaraan gegee.

Die invloed wat uitgeoefen is op hierdie verskillende gemeentes vanuit hulle Baptiste geskiedenis asook van die politieke situasie in Suid Afrika word ondersoek. Daar is nie diep ingegaan op die dogmatiese verklarings of 'n bespreking van die gawes van die Heilige Gees en ander teologiese aangeleenthede nie, maar bloot dit wat in die gemeentes aangetref is, is bespreek.

Op bepaalde punte is om verstaanbare redes Engelse terminologie in hierdie studie gebruik.

1.4 Probleemstelling

Daar is diegene wat beweer dat die Charismatiese beweging reeds aan die verbygaan is en die toekoms van die vernuwing buite die tradisionele denominasies lê. Die vraag is dus veral na die uittrede van die "Hatfield Baptist Church" uit die Baptiste Unie van Suid Afrika of die vernuwingsgemeentes wat oorgebly het werklik nog 'n toekoms binne in die Baptiste Unie het? Die vraag is ook of hierdie gemeentes wat vernuwend is werklik 'n impak maak op hulle omgewings, nie net wat evangelisasie aanbetref nie, maar of hulle teenwoordigheid in die algemeen 'n verskil in hulle betrokke samelewings maak? Kan hierdie vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond nog werklik as Baptiste gemeentes beskou word en lê die toekoms van die Baptiste kerk by die vernuwingsgemeentes of by die tradisionele, en hier kan ook bygelees word hoofsaaklik blanke gemeentes?

1.5 Raamwerk

'n Breë raamwerk is opgestel na die raadpleging en versameling van die tersaaklike bronne. Die raamwerk het slegs klein veranderinge ondergaan namate meer inligting bekom is en namate meer navorsing gedoen is. Daar

is gehou by die breë raamwerk wat aan die begin van die studie opgestel is. Soos reeds vermeld, is die verwerking van die tersaaklike inligting hoofsaaklik gedoen vanaf klankopnames wat met verskillende leiers en mense gevoer is gedurende die navorsing. In sommige gevalle is van hierdie onderhoude getranskribeer en het dit dan gedien as 'n bron waaruit die tersaaklike inligting gekom het. Omdat daar baie verskille tussen die verskillende gemeentes is moes die onderhoudvoering dan ook aangepas word by tersaaklike feite en by onderwerpe wat hoofsaaklik op die betrokke gemeentes van toepassing is. Veral by die swart en Indiër gemeentes moes die etniese aspekte van die gemeente baie deeglik in aanmerking geneem word. Daar is vanuit 'n antropologiese oogpunt veral gekyk na aspekte van akkulturasie, van moontlike etnosentrisme, van enkulturasie en skrywer het gepoog om die gemeentes nie net uit 'n teologiese oogpunt nie maar ook vanuit 'n antropologiese oogpunt te bekyk.

Daar is besluit om die studie te verdeel in 'n inleidende hoofstuk en daarna in drie groot onderdele en slotopmerkings en beoordeling. Die eerste deel beslaan die geskiedenis van Pretoria tot by die huidige situasie asook die ontstaansgeskiedenis van die Baptiste kerk wêreldwyd, die Baptiste kerk in Suid Afrika asook die Baptiste kerk in Pretoria en daaruit voortvloeiend Jan Hendrik Hofmeyr wat 'n lid was van die Baptiste kerk in Pretoria en dan gepaardgaande daarmee die stryd van Jan Hendrik Hofmeyr teen apartheid en die Baptiste kerk se betrokkenheid daarby.

Die tweede deel handel oor die vestigingsgeskiedenis van vernuwingskerke in Pretoria en daarby is betrek die stigting van die Charismatiese beweging in Pretoria asook wêreldwyd, die verskille tussen die Pinkster- en Charismatiese beweging en die geskiedenis van die charismatiese beweging in Suid Afrika. Daar is ook gekyk na die "Hatfield Baptist Church" en dan is daar na die agt verskillende gemeentes se ontstaansgeskiedenis en hulle betrokkenheid by die Pretoriase samelewing gekyk.

Die derde afdeling handel oor die vernuwingskerke in Pretoria en hul teologieë en daar is veral gekyk na die Baptiste beginsels en hoe dit beslag kry in hierdie vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond. Daar is ook gekyk na vernuwingskerke en vernuwingssteologie wat handel oor die werk, vervulling en doping met die Heilige Gees en die gawes van die Heilige Gees. Daar is ook gekyk na die soteriologiese en eskatologiese lering en dan ook ander vernuwingskenmerke. Daar is ook gekyk na taboes wat voorkom in die verskillende gemeentes waar taboes ook vanuit 'n antropologiese oogpunt benader is. Ook verlossing van demoniese magte en algemene leringe oor demoniese besetting en verlossing en die bande met die sogenaamde "Toronto blessing" is in hierdie afdeling behandel.

Die vierde afdeling behels slotopmerkings en beoordelings.

1.6 Hipotese

Die vermoede bestaan dat vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond in die Pretoria samelewing 'n besonder en unieke rol vervul het en nog steeds vervul. Op grond hiervan word die volgende hipoteses geformuleer.

1. Ten eerste is daar die moontlikheid dat vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond in die Pretoria samelewing 'n baie belangrike rol in die samelewing vervul. Nie alleenlik is hierdie kerke van groot belang in 'n geestelike sin vir hulle omgewings nie en maak hulle nie net geestelik 'n groot impak op die omgewing nie maar word daar ook baie barmhartigheidswerk vanuit hierdie gemeentes gedoen. Die vermoede bestaan dat die gemeentes baie nou met die samelewing en die gemeenskap saamwerk en op verskillende terreine soos die onderwys en selfs op politieke terreine 'n belangrike rol vervul.
2. Die vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond se verhouding met die Pinksterkerke kan moontlik beskryf word as dat hulle dieselfde pa maar

nie dieselfde ma het nie. Waar Pinksterkerke ontstaan het vanuit die Heiligheidsbeweging is dit nie die geval met die vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond nie. Dit is moontlik so dat ten spyte van die feit dat die gawes van die Heilige Gees ook in vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond beoefen word dit tog langs 'n heel ander weg by hierdie gemeentes uitgekom het en dat dit nie net dikwels op 'n ander manier beoefen word nie, maar dat dieselfde waarde ook nie byvoorbeeld aan die spreek in vreemde tale geheg word nie.

3. Die vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond het moontlik die groot werk van mense soos Jan Hofmeyr, voormalige adjunk-premier van Suid Afrika, en 'n lidmaat van die Baptiste kerk voortgesit deur oor die algemeen apartheid baie sterk op skriftuurlike gronde teen te staan. Dit kan dan moontlik veral die geval by die swart vernuwingskerke wees.
4. Die vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond is moontlik in hulle wese Baptiste kerke en staan op basiese Baptistiese beginsels net so sterk soos enige ander tradisionele nie-vernuwings Baptiste kerk. Die leierskap van hierdie kerke is moontlik ook net so lojaal aan die Baptiste Unie as wat die geval in ander Baptiste kerke is.
5. Dit is moontlik dat die toekoms van die Baptiste kerk juis lê by die vernuwingskerke. By hierdie vernuwingskerke word dit nie net in 'n teologiese sin bedoel nie maar ook in 'n etniese sin omdat die Baptiste Unie moontlik meer vernuwend geraak het deur die toelating van swart en gekleurde gemeentes in sy geledere. Die liturgie van die Baptiste Unie is moontlik baie beïnvloed deur swart en gekleurde kerke wat toegelaat is in die Unie.

2. Beskrywing van kerkgeskiedenis as studiegebied

Landman (Landman en Whitelaw 1985:16) sê:

“Die vraag ‘Wat is die wese van die Christendom’, is ‘n beslissende komponent van die vraag ‘wat is geskiedenis’. Want hy/sy moet sigself uitmaak of die vraag na die wese van Christendom (1) ‘n historiese vraag is, dit is of dit alleenlik materialisties vanuit die geskiedenis beantwoord moet word.”

Grobler (1989:32) haal dan ook vir Kalu aan

“The question is complex, partly because of the differing understandings of what is history. History could be understood as the record of the past; both the distant and contemporary past. In ancient times, this view produced chronology or recording of events against time frames when they occurred. But it was soon recognized that these are facts and not necessarily history. A story must be told and, as literary historian such as Trevelyan insist, the story must be told in a fascinating, entertaining and educative manner.”

Southey (Hofmeyr 1990:80) sê dan ook:

“It is almost truism to state that the history of the church is intimately bound up with the history of the society in which it is grounded, and that church history divorced from “general” history can be dangerously distorted to the point of being demonstrably false.”

Hy sê dan ook verder dat die Suid Afrikaanse kerkhistorici tog baie moeite gedoen het om die historiese basis en wese asook inhoud van hulle dissipline te beklemtoon. Hy sê voorts:

“We all recognise that history cannot be compartmentalized and parcelled up into neat compact units; and indeed, the impact of disciplines such as sociology, economics, and anthropology has altered the face of history itself. Historians ought to oppose narrowness and parochialism in whatever guise they might present themselves – or so, at any rate, we like to believe.”

2.1 Die indeling van die kerkgeskiedenis

2.1.1 Chronologiese indeling

Stoop (Eybers König en Stoop 1982:136) sê dat daar ‘n behoefte bestaan om die geweldige omvang van die kerkhistoriese materiaal in te deel ten einde dit meer hanteerbaar te maak. Een van die indelingsmoontlikhede is volgens

hom die chronologiese. Volgens hom is 'n goed verantwoorde chronologiese indeling of periodisering onontbeerlik vir die verstaan van die geskiedenis in sy wisselende fases. Hy waarsku egter dat die periodisering nie te absoluut en strak deurgevoer moet word nie.

2.1.2 Indeling volgens die inhoud

Hy beweer verder dat 'n inhoudelike indeling van die kerkgeskiedenis is die indeling in verskillende aspekte wat in die inhoud verteenwoordig is. So 'n indeling is nodig omdat sommige van hierdie aspekte uitgroeï het tot selfstandige vakke. Hy dui dan ook van die vernaamste vakgebiede naas die kerkgeskiedenis aan.

2.1.2.1 Die Dogmageskiedenis

Die benaming impliseer volgens hom 'n historiese bestudering van die kerklike dogmas. Hierdie dogmas het nie onveranderd voortbestaan in die verloop van die tyd nie en hulle is aan verandering onderworpe.

2.1.2.2 Patristiek

Hy wys daarop dat belydenisvorming saam met die tyd van die kerkvaders geval het. Verder ook dat die geskiedenis van die literatuur en teologie van die vroeg Christelike kerk daarom steeds van besondere groot belang vir die kerk- en dogmageskiedenis is.

2.1.2.3 Sendinggeskiedenis

Een van die belangrikste lewensuitinge van die kerk is die verkondiging en uitbreiding van die evangelie onder die heidene.

2.1.2.4 Kerkreg en die geskiedenis van kerklike regsforme

Stoop beskryf die kerkreg as dat dit te doene het met die organisasie van die kerk met kerklike instellinge, soos die ampte en ander gemeentelike vorme. Hierdie vorme se ontstaan en geskiedenis kan beskryf word en die vak het op hierdie wyse wel deeglik 'n sterk kerkhistoriese inslag verkry.

2.1.3 Die relevansie van die kerkgeskiedenis

Professor J A Stoop haal vir Hubert Jedin aan aangaande die relevansie van kerkgeskiedenis.

“He sees the necessity for history to be factual, accurate and relevant to modern existence.” (Landman en Whitelaw 1985:32)

Jedin glo dat die hele geskiedenis van die Christendom ons aangaan en aansprake maak op ons. Hy sê dan:

“We should allow it to mould us and to teach us, positively and negatively, how to be master of the present.” (Landman en Whitelaw 1985:32)

Hofmeyr (Landman en Whitelaw 1985:32) beweer dat die hele kwessie van relevansie van die kerkgeskiedenis 'n erg verwaarloosde aspek is veral in die Suid Afrikaanse konteks. Hy beweer dat dit toegeskryf kan word aan die feit dat kerkhistorici, net soos ander historici, dikwels so besig is met die proses om geskiedenis te skryf dat hulle selde die vraag beantwoord oor waarom hulle besig is om geskiedenis te skryf. Die **Collins English Dictionary** definieer die term *“relevant”* as *“having direct bearing on the matter in hand; pertinent.”* (Landman en Whitelaw 1985:33)

Die Oxford Dictionary beskryf relevansie as:

“The quality or fact of being relevant.’ Relevant is described as bearing upon, connected with, pertinent to the matter in hand” (Landman en Whitelaw 1985:33)

Hofmeyr (Landman en Whitelaw 1985:33) haal dan ook vir G Connell-Smith en H A Lloyd aan waar hulle 'n baie sterk pleidooi lewer vir die relevansie van geskiedenis.

“They warn that there exists a danger that the discipline may probably decline unless professional historians once more establish history’s relevance to the need of contemporary history. And it is a question of re-establishing relevance since for most of the time that men have studied and written history, relevance was among one of its main characteristics. They conclude that the study of history properly pursued, has particular relevance for society in an age of unprecedented change.”

Hofmeyr sê dat die kerkgeskiedenis relevant is vir ons vandag vir die volgende drie redes.

2.1.3.1 Om insig te gee aangaande die verlede.

1. Die bestudering van die verlede bloot vir die versameling van feite aangaande die verlede sonder dat dit enige betekenis vir die hede of vir die toekoms het doen afbreek aan die relevantheid van die kerkgeskiedenis. Hofmeyr sê dat hy 'n standpunt steun van F A van Jaarsveld, die bekende historikus wat sê dat in die eerste instansie soms verwys word na die geskiedenis van die verlede wat tot baie eeue kan teruggaan en wat daarom nie die menslike lewe baie direk affekteer nie.
2. Daar is 'n lewende geskiedenis wat baie nader aan ons is as bogenoemde
3. Die onmiddellike verlede wat eintlik geskiedenis is wat deur onself beleef word. (Landman en Whitelaw 1985:34)

Van Jaarsveld het dan ook gesê dat :

“The study of history also teaches us not to make ready judgement on movements, causes or persons before the facts and circumstances are as fully known as possible to us. The historian must always be cautious of being wise after the event.” (Landman en Whitelaw 1985:34)

2.1.3.2 Om die hede te verstaan

Hofmeyr (Landman en Whitelaw 1985:35) haal vir R Daniels aan:

“The unique present, just as each unique point in the past, is utterly unintelligible unless we understand the history of how it came to be.”

Van die uiterste belang is dus die assosiasie van hedendaagse verskynsels en bewegings met hulle historiese en teologiese wortels.

2.1.3.3 Die toekoms

Hofmeyr (Landman en Whitelaw 1985:37) haal ook vir W H Walsh aan:

“Historians may not be prophets, but they are often in a position to prophesy”

Van Jaarsveld het hom ook hieroor uitgespreek:

“According to him possibilities inherent in a situation can in most cases be recognised and probabilities can be assessed. A knowledge of the current situation set against the historical background can reveal the lines along which development may take place, so that there can always be conjecture (never certainty) about future development. (Landman en Whitelaw 1985:37)

Kerkgeskiedenis moet dus te alle tye relevant wees. Indien die kerkgeskiedenis nie relevant is nie kan dit in 'n futiele oefening eindig. As die verlede bestudeer word bloot net vir die versameling van feite sonder dat dit relevant is kan dit 'n antikwariese aktiwiteit word sonder dat enige insig in die verlede verkry word.

2.1.4 Kerkgeskiedenis as akademiese dissipline

Stoop (Eybers König en Stoop 1978:106) sê dat die kerkgeskiedenis as akademiese vakwetenskap betreklik laat op die toneel verskyn het. Die Universiteit van Helmstedt het kerkgeskiedenis in die curriculum ingevoer in 1650. Hierdie voorbeeld is nagevolg deur byna alle Protestantse universiteite in Duitsland en die Universiteit van Göttingen het die werklike moederbodem van Protestantse kerkgeskiedenis geword. Hier het 'n ene Johann Lorenz

Mosheim in 1747 die leerstoel in kerkgeskiedenis aanvaar. Mosheim het deur sy metode en omvattende kerkhistoriese skryfwerkzaamheid en dosering, aansien en eer aan sy vak gegee. Volgens Stoop kan hierdie veelsydige man werklik die vader van moderne kerkgesiedenis genoem word. In Göttingen het sy opvolger Christiaan Wilhelm Franz Walch en Jakob Planck hierdie tradisie voortgesit. Die Universiteit van Tübingen het die voorbeeld van Göttingen gevolg en in 1744 en 1751 die dosering van die vak aan 'n buitengewone hoogleraar opgedra. In 1794 het die kerkgeskiedenis dan ook hier as 'n selfstandige dissipline verskyn waar Christian Mattheus Pfaff een van die grondlêers van die moderne kerkreg, vir die eerste keer kerkgeskiedenis gedoseer het. In Halle het Sigmund Jakob Baumgarten en sy leerling Johann Salomo Semler die kerkgeskiedenis in ere gebring. Ook die universiteite van Jena, Leipzig, Marburg en Wittenberg het langamerhand aan die opbloeï van die kerkhistoriese studie deelgeneem. In 1652 is 'n Samuel des Marets in Groningen aangestel as professor in kerkgeskiedenis. In Franeker is Ch. Schotanus in Maart 1644 aangestel na die voorbeeld van sy voorgangers Joh. Drusius en Amama. Van sy voorganger Drusius het Schotanus gesê dat hy "historia sacra" beoefen het. Hy was egter veel meer oriëntalis en eksegeet as kerkhistorikus. In Leiden was 'n ene G. Hornius (1652) die eerste noemenswaardige beoefenaar van die kerkgeskiedenis. Friedrich Spanheim wat in 1672 sy amp hier aanvaar het met 'n rede oor die nut en genot van die bestudering van die vroeë kerkgeskiedenis, was egter 'n veel bekwamer verteenwoordiger van die kerkgeskiedenis. In Utrecht het Wolzogen in 1664 professor in kerkgeskiedenis geword en in 1671 Burmannus. As teologiese wetenskap het die kerkgeskiedenis eers veel later in die Rooms Katolieke milieu verskyn. Die curriculum wat voorgeskryf is deur die keiserin Maria Theresa van Oostenryk in 1752 is opgestel deur die Jesuïet Gerhard van Swieten en het geestelike geskiedenis as 'n verpligte vak bevat. Ander Katolieke Duitse universiteite het hierdie Oostenrykse voorbeeld gevolg soos onder andere die universiteite in Ingolstadt, Heidelberg, Mainz en Bonn.

3. Kerkgeskiedskrywing in Suid Afrika

3.1 Agtergrond

Hofmeyr (1990:38-39) beweer dan ook dat sedert die Tweede Wêreldoorlog die sekulêre historiografie in Afrika en Suider Afrika aansienlik verander het. Die historiografie het 'n statusverandering van 'n kroniekmatige dissipline na 'n geïntegreerde wetenskap ondergaan en aan die ander kant word 'n nasionale bevooroordeeldheid vervang met 'n breër wêreldperspektief. Waar daar voorheen 'n persepsie of 'n valse beeld was as sou Afrika geen geskiedenis hê wat die moeite werd was om van kennis te neem nie moes historici vanuit Afrika alles in die stryd werp om hierdie beeld te verander. Hofmeyr wys dan daarop dat hierdie 'n moeisame fase in die geskiedskrywing in Afrika was as gevolg van die dekolonisasieproses en die ontmitologisering van verskeie ideologiese mites. Volgens Hofmeyr was 'n belangrike stap onderweg na 'n gedekoloniseerde geskiedenis die geleidelike ontwikkeling van analitiese geskiedenis, dit wil sê geskiedenis wat gebaseer is op veldwerk deur middel van mondelinge onderhoude en ondersoek ter plaatse. Dit staan teenoor die meer tradisionele argiefdeurvorste geskiedenis wat dikwels geag word as bloot die resultaat van 'n argiefversameling wat ook nog vanuit een of ander koloniale motief versamel was. Afrika-historici en ook die historici van ander Derde Wêreldgebiede was baanbrekers in die versamel en gebruik van mondelinge oorleweringe.

3.2 Historiografiese tradisies in die Suider Afrikaanse konteks

3.2.1 Die imperialistiese tradisie

Die imperialistiese tradisie was uit die aard van die saak Europees georiënteerd en gerig. Hierdie tradisie het 'n pseudo-wetenskaplike rassistiese houding oor die sogenaamde minderwaardigheid van die

swartman gehad, maar dit het nietemin ruimte gelaat vir die moontlikheid tot ontwikkeling. Onkritiese uittreksels uit bronne van sendelinge, ontdekkingsreisigers en koloniste is dikwels in hierdie tradisie gemaak.

3.2.2 Sendingtradisie

Dit is so dat sendelinge die eerste Europeërs was om die geskiedenis, kultuur en taal waar te neem en te bestudeer. Hofmeyr sê dat die 19de eeuse sendelinge nie net die imperiale gedagte onderskryf het nie maar dat hulle dit selfs beskou het as die vervulling van Bybelse profesie. Hulle het Afrikageskiedenis geskryf in terme van die houdings en geldende teorieë van hulle tyd ten spyte van hulle edel motiewe.

3.2.3 Nasionalistiese tradisie

Die nasionalistiese tradisie maak aanspraak op 'n vaderlandse geskiedenis. So het die Afrikaner sy geskiedenis ervaar as 'n stryd teen die natuur, die inboorlinge en die Britse imperialisme. In die verzet teen bedreiging en die moontlike verlies van onafhanklikheid het daar teen die tweede helfte van die 19de eeu 'n Afrikanernasionalisme ontstaan wat die basis van hierdie historiografiese tradisie gevorm het. Hierdie geskiedskrywing was geslote en introspektief. Hierdie nasionalistiese tradisie het die geskiedskrywing in Suid Afrika baie skade aangedoen. Die verdediging van nasionalisme en van apartheid en ook somtyds naakte rassisme het die geloofwaardigheid van baie van die geskiedskrywing erg onder verdenking geplaas.

3.2.4 Ander tradisies in Suid Afrika

Hofmeyr (1990:40) beskryf die swart tradisie as slegs 'n variasie op die sendingtradisie. Hy sê dat die eksponente van hierdie tradisie meerendeels Christenintellektueles is wat opgelei was by sendingskole en afhanklik was

van sendingdrukperse. Meeste van hulle was predikante en onderwysers wat sielkundig vervreem geraak het van hulle oorspronklike Afrika-kultuur en dus ook in 'n mate van hulleself. Hulle het die universalisme en utopisme van die sendingtradisie gedeel en hulle wou hulle swart broeders ophef tot 'n beskaafde Christendom deur Christelikheid, opvoeding en nywerheidskole. Intellektualisme en godsdienstigheid het hulle gemotiveer en nie 'n swart historiese bewussyn nie. Die koloniale era word ook hoofsaaklik deur hulle gereflekteer deur te wys op die oorsprong, aard en gevolg van die koloniale wette en geen aandag word gegee aan die oorsake van weerstand, separatisme en Ethiopianisme nie. Hulle het op hierdie wyse die ontwikkeling van 'n swart historiese bewussyn vertraag.

Twee laaste tradisies wat deur Hofmeyr beskryf word is die sogenaamde liberale en die radikale revisionistiese tradisies. Volgens hom het die huidige revisionistiese historiografie gespruit uit die latere 19de eeuse liberale en humanistiese opvattinge van onder andere Europa wie se historiografie hoofsaaklik gekenmerk word deur 'n maatskappy-kritiese benadering. Hofmeyr (1990:41) haal dan ook aan uit **The historiography of Southern Africa** (1980:40) :

“They are now pursuing an integrationist historiography that treats Southern African history as the result of a give-and-take interaction...; they are attempting to counter the pseudo-scientific cultural chauvinism of their forbearers, the racist exclusivity of colonialist historians, and also the present-mindedness and “emotionalism” of the nationalists”

4. Tendense in die kerkhistoriografie

Hofmeyr (1990:42) sê dat aangesien die Derde Wêreldkontinente soos Afrika, Asië en Latyns-Amerika weinig aandag in die tradisionele geskiedskrywing ontvang het, is dit juis in hierdie kontinente waar daar ernstig na gestreef word om 'n gedekoloniseerde geskiedenis van kerk en samelewing van die onderskeie gebiede daar te stel. Hy skryf dan ook hoe daar in die jongste verlede heelwat aandag deur die "Ecumenical Association of Third World Theologians" gegee word aan die skryf van kerkgeskiedenis in die Derde Wêreld. Die doelwitte van hierdie vereniging se "Working Commission of Church History in the Third World" ten tye van hulle eerste konsultasie in Genève, Switserland in Julie 1983 stel dan ook dat 'n kerkgeskiedenis in die Derde Wêreld vir 'n aantal redes geskryf moet word. 'n Nuwe kerkgeskiedenis wat die nuwe situasie in die Derde Wêreld reflekteer na die Tweede Wêreldoorlog moet geskryf word, 'n geskiedenis waarin die kerke 'n eie selfstandigheid en 'n eie unieke manier van selfuitdrukking verlang. Hierdie geskiedenis van die kerk in die Derde Wêreld moet die realiteit van die ondervinding van die Derde Wêreld reflekteer soos geskryf deur Derde Wêreld kerkhistorici. Uitdrukking moet gegee word aan die nuwe verhoudinge van die kerk, ook ten opsigte van onderdrukte groepe. Hierdie kerke in die Derde Wêreld moet ook gehelp word om hulleself te verstaan in hierdie Derde Wêreldlande in die konteks van die ontwikkeling van hulle eie teologie binne in hulle eie unieke omstandighede. Daar moet ook 'n wedersydse verstandhouding tussen die kerke van die Derde Wêreldlande ontwikkel. Die Derde Wêreld se Christenskap moet ook op so 'n wyse beskryf word dat dialoog met die universele kerk daardeur aangehelp word.

Tesame met hierdie doelwitte is daar ook sogenaamde "guiding principles" deur hierdie vereniging daargestel. Kerkgeskiedenis van die Derde Wêreld behoort volgens hulle die storie van die kreatiewe ontvang en inkarnasie van die evangelie in die betrokke streke en kulture te wees in kontras met 'n blote

beskrywing van sendingbedrywighede. Hierdie geskiedenis moet die mense se kultuur en godsdiensbeoefening in ag neem soos wat dit was voor die koms van die Europese blanke kerke. Dit moet geskryf word vanuit die standpunt van die lyding van onderdrukte mense in die Derde Wêreld. Dit moet ook geskryf word vanuit die standpunt van die emansipering van die vrou en ander onderdrukte groepe soos kulturele minderhede, slawe en stamme wat deur uitwissing bedreig word. 'n Wetenskaplike instrument van sosiale analisering moet daargestel word om te bepaal wie die arme en onderdrukte in verskillende situasies is. Die geskiedenis moet dan ook in die gebiede geskryf word vanuit die ekumeniese oogpunt en dit moet die verskillende eienskappe van die onderskeie Christengroepe in gedagte hou. Dit moet 'n wetenskaplike geskiedenis wees met 'n pastorale eerder as 'n akademiese uitgangspunt. Die geskiedenis moet eerder aangepak word deur 'n span as deur 'n individuele navorser.

F A van Jaarsveld, 'n sekulêre historikus, het reeds in 1950 'n beoordeling gegee van kerkgeskiedskrywing soos dit op daardie stadium in Suid Afrika beoefen is. Hy het in 1950 'n werk getiteld **Apologetiek en objektiwiteit in ons kerkgeskiedskrywing**, gepubliseer. 'n Metodologies kritiese ondersoek wat deur hom gedoen is het aangedui dat Suid Afrikaanse kerkgeskiedenis in swart en wit beskryf word. Hy het S P Engelbrecht se werk, **Geskiedenis van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika**, ontleed. Hy het die werk behandel na sy metodiese en tegniese opbou, sy geskiedenisbeeld, beginsels en motiewe en bevind dan dat die geskiedenis as toevlug en beskutting geneem word. (Hofmeyr 1990:47)

Ook T N Hanekom het in 1956 geskryf dat kerkisme die grootste vyand van die kerkgeskiedskrywing in Suid Afrika is. Tydens sy professorale intrede in 1960 sê hy dan onder andere dat die kerkgeskiedenis steeds in die teken staan van 'n strydvraag,

“nie om die kerk, as die kerk van Jesus Christus in sy aansprake teenoor 'n ongelowige wêreld te handhaaf nie, maar 'n polemieek, waarin

die een kerk die ander sy egtheid, geskiedkundige voorrang, besitreg of selfs bestaansreg in hierdie land wil betwis.” (Hofmeyr 1990:48)

Hanekom het ook by 'n latere geleentheid vier kenmerke van die Suid Afrikaanse kerkhistoriografie onderskei naamlik 'n kerkisties gerigte, kultureel gekleurde, etnies ingeperkte en aardrykskundig afgebakende geskiedskrywing. Gebrek aan 'n wyer visie het dan ook veroorsaak dat daar leemtes in die geskiedskrywing ontstaan het. Hy is ook van mening dat die kerke in Suid Afrika ook te dikwels besig is met 'n eie kerkgeskiedenis oftewel die sogenaamde Vaderlandse Kerkgeskiedenis en dit geld vir beide die Afrikaans- en Engelssprekende kerke. Volgens hom is ten spyte van belangrike bydraes wat gelewer is, in werklikheid maar nog altyd 'n kerklike outobiografie geskryf.

Hofmeyr (1990:48) sê egter dat E Brown waarskynlik die meeste moeite gedoen het om die stand van die beoefening van kerkgeskiedenis in Suid Afrika te evalueer en beoordeel. Hy sê dat dit nog dikwels gebeur dat die algemeen gangbare kerkgeskiedskrywing se voorveronderstelling subjektief gemotiveerd en kultureel bevooroordeeld is eerder as om teologies georiënteerd en objektief gerig te wees. Kerkgeskiedskrywing word te dikwels nog beskryf in terme van individuele kerke en tradisies, en dan ook volgens hulle onderskeie kulturele en etniese agtergronde en belange. Die fasette wat volgens hom regstelling vereis is

“eerstens die gebrek aan histories-teologiese verantwoordings van die Suid Afrikaanse kerkgeskiedskrywing en wel vanweë 'n verwaarloosings van die teologiese inslag en die gemis aan kritiese onderskeiding van onderliggende faktore; andersyds word die noodsaaklikheid van 'n wetenskaplike beoefening van die kerkgeskiedenis as teologiese dissipline beklemtoon.” (Hofmeyr 1990:49)

Brown onderskei dan ook die ontwikkelingsgang in die kerkhistoriografie in Suid Afrika naamlik 'n voor-wetenskaplike periode wat strek oor die 19de eeu heen tot en met 1911 toe die bekende J du Plessis 'n standaardwerk, **A History of Christian Missions in South Africa**, die lig laat sien het. 'n

Tweede fase strek vanaf 1911 oor die 20ste eeu heen en staan bekend as die wetenskaplike periode. Die tydperk na die Tweede Wêreldoorlog het geleidelik die weg gebaan vir meer onbevooroordeelde en wetenskaplike geskiedskrywing by beide die Afrikaanse en Engelse kerke. Die geskiedenis van die Engelse kerke is meestal opgeskryf deur algemene historici en na 1945 het die Engelse kerkgeskiedenis veel voordeel begin put uit 'n meer wetenskaplike en professionele wyse waarop die kerkgeskiedenis beoefen is. Ook onder die jonger kerke is daar twee tendense, die een verteenwoordig die benadering van Du Plessis wat die geskiedenis slegs uit die oogpunt van die oorsese of plaaslike sendende kerk benader. Die ander benadering is die waarin die geskiedenis vanuit 'n meer ontwikkelde en selfstandige geskiedsbewussyn beskryf word. Hofmeyr (1990:50) haal Brown egter aan waar hy sê dat die swartes se rol in die kerkgeskiedenis nie tot sy reg kom nie. Hy wys daarop dat sedert die Tweede Wêreldoorlog daar 'n aantal pogings was van swartmense om tot die Suid Afrikaanse geskiedskrywing 'n bydrae te lewer en dit is gesien as 'n produk van die politieke en nasionale bewussyn wat verband gehou het met die ontwaking van nasionalisme, nie net in die res van Afrika nie maar ook in Suid Afrika. Hofmeyr (1990:50) stel dat dit egter 'n onontkenbare feit is dat die Suid Afrikaanse kerkhistoriografie enersyds gekenmerk is deur 'n kleurbril en dat die geskiedenis deur daardie kleurbril gesien word en dat oorweging van bepaalde belangegroeperinge in hulle spesifieke verbondenheid met die land vooropgestel word. Die Afrikaanse kerkhistorikus het dikwels dus die kerkgeskiedenis vanuit 'n Afrikaanse gesigspunt en die Engelse vanuit 'n Engelse uitgangspunt benader.

5. Interpretasie en beoordeling

Hofmeyr (1990:50) stel 'n paar eise vir kerkgeskiedskrywing in Suidelike Afrika. Hy sê dat hoë wetenskaplike standaarde gehandhaaf sal moet word. Volgens hom impliseer dit dat akademies selfondersoekend te werk gegaan moet word en dat van die jongste wêreldwye besinning oor metodologie asook van nuwe tendense en benaderings tot die algemene historiografie kennis geneem sal moet word. Die aanwending van mondelinge oorlewering, veral in die geskiedenis van Suidelike Afrika is baie belangrik. Kerkhistoriografie sal volgens Hofmeyr ook al hoe meer 'n inheemse karakter moet kry. Hy noem dat Crafford in die verband 'n aantal belangrike aspekte uitwys naamlik of daar reeds bepaalde kriteria gefinaliseer is wat sal bepaal of 'n kerk of 'n godsdienstige beweging werklik kerk van Christus is of nie. Hy sê dan ook dat die geweldige wye veld wat deur die kerkhistorikus gedek moet word heelwat probleme skep en dat die relatief beperkte historiese bewussyn in Afrika ook oorbrug sal moet word. Die toekoms van die kerkgeskiedskrywing in Suidelike Afrika sal volgens Hofmeyr langs 'n nie-ideologiese benadering gesoek moet word.

Met hierdie eise wil skrywer hiervan sigself grootliks vereenselwig. Die belangrikheid van analitiese geskiedskrywing kan in ons dag in Suid Afrika nie oorbeklemtoon word nie. Veldwerk deur middel van mondelinge onderhoude en ondersoeke ter plaatse is die enigste metode waardeur die ryke geskiedenis van verskeie swart en gekleurde kerke in ons land opgeteken kan word. Kennis van die antropologie en selfs van 'n inheemse taal kan die kerkgeskiedskrywing tot groot voordeel strek. Daar is 'n groot behoefte aan 'n voetsool perspektief in die Suid Afrikaanse geskiedskrywing.

HOOFSTUK 2

DIE GESKIEDENIS VAN PRETORIA EN DIE HUIDIGE SITUASIE

1. Die Voortrekkers

Na die slag van Boomplaats in 1848 het die Voortrekkers Natal verlaat terug oor die Drakensberge en die Vaalrivier want Natal was nou deur die Engelse oorgeneem. Tien waens het deur die Elandspoort en Groenkloof getrek en verby die Fonteinedal gegaan waar hulle 'n ou hartebees opstalletjie van 'n ene Lukas Bronkhorst aangetref het. Laer af waar die oostelike spoorweg byna 'n half eeu later die Apiesrivier sou kruis was daar ook die opstalle van Gerhard Stephanus Bronkhorst met sy skoonseun Phillip Karel Minnaar (Preller 1938:9).

Die trek wat hier aangekom het was een van Voortrekkermense uit die Vrystaat en uit Ohrigstad met 'n paar agterblyers uit Natal wat mekaar êrens op die hoëveld aangetref en saam getrek het. Onder hulle was die Fouries, Smits, Minnaars, Vermeulens, Van Rensburgs, Prinsloos en Pretoriusse (Preller 1938:9).

Die meeste van hulle het saam met Generaal Andries Pretorius uit die Vrystaat gekom waar hulle deur die Engelse beboet was en selfs in die gevangenis gewerp was as gevolg van hulle volgehoue stryd vir die Vrystaat se vryheid. Hierdie trekkers het die Apiesrivier 'n kristalhelder bron water gevind wat hier en daar 'n diep kuil gemaak het, ruig begroei was met verskeie inheemse plante en bome. Preller (1938:10) berig dat vir ongeveer 'n kwart myl hierdie trek onder 'n lower dak deur het getrek met weerskante 'n ondeurdringbare boskasje van brame, katbos en kreupelhout. Net soos Elandspoort was ook Daspoort oordek met 'n verskeidenheid van hoë bome. Dit was 'n boomryke lusoord langs die Apiesrivier, mooi natuurskoon en

geseënd met 'n lieflike klimaat en baie water. Daspoort was beskryf as so eenkant dat dit slegs met 'n perd bereik kon word (Preller 1938:14). Die omgewing waar Burgerspark vandag geleë is was beskryf as 'n leeunes. So erg was die leeus en so groot die skade wat deur hulle aangerig is, dat die manne gereeld jag gemaak het op die leeus. Woensdae en Saterdag was in besonder die tyd van leeujaag al langs die rivier af (Preller 1938:14).

'n Ene Veldkomet Andries van der Walt het op die linkerkantste wal van die rivier gewoon op grond wat hy later aan President Pretorius verkoop het vir die uitleg van die dorp. Die middelste gedeelte van die stad, of wat vandag as Pretoria Sentraal bekend staan was bedek met bome wat as bontveld beskryf is. Dit bestaan uit klompies en groepe bome met oop plekke tussen in wat aan die hele gebied 'n parkagtige voorkoms gegee het waar die wag-'n-bietjie, en die wit buffelpeer se bloeisels in die somer die lug gevul het met die heerlikste geure. Die bome is ongelukkig weggekap toe Andries Pretorius met sy opmetings begin het. Elandspoort en die teenswoordige Arcadia het min of meer ook uit bontveld bestaan. Die gebied reg langs die rivier was egter dig begroei tot bo in die poort (Preller 1938:14).

Die Apiesrivier is deur die vroeë Matabeles Enzwabuhlungu genoem wat letterlik vertaal word as iets wat seermaak. Dit was as gevolg van die uitwerking van die skerpe dolomiet waar die rivier ontspring het op die kaal voete van die vrouens wat water moes aandra (Preller 1938:19). Andrews en Ploeger (1989:10) beweer egter dat dit nie so is nie en dat die rivier vernoem is na die baie blouapies wat tussen die bome en die bosse op die rivierwal baljaar het, waarvan die vroegste aantekening gebruik was deur ds. Dirk van der Hoff waar hy verwys het na "*De gemeente gelegen aan de Aaprivier*". Dr. N J van Warmelo 'n gewese staatsetnoloog het egter aangeteken dat die vallei vroeër deur hoofman Musi (Msi) en sy mense bewoon was, wat 'n Ndebele stam was. Volgens hom kom die naam van die hoofman se seuntjie Tswanie wat klein apie beteken.

2. Die eerste swart bewoners

Die Bakwena stam, 'n wes Sothostam het in die 17de eeu oor 'n gebied geheers wat in terme van die huidige benamings deur die Krokodil-, Apies-, en Pienaarsrivier begrens was. Hierdie gebied was bekend vir sy weelderige plantegroei, volop water en wild en daar het 'n mate van vrede geheers tot met die koms van die grondlegger van die Matabeleryk Mzilikazi, of ook genoem Silkaats. Hierdie leier het in 1825 met sy volgelinge uit Zoeloeland aangekom om daar, sowel as in ander gebiede waar hy en sy impis tot met hulle tog na die noorde in omstreeks 1837 verskyn het, 'n bewind gevoer wat deur verwoesting, roof, moord en doodslag onder plaaslike gevestigde stamme gekenmerk was. Toe Mzilikazi in 1826 sy veldtog teen die Bakwena afgesluit het was die stam grootliks uitgewis. Die wat oorgebly het was vlugteling of vasalle van die Matabeles en het in haglike omstandighede geleef. In teenstelling met hulle was daar Matabeles wat groot gebiede noord en suid van die Vaalrivier ontvolk het wat welvarend en magtig was (Andrews en Ploeger 1982:2-3).

Onderwyl die land skoongemaak was van sy oorspronklike bewoners het die verslaafde stamme hulleself afgesloof om vir Silkaats sy nuwe groot militêre krale te bou. Silkaats het aan die suidekant van Meintjieskop vir hom 'n kraal gebou waar sy hutte die kleine plato oordek het waar vandag die Presidentswoning te sien is asook waar die Uniegebou vandag geleë is. Vanaf Meintjieskop het Silkaats sy impis uitgestuur, noord en wes en die verwoesting volgehou. Later teen ongeveer 1826 het hy 'n nog groter kraal gebou in die warmer streke agter die Magaliesberge. Van die vestings en Kingwini (die plek van die mis) het volgens sommige skrywers op die regterwal van die Apiesrivier naby die huidige Pretoria Noord gestaan terwyl die Hoofstat van Mzilikazi toe tussen die Apies- en die Krokodilriviere geleë was (Andrews en Ploeger 1989:3).

Daar was net een man wat Mzilikazi se oorheersing betwis het en dit was Dingane wat Mzilikazi se eertydse hoof Chaka opgevolg het. Twee keer het Dingane se impis vir Mzilikazi aan die oostekant van Pretoria aangeval. Die eerste van dié aanvalle het in April 1830 plaasgevind toe Moffat Mzilikazi die eerste keer besoek het en net ses jaar voordat Louis Trichardt en Van Rensburg met hulle trek van agtien waens gedurende die groot trek deur die gebied getrek het na die noorde toe. Toe hierdie aanval plaasgevind het, was dit toevallig so dat Mzilikazi se impis weg was na die noorde waar hulle besig was om Makalanga te plunder. Mzilikazi het nietemin 'n impi saamgetrek deur al die ou manne en die jong seuns, die Kehlas en die Abafane bymekaar te raap en die vyand met hulle tegemoet te trek. Nhlhla die seun van Sompisi wat later jare die Zoeloes teen die Voortrekkers in Natal aangevoer het was die leier van die Zoeloe impi gewees. Die slag was 'n oorweldigende oorwinning vir die Zoeloes gewees en Mzilikazi moes onder baie benoude omstandighede die wyk neem na 'n bergsvesting terwyl die Zoeloes sy krale langs die Apies- en Krokodilriviere geplunder en tot die grond afgebrand het (Preller 1938:20).

Ook in hierdie tyd het 'n groep Griekwas onder leiding van Barend Barendse 'n aanval op Mzilikazi se stat gedoen. Nadat sowat tienduisend beeste van Silkaats gesteel is, is die Griekwas sowat dertig myl wes van Pretoria in die nag deur die impis van Silkaats aangeval. Van die duisend man van Barend Barendse het slegs twee kon wegvlug om die verhaal te vertel aan die weduwees tuis (Preller 1938:20-21).

3. Die stigting van Pretoria

In 1839 is Potchefstroom aangelê as die eerste Voortrekker nedersetting aan die noordekant van die Vaalrivier. Dit het 'n natuurlike middelpunt gevorm van die wordende Voortrekkerstaat ten weste van die Drakensberg. Met Potchefstroom as deurgang was die bewoonde Transvaalse gebied basies die omgewing van die Magaliesberg. Na die algemene volksverhuising na noordoos Transvaal in 1845 en die stigting van Andries Ohrigstad en die verplasing van die volksraad na laasgenoemde het die swaartepunt van die gebied noord van die Vaalrivier weg van Potchefstroom af beweeg. Die stigting van Andries Ohrigstad as die nuwe regeringsetel was bedoel om die nuwe gebied buite die Engelse invloedssfeer te plaas. Potchefstroom sou dus geen volksraadsvergaderings meer gehuisves het nie aangesien hierdie omgewing na die volksverhuising as 'n "adjunkt kolonie" beskou was (Rex 1960:13).

'n Gedeelte van Hoofkommandant Potgieter se volgelingen het egter uit die koorsgeteisterde en verafgeleë Ohrigstad na die Potchefstroomse wêreld teruggetrek. Daar het ook veral lede van die Kruger familie aan weerskante van die Magaliesberg kom woon. Die meerderheid van Potgieter se aanhangers het gedurende 1847 en 1848 hulle in Noord-Transvaal gaan vestig en daar die dorp Zoutpansbergdorp aangelê. Gedurende 1848 is die bevolking langs die Magaliesberg aansienlik versterk deur die aankoms van Kommandant Generaal Andries Pretorius uit Natal saam met sy volgelingen onder wie die trekgeselskap van 'n ene J J Fourie. Die swaartepunt in die Transvaalse gebied het geleidelik weer weswaarts teruggeduik. Die middelpunt vlietende beweging was egter teen die einde van die dekade 40 grotendeels beëindig en van toe af sou die Magaliesberg al hoe meer die middelpunt van die Transvaalse gebied word veral weens die teenwoordigheid van Andries Pretorius (Rex 1960:13-14).

Die totstandkoming van die verskillende Transvaalse gemeenskappe en die gevolglike vorming van partyskappe het aanleiding gegee tot misverstande en verwydering en pogings is van tyd tot tyd aangewend om 'n eenheid te bewerkstellig uit die verskillende verspreide gemeenskappe asook tussen botsende leierspersoonlikhede. Daar is 'n dringende behoefte gesien om die hele bewoonde Transvaalse gebied en bevolking onder een sentrale regeringsgesag te bring wat ook gevestig sou wees by een sentrale permanente regeringsetel en veral teen die einde van die veertiger en begin van die vyftiger jare het hierdie saak dringende aandag geniet (Rex 1960:14).

Twee volksvergaderings word gehou naamlik een te Hekpoort op 9 Februarie 1849 opgevolg deur een by Van der Merwesdrift aan die Olifantsrivier op 22 Maart. Tydens laasgenoemde volksvergadering was daar burgers teenwoordig vanuit al die distrikte noord van die Vaalrivier naamlik Marico, Mooirivier, Magaliesberg, Ohrigstad en Zoutpansberg met die doel om soos dit gestel was

“eindelyk met de hulp des Heren eene regeering, een wet, en een regt, een oorlog en een vrede over het geheelen land te brengen” (Rex 1960:15).

Hierdie byeenkoms aan die Olifantsrivier het dan ook die daarstelling van 'n volksraad as die hoogste gesag aanvaar. Die eerste sitting van die volksraad is gehou te Derdepoort wat geleë was aan 'n spruit in een van die reeks poorte noord-oos van die huidige Pretoria. Hierdie plaas het behoort aan 'n man met die naam van Roelof Janzen (Rex 1960:15).

Die volksraadsittings is op verskillende plekke reg oor die Transvaal gehou. Dit het dikwels gebeur dat die Lydenburgers wat twaalf uit die vier-en-twintig lede van die volksraad gehad het die besluite van Potchefstroom en Magaliesberg (Rustenburg) geveeto het. Andries Pretorius het een volksraadsitting in Lydenburg nie bygewoon nie want hy het gesê hy vrees 'n opstand onder die swartes en hy het dringend gevra dat daar na 'n meer sentrale regeringsetel gekyk moet word (Rex 1960:23).

'n Memorie bestaande uit 132 handtekeninge is opgestel en daarin is gevra dat daar tot die stigting van 'n sentrale hoofstad oorgegaan moet word. Dit was nie duidelik of die memorie bedoel het dat die pas gestigte dorp Rustenburg dié hoofstad moes wees en of daar 'n geheel nuwe stad aangelê moes word nie. Die dorp Rustenburg het egter tot 1865 nog die eiendom van die Nederduitsch Hervormde gemeente gebly en is eers in daardie jaar aan die regering van die Zuid-Afrikaansche Republiek oorgedra. In die loop van Maart 1852 het daar 'n geskiedkundige versoeningsvergadering van die volksraad op Rustenburg plaasgevind. Vrede is gemaak tussen Potgieter en Pretorius en vir hierdie volksraadsitting is 'n spesiale volksraadsgebou op een van die Governmentserwe aan die noordweste kant van die kerkplein op die hoek van Loop- en Pleinstrate opgerig. Dit het die vermoede laat ontstaan dat Rustenburg die setel van die Regering van die Zuid-Afrikaansche Republiek sou word en die dorp waaronder die drie ander dorpe te wete Potchefstroom, Lydenburg en Zoutpansberg sou ressorteer. Rustenburg is die enigste dorp wat deur Kommandant Generaal Andries Pretorius gestig is en waarvan hy die terrein en kerkplein self aangedui het. Generaal Andries Pretorius en sy familie was woonagtig in die Rustenburg distrik. (Rex 1960:31-32).

Van die 17de tot die 19de Maart 1852 is die eerste voltallige volksraadsvergadering dan ook op Rustenburg gehou. By hierdie geleentheid is daar 'n vergadering van die Krygsraad op Rustenburg gehou en is baie belangrike besluite oor die landsverdediging geneem (Pelzer en Prinsloo 1951:4).

Die eerste algemene kerkvergadering van die Nederduitsch Hervormde Kerk in Transvaal het ook in Rustenburg plaasgevind. By hierdie geleentheid is ds. Dirk van der Hoff offisieel verwelkom en sou daar oor die inlywing onder die Kaapse sinode besluit word (Pelzer en Prinsloo 1951:58).

Op 23 Julie 1853 sterf Andries Pretorius in die ouderdom van 54 jaar. Potgieter is 'n paar maande voor dit oorlede as gevolg van blootstelling en ontberinge (Preller 1938:45). Pretorius het op sy sterfbed twee merkwaardige briewe namens hom laat skrywe. Die een was aan sy kinders gerig van wie hy enkeles vroeër baie skerp moes tereg wys en waarin hy by hulle pleit om in vrede en liefde met mekaar te leef. Die tweede brief was gerig aan die lede van sy ou krygsraad wat altyd sy getrouste en lojalste ondersteuners was. Hy waarsku hulle in die brief om te waak vir hulle kerk want hy het gesê as die Christelike godsdienst verval dan sal ook die staat verval en dan sal ook die seën oor die land en volk verval (Preller 1938:45).

In die jaar van sy dood word daar 'n besluit in die volksraad geneem om 'n nuwe dorp in die middel van die land op te rig en dit na hom te vernoem naamlik Pretoria. Tydens 'n sitting van die volksraad te Lydenburg word daar gevra dat die volksraad vir die doel van die voorgestelde dorp twee geskikte plase wat geleë is aan die Apiesrivier sal koop. Die plase was die eiendom van ene J J P Prinsloo en Andries van der Walt (Preller 1938:48).

Bulpin (1974:91) wys daarop dat Andries van der Walt die Distriksveldkornet was en dat Prinsloo 'n Joachim Prinsloo was wat Twee Duim genoem is as gevolg van 'n misvormde hand. Dit was veral as gevolg van Marthinus Wessel Pretorius wat sy pa opgevolg het se bemoeienis dat hierdie grond aangekoop is. Aanvanklik is van Pretoriusstad gepraat (Preller 1938:15). 'n Ene J Stuart wat gedurende die vroeë middel vyftiger jare die Transvaalse gebied met sy ossewa deurkruis het praat van sy besoek aan Pretorium. So skryf 'n ene Veldkornet H van der Walt in 'n brief gedateer 3 Oktober 1854 aan die Kommandant Generaal vanaf Pretorium. Veldkornet van der Walt skryf egter later 'n brief vanaf Pretoria. In teenstelling hiermee skryf ds. Dirk van der Hoff egter in 1856, ses maande nadat die naam Pretoria amptelik aangeneem is egter weer 'n brief aan die volksraad en gebruik drie maal nog die naam Pretoriusdorp. Daar is selfs sprake dat ouderling Smit voorgestel het dat die koppeltekennaam Pretoria-Philadelphia gebruik moet word. Dit

sou wys op die broederskap tussen Andries Pretorius en sy broers Bart en Albertus wat in baie van die generaal se veldtogte sy regterhand was en eindelijk op die plaas Broederstroom gewoon het. Pretoria is die vroulike vorm van Pretorius en daar is self geïnsinueer dat dit moet dui op Pretorius se vaderlandsliewende vrou. Die naam Pretoria word egter vasgestel in 'n volksraadsbesluit wat op die 16de November 1855 te Potchefstroom geneem is toe Kommandant Generaal Marthinus Wessel Pretorius met die kerk se steun die saak aangeroei het. Die volgende besluit is by hierdie geleentheid geneem:

"Artikel 70.- Voorgekomen de Kommandant Generaal, M.W. Pretorius, vragende of de twee door SEd. gekochte plaatsen, van de heren Prinsloo en van der Walt, nu voor 'n dorp kunnen worden aangenomen.

De Ed. Raad keurt dit voorstel goed, en neemt de twee plaatsen aan tot 'n dorp, onder de benaming van Pretoria.

Verder is overgelaten aan de Kommandant Generaal Pretorius, om meerdere erven te verkopen tot bestrijding der schuld, en voor ZEd. uit te houden 'n blok grond, ter zijner dispositie" (Preller 1938:56)

Marthinus Wessel Pretorius se versienheid om self hierdie twee plase aan te koop en dit toe later aan die regering oor te dra het hom dus geloon. Veral nadat op die 17de Junie 1854 aangekondig is dat die kerkraad 'n nuwe gemeente op die plaas Elandspoort goedgekeur het, was dit duidelik dat Pretorius se ideaal nie anders kon as verwesentlik word nie (Engelbrecht et al 1952:11).

Nadat in 1858 'n grondwet vir die Republiek aangeneem was het Potchefstroom geword die "hoofdplaatz" van die Republiek en Pretoria die regeringsetel. Op 6 Februarie 1858 word aan die volksraad 'n voorstel voorgelê dat Pretoria ook die setel van die regering moes word. As redes word aangevoer dat Potchefstroom se ligging ongeskik was vir die setel van die uitvoerende gesag omdat dit op die uiterste grense van die staat geleë was. Tweedens dat Pretoria aangelê was ter nagedagtenis van

Kommandant Generaal Andries Pretorius en derdens omdat die volksraad reeds die aanleg van die dorp goedgekeur het en ook omdat die kerkraadsittings reeds daar gehou was tot die gemak van Lydenburg en Zoutpansberg. Om hierdie redes en veral met die kerk in gedagte moes Pretoria ook die setel word van die regering (Preller 1938:58).

Teen die einde van 1857 het Pretoria 'n afsonderlike distrik geword en sy grense het byna 'n kwart van die Zuid-Afrikaansche Republiek beslaan. Philip Bronkhorst is aangestel as Landdros. Die ganse Witwatersrand tot aan Krugersdorp het binne die Landdrosdistrik geval. Drie jaar later word nog 'n paar plase en gedeeltes van plase rondom Pretoria aan die dorpsgronde toegevoeg. Die plase sluit in Nooitgedacht en gedeeltes van Daspoort en Elandspoort, wat eweneens van President Pretorius oorgeneem is (Preller 1938:58). As vergoeding het Pretorius die oordrag van 'n stuk grond ontvang. Die grond was geleë noord van Kerkstraat met Du Toitstraat aan die ooste, Potgieterstraat aan die weste en die Apiesrivier aan die noorde as grense en met uitsondering van 'n aantal erwe aan Kerkplein geleë en die blok op die hoek van Kerk- en Potgieterstrate (Preller 1938:58).

'n Dag nadat die eerste kerkgebou in Pretoria ingewy was word die Vierkleur die eerste keer gehys. Die Vierkleur is deur ds. Dirk van der Hoff ontwerp en in 1860 word die Vierkleur aangeneem as nasionale vlag van die Zuid-Afrikaansche Republiek (Preller 1938:57). 'n Baie bekende straat in Pretoria naamlik Skinnerstraat is vernoem na een van die bouers van hierdie eerste kerkgebou op Kerkplein. Skinnerhof en Skinnerspruit sowel as Skinnerstraat is na William Skinner vernoem. Hy is in 1828 in Canterbury, Engeland gebore en kom in 1840 Natal toe saam met sy neefs, die Devereux-broers wat boukontrakteurs was. Generaal Andries Pretorius het hulle aangemoedig om Pretoria toe te kom deur hulle opdrag te gee om sy huis op Grootplaas, sy eiendom by die Hartbeespoortdam, te bou. Die huis is in 1853 voltooi en daarna bou hulle in 1857 die eerste kerk op die plein sowel as die eerste Raadzaal. Skinner se tweede vrou was 'n kleindogter van Piet

Retief. Skinner was ook landdros van 1869 tot 1871. Hy is in 1885 oorlede en in die Kerkstraat begraafplaas begrawe. (Andrews en Ploeger 1989:59-60).

In 1857, dieselfde jaar wat die kerkgebou voltooi is het 'n ene Andries Francois du Toit, 'n vriend van President M W Pretorius hom in Pretoria kom vestig. Met sy aankoms in 1857 aanvaar hy die pos van landdros en word aan hom die opdrag gegee om die dorp amptelik uit te lê. Die grense van Pretoria was destyds Boomstraat wat moontlik oorspronklik Schuttestraat genoem was, Potgieterstraat wat toe nog naamloos was, Scheidingstraat en Du Toitstraat, wat na A F Du Toit vernoem is. Du Toitstraat het die grens gevorm tussen die dorp en Du Toit se plaas wat hy vir 'n Basoetoeponie by President M W Pretorius geruil het. Du Toit het sy plaas Arcadia genoem na die Griekse distrik wat dikwels in die poësie as pastorale idille geïdealiseer word. Du Toit het in 1871 sy plaas aan Stephanus Jacobus Meintjies verkoop en hyself het hom op Middelburg gaan vestig waar hy die res van sy lewe gebly het en begrawe is (Andrews en Ploeger 1989:27).

Du Toit het begin om die dorp uit te lê rondom die sentrale Kerkplein. So het die teenswoordige stad van reguit strate en vierkantige blokke tot stand gekom deurdat hy 'n enkele 50 voet uitmetingsketting en ander tuisgemaakte instrumente gebruik het, onder andere 'n meetinstrument wat hy van 'n ou skut se teleskoop gemaak het (Bulpin 1974:91).

Die snelle groei van Pretoria word geïllustreer deur, dat die stuk grond wat Du Toit by Pretorius geruil het vir 'n Basoetoeponie, in 1865 aan Meintjies verkoop is vir £1 200. Hierdie Stephanus Jacobus Meintjies het die dorp se eerste watermeul op die walle van die Apiesrivier by Leeubrug in Kerkstraat opgerig. Hy het in Du Toit se huis oorkant die meul gewoon. Die grond om Meintjieskop is in 1909 aan die regering vir £ 32 500 verkoop en die stadsraad het nog 'n deel ter waarde van £ 25 000 geskenk vir die oprigting van die Uniegebou. Dit het geskied op die perseel wat Lord Selbourne

beskryf het as een van die heel mooistes in die wêreld (Ploeger en Andrews 1989:45).

Met die koms van Du Toit het daar in die middel van wat tans Kerkplein is 'n klein grasdak kerkgeboutjie gestaan wat nog nie heeltemal afgewerk was nie. Generaal Pretorius se instruksie aan die opmeter was dat die kerkie, waar dit daar staan die middelpunt van die dorp moes word. Dit moes voorsien word van 'n groot plein, groot genoeg vir die ossewa en tente gedurende nagmaal. Daar het rondom twaalf huisgesinne in die omgewing van die kerkie gebly. Een van hulle was Dolf Jansen die dorpsmid wat onderneem het om die hoekpenne vir die dorpsere te maak. Ook J J P Prinsloo of Joachim Twee Duim wat self 'n volksraadslid was, het naby die kerk gewoon. Du Toit het nadat hy Landdrost geword het gaan woon op Erf 250 op die hoek van Koch- en Vermeulenstrate. Nadat Du Toit met Pretoria klaar was het hy Arcadia opgesny in 82 erwe. Stephanus Jacobus Meintjies aan wie Du Toit Arcadia verkoop het, het later die eerste Registrateur van Akte geword. Meintjies Snr. het sy wissel aan du Toit afgelos met sogenaamde Goevermentsnote of "Mandate" wat 'n gedwonge koers gehad het d.w.s. 'n wettige betaalmiddel was en toe ongeveer 'n half kroon in die pond werd was. Op hierdie wyse het Du Toit slegs ongeveer £250 ontvang vir sy Arcadia blok (Preller 1938:60-61).

Nog 'n bouer aan die eerste kerkgebou 'n ene Hendrik Vermeulen na wie 'n straat in Pretoria vernoem is, was 'n messelaar en ambagsman wat hom in 1848 in die omgewing van Pretoria kom vestig het. Hy was ook behulpsaam met die dorpsuitleg. Die eerste volksraadsitting op 26 Mei 1856 vind aan die huis van Mnr. Hendrik Vermeulen plaas. Hendrik Vermeulen se eerste huis was op die Kerkplein geleë. Hy het later getrek na 'n huis naby die huidige gebou van die Pretoria News. Vermeulenstraat het vroeër tot by Craigielealandoed gestrek maar die gedeelte onder die Uniegebou is uitgekoop om die tuine te vestig (Andrews en Ploeger 1989:67-68).

Andries Francois du Toit het aan sy seun Senator Gert du Toit vertel dat die ketting waarmee Pretoria opgemeet is een was wat uit vyftig langwerpige metaal skakels bestaan het, wat elkeen een voet lank was. Preller (1938:64). Dit het vyftig Hollandse voete uitgemaak wat een en vyftig Engelse voete was. Die ketting is een wat sy vader in Kaapstad gekoop het. Jare daarna het behoorlik gekwalifiseerde landmeters met moderne instrumente die stad oorgemeet en was almal verbaas oor die noukeurigheid van die oorspronklike opmeting. Die oorspronklike opmeting het bykans een jaar geneem.

Aan die begin van Januarie 1860 is Marthinus Wessel Pretorius verkies as President van die Oranje Vrystaat. Pretorius het gereël om ses maande verlof te kry van die Transvaalse regering en hy het in gedagte gehad om 'n eenheid tussen Transvaal en die Vrystaat te bewerkstellig. Die Potgieter en Lydenburg faksies was Pretorius nog steeds nie goedgesind nie en het hierdie aksie van hom met groot agterdog bejeën. Marthinus Wessel Pretorius is nietemin die persoon wat as die grondlegger van Pretoria beskou kan word. Hy was die seun van Kommandant Generaal Andries W J Pretorius en was gebore op die plaas Pretoriuskloof in die Graaff-Reinet distrik op die 17de September 1819 en het sy vader na Natal vergesel. Hy het 'n aangename persoonlikheid gehad, was hoflik, vriendelik en baie ernstig met 'n heldere insig in kontemporêre aangeleenthede. Hy het homself nooit op die voorgrond gestel nie en het homself nooit toegelaat om beïnvloed te raak deur gedagtes wat vir homself tot voordeel sou strek nie. Na die afsterwe van sy vader is hy gekies as Kommandant Generaal en op die 6de Januarie 1857 is hy ingesweer as die eerste President van die Zuid-Afrikaansche Republiek. Hy het homself daarvoor beywer om 'n verenigde Boererepubliek noord van die Oranjerivier tot stand te bring wat aan kerk en staat losgemaak sou wees van alle andere gesag buite sy grense. Een van die vrugte van sy toewyding was die stigting van Pretoria wat as 'n sentrale hoofstad gedien het. Hy is in 1864 en weer in 1869 as President herkies wat hy gebly het tot in 1871. Marthinus Wessel Pretorius het gesterwe te

Potchefstroom op die 18de Mei 1901 en hy is begrawe in die ou begraafplaas in Potchefstroom waar 'n monument ter ere van hom op die 4de Oktober 1913 deur die toenmalige eerste minister Generaal Louis Botha onthul is (Engelbrecht et al 1952:9).

Nagmaal op Kerkplein (Booyens 1982)

4. Verdere geskiedenis van Pretoria tot en met die Anglo-Boereoorlog

Nadat Marthinus Wessel Pretorius aangewys is as President van die Oranje Vrystaat is J H Grobler aangestel as die waarnemende President. Pretorius was skaars uit Transvaal, of die volksraad te Pretoria het 'n resoluëie aanvaar wat Pretorius verbied het om op enige wyse in Transvaal se aangeleenthede in te meng gedurende sy ses maande verlof. Die staatsekretaris Schubart, na wie ook 'n straat in Pretoria vernoem is, was ontslaan omdat hy saam met Pretorius na die Oranje Vrystaat gegaan het en Kaptein J Struben is in sy plek aangestel. Ook Struben het 'n straat in Pretoria na hom vernoem gekry wat vandag nog bestaan. Aan die einde van die ses maande periode het Pretorius weer drie maande verlof van die Vrystaat geneem en teruggekom Transvaal toe om hier sake te kom bespreek. Die volksraad het hom 'n baie koel ontvangs gegee toe hulle op die 10de September in Pretoria byeenkom. Ten spyte van die feit dat Pretoria se naam Philadelphia-Pretoria was wat broederliefde beteken, was die stad reg aan sy begin reeds in 'n burgeroorlog gedompel. Tydens 'n vergadering wat in Potchefstroom gehou was het Kommandant Generaal Schoeman vir Pretorius vuriglik ondersteun. Hy is ook tydens hierdie vergadering as waarnemende President aangestel en beide Grobler en kaptein Struben is uit hulle posisies gesit. W C van Rensburg was aangestel as waarnemende Kommandant Generaal en 'n komitee van 5 mans was aangestel om toe te sien dat al hierdie besluite uitgevoer word en dat 'n nuwe volksraadverkiesing gehou sal word voordat Pretorius terugkeer. Op die 14de Januarie 1860 het Schoeman die volksraad byeengeroep alhoewel dieselfde vergadering in Potchefstroom die volksraad ontbind het. Chaos het nou geheers en daar was totale verwarring, baie van die volksraadslede het die volksraadsitting met hulle gewere bygewoon. Die volksraad wat in Pretoria byeen gekom het, het besluit om hierdie waarnemende raad van vyf te arresteer en op die 13de Februarie is hierdie individue verhoor en beboet. Daar was nou 'n opstand oor die hele Transvaal gewees. Die Pretorius faksie was baie ongelukkig met Schoeman omdat hulle geglo het dat hy hulle verraai het. Onder

aanvoering van Paul Kruger het 'n mag opgetrek na Pretoria om Schoeman uit te sit. Pretoria was in 'n totale paniek. 'n Burgeroorlog was onafwendbaar. Ten spyte van die pleidooie van 'n paar invloedryke burgers tot kalmte, was die vergieting van bloed onafwendbaar. Pretorius het spesiaal van die Vrystaat af gekom om as voorsitter van die vergadering op te tree. M W Pretorius het die naam Pretorius gedra wat vir baie van die burgers in die land opsigself iets magies beteken het. Pretorius was egter by verre nie so 'n man soos sy vader was nie en Manfred Nathan in sy biografie van Paul Kruger sê van hom:

"M W Pretorius was far from being the man his father had been. It is said that he was vacillating, undecided and unreliable. He was approachable and urbane and not quick to seek 'n quarrel, though, on the other hand, he was prone to rashness and often embarked on serious ventures without due consideration." (Lamb 1974:67)

Die vergadering, onder voorsitterskap van Pretorius, het nou besluit dat 'n nuwe volksraad aangewys moes word en dat almal onder die gesag van dié nuwe volksraad sou buig. Pretorius het egter teruggekeer na die Oranje Vrystaat. Die nuwe volksraad is verkies en het in Pretoria byeengekom in April 1862. Die nuwe volksraad het egter dadelik besluit om van Schoeman ontslae te raak asook van al die hoofde van die verskillende staatsdepartemente. W C van Rensburg is aangestel as die nuwe waarnemende President. Schoeman het hierdie besluit totaal en al verwerp. Hy het geweier om dit te aanvaar en het in sy amp aangebly wat beteken het dat daar twee regerings in Transvaal was. Paul Kruger het egter nou die ondersteuners van Pretorius bymekaar gemaak en het opgeruk na Pretoria. Schoeman en sy volgelinge het Potchefstroom toe gevlug waar die landdros Jan Steyn en 'n aantal van die burgers hom ondersteun het. Kruger het hom egter agtervolg. Potchefstroom is 'n paar keer deur die verskillende magte beset. In 'n klein skermutseling is 'n jong man in Pretoria gedood deur die burgeroorlog. Paul Kruger het wagte orals om Pretoria geplaas om te verhoed dat Schoeman uit die stad uitvlug en sodoende ondersteuners in die platteland gaan werf (Bulpin 1974:95).

'n Jong man met die naam van Jacobus du Toit, 'n seun van die Pretoria landmeter was egter op pad om by sy meisie te gaan kuier. Met sy gedagtes baie duidelik op ander plekke het hy nie die wag hoor uitroep om te stop nie. Hy is noodlottig gewond en sy perd is onder hom doodgeskiet. Bloedstraat is na hom vernoem (Bulpin 1974:95). Andrews en Ploeger (1989:14) beskryf die gebeure soos volg:

"Die huidige naam roep 'n episode tydens die rebellie van 1862- '63 in herinnering, toe Kommandant-generaal Stephanus Schoeman se eiendom Klein Schoemansdal, deur 'n mag onder Kommandant S J P Kruger omsingel is om enigiemand te verhoed om in of uit te gaan."
"Berigte oor wat toe gebeur het, wissel. Dit was Sondag, 14 September 1862, 'n stormagtige, winderige dag, en die wag se roep, "Halt wie gaan daar", is nie gehoor nie of nie op gereageer nie, skote is geskiet en bloed het gevloei. Sommige verslae lui dat Du Toit gedood is, ander dat hy gewond is; en die derde groep hou vol dat dit die perd was wat getref is."

Ten spyte van nuwe verkiesings en pogings om die probleme op te los het 'n Kommandant Jan Viljoen van die Marico distrik met 'n sogenaamde volksleger of 'n volksweermag opgeruk na Potchefstroom. Paul Kruger het weereens op die toneel verskyn met sy "staatsleger" of weermag van die staat. Hierdie "staatsleger" van Viljoen en Schoeman het na Pretoria opgetrek op die 23ste Desember vir 'n finale afrekening. Die gewone burgers en regeringsondersteuners het almal of gevlug of het iewers skuiling gesoek. Op die 5de Januarie 1864 het die finale slag tussen Viljoen se ondersteuners en die van Paul Kruger plaasgevind. Vyf mense is gedood en ongeveer dertig gewond. Kruger homself het twee mense verloor en sewe is gewond. Op die 15de Januarie 1864 nadat Pretorius weer uit die Vrystaat uit teruggekeer het, is vrede op die ou einde finaal gesluit. Nuwe verkiesings is gehou en Pretorius is weereens aangewys as President, terwyl Paul Kruger die Kommandant Generaal geword het. Pretorius het nou alle hoop op eenheid met die Oranje Vrystaat vaarwel geroep (Bulpin 1974:95-96).

Ten spyte van die feit dat Pretoria se begin in broederliefde was het bloed baie spoedig gevloei. Op die 20ste November 1871 is Pretorius egter verplig om te bedank. In sy laaste verklaring aan die volksraad het hy erken dat hy nie langer die land se regering kon behartig nie (Lamb 1974:83). Na 'n aktiewe rol wat hy gespeel het om die onafhanklikheid van die ZAR weer terug te kry gedurende die anneksasietydperk het Pretorius naby Potchefstroom op sy plaas gaan boer. Gedurende die laaste dae van die Zuid-Afrikaansche Republiek se bestaan was hy aangestel as die waarnemende historikus vir die Staat waarvoor hy £300 'n jaar verdien het. Vir hierdie taak het hy na Pretoria gekom waar hy dit met groot toewyding aangepak het. Ongelukkig het die meeste van hierdie dokumente gedurende die Anglo-Boereoorlog verlore gegaan. Marthinus Wessel Pretorius is op die 19 Mei 1901 gedurende die Boereoorlog in Pretoria oorlede (Lamb 1974:86).

Marthinus Wessel Pretorius kan met reg die stigter van die stad Pretoria genoem word en 'n standbeeld ter ere van hom is ook voor die huidige Stadsaal op Pretoriusplein opgerig.

4.1 President Burgers

Na die verdwyning van Marthinus Wessel Pretorius van die politieke toneel in Transvaal was die onmiddellike probleem om 'n nuwe President vir die Transvaal te kry. Na die swak vertoning van President Pretorius in onder meer die diamantveld situasie was dit vir die Transvaalse volksraad van die uiterste belang dat 'n nuwe President met die Britse Regering kon onderhandel. Hulle keuse het eenparig op president Brand van die Vrystaat geval, maar president Brand het hierdie aanbod van die hand gewys. Die feit was dat die Zuid-Afrikaansche Republiek 'n probleemgeteisterde bankrot staat was. Terwyl hy hierdie versoek om hom verkiesbaar te stel as President van die hand gewys het, het hy aanbeveel dat hulle vir ds. Thomas Francois Burgers vra om President van die Transvaal te word. Hy het gesê dat Burgers 'n geleerde man was wat vir 'n tyd lank in Europa gebly het,

Engels vlot kon praat en wat almal beïndruk het op sy onlangse besoek aan die Transvaal (Lamb 1976:51-52).

Te midde van die uiterse Calvinistiese konserwatisme wat daar in die Transvaal geheers het is 'n man nou gevra om President te word wat by die sinode aangekla is oor sy rasionalisme waarvan die wese van die aanklagte die volgende behels het

"The substance of them was that he denied

- 1. The personality of the devil.*
 - 2. The sinlessness of Christ's human nature.*
 - 3. Resurrection of the dead.*
 - 4. The continued personal existence of the human soul after death."*
- (Lamb 1976:46).

Burgers het egter hierdie aanklagte teen hom suksesvol in die Kaapse Hooggeregshof verdedig en ten spyte van die feit dat die Kaapse sinode na die geheime raad geappelleer het is Burgers nogtans onskuldig bevind. Burgers se oorwinning in die hof het egter nie verhinder dat daar 'n geweldige haatveldtog teen hom gevoer was nie en dat hierdie uitsprake die ultra konserwatiewe lidmate van die kerk in die Transvaalse gebied bereik het nie (Bulpin 1974:131).

Die opponent van President Burgers was 'n ene W M Robinson. Die belangrike was egter dat hierdie Robinson die ondersteuning gehad het van Kommandant Paul Kruger asook van 'n sekere ds. J P Jooste van Hartbeesfontein (Engelbrecht 1933:108-109).

Gedurende die verkiesingstryd wat tussen 15 April en 5 Mei 1872 geduur het, het 'n ene ds. J H du Plessis van Cradock en 'n ds. A I Steytler van Uitenhage Transvaal op 'n kerklike missie besoek en gedurende hierdie besoek het hulle, hulle sterk uitgespreek teen Burgers se kandidatuur. Burgers is egter met 'n oorgrote meerderheid van stemme verkies. Hy het 2 964 stemme verkry teenoor die 388 van Robinson. (Engelbrecht 1933:109).

Gedurende Burgers se regering word daar goud ontdek in die noordoos Transvaalse Laeveld en moes Burgers homself bemoei met al die probleme rondom die delwers (Lamb 1976:53-54). In Pretoria het Burgers egter al hoe meer 'n antagonisme ondervind. Hy was 'n groot voorstander van onderwys gewees en het alles in sy vermoë gedoen om die onderwyssituasie in Transvaal te verbeter. In sy entoesiasme het Burgers egter 'n baie groot fout gemaak. Hy het in Artikel 16 van die onderwyswet verklaar dat geen godsdienstige onderrig gedurende skoolure in die skole toegelaat sal word nie. Die klaskamer sal egter beskikbaar wees vir na-uurse onderwys deur die onderskeie predikante. Hy het egter ook gesê dat met die toestemming van die skoolkommissie in elke skool die Bybel gelees sal word en dat Bybelgeskiedenis toegelaat sal word. Die onderliggende rede hiervoor was dat die Hervormde Kerk nog steeds die Staatskerk was en dat godsdienstige onderrig gedurende skoolure dus deur hulle gegee sou moes word. Dit sou die Gereformeerde en die Nederduitse Gereformeerde Kerke ontstel het. Nie een van hierdie argumente het egter water gehou by die verbitterde en antagonistiese burgers van die ZAR nie. (Lamb 1976:55-56).

Burgers en sy gesin het gewoon in 'n huis in die huidige Prinsloostraat in Pretoria. Burgers het sy bes probeer om 'n spoorlyn vir die Transvaal te verkry en ten spyte van al sy pogings in die verband het dit nie in sy tyd gerealiseer nie. Die ergste wat hom egter sou tref was 'n oorlog met Sekokoni wat in die berge in die noordweste van Lydenburg geskuil het. Na hierdie veldtog teen Sekokoni waar Burgers self die leiding moes neem het hy geskryf:

“It was not here on the battlefield that the greatest mischief was done. At home, in the capital, in the dorps the spirit of evil was about, and on my return from the expedition I was betrayed and deserted. (Lamb 1976:61-62).

Hierdie verraad het egter nog meer duidelik geblyk toe op die 12de April 1877 Sir Theophilus Shepstone Transvaal in die naam van die Britse

regering geannekseer het. Op die 5de Mei 1877 het Burgers en sy familie Pretoria verlaat. Alles wat hy besit het is verkoop behalwe vir die plase wat baie sterk verpand was om vir die oorlog teen Sekokoni te betaal. Sy vrou se geld is alles gebruik vir sendingwerk in die Transvaal. Burgers self het geskryf dat toe hy Pretoria verlaat het, het hy gevind dat hy niks in die wêreld het behalwe vier perde en £450 in kontant nie (Lamb 1976:63).

Daar is vandag nog tussen Andries-, Jacob Marais-, en Van der Waltstrate en Parklaan 'n park met die naam Burgerspark. Die park is in 1874 aangelê op aanbeveling van Staatspresident Thomas Francios Burgers na wie dit ook genoem is. In die jaar is agtien erwe opsy gesit vir 'n botaniese tuin. Talle onsuksesvolle pogings is aangewend om die gebied kommersieel te ontwikkel. Eindelik het die departement van openbare werke in 1889 begin om die park te ontwikkel. Daar is 'n orkespaviljoen wat in Skotland vervaardig is en in 1895 opgerig is en 'n kiosk is tussen 1911 en 1913 gebou wat vandag nog bestaan. Talle gedenkbome is geplant, die oorspronklike Koningin Wilhelmina boom is in die jaar 1898 geplant om die troonopvolging van Prinses Wilhelmina te gedenk. Die boom is so onlangs as in 1986 vir die derde keer vervang. Die Martha Washington vriendskapsboom kan ook in die park gevind word. Moses Kottler het 'n standbeeld van President Burgers gemaak wat op een van die grasperke opgerig is. Daar is ook 'n gedenkteken ter ere van die Tranvaalse Skotse regiment die 4 SAI infanterie deur P Eagle (Andrews en Ploeger 1989:18-19).

4.2 Anneksasie

Op die 12de April 1877 het Shepstone die Transvaal geannekseer as 'n Britse Kolonie. Shepstone se sekretaris Melmoth Osborne het die proklamasie van die regeringskantore afgelees. 'n Garnisoen troepe het spoedig aangekom en die orkes het twee maal per week op die markplein 'n konsert gehou wat in Pretoria 'n groot sosiale aangeleentheid geword het.

Kort na die anneksasie het Paul Kruger en Dr. Jorrison Engeland toe gegaan om formeel protes aan te teken teen die anneksasie (Bulpin 1974:179).

Na die uitbreek van die Eerste Vryheidsoorlog word op die 2de Augustus 1881 die vrede verkry deur 'n ooreenkoms wat geteken word in Pretoria. Ten volle aanskoue van die partye wat geteken het, namens die twee verskillende regerings, het 'n eienaardige proses hom afgespeel. 'n Begrafnisstoet met 'n kis waarin die Union Jack was het vertrek vanaf Kerkplein en het gestap al langs die regeringshuis op. Ten volle aanskoue van al die afgevaardigdes is 'n graf gegrawe en na die gebruiklike seremonies is die Union Jack daarin begrawe. 'n Grafsteen is opgerig met die volgende woorde

"In loving memory of the British flag in the Transvaal who departed this life August 2nd 1881 in its 5th year. In other times none knew thee but to love thee - resurgam" (Bulpin 1974:207)

Pretoria was toe weereens die setel van die Republikeinse volksraad.

4.3 Kerklike Situasië

4.3.1 Die Nederduitsch Hervormde Kerk

In Junie 1852 het die Transvaalse Kerkraad eenparig besluit ten gunste van nouere aansluiting by die Kaapse sinode. In Junie 1853 het Dr. Andrew Murray 'n versoek gekry om sy besoek aan die Transvaal uit te stel totdat die volksraad oor die aanstelling van ds. Dirk van der Hoff sou besluit. Na die koms van ds. Van der Hoff het die Hervormde Kerk besluit om nie met die Kaapse sinode een te word nie (Du Plessis 1925:8).

Die deel van die gemeente wat in Lydenburg woonagtig was het egter nie by die afskeiding aangesluit nie. Daar het van die begin af 'n mate van agterdog teen Van der Hoff geheers en op 31 Augustus 1854 het die kerkraad van Lydenburg 'n brief gerig aan ds. Van der Hoff waarin hy meegedeel word dat hy nie langer konsulent van die gemeente te Lydenburg sou wees nie (Du

Plessis 1925:19).

'n Twis het ontstaan oor die gebruik van die naam Nederduitsch Gereformeerd of Nederduitsch Hervormd en alhoewel ds. Van der Hoff aanvanklik self die naam Gereformeerd gebruik het, het die afgeskeide kerk later absoluut aangedring dat die naam Nederduitsch Hervormd gebruik moes word (Scholtz 1951:17). Na die afskeiding van Lydenburg was daar dus nou twee kerke in die Transvaal naamlik die gemeentes Potchefstroom, Rustenburg en Zoutpansberg aan die een kant en die gemeente van Lydenburg aan die ander kant. Albei die kerke het van die benaming Gereformeerd gebruik gemaak. Sedert 1859 het Van der Hoff egter nou begin om van die Nederduitsch Hervormde Kerk te praat (Scholtz 1951:18). Die aanvanklike kerkplaas wat deur Marthinus Wessel Pretorius aangekoop is en waarop die eerste gemeente op Kerkplein, soos dit vandag bekend staan opgerig was, het toe tot hierdie afgeskeide kerk behoort. Engelbrecht et al (1952:13) sê dat ds. Van der Hoff die eer moet kry as die man wat Pretoria sy naam gegee het.

Ds. Dirk van der Hoff was 'n proponent van die Nederlandse Hervormde Kerk, dog hy het in Holland nooit enige beroep ontvang nie. Volgens de Savornin Lohnan, 'n Nederlandse predikant in Suid Afrika, kon van der Hoff nie 'n beroep kry nie en "*hing in 1845 zijn preekrok aan de kapstok.*" (Du Plessis 1925:2). Volgens de Savornin was Van der Hoff nie vir geestelike werk geskik nie wat uit sy latere werk duidelik geblyk het. Die Heer J A Swellenkamp het selfs gesê dat hy 'n toneelspeler was, 'n oordeel waarmee Du Plessis (1925:2) saamstem. In Augustus 1852 is hy deur die Indiese kommissie georden. Op 5 November 1852 het hy in Kaapstad aangekom en deur die aktuaris van die Kaapse kerk ds. Faure is hy gelegitimeer. Andries Pretorius haal Dirk van der Hoff oor om niks met die Kaapse sinode te doen te hê nie. Hy het ook aangeraai dat ds. van der Hoff hom nie moet laat bevestig deur ds. Andrew Murray soos die plan was nie (Oosthuizen 1960:60).

Lydenburg wat nou deel was van die Kaapse sinode het in 1857 ook op staatkundige gebied van die Transvaal afgeskei maar in 1862 weer met die res van die Zuid Afrikaansche Republiek verenig. Op kerklike gebied het hulle egter afgeskeie gebly. Lydenburg was dus die enigste gemeente van die Nederduitse Gereformeerde Kerk in Transvaal (Oosthuizen 1960:63). Op 8 Junie 1854 het die kerkraad aan die volksraad kennis gegee van die stigting van 'n afsonderlike gemeente op die aangekoopte plaas Elandspoort wat met die teenstemme van twee Lydenburgers goedgekeur is. Die nuwe gemeente is aanvanklik Elandspoort genoem. Dit het lateraan bekend geraak as die gemeente Pretoria-Philadelphia en fondse is gevra vir die bou van 'n kerk (Rex 1960:48). So het die eerste Nederduitsch Hervormde Kerk dan op Kerkplein tot stand gekom.

Oberholster (1972:299) noem dat op die 8ste en 9de September 1855 is daar vir die eerste keer op hierdie terrein, wat vandag as Kerkplein bekendstaan, diens gehou.

4.3.2 Die Nederduitse Gereformeerde Kerk

Diegene wat nie by die afgeskeide kerk wou aansluit nie is deur ds. Cachet die predikant van Utrecht georganiseer in 'n kerkverband wat deel was van die Kaapse sinode. Ds. Cachet het benewens die gemeentes Lydenburg en Utrecht, wat reeds bestaan het, orals in die Transvaal, wat reeds enige jare lank hulle self nie by die afgeskeide Hervormde kerk wou voeg nie, nuwe gemeentes van die Nederduitse Gereformeerde Kerk gestig (Scholtz 1951:123).

Die regering het Kerkplein in 1899 gekoop en met die geld is die Nederduitsch Hervormde Kerk op die hoek van Du Toit- en Kerkstraat gebou asook die Nederduitse Gereformeerde Kerk in Bosmanstraat. In 1882 het die oorspronklike kerkgebou op Kerkplein afgebrand en is vervang deur 'n

ander kerk in 1885 wat toe in 1905 afgebreek is (Engelbrecht et al 1952:40).

4.3.3 Die Gereformeerde Kerk

Die afskeiding onder ds. Dirk Postma wat deur die Gereformeerde Kerk in Suid Afrika ontstaan het, was die gevolg van die invoer van die Evangeliese gesange by die erediens in 1814. Vyftien persone waaronder Paul Kruger het die Nederduitsch Hervormde Kerk bedank as gevolg van onder meer die sing van gesange en op 10 Februarie 1859 het die afgeskeie gemeente in Rustenburg tot stand gekom (Oosthuizen 1960:64).

Op die 25ste Desember 1897 is die nuwe Gereformeerde Kerk reg oorkant die huis van President Kruger ingewy. Die gemeente is onder andere bedien deur ds. J S L Venter tussen die jare 1872 tot 1888 (Engelbrecht et al 1952:39).

Ds. Dirk Postma word beskou as die stigter van die Gereformeerde Kerk in Suid Afrika (Van der Vyver 1958:312). Postma was leraar van die eerste Gereformeerde Kerk in Rustenburg tot 1866 en was in daardie tyd ook intens gemoeid met die werk van die Gereformeerde Kerk in Pretoria en omgewing (Van der Vyver 1958:325).

4.3.4 Die Metodiste Kerk

Die eerste Metodiste leraar was Rev. Owen Watkins. Hy is opgevolg deur Rev. George Weavind, een van die bekendste persoonlikhede van die Metodiste Kerk tussen 1876 tot 1915. Weavind sterf op die 21ste Mei 1916. Hy was verantwoordelik vir baie van die aankope aan die oostekant van Pretoria wat 'n waardevolle belegging vir die Metodiste Kerk geword het. In die jaar 1903 word daar 'n Metodiste Kerkgebou in St. Andriesstraat opgerig (Engelbrecht et al 1952:55).

4.3.5 Die Anglikaanse Kerk

Die eerste Anglikaanse diens in Pretoria is gehou in die jaar 1863 en die Rev. Joseph Wills, 'n diaken, was hier gestasioneer in 1869. Dienste was gedurende die eerste paar jare in die klaskamer van 'n skool gehou en dit was altyd waargeneem deur leke predikers omdat geen voltydse bedienaar beskikbaar was nie. In die jaar 1878 word Henry Brougham Bousfield georden as die eerste Biskop van Pretoria. Van daardie tyd af aan tot en met sy dood in 1902 het hy kruis en dwars deur Transvaal gery om die Anglikane alhier te bearbei. Die eerste St. Albans kerk is gebou in 1872 op 'n terrein te Kerkstraat 119. Later was die Langham Hotel daar geleë. Die gebou was ook op 'n stadium as 'n skool gebruik. In 1879 het die gemeente getrek na die nuwe gebou in Schoemanstraat waar hy vandag nog geleë is. In 1909 was die eerste gedeelte van hierdie nuwe Katedraal voltooi. Hierdie Katedraal was ontwerp deur Sir Herbert Baker. Die Rev. G W Sharley was die eerste aangestelde "Rector" van Pretoria in 1874 (Engelbrecht et al 1952:30).

4.3.6 Die Rooms Katolieke Kerk

In die Zuid-Afrikaansche Republiek was Roomse Katolieke verbied om hulle geloof te beoefen. In die jaar 1870 besoek Baron Carlos Pedro Barahona e Costa, die Goewerneur van Kilimane die Transvaal en hy reis deur Natal na die Transvaal en het almal beïndruk met sy lang van. Hy was 'n sogenaamde ereburger van die Republiek gemaak vir die tydperk wat hy hier sou vertoef en op sy aandrang het die volksraad die versoek toegestaan dat van daardie oomblik af die Rooms Katolieke hulle geloof mag beoefen en dat mense van ander godsdienstige denominasies as die drie Gereformeerde Kerke stemreg mag hê (Bulpin 1974:123).

In die jaar 1870 is 'n geskenk aan die Rooms Katolieke gemeente in Pretoria gegee naamlik 'n erf op die hoeke van Potgieter- en Bloedstrate. Constant

Jolivet het in die jaar 1875 die sogenaamde "Vicar Apostolic" van Natal geword en direk na die anneksasie van die Transvaal in 1877 het Biskop Jolivet na Pretoria gekom waar hy op die 8ste Junie die eerste diens in Pretoria gehou het. Sir Theophilus Shepstone het vir die Biskop twee erwe in Skinnerstraat geskenk in ruil vir die een wat hy tevore by President Pretorius gekry het. Hier het hy nou 'n skool en 'n kerk begin (Engelbrecht et al 1952:31).

Die eerste terrein priester van Pretoria was Andrew Walsh. Hy het saam met Biskop Jolivet in 1875 na Suider Afrika toe gekom. Hy het in 1877 na Pretoria gekom en was verantwoordelik vir die eerste geboue op die nuwe kerkterrein. Hy het in Kimberley gesterf in 1885. Die Loreto Convent is een van die oudste opvoedkundige instellings in Pretoria. Die eerste vyf nonne het op die 17de Mei 1878 hier aangekom na 'n rit van sewe-en-twintig dae op die pad van Pietermaritzburg. Aan die hoof van hierdie nonne was Mother Margaret Mary die jonger suster van Biskop Jolivet wat binne drie jaar na haar aankoms in Pretoria gesterf het. Gedurende die Eerste Vryheidsoorlog van 1880 - 1881 het die Convent se geboue 'n deel gevorm van die gefortifiseerde kamp aan die suidekant van die stad. In 1887 is 'n nuwe kerkgebou wat die oue ingesluit het, ingewy en in 1933 het dit plek gemaak vir die teenswoordige katedraal op die hoek van Bosman- en Skinnerstrate (Engelbrecht et al 1952:31).

Magdalene Guttman het in die Loreto Convent skoolgegaan. Sy is later met Frikkie Eloff die kleinseun en private sekretaris van President Kruger getroud. (Eloff 1971:11)

4.3.7 Die Presbiteriaanse Kerk

Die hoeksteen van die eerste Presbiteriaanse kerk in Pretoria wat nou die St Andrews saal is, is deur President Kruger op die 12de April 1890 gelê. Die eerste predikant was die Rev. James Gray wat sy bediening op die 2de

Maart 1890 begin het. Rev. James Gray het bekendheid verwerf vir die feit dat hy 'n vurige voorstander vir totale onthouding van enige alkoholiese drank was (Engelbrecht et al 1952:46).

4.3.8 Die Joodse Sinagoge

Die Sinagoge in Paul Krugerstraat of in daardie jare Marktstraat, se hoeksteen is gelê op die 1ste Desember 1897 deur Alderman Harry Solomon, 'n leidende figuur in die Suid Afrikaanse Joodse gemeenskap. Sammy Marks, 'n groot vriend van Paul Kruger was 'n lid van die Sinagoge en hy het gehelp met die oprig van die gebou (Engelbrecht et al 1952:56).

Daar moet ten slotte opgelet word dat die Afrikaanse kerke by uitstek van die begin af in Pretoria slegs blankes alleen in die dienste toegelaat het. Die volgende paragraaf uit 'n voorlegging uit 'n gemeente uit Lydenburg som die gevoel op wat destyds in die Nederduitsch Gereformeerde asook die Nederduitsch Hervormde kerk geheers het.

"Verder begeeren en stellen wy vast dat indien de prediking des woords aan Kaffernatiën gedaan wordt, zulks niet in onze kerkgebouwen gedaan zal mogen worden.- En indien er eene gemeente van Naturellen of bastaarden, enz. bestaat of opgericht wordt dat dan op hun eigen kosten, of door collecte - gelden voor hunne godsdienstoefening eene afzonderlyke Kerk of huis gebouwd zal worden" (Gerdener 1929:628).

4.4 President Paul Kruger

Die eerste Presidentsverkiesing na die Eerste Vryheidsoorlog nadat die driemanskap bestaande uit Kruger, Joubert en Pretorius hulle werk afgehandel het, het plaasgevind tussen die 15de Januarie tot die 15de Februarie 1881. Kruger het vir ondersteuning vir Joubert gevra en Joubert het weer vir ondersteuning vir Kruger gevra (Meintjes 1971:93). Die uitslag van die verkiesing was 3 431 stemme vir Kruger en 1 171 vir Joubert (Meintjes 1974:131).

Paul Kruger kan sekerlik bestempel word as een van die heel bekendste persoonlikhede wat met Pretoria geassosieer word. Op die 9de Mei 1883 is Paul Kruger voor die oorspronklike Gowerments gebou op Kerkplein in Pretoria ingesweer. Naas die Vierkleur was daar ook vlae van Engeland, die Nederlande en die Verenigde State van Amerika. Daar was twee erewagte ook teenwoordig. Lede van die volksraad en ander hoogwaardigheidsbekteërs was teenwoordig toe ds. Bosman hom in gebed toegewy het (Meintjes 1974:134).

Paul Kruger het geen geheim daarvan gemaak dat die Zuid-Afrikaansche Republiek 'n Christenstaat was nie. Tussen sy grootste vriende was Jode en Rooms Katolieke en selfs mense wat vandag as vrydenkers bestempel sal word. Hy het self baie aan 'n ortodokse Jood herinner en was gefassineer deur manne soos Nellmapius en Sammy Marks (Meintjes 1974:131).

Paul Kruger was aan die begin nie so godsdienstig soos wat hy later in sy lewe sou wees nie. In sy jonger dae het hy 'n neiging gehad om geestelike en ernstige aangeleenthede op 'n ligsinnige manier te hanteer. Hy het egter later 'n bekering ondergaan wat sy hele lewe sou verander; sy biograaf Manfred Nathan (1942:38) beskryf hierdie bekering van hom soos volg:

"Of this "conversion" it is told he became troubled in spirit, and thought deeply and earnestly about religious matters. One night he gave his wife some chapters to read in the Bible. Then he suddenly left the house, and did not re-appear for three days. He went into the mountains near his farm Waterkloof. There he strove with the Lord, as did Jacob of old. At length his wife and friends became anxious. Some men went to look for him, and climbed the hills. They heard somebody singing, but they took no particular notice, and returned. Then it struck them that it might have been Kruger. They went out again, and found him in a miserable condition, what with hunger, thirst, and fatigue, for he had fasted all the time. It is said he was nearly dead. He drank so eagerly of the water that they brought with them that they had to take the canteen away. He was hardly able to mount a horse. Ever after that, it was said, that he showed a special desire for the Bible and for religion, and was altogether a changed man. He

told his friends that God had opened his eyes and had showed him everything."

Hy word in 1888 met 4 483 stemme teenoor Joubert se 834 stemme herkies en weereens word hy in Pretoria ingesweer as President. In 1893 word Kruger met 7 911 stemme teen 7 246 vir Joubert en 85 vir Kotze weereens herkies. Die uitvoerende Raad het egter nadat klagtes ontvang is die uitslag verander na 7 881 vir Kruger en 7 009 vir Joubert en 76 vir Kotze (Nathan 1942:283).

Op die 12de Mei 1898 word hy vir die vierde keer as President in Pretoria ingesweer nadat hy 12 858 stemme gekry het teen Schalk Burger se 3 753 en Piet Joubert se 2 001 stemme. Pretoria was vir die geleentheid pragtig opgemaak en 'n groot boog was opgerig waar Kerkstraat voor die Gowerments gebou in Kerkplein ingekom het (Nathan 1941:413).

Paul Kruger was 'n baie getroue lidmaat van die Gereformeerde Kerk of wat algemeen as die Doppekerk bekend staan. Die Gereformeerde Kerk het gesê dat die rede waarom die Gereformeerde Kerk van die Hervormde Kerk afgestig het was nie oor die gesange kwessie nie maar *"omdat die Nederduitsch Hervormde Kerk die vals kerk was."* (Oosthuizen 1960:65) Paul Kruger moes dus baie versigtig wees om in sy verhouding nie die ander twee susterskerke te na te kom nie, veral daar die Gereformeerde Kerk die kleinste kerk was. Die Nederduitsch Hervormde Kerk was op daardie stadium nog die staatskerk van die Zuid-Afrikaansche Republiek. Die Nederduitsch Hervormde Kerk en die Nederduitse Gereformeerde Kerk het in die middel jare tagtig verenig om die Verenigde Nederduitsch Hervormde of Gereformeerde Kerk te word (Oosthuizen 1960:76).

Een gemeente naamlik Witfontein het egter as selfstandige gemeente van die Nederduitsch Hervormde Kerk bly voortbestaan en het nie deel van die vereniging geword nie en op die wyse en na 'n lang uitgerekte hofsak het

die Hervormde Kerk weer as 'n afsonderlike Kerk tot stand gekom. Soos Oosthuizen (1960:84) dit stel was die Nederduitsch Hervormde Kerk die Voortrekker Kerk waarin 'n suiwer Hollandse gees geheers het en die gemeentelede was heeltamal onbekend met die Engels Metodistiese gees van die Nederduitse Gereformeerde Kerk. Met hierdie vereniging van hierdie twee kerke was Paul Kruger baie betrokke en op 'n treinrit na Natal het die President oral langs die pad onderhoude toegestaan vir enigeen wat hom wou raadpleeg oor die kerkdispuut. Joubert het Kruger daarvan beskuldig dat hy meer gedoen het om die vure te stook as wat hy gedoen het om hulle uit te blus (Meintjes 1971:123).

Sekerlik een van die heel grootste prestasies van Kruger en wat in belang van Pretoria was, is die spoorlyn tussen Pretoria en Lourenzo Marques asook die spoorlyn wat van die Kaap af aangelê is Pretoria toe. President Burgers kon nie daarin slaag om 'n spoorlyn tussen Delagoa Baai en Pretoria te bou nie. Die oorspronklike Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Spoorwegmaatschappij stasiegebou het 'n klein bietjie na die weste gestaan van die huidige stasiegebou. Beide Paul Kruger- en Bosmanstrate het ingeloopt in die plein voor die stasie. Die Pretoriase stasiegebou het bestaan uit vyf afsonderlike strukture in 'n ry wat tot en met September 1912 as die stasiegebou gedien het. Die eerste trein uit die Kaap het op die Pretoria stasie aangekom op Nuwejaarsdag 1893. Eers op Nuwejaarsdag 1895 sou normale verkeer op die lyn tussen Delagoa Baai en Pretoria begin het. Die brug wat oor die Apiesrivier gebou was en waarvan 'n gedeelte vandag nog te sien is naby Pretoria was een van die mees bekendste bakens van die ou NZASM. Hierdie brug is voltooi teen die einde van 1893. Oor hierdie brug het Winston Churchill gery die nag van sy ontsnapping op 12 Desember 1899. Paul Kruger se trein, een van die laaste om uit Pretoria uit te gaan, het op die 29ste Mei 1900 oor hierdie brug gery en die Britte het dit sonder sukses gebombardeer op 4 Junie 1900 toe Pretoria beset was (De Jong et al 1988:151).

Meeste van die NZASM se kantoorgeboue was ook in Pretoria opgerig gewees naamlik op die suidwestelike hoek van Minnaar en Paul Krugerstrate (De Jong et al 1988:137).

Die NZASM huis was gebou in 1894 in Pretoria en het gedien as die Direkteur van die NZASM se huis (De Jong et al 1988:100).

Na vrugtelose onderhandelings met Lord Milner in Bloemfontein is 'n ultimatum aan die Britte oorhandig op die 9de Oktober waarin 'n antwoord gevra was voor 5 uur die middag op Woensdag die 11de. Op die 11de Oktober om vyfuur die middag het oorlog tussen die Zuid-Afrikaansche Republiek asook die Oranje Vrystaat en Brittanje uitgebreek (Nathan 1942:450-451). Teen die einde van Mei 1900 was dit baie duidelik dat die Britse opmars na Pretoria nie gestuit kon word nie en die Republikeinse regering het besluit om Pretoria 'n oop stad te verklaar. Namens die regering het Generaal Schalk Burger geskrewe instruksies uitgevaardig gedateer 29 Mei 1900 aan die burgemeester van Pretoria mnr. P J Potgieter dat hy die stad moet oorhandig aan Lord Robberts die oomblik as hy aankom. Op 5 Junie 1900 word Pretoria vir die tweede keer Britse besit (Engelbrecht et al 1952:75).

5. Pretoria se eerste burgemeesters

Die eerste munisipale verkiesing is in Pretoria gehou in 1881 en die stadsraad het 'n mnr. Preller as sy eerste voorsitter gekies en daarom het hy Pretoria se eerste verkose Burgemeester geword. Voordat hy egter in sy amp bevestig kon word het die eerste Suid Afrikaanse oorlog in 1880 tot 1881 uitgebreek wat uitgeloop het op die slag van Amajuba en die ondertekening van die Pretoria konvensie. Hierna het Pretoria teruggegaan na 'n republikeinse vorm en landdroste het weer die beheer van die stad oorgeneem. Die stad se groei het egter 'n beter munisipale administrasie vereis en die regering het 'n tydelike stadsraad aangestel met 'n mnr. de Villiers as 'n eerste aangestelde voorsitter van die raad. Spanning tussen die raad en die landdros se kantoor het egter gelei tot die afskaffing van die raad en 'n tweede tydelike raad is aangestel met 'n mnr. Potgieter wat aangestel is as die voorsitter met die titel van "burgomaster", die eerste aangestelde burgemeester van die stad. Hy is aangestel op die 29ste Desember 1898. Hy het nie sy volle ampstermyn uitgedien nie want op die 5de Junie 1900 het hy die instruksies van sy regering uitgevoer en die stad aan Lord Robberts oorgedra. Een van die eerste dinge wat die nuwe Britse regering gedoen het, was om mnr. Loveday, 'n vorige lid van die volksraad as burgemeester aan te stel en hy was die eerste burgemeester wat onder Britse administrasie aangestel is. In 1903 is die eerste munisipale verkiesings onder die lokale regeringsstelsel, soos wat dit deels vandag nog bekend is, gehou en die stadsraad het 'n mnr. Bourke as burgemeester aangestel. Hy is daarom die eerste verkose burgemeester onder die huidige stelsel van lokale regering. In 1931 het Pretoria sy eerste vroue burgemeester aangewys, 'n mev. Malherbe wat ook een van die Unie se eerste vroue volksraadslede geword het (Engelbrecht et al 1952:84).

6. Verdere geskiedenis

Op die 31ste Mei 1902 is die vrede van Vereniging in die Melrose Huis in Pretoria onderteken. In 1910 word Pretoria die administratiewe hoofstad van die Unie van Suid Afrika. Op die 14de Oktober 1931 is die Munisipaliteit van Pretoria tot stad verklaar. Van 1910 tot 1913 is die Uniegebou wat deur Sir Herbert Baker ontwerp is teen Meintjieskop opgerig (Ensiklopedie van die wêreld, deel 8 1989:338).

Beide Suid Afrika se eerste twee eerste ministers Genl. Louis Botha en Genl. Jan Smuts sowel as Adv. Strydom en Dr. Verwoerd is in Pretoria begrawe (Engelbrecht et al 1952:94-95). Een van die bekendste bakens in Pretoria is Paul Kruger se standbeeld op die Kerkplein. Die standbeeld was eers in Prinses Park opgerig en was onthul deur Genl. Schalk Burger op die 24ste Mei 1913. Dit was heropgerig op die stasieplein in Oktober 1925 (Engelbrecht et al 1952:98). Dit is in 1954 na kerkplein verskuif.

In April 1925 besoek die Prins van Wallis die latere "Duke of Windsor" Pretoria. In 1934 besoek Prins George die latere "Duke of Kent" Pretoria (Engelbrecht et al 1952:113). Op die 27ste Maart 1947 besoek die Britse koning en sy gesin Pretoria tydens hulle toer deur Suid Afrika (Engelbrecht et al 1952:114-115).

Die Voortrekker Monument wat opgerig is ter ere van die Groot Trek is ook 'n baie bekende baken van Pretoria en is op 16 Desember 1949 onthul (Engelbrecht et al 1952:116).

Die Krugerhuis is 'n ander baie bekende en geskiedkundige baken in Pretoria. Die Krugerhuis word geskiedkundig en ook argitektonies as een van die kosbaarste skatte van Pretoria van die vorige eeu beskryf (Liebenberg et al 1988:176). Op die 29ste Mei 1900 was dit van hier waar Paul Kruger oorsee vertrek het om daar in ballingskap te sterf. Sy eggenote kon weens

ouderdom en siekte hom nie vergesel nie en het in Pretoria agtergebly en is in hierdie huis oorlede op die 20ste Julie 1901. Na haar dood is die huis deur die "South African Constabulary" die militêre polisie oorgeneem en as woonkwartiere gebruik. Nadat die polisie die huis in 1903 ontruim het is dit as 'n losieshuis verhuur wat onder die naam "The Presidency" bekend gestaan het. In April 1904 het F C Eloff skoonseun van Kruger die huis uit die boedel gekoop. Eloff was toe nog in Switserland by die President wat kort daarna op 14 Julie 1904 oorlede is. Sy stoflike oorskot is na Pretoria gebring en op 16 Desember 1904 ter aarde bestel. 'n Diens is in die opelug op die plein tussen die huis en die kerk gehou. Die huis, so het iemand geskryf ,

"waarvoor men helaas zóó weinig eerbied heeft gehad dat zij voor herberg gebruikt wordt, zij is evenwel thans zwart en paars behangen, dat echter weer door een groote Engelsche vlag ontsierd wordt" (Liebenberg et al 1988:176).

Na die begrafnis het daar stemme opgegaan teen die gebruik van Krugerhuis as 'n losieshuis. Daar is gehoor gegee aan die besware en in 1904 het die weduwee Johanna van Broekhuizen, moeder van die latere bekende Dr. H D van Broekhuizen, en haar twee dogters die huis betrek. Sy was begaan oor die groot getal Afrikaner vroue wat tydens kindergeboorte gesterf het en het haar beywer vir die opleiding van Afrikaner meisies in die verpleeg en verloskunde. Die Bond van Afrikaanse Moeders het sover terug as 1919 onder haar voorsitterskap tot stand gekom en het in 1920 die Krugerhuis as eerste tuiste vir 'n kraaminrigting gehuur (Liebenberg et al 1988:177).

Die beweging om die Krugerhuis as 'n bewaarplek vir Krugeraandenkings te omskep wat verspreid gelê het onder familieledede en oorsee en reeds gedeeltelik deur die Transvaalse Museum in bewaring geneem is, het in 1923 begin. Die huis het in die jaar 1925 staatseiendom geword toe die Unieregering dit vir £2 600 uit die Eloff boedel gekoop het. Eers in 1932 het die Moedersbond daaruit na Beatrixstraat verhuis en toe kon dit as bewaarplek vir Krugeraandenkings ingerig word en na sy oorspronklike staat

herstel word. In Oktober 1933 het die regering die gerestoureerde woning onder die sorg van die Transvaalse Museum geplaas en op 10 Oktober 1934 het Albert Kuit, kommissaris van Spoorweë asook, 'n kultuurhistorikus, Krugerhuis as 'n museum geopen wat dit vandag nog is (Liebenberg et al 1988:177).

Op 31 Mei 1961 word Suid Afrika se eerste Staatspresident Adv. C R Swart in Pretoria ingehuldig en op 10 Mei 1994 word Suid Afrika se eerste demokraties verkose President, President Nelson Mandela voor die Uniegebou in Pretoria ingesweer. In vele opsigte was Pretoria die middelpunt van dit wat staatkundig en kerklik in Suid Afrika plaasgevind het. Dat Pretoria dus baie belangrik sou wees vir 'n kerklike studie spreek vanself en dat hy in baie opsigte die toon sou aangee van wat kerklik en polities in Suid Afrika sou gebeur, is 'n feit. Gedurende die apartheidsjare is altyd van die Pretoria regime gepraat en na bevryding sou Pretoria nog steeds die stad wees wat administratief as hoofstad sou dien. Pretoria se stadswapen lees dan ook "*Praestantia Praevaleat Praetoria*" "*Mag Pretoria uitstyg in uitnemendheid.*" (Engelbrecht et al 1952:7).

7. Interpretasie en beoordeling

Die stad Pretoria soos wat hy tans daaruit sien het dus 'n roemryke en kleurrike geskiedenis sedert die eerste bewoners van Pretoria hier aangekom het. Reeds Mzilikazi het Meintjieskop as plek van regering gebruik en Pretoria was dus nog voor die koms van die blanke reeds 'n hoofstad gewees. Daarna het dit die regeringsetel geword van die ou Zuid-Afrikaansche Republiek en het dit ook die hoofstad geword van die Transvaalse Kolonie na die Anglo-Boereoorlog. In 1910 het Pretoria die administratiewe hoofstad van die ou Unie van Suid Afrika geword en in 1961 die administratiewe hoofstad van die Republiek van Suid Afrika wat dit vandag nog is. Dit was in die stad Pretoria waar die Vrede van Vereeniging in die Melrose House op 31 Mei 1902 geteken is om die Anglo-Boereoorlog te beëindig. Dit was ook in die stad Pretoria gewees van waar die apartheidsbeleid sedert 1948 meedoënloos uitgevoer is en daarom ook dat daar baie keer na die apartheidsregering as die Pretoria regime verwys is. Polities was Pretoria dus altyd die belangrikste stad in Suid Afrika gewees.

Ook kerklik gesproke was Pretoria altyd in die middelpunt. Die stad het ontstaan as 'n kerkplaas toe Marthinus Wessel Pretorius, wat vandag bekend staan as Kerkplein, gekoop het as 'n standplaas vir 'n gemeente van die Nederduitsch Hervormde Kerk. Die gemeente wat bekend gestaan het as Pretoria-Philadelphia het aan die stigting van 'n dorp vooraf gegaan. Pretoria was dus eers kerk voordat dit dorp en stad geword het. Al die belangrikste kerke in Suid Afrika het wortels in Pretoria. 'n Groot onderdeel van die geskiedenis van die kerke in die Transvaalse gebied het in Pretoria afgespeel. Verskeie kerke se opleiding van hulle leraars vind dan ook in Pretoria plaas.

Pretoria bly steeds die administratiewe hoofstad van Suid Afrika en met die moontlike verskuiwing van die parlement na Pretoria kan dit dus nie anders

dat hierdie stad uiters belangrik is vir die toekoms van die kerk in Suid Afrika nie.

President Paul Kruger

C H Spurgeon (Dallimore
1984:89)

HOOFSTUK 3

DIE ONTSTAANSGESKIEDENIS VAN DIE BAPTISTE KERK Wêreldwyd

1. Die Anabaptiste

Die naam Anabaptiste kom van die Grieks wat beteken weer doop en is gegee aan 'n groep Christene wat die kinderdoop verwerp het en al die kindertjies wat gedoop was weer oorgedoop het toe hulle volwasse was en self belydenis van hulle geloof kon doen. Daarom is hulle ook wederdopers genoem (de Wit 1996:11).

In die verlede het die meeste historici die stigters van die Anabaptiste beweging as fanatiese mense beskou. Renwick sê egter:

"Research has shown that this view is undoubtedly erroneous. The real Anabaptists rose in Zürich, in 1522, among honourable men who called themselves "Brethren" and were led by Conrad Grebel and Felix Manz" (Renwick 1978:115).

Hulle het groot klem op Bybelstudie gelê, en hulle was geheel en al teen die hele gedagte van 'n staatskerk gekant en het die leringe van Luther en Zwingli aangehang. Hulle het aangedring op die verwydering van alle portrette en beelde uit die kerk. Hulle was mense van groot toewyding en het geglo dat die swaard van die Gees, naamlik die Woord van God, hulle enigste wapen was. Baie belangrik egter het hulle geweier om die kinderdoop te erken (Renwick 1978:115).

In Wittenberg het daar in 1522 groot probleme ontstaan toe Störch en ander profete van Zwickau onrus veroorsaak het. Ook Thomas Münzer was met hierdie Störch en Zwickau profete geassosieer. Hulle het 'n vreemde tipe

millenniarisme verkondig en gesê dat God se dag van wraak aan die kom was en dat die heiliges die regerings van die wêreld sou beheer. Hulle wou hierdie regering van God deur die swaard afdwing (Renwick 1978:115). Hulse (1973:3) haal vir G H Williams aan waar hy die hele Anabaptiste beweging die "Radical reformation" noem. Hy beskryf dit:

"It was a massive movement at the core of Christendom which embraced innumerable people from differing backgrounds from one end of Europe to the other. It is almost impossible to do justice to the movement because of its tremendous diversity of character. In recent years historians have come to recognise that a true understanding of the Reformation is impossible without due consideration of this left wing."

Hy sê dat daar baie nuwe materiaal beskikbaar is en dat dit ook nuwe lig op die Anabaptiste beweging werp. Hy sê dan ook dat die hele Anabaptiste beweging in diskrediet gebring is deur die buitensporighede van 'n klein minderheid. Henry Bullinger wat die opvolger van Zwingli in Zürich was, het die Anabaptiste beweging as satanies beskryf. Bullinger was in sy tyd aanvaar as die kenner op die gebied van die Anabaptiste. Hy was egter geweldig eensydig en bevooroordeeld en moderne navorsing het bewys dat Bullinger se siening op baie misverstande berus het. Een van die moderne skrywers op die onderwerp van die Anabaptiste, Lenard Verduin, beskryf dan ook die Anabaptiste as die stiefkinders van die hervorming. Hy noem die Anabaptiste beweging "The second front". Die stryd van die Anabaptiste was: *"With the sacralism of the magisterial reformist."* (Hulse 1973:3-4).

'n Ene Balthasar Hubmaier het saam met Grebel en Manz die leiding van die Anabaptiste beweging geneem. Hulle het onder Zwingli se prediking van die waarde en die betekenis van die gesag van die skrif oortuig geraak, maar na ernstige bybelstudie tot die oortuiging gekom dat *"Zwingli was not following his own Biblical dictum."* (Burger 1987:44).

Hierdie Anabaptiste beweging is nou deur Zwingli die sogenaamde tweede front genoem. In 'n brief aan Vadian skryf hy op die 28ste Mei 1525 dat die

stryd teen die Katolieke Kerk kinderspeletjies gaan wees in vergelyking met die stryd teen die tweede front (Verduin 1964:11). Benewens die benaming Anabaptiste en tweede front, is hierdie beweging ook die linkervleuel en stiefkinders van die reformasie genoem. Self wou hulle egter net as evangelies, broeders, Christene of gelowiges bekend staan (Verduin 1964:11-13). Oor die algemeen was die Anabaptiste vredeliewende en toegewyde Christene gewees wat die skrif met alle eerlikheid en erns ondersoek het (Burger 1987:44).

Teen 1525 het die Anabaptiste groot vordering in Zürich gemaak. Die stadsraad het toe wette teen die Anabaptiste uitgevaardig. Ook Zwingli het meegedoen aan hierdie vervolging. Die meeste van die leiers van die Anabaptiste is met die dood gestraf. Tussen 1525 en 1528 het die beweging ook baie veld in Duitsland gewen, veral in Strassburg en Augsburg. Die Anabaptiste is dikwels van revolusionêre aktiwiteite beskuldig en in baie opsigte onregverdiglik vervolgd. Renwick (1978:116) wys daarop dat:

"The Diet of Speier in 1529 approved an imperial mandate of the previous year that re-baptizers, and re-baptized should be put to death even without proper forms of trial."

Binne 'n paar jaar het meer as twee duisend Anabaptiste dan ook met hulle lewens betaal. Aanvanklik was Luther gekant teen die wreder metodes van vervolging van die Anabaptiste. Soos wat die Anabaptiste beweging egter versprei en gegroei het, het sy houding verander. In 1530 het hy gesê dat die swaard teen hulle gebruik moes word. Ten spyte hiervan het die beweging steeds versprei en gegroei (Renwick 1978:116). In die Nederlande het 'n man met die naam van Menno Simons die leier van die Anabaptiste beweging geword. Hy sou later 'n baie stabiele en groot invloed in die beweging uitoefen. In Oostenryk het Jakob Hutter die leier van die beweging daar geword en het ook die leiding van die beweging in Morawia en Pole geneem. Hy is in 1536 om die lewe gebring (Renwick 1978:116).

Daar was groot variasie in die leerstellinge van die verskillende groepe Anabaptiste gewees. Nietemin is daar tog sekere basiese leerstellings wat die meeste van hulle in gemeen gehad het. Hulle het almal die spoedige wederkoms van Christus verwag, die idee van 'n staatskerk en die kinderdoop heeltetal verwerp en was almal gevul met baie groot entoesiasme, wat soms tot ekstremisme aanleiding gegee het. Die meeste vervolging teen hulle het van die Rooms Katolieke gekom, maar die Protestante het later vrylik meegedoen. Alhoewel Johannes Calvyn nie aan die vervolging deelgeneem het nie, kon hy niks goeds in hulle sien nie (Renwick 1978:116-117).

Calvyn verwys na die Anabaptiste as "*Furious mad men*" (Hulse 1973:11). Calvyn het nie so baie kontak met die Anabaptiste gehad soos Zwingli nie, alhoewel hy getroud was met Dolette van Buren die weduwee van 'n Anabaptis. Hy was 'n ene John Stordeur gewees wat later sy sonde van die wederdoop bely het en oorgegaan het na die gereformeerde party. Calvyn was geweldig onthuts oor die numeriese groei en invloed van die Anabaptiste. Hy het een van sy vroeë werke gewy aan die bestryding van 'n dwaling wat onder sommige Anabaptiste bekend was naamlik die psychopannychia of sieleslaap. Laasgenoemde werk is in die jaar 1544 gepubliseer. Calvyn se laaste persoonlike kontak met 'n evangelisties gesinde Anabaptis het in 1546 plaasgevind met die aankoms van 'n ene Belot 'n kolporteur in Geneva. Die absolute streng beleid wat teen Anabaptiste gevolg is, is onmiddellik toegepas en Belot is gearresteer waarna Calvyn hom ondervra het. Vandag is slegs Calvyn se beskrywing van hierdie onderhoud bekend maar Calvyn beskryf hom spottenderwys as:

"Giving himself with raised head and rolling eyes the majestic aspect of a prophet" (Hulse 1973:11).

Hierdie onderhoud met Belot moes beslis bygedra het tot Calvyn se swak dunk wat hy van die Anabaptiste gehad het. Zwingli het op 'n stadium geskryf dat hy

die doop heeltemal onaangeraak laat, hy noem dit nie reg of verkeerd nie. Want hy vind nêrens geskryf dat die kinderdoop beoefen moet word nie. Hy het bygevoeg dat nietemin moet die praktyk van die kinderdoop beoefen word sodat medegelowiges nie geaffronteer moes word nie maar aan sy onmiddellike vriende het hy gesê as gedoop moes word ooreenkomstig die opdrag van Christus dan sou niemand gedoop word totdat hy die ouderdom bereik het waarin hy self 'n besluit kon neem nie (Hulse 1943:8). Zwingli se vriende was wel bewus van die feit dat dit sy standpunt was en dit was vir hulle 'n geweldige ontnugtering en teleurstelling gewees toe hulle uitvind dat hy gekompromitteer het op hierdie punt. Twee van hulle wat saam met hom Latyn, Hebreeus en Grieks studeer het in 1522 tot 1523 was Grebel en Manz. Manz was die aangewese man gewees om die Hebreeuse dosent in Zürich te word maar Zwingli het besluit om die posisie nie vir hom te gee nie as gevolg van sy radikale teologiese oortuiging. Conrad Grebel was die seun van 'n welgestelde handelaar en was een van die mees invloedryke magistrats in Zürich gewees. Hy het die voordeel gehad van 'n uitstekende Bybelopleiding in Basle en Parys. Grebel het 'n losbandige lewe gelei maar dit het verander na sy troue in 1522. Sy vader het hom egter onterf omdat hy gevoel het dat hy benede sy status getrou het. Die verantwoordelikheid van 'n familie het egter nou 'n baie goeie invloed op Grebel gehad en hy het spoedig 'n evangeliese bekeringsondervinding deelagtig geword. Zwingli se uiteensetting van die Griekse teks was gedeeltelik instrumenteel in die verandering in Grebel en Manz wat egter later geweldig vir hulle oortuiginge sou ly. (Hulse 1973:8).

Hubmaier het nou begin om kinders toe te wy in Waldshut in plaas daarvan om hulle te doop. Hy het aan Oecolampadius te Basel geskryf en te velde getrek teen die kinderdoop. Hy het gesê dat hy weet dit nie goed sal gaan met die Christendom totdat die doop en die nagmaal weer herstel was tot hulle oorspronklike heiligheid nie. Oecolampadius het egter terug geskryf dat hy nie saam stem met Hubmaier se siening nie en het aangedui dat Augustinus gesê

het dat die geloof van die ouers genoegsaam was vir die kinders. In April 1525 is Hubmaier en sestig ander in Reublin gedoop. Hubmaier het daaropvolgens drie honderd mense gedoop en hy het aan Zwingli geskryf om die aangeleentheid oor die doop van gelowiges met hom te debattee. Vroeër op die 1ste Mei 1523 het Hubmaier met Zwingli 'n gesprek hieroor gehad. Verwysend na hierdie gesprek het hy later gesê dat Zwingli gesê het hy was reg dat kinders nie gedoop moes word voordat hulle onderrig ontvang het in die geloof nie en dat dit voorheen die praktyk was en dat dit daarom is dat hierdie onderrig die kategismus genoem is. Hy het aan Zwingli gesê dat hy belowe om dit uit te lig in sy uiteensetting van die artikel soos wat hy ook in die agtiende artikel van die belydenis gedoen het. Iemand wat dit lees sal daarin duidelik Zwingli se opinie oor die aangeleentheid sien. Dit is belangrik om daarop te let dat Hubmaier anders as die ander Switserse broeders, die ondersteuning en goedkeuring van die evangeliese magistrate gesoek het. Die Zürich raad het egter Hubmaier se versoek tot 'n debat geïgnoreer. In November 1525 het Grebel, Manz en Blaurock hulleself in die tronk bevind. Hubmaier wat voorheen deel was van die hervorming en daarom in 'n beter posisie was, het Zürich toe gegaan en probeer om die radikale hervorming te red deur by Zwingli te gaan pleit. Hubmaier was egter in die tronk gegooi en gemartel. 'n Nuwe mandaat is uitgevaardig wat gesê het dat enige persoon wat iemand oordoop gedood sou word. Manz was veroordeel om te sterf deur verdrinking en het die eerste protestantse martelaar geword wat aan die hande van Protestante gesterf het op die 5de Januarie 1527. Manz was egter baie dapper in sy dood en hy het die Here geprys op pad na die uitvoering van sy doodstraf en sy laaste woorde was presies dieselfde as die van die Here Jesus en van Stefanus. Blaurock het egter baie lig daarvan afgekome by wyse van vergelyking en hy was ontklee tot by die middellyf en geslaan terwyl hy uit die stad verjaag is. Hubmaier was gedwing om sy dwaling te bely deur hom op die rak te martel en daarna is hy uit Zürich verban. 'n Hele paar belangrike mense is hierna tot die doop van gelowiges oortuig deur Hubmaier. In die jaar 1528 egter is Hubmaier lewendig verbrand. Hy

was bemoedig deur sy vrou, 'n vrou van uitstaande Christelike deugde en dit word gesê dat hy op pad na die brandstapel toe, die skrifte vir homself herhaal het en sy laaste woorde was: "o *Jesus, Jesus*". 'n Paar dae later is sy vrou in 'n nou rivier gegooi met 'n klip wat om haar nek vas gebind was (Hulse 1973:10).

Grebel het in 1527 gesterf deur siekte in die tronk in Zürich. Die leiers van die Anabaptiste is nie toegelaat om enigsins in hul bedienings te ontwikkel nie, en baie van hulle het gesterf op 'n baie jong ouderdom. So was daar 'n jong Michael Sattler, 'n baie talentvolle jong man wat op die ouderdom 29 in 1527 gemartel is deurdat sy tong uitgetrek is en sy liggaam met rooi warm ysters gebrand is en hy is toe verbrand. Sy vrou het dieselfde lot oorgekom as die van Hubmaier se vrou en sy is in die rivier gegooi met 'n klip om haar nek gebind. Van 1535 tot 1546 in Friesland alleen is nie minder nie as dertig duisend Anabaptiste gedood. Rooms Katolieke en Protestante was albei vir hierdie slagting verantwoordelik (Hulse 1973:11).

2. Kontinuiteit tussen die Anabaptiste en die Baptiste beweging

Renwick (1978:155) wys daarop dat daar 'n groot onderskeid tussen die Baptiste kerk en die Anabaptiste is, as hy sê:

"They have often been confused with the Anabaptists, some of whom suffered in England in the sixteenth century. But as early as 1620, when they presented a petition to Parliament, they were recognised by the civil power as being distinct from the Anabaptists."

So ook beweer Torbet dat daar geen historiese kontinuiteit tussen die Anabaptiste en die Baptiste bestaan nie (Torbet 1973:29). Hierdie sieninge kan ondersteun word en word algemeen so aanvaar sover dit die "General Baptists" aangaan. Die meeste of feitlik al die navorsing wat in die verband gedoen is was uitsluitlik ten opsigte van die "General Baptists" gewees. Daar is egter resente navorsing wat daarop dui dat die "Particular Baptist Churches" (so genoem in onderskeiding van die "General Baptists", as gevolg van hulle Calvinistiese lering oor die partikulêre versoening), wel deur die Anabaptiste in so 'n mate beïnvloed is, dat daar 'n direkte lyn tussen hulle getrek kan word. Die eerste gemeente wat in 1641 ontstaan het van die "Particular Baptists" was 'n gemeente wat ontwikkel het uit 'n onafhanklike puriteinse gemeente in London onder die leierskap van Henry Jacob. In 1644 het sewe kerke gekonstitueer en die sogenaamde "London Confession" gepubliseer. In 1640 het die sogenaamde Spilsbury gemeente onder die oortuiging gekom dat gelowiges gedoop moet word en dat onderdompeling die enigste skriftuurlike metode van doop is. Die vraag wat nou gevra moet word is tot watter mate was die ontstaan en groei van die "Particular Baptists" beïnvloed deur enige Anabaptiste invloed of stimulus? (Hudson-Reed 1989:215).

Hudson-Reed haal Stassen aan wat 'n studie gedoen het oor die Anabaptiste invloed op die Baptiste kerk. Hy probeer die verkeerde siening wat in Baptistegeskiedenis geleer word korrigeer. Hy sê dat die meerderheid van

Baptiste historici die “General Baptists” bestudeer en die “Particular Baptists” heeltemal ignoreer. Hy gee dan vyf redes waarom hy glo dat die soeklig eerder op die “Particular Baptists” moet val om Anabaptiste invloed by die Baptiste te ondersoek as op die “General Baptists”. Die “Particular Baptists” is die vaders van die hedendaagse Baptiste. Hulle besluit aangaande die doop, naamlik dat dit deur onderdompeling geskied, is die oorsprong vanwaar moderne Baptiste, beide in Engeland en Amerika, hulle siening gekry het. Hy beweer dan dat die “General Baptists” hoofsaaklik uitgesterf en in unitarianisme opgegaan het.

Die “Particular Baptists” leer dat die doop 'n getuienis is van die dood, begrafnis en opstanding van Christus. Die “General Baptists” het die siening gehad dat die doop 'n sakramentele wassing en reiniging was vir die persoon wat dit ondergaan het.

Die “Particular Baptists” het die doop deur onderdompeling beoefen, soos die Baptiste vandag, terwyl die “General Baptists” begieting beoefen het. Die “Particular Baptists” het dan ook begin sonder noemenswaardige invloed van die “General Baptists”. Hulle was nie net 'n groep wat onderdompeling by die “General Baptist” leerstelling gevoeg het nie, maar hulle het as kongregasionaliste begin en hulle teologie het ontwikkel op 'n eie baan (Hudson-Reed 1989:217-218).

Daar is dus 'n baie duidelike lyn te trek vanaf Menno Simons, die Anabaptis, tot by die “Particular Baptists” se belydenis van 1644. So was dit dan ook dat 'n ene Richard Blunt wat vlot in Hollands was na die oorspronklike gemeente van Spilsbury gestuur is om onderdompeling te gaan soek by 'n splintergroepie van die Mennoniete wat bekend was as die “Collegiant Mennonites”. Hulle het begin om in 1620 mense te onderdompel te Rhynsburg (Hudson-Reed 1989:216).

Hierdie verbintenis tussen die Mennoniete van Menno Simons en die “Particular Baptists” laat Hudson-Reed dan ook tot die gevolgtrekking kom dat Anabaptiste invloed op die oorsprong van die “Particular Baptists” geensins as 'n moontlikheid verwerp kan word nie. Hy sê dat op grond van Stassen se deeglike navorsing kan daar tot die gevolgtrekking gekom word dat Anabaptiste invloed op die “Particular Baptists” nie net moontlik was nie, maar baie hoogs waarskynlik was (Hudson-Reed 1989:229).

3. Die “General Baptists”

Twee baie duidelik onderskeibare groepe van Baptiste het gedurende die sewentiende eeu in Engeland ontstaan, nl die “General Baptists” en die “Particular Baptists”. Die “General Baptists” was die eerste groep wat onder die leiding van 'n ene John Smyth tot stand gekom het (Hulse 1973:17).

John Smyth word tereg bestempel as die grondlegger van die moderne Baptiste kerke. Hy het in Cambridge studeer om 'n priester in die “Church of England” te word. In “Christ's College” studeer hy onder Francis Johnson en hy matrikuleer in die jaar 1579. Hy ontvang in 1593 'n meestersgraad en word in die jaar 1600 as 'n prediker aangestel in die stad Lincoln op die 27ste September van daardie jaar. Sy aanstelling was nie net as prediker nie maar ook as lektor en sy verkiesing tot hierdie posisie geskied deur 'n stemming wat hy met agt stemme teenoor sewe wen (Torbet 1973:33).

Dit is egter baie nodig om die algemene kerksituasie in Engeland op daardie stadium in oënskou te neem wanneer hierdie gebeure bestudeer word. As die owerhede iemand gevang het wat 'n Anabaptis genoem was, was dit baie moontlik dat so 'n persoon in die openbaar verbrand sou word. Hierdie verbranding sou geskied het deurdat die persoon aan 'n paal vasgemaak is in die middel van 'n groot vuur en op die markplein of 'n ander plek verbrand sou word. Die koning of koningin van Engeland was die hoof van die kerk. Elke Brits gebore persoon moes daaraan behoort. Dit was die wet van die land gewees. Geen ander godsdienste of separatiste groep het enige wettige regte gehad nie. As jy 'n Anabaptis was of iemand wat aan die doop van gelowiges geglo het dan was jy dus 'n verraaier van die koning en van die land (Parnell 1991:5).

In die jaar 1608 word Smyth en sy kerk deur vervolging uit Gainsborough in Engeland verdryf. Hy vind 'n heenkome in Amsterdam in Nederland. Smyth het

homself ten doel gestel om 'n Nuwe Testamentiese kerk op te rig wat hom en sy separatistiese kerk dan ook by die doop van gelowiges gebring het. In 1608 word Smyth onder die invloed van die Mennoniete 'n Anabaptis. Hy het tot die gevolgtrekking gekom dat babatjies nie gedoop behoort te word nie, omdat daar geen sodanige voorbeeld in die Nuwe Testament is waar babas deur Johannes of Jesus se dissipels gedoop is nie. Jesus het ook beveel dat mense dissipels gemaak moes word deur hulle te leer en dan te doop. Hierna het hy homself deur middel van begieting gedoop en daarna vir Helwys en die res van die gemeente, in totaal sowat veertig mense, gedoop (Torbet 1973:35).

Die feit dat Smyth egter in Nederland die Mennoniete opgesoek het met wie hy baie in gemeen gehad het, het 'n breuk tussen hom en Thomas Helwys veroorsaak. Helwys en 'n aantal ander het nou egter teruggekeer na London in 1612 en het die eerste Baptiste kerk in Engeland gestig. John Smyth sterf in dieselfde jaar na 'n lang siekbed. Smyth se geskrifte was betekenisvol en het ingesluit 'n lang en gedetailleerde geloofsbelydenis waarin gesien kan word tot watter mate hy afgewyk het van die Calvinisme van die Engelse separatiste. Dit is baie moontlik dat Smyth die eerste persoon was wat ooit vir volle godsdienstige vryheid in Engeland gepleit het soos wat in sy artikel 84 van sy geloofsbelydenis gevind kan word (Hulse 1973:17). In die dorpie Gainsborough in 1612 met die stigting van die eerste Baptiste kerk op Engelse grond het die groepie mense 'n verbond aangegaan om die eerste kerk te begin en het onder andere ooreen gekom:

"As the Lord free people to do His will, as He shall make it known to us, whatever it may cost us, the Lord assisting us" (Parnell 1991:6).

Dit was dus die doelstelling van hierdie groep om gehoorsame volgelinge van Jesus Christus te word wat vandag nog die fundamentele doelstelling van Baptiste en ander Christene is. Hierdie mense was egter nie Baptiste Christene in die sin wat Baptiste vandag geken word nie. Hulle het nog aanbid volgens die rites en seremonies van die "Church of England". Hulle het egter die essensie

van die Baptistedroom in hulle harte gekoester en sou binne 'n paar jaar ontwikkel tot wat ons vandag ken as die Baptiste kerk (Parnell 1991:6). Thomas Helwys het uit 'n baie goeie agtergrond gekom en in die regte studeer. Hy het 'n aantal boeke geskryf waarin hy sy oortuigings uiteensit. Hy verskil nie net van Smyth in verskeie opsigte nie, maar ook van die Calviniste, Mennoniete en die Puriteine. Hy was uit die aard van die saak teen die Anglikane en Katolieke gekant gewees. Hy was 'n groot voorstander van godsdienstvryheid (Robbertze 1994:60). Helwys is in die tronk dood in 1616 en is opgevolg deur 'n ene John Murton. Teen 1630 was daar ses gemeentes van die "General Baptists" en hulle het kontak gesoek met die Mennoniete op die kontinent. Hierdie kerk was dus wesentlik Arminiaans in lering en was dus 'n navolger van die Remonstrante van Nederland eerder as van Johannes Calvyn (Hulse 1973:17). Teen 1644 was daar sewe en veertig "General Baptist" kerke in Engeland gewees, hierdie kerke was Arminiaans in teologie, evangelisties georiënteerd en ten volle toegewy aan die gedagte van godsdienstvryheid, selfs al het dit gelei tot vervolging deur die aartsbiskop Laud gedurende die regering van Charles I (Torbet 1973:40).

4. Die “Particular Baptists”

Die “Particular Baptists”, waarmee Charles Haddon Spurgeon wat die prins van predikers genoem was later so sterk sou identifiseer, word so genoem as gevolg van hulle leer dat Jesus Christus alleenlik en spesifiek vir die uitverkorenes gesterf het. Hierdie kerk, so word algemeen aanvaar, het sy oorsprong gehad by 'n onafhanklike Calvinistiese kerk, naamlik die eerste Kongregasionalistiese kerk wat deur Henry Jacob gestig is. Die eerste Baptiste gemeente is tussen 1633 en 1638 gestig, met John Spilsbury as die leraar. Die Baptiste se leer aangaande die plaaslike gemeente en die kerkregering is baie nou verbind aan die van die Kongregasionalistiese kerk. In 1645 word 'n gewese Anglikaan, Hanserd Knollys, die herder van 'n “Particular Baptist” gemeente en William Kiffin, 'n ryk en suksesvolle sakeman, die van nog 'n ander gemeente. As gevolg van die invloed van Knollys en Kiffin word ene Benjamin Keach tot die Calvinistiese sienswyse oorgehaal. Keach was 'n “General Baptist” en die eerste leraar wat gesange as deel van aanbidding in die kerk ingevoer het. Hy was die tweede in 'n lang ry van leraars van die gemeente in Southwark tot by die bediening van Charles Haddon Spurgeon. Teen 1660 was daar reeds sowat een honderd een en dertig “Particular Baptist” en een honderd en vyftien “General Baptist” gemeentes. Groei het voortgeduur tot 1689 toe die Britse parlement die “Act of toleration” goedgekeur het. Hoewel hierdie wet nie volle godsdienstvryheid in Engeland ingebring het nie, het dit sake vir die non-konformiste baie makliker gemaak. Ontstellend egter was dat na die instelling van hierdie wet daar 'n vreemde ongeërgdheid die gemeentes binnegesluit het, wat selfs in gevalle tot traagheid gelei het. Die “General Baptists” het in sommige gevalle die unitarisme aangehang en die “Particular Baptists” is vir die eerste keer deur hiper Calvinisme gepla. Daar was 'n algemene neiging by die “General Baptists” om glad nie leerstellig ingestel te wees nie. In teenstelling hiermee was die “Particular Baptists” gerig op suiwer leer. Beide groepe het elkeen 'n eie geloofsbelydenis gepubliseer, waar vaagheid in die van die

“General Baptists” lei tot skeuring in 1697 toe sewe gemeentes van “Midland” weggebreek het. Reeds so vroeg as 1644 is die “Particular Baptists” se geloofsbelydenis gepubliseer. In 1646 is dit hersien en aan die parlement voorgelê. Hierdie belydenis bestaan uit twee en vyftig artikels en is Calvinisties in sy teologie. Die doop van gelowiges deur onderdompeling word duidelik geleer, en die nagmaal word beperk tot gedoopte gelowiges (Hulse 1973:17-19).

In die jaar 1677 na 'n samekoms van leraars en ouderlinge is 'n tweede en vollediger geloofsbelydenis gepubliseer. Dit is egter eers twaalf jaar later, in 1689 onderteken, daarom word dikwels daarna verwys as die “1689 Confession of Faith”. Reeds in 1677 het die opstellers verklaar dat hierdie belydenisskrif 'n verwerking van die “Westminister Confession of Faith” sowel as die “Savoy Declaration” is. Die doel sou wees:

“To convince all that we have no itch to clog religion with new words but do readily acquiesce in that form of sound words, which hath been in consent with the Holy Scriptures, used by others before us” (Hulse 1973:19).

Met die uitsondering van twee seksies wat handel oor kerkregering en die doop van gelowiges, toon hierdie belydenisskrif 'n baie groot ooreenkoms met die van Westminister. Die nagmaal was egter nie weer soos vroeër beperk tot gedoopte gelowiges nie. Meer as honderd kerke het hierdie belydenisskrif met sy twee en dertig artikels goedgekeur. Onder die afgevaardigdes wat die belydenisskrif onderteken het, was Knollys, Kiffin en Keach. (Hulse 1973:19).

In die jaar 1855 het Spurgeon gedurende sy tweede jaar in sy Londense bediening die “1689 Confession of Faith” herpubliseer. In die voorwoord verklaar hy:

“For between one hundred and fifty and two hundred years it have remained the definitive confession of faith of the Particular Baptist Churches of England and Wales”

Hy noem dit ook:

"The Ancient gospel of martyrs, confessors, reformers and saints" (Hulse 1973:19).

Hy noem dit :

"the truth of God, against which the gates of hell shall not prevail" (Baptist Confession of Faith of 1689 1975:10)

Robbertze (1994:60) wys daarop dat John Smyth homself in Amsterdam gedoop het en die Arminiaanse vleuel van die Baptiste kerk begin het met Thomas Helwys se terugkeer na London. Toe die "Particular Baptists" ook kort daarna teen ongeveer 1638 ontstaan het, het die Baptiste kerk in Engeland getallegewys 'n hoogtepunt bereik. Die kerk moes egter van meet af lidmate afstaan aan radikale groepe soos onder meer die kwakers. Nuwe lewe het egter vir die "Particular Baptists" gekom toe Andrew Fuller van Kettering 'n werk gepubliseer het genaamd, **The Gospel worthy of all acceptance**. Hy het in hierdie geskrif daarop gewys dat die ware Calvinisme se teologie in teenstelling met valse Calvinisme wat so algemeen in die 18de eeu was, in der waarheid 'n sendingteologie is. Hy het op daardie stadium die probleem verwoord wat baie leraars van die Baptiste kerk en ander evangeliese kerke gehad het, naamlik die dodelike gif van hiper Calvinisme wat die kerk in baie plekke verlam het. Hiper Calvinisme ontken dat daar 'n universele bevel aan die mens is om hom te bekeer en in Jesus Christus as sy Verlosser en Saligmaker te glo (Murray 1973:47).

Ook Charles Haddon Spurgeon sou later in 'n hewige stryd met die hiper Calvinisme gewikkel wees. Hy sou dikwels, soos so baie van sy geesgenote, teologies op twee fronte veg, naamlik teen die hiper Calvinisme aan die eenkant en die Arminianisme en later ook die liberale teologie aan die ander kant. Die latere verloop van die Baptiste kerk in Engeland het gelei tot unitariese neigings by die "General Baptists", en die ontstaan van die "Strict Baptists" wat net hulle eie mense by die nagmaaltafel toegelaat het (Robbertze 1994:61).

5. Die Baptiste kerk in Amerika

As 'n denominasie het die Baptiste kerk se stigting in Amerika kort na die stigting van die Metodiste kerk begin (Sheldon 1988:291). In Maart 1639, net onder twintig jaar nadat die pelgrimvaders van Plymouth weggeseil het, het 'n historiese diens in Amerika plaasgevind. Dit was in "Providence" wat nou bekend staan as "Rhode Island". Dertig immigrante families was hier woonagtig. Daar was 'n diens gewees waarin 'n sekere Ezekiel Hollyman sy predikant Roger Williams gedoop het waarop Williams, 'n Wallieser, wat georden was in die kerk van Engeland, Hollyman gedoop het saam met tien ander. Op hierdie wyse het die eerste Baptiste kerk op Amerikaanse grond tot stand gekom met twaalf lidmate (Hulse 1973:41).

Die Baptiste kerk se groei in Amerika was geweldig vinnig gewees deels as gevolg van die bevolkingsgroei maar ook deels as gevolg van herlewings- en 'n evangeliese ywer (Hulse 1973:41). Opleidingsentrums wat spesiaal opgerig is om predikante te onderrig het nou begin om Baptiste kerke van predikante te voorsien. Die "Maine Literary and Theological Institution" te Waterville wat uiteindelik sou ontwikkel in die Colby Universiteit is in 1818 geopen. Twee jaar later is 'n soortgelyke instansie wat ontwikkel het in die Madison Universiteit opgerig te Hamilton, New York. Die derde teologiese seminarium van die denominasie was opgerig te Rochester, New York, in 1850 (Sheldon 1988:291-292).

Die meeste van die lidmate wat aan hierdie eerste Baptiste gemeentes behoort het was Engelse of Walliese Baptiste gewees (Dowley 1988:435).

Slawerny en die hele kwessie daarrondom het 'n verdeling tussen die Baptiste gebring rondom 1845. Die meeste lidmate het aan gemeentes in die suidelike state behoort waar die Baptiste 'n baie groot deel van die blanke en gekleurde

bevolking uitgemaak het. Sedert die burgeroorlog het baie van die gekleurde Baptiste in verhouding getree met assosiasies in die noorde of voer 'n onafhanklike bestaan van die suidelike assosiasies (Sheldon 1988:292).

In die jaar 1905 het Baptiste van oral oor die wêreld in London in Engeland bymekaar gekom en die "Baptist World Alliance" gestig. Tydens hierdie geleentheid het die Baptiste prediker J D Freeman onder andere gesê:

"What distinguishes Baptists as a family is our acute and vivid consciousness of the authority of Jesus Christ and of His direct, personal, and undelegated authority." (Parnell 1991:7).

Parnell (1991:7) sê dan ook voorts:

"That is the first Baptist principle. It is basic. It is timeless. We seek His Kingdom on earth, not man's."

Burgess en McGee (1992:48) sê dat die "Southern Baptists Convention" protestantisme se grootste denominasie in die Verenigde State is.

Een van die grootste seuns van die "Southern Baptist Convention" is ongetwyfeld Billy Graham. Graham het in 'n wêreldwye bediening vir meer as vyftig jaar die evangelie aan meer mense verkondig as enige iemand anders in die geskiedenis. Sy bediening was effektief in elke staat van die Verenigde State van Amerika en in meer as vyf en sestig lande oor die wêreld. Deur middel van televisie, die radio, die gedrukte media en films het honderde miljoene reg oor die wêreld Graham se boodskap van geloof in Jesus Christus gehoor. Billy Graham word allerweë bestempel as die grootste evangelis sedert D L. Moody. Hy word erken as 'n Christen staatsman. Hy kom tot bekering op die ouderdom van sestien jaar gedurende 'n veldtog in Charlotte wat gelei was deur 'n evangelis Mordecai Ham in die somer van 1935, hy word in 1940 deur die "Southern Baptist Convention" georden as predikant en hy het aan die "Florida Bible Institute" studeer wat nou die "Trinity College" genoem word. Hy het

verdere studies in 1943 voltooi in "Wheaton College". Hy was vir twee jaar die pastor van 'n klein Baptiste kerk in die buitewyke van Chicago. Dit was gedurende hierdie tyd dat 'n professor, Torey Johnson, by die "Northern Baptist Seminary", hierdie jong prediker genooi het om sy Sondagaand radioprogram "Songs in the night" by hom oor te neem. In 1945 het Johnson "Youth for Christ" begin met 'n klem op Saterdagavond byeenkomste en het Billy Graham aangestel as sy voltydse evangelis (Christianity Today Februarie, Maart 1999:17)

Wellman (1996:206) skets hoedat in Maart 1995 Billy Graham se boodskappe van dertig minute elk wat oor drie aande gepreek is in eenhonderd en sestig tale vertaal is en op drieduisend plekke regoor die wêreld vertoon is met 'n totaal van tien miljoen luisteraars. Die video sou later op nog baie ander plekke vertoon word.

6. Interpretasie en beoordeling

Die Baptiste kerk is tans een van die grootste enkele Protestantse denominasies in die wêreld. Die ontstaan van die Baptiste kerk op Britse bodem het uitgebrei en veral in Amerika tot 'n magtige denominasie ontwikkel. Waar daar eers geglo is dat daar geen direkte band tussen die vroeëre Anabaptiste beweging en die moderne Baptiste is nie het Dr. Hudson-Reed tog baie duidelik aangetoon dat daar 'n band tussen die "Particular Baptists" en die Anabaptiste bestaan. Vroeër is navorsing slegs toegespits op die band tussen die "General Baptists" en die Anabaptiste en omdat so 'n band nie gevind kon word nie is daar algemeen aanvaar dat daar nie so 'n band bestaan nie. Die "Particular Baptists" met beroemde name in sy geledere soos John Bunyan, Charles Haddon Spurgeon en William Carey is dan ook die kanaal waardeur die Baptiste kerk na Suid Afrika toe gekom het.

HOOFSTUK 4

DIE BAPTISTE KERK IN SUID AFRIKA

1. Die Britse setlaars

Engeland van die 19de eeu was besig om te herstel van die twintig jaar oorlog teen Napoleon en deel van hierdie herstelproses was die terugkeer van soldate en die gepaardgaande absorbering in die ekonomiese bestel van die land. Hierdie proses was moeiliker gemaak deur die industriële revolusie wat tot gevolg gehad het dat daar 'n groot aantal ambagsmanne was. Nege duisend mense het aansoek gedoen om te emigreer na die Kaap die Goeie Hoop. Hudson-Reed (1970:1) gee dan ook vier redes aan waarom dit die situasie was.

i Eerstens sê hy dat die industriële revolusie die dramatiese groei van stede tot gevolg gehad het wat veroorsaak het dat sosiale probleme heeltemal buite beheer geraak het. Slumgebiede het ontstaan en daar was 'n bevolkingsontploffing op hierdie stadium en duisende van die mense wat in die sogenaamde werkswinkel van Europa gebly het was werkloos.

ii Sowat drieduisend soldate moes geabsorbeer word in die siviele lewe wat alreeds gevaarlik oorbevolk in die stede was en onaantreklik in die platteland as gevolg van lae besoldiging vir landbou arbeid. Swak weersomstandighede het dan ook veroorsaak dat die landbou in die algemeen in 'n swak toestand was.

iii So 'n situasie het genoodsaak dat daar 'n sterk regering moes wees. Die Tory regering wat op daardie stadium regeer het was dit nie en al wat hulle kon doen was om die onrus wat op daardie stadium byna tot opstand gelei het te onderdruk.

iv Daar was in die 19de eeu 'n baie sterk evangelistiese gees wat aan hierdie immigrasie 'n groot goddelike doel sou gee naamlik die bekering van die heidene. Die werklike motivering van die regering met die 1820 setlaars was egter as gevolg van die grensoorloë met die swart bevolking in Suid Afrika (Hudson-Reed 1970:2).

Binne ses maande na die einde van die oorlog het een en twintig immigrante skepe met sowat vier duisend Britse setlaars Brittanje verlaat vir 'n nuwe lewe in Suid Afrika. Die omstandighede waaronder hulle geïmmigreer het word beskryf in 'n omsendbrief van die koloniale kantoor wat gedateer is in die jaar 1819 en kan soos volg opgesom word:

Die setlaars het hulle eie deposito betaal en 'n eie leier gekies wat direk met die Britse regering onderhandel het. Dit het ook gebeur dat 'n selfaangestelde leier die hele deposito betaal het en op so 'n manier het hy as't ware die eienaar van 'n hele groep mense geword wat dan vir 'n bepaalde tyd aan hom onderdanig moes wees. Daarbenewens was daar ook diegene wat geheel en al op hulle eie onkoste gekom het. William Shaw het dan ook die Sephton party beskryf as 'n groep wat geheel en al hulle eie deposito-geld betaal het en elke man het 'n aanspraak op 'n land of 'n grondgebied in eie reg gehad terwyl die hoof van die groep 'n ene Sephton deur hulle gekies is as hulle verteenwoordiger om met die Britse regering te onderhandel in alle aangeleenthede wat hulle belange as geheel sou raak. Hy sê dan ook dat die regering na Algoabaai voorrade van landbou implemente gestuur het wat vir 'n gedeelte van die deposito deur die setlaars aangekoop kon word. Verder is Hollandse boere van verskeie dele van die Kolonie ook gevra om te help om die setlaars na die verskillende punte te neem waar hulle heen moes gaan. Rantsoene moes vir die setlaars voorsien word op 'n vasgestelde skaal totdat dit prakties vir hulle sou wees om hulle eie oeste te produseer. Sowat een derde van die deposito's is op die ou einde deur die regering vir hierdie doel teruggehou. Elke setlaar het nou 'n vrye passaat

gehad, het 'n honderd akker grond gekry en implemente en ander noodsaaklikhede teen kosprys. Wat die geestelike sy van die setlaars aanbetref skryf Shaw soos volg:

"One hundred families in one combined settlement were at liberty to choose a minister of their preferment re denomination. If approved, an annual payment by the Colonial treasury would be available. A number of Wesleyan families chiefly resident in London resolved to avail themselves of this opportunity to emigrate to South Africa. They were joined by some Episcopalians, Baptists, and others and thus made up rather more than the required number of one hundred men exclusive of their wives and families. I offered and the missionary committee resolved to send me forth as one of their duly accredited missionaries but in the special capacity of Chaplain or minister to this party of British settlers about to sail to Southern Africa." (Hudson-Reed 1970:5)

Hierdie aksie het feitlik 'n godsdienstige verdraagsaamheid aan die Kaap gebring want tot op daardie stadium het die Britse regering probeer om die Hollandse inwoners te paai deur geen predikante toe te laat om te bedien wat nie deur die N G Kerk goedgekeur was nie. Die koms van die Britse setlaars sou dus werklik die pad oopmaak, ook vir die bediening van ander kerke as net die gevestigde kerk tot op daardie stadium (Hudson-Reed 1970:5).

Evans (1933:4) beweer egter dat soveel as negentig duisend aansoeke vir emigrasie gedoen was waarvan net tussen drie en vier duisend gekeur was.

Die Aurora en die Brilliant het vanaf Gravesand op die 15de Februarie 1820 vertrek en kom presies drie maande later op Maandag die 15de Mei 1820 in Algoabaai aan. Aan boord die Brilliant het daar onmin ontstaan tussen 'n Wesleyaanse leke prediker en 'n dogmatiese Anabaptiste dokter. Albei hierdie mans is egter dood, die een nog op see net voor die aankoms aan Algoabaai en die ander een kort daarna. Die onmin het egter 'n gelukkige einde gehad toe respektiewelik seun en dogter van die twee getroud is en gelukkig gelewe het daarna (Hudson-Reed 1970:7).

Daar was een en twintig Baptiste onder hierdie setlaars insluitende die kinders. Hulle was ingesluit in die drie groepe. Die volgende name van die volwassenes is in die Erith's groep: William en Elizabeth Miller, William Miller se broer John, William Shepherd, James en Anne Temmlet. Sephton se groep: Richard en Sara Pryer. Die Smith groep: Samuel en Margaret Duxbury (Evans 1933:4).

Na hulle aankoms in Algoabaai het die Baptiste van die Erith en Sephton groepe saam met die Wesleyaners 'n groep gevorm wat in die distrik van Rietfontein sowat nege myl wes van die Kowierivier af sou woon maar daar is uitgevind dat dit die verkeerde plek was en hulle is geneem na Salem naby Grahamstown. Die Smith groep wat hoofsaaklik uit Wesleyaners bestaan het, het 'n nedersetting begin aan die ooste kant van die Kowierivier. Om te kwalifiseer vir regeringshulp vir 'n salaris vir 'n predikant was daar 'n sekere aantal families nodig. Om hierdie spesifieke getal te bereik het die Baptiste families saam met die Wesleyaners gespan en daarom kon die Rev. William Shaw aldus ondersteun word (Evans 1933:5).

Die eerste daad van aanbidding van die Rietfontein Baptiste was 'n dankseggingsdiens wat gehou is om dankie te sê vir hulle veilige aankoms en dit is onder 'n Mimosa boom voor William Miller se tent gehou. Baie jare later sou hout van hierdie boom gebruik word vir die ampstaf wat as 'n simbool van die amp van die president van die Baptiste Unie-vergadering gebruik word. 'n Ene William Shepherd was die leier van die Baptiste gedurende die vaart gewees en hy het 'n setlaarshut opgerig wat die eerste plek van aanbidding geword het. 'n Kerk was gevorm en William Miller was gekies as die eerste pastor (Evans 1933:5).

William Miller word dan ook algemeen aanvaar as die grondlegger van die Baptiste kerk in Suid Afrika en hy was ook die pastor van hierdie klein gemeente eers te Salem en daarna in Grahamstown. Hy was 'n ernstige man, 'n

skryfwerker van ambag met baie sterk oortuigings. Sy teologie was sterk Calvinisties gewees. Dit was vir hom baie moeilik om verdraagsaam te wees teenoor die wat van hom verskil het en dit het onafwendbaar gelei tot onmin in die kerk en het eventueel gelei daartoe dat sy werk opgeskort is. In 1831 het hy Grahamstown verlaat en het in die plattelandse nedersetting van Kariega sowat vyftien myl daarvandaan gaan bly. Hier was 'n ander Baptiste gemeente gevorm wat as't ware 'n buitewerk van die kerk in Grahamstown geword het (Cross 1986:25-26).

Gedurende hierdie tyd was daar 'n ander Baptis wat aktief besig was om te getuig. Die Rev. Samuel Duxbury het saam met die Smith groep gekom en het aan die oostekant van die Kowierivier gaan woon. Hy het aan die begin nie sy bedieningsroeping uitgelewe nie, maar spoedig nadat die groep heeltmal gevestig was in hulle gebied het hy begin om te bedien. In die **Lower Albany Chronicle I** wat van 1806 tot 1825 verskyn het, het 'n E Morse Jones verwys na Rev. Samuel Duxbury wat, volgens 'n brief van sy kleinseun geadresseer aan Mnr. Batts, dienste gehou het in Port Francis soos wat Port Alfred voor 1860 genoem was. Morse Jones maak melding van die feit dat Edward Ford leier van 'n party so vroeg as 1822 Baptiste dienste gehou het in sy huis. Die **Chronicle** het verder berig dat beide die Rev. Samuel Duxbury en die Rev. George Baker van die "London Missionary Society" gereis het na Grahamstown vir die herdenkingsdienste van die Baptiste kerk daar. Die **Chronicle** het berig dat teen die 22ste November 1825 Duxbury getrek het na Grahamstown waar, volgens sy kleinseun, hy sy kerkwerk voortgesit het, waarskynlik in samewerking met Miller. Die brief van sy kleinseun aan Batts sê dat nadat hy in die Baptiste bediening gestaan het in Grahamstown tot 1830 het hy saam met sy vrou na Amerika gegaan waar hy in die "Haverstraw Baptist Church" in New York gaan bedien het (Hudson-Reed 1970:20).

Met Miller uit die bediening uit en Duxbury Amerika toe was die kerkie in

Grahamstown nou sonder 'n predikant gewees. Die "Baptist Missionary Society" is genader deur middel van 'n skrywe aan Rev. John Dyer, die sekretaris, en dit het gelei tot die koms van die eerste van 'n hele reeks van opeenvolgende predikante wat deur die Baptiste in Engeland na Suid Afrika gestuur is. Die Rev. William Davies, die pastor van die "Makeroad Church" in Portsmouth het nou na Suid Afrika gekom. Die fassinerende storie van sy koms en die traumatiese gebeure voor sy aankoms in 1832 word deur hom beskrywe in 'n boekie **The romance of the early years of the Baptist Churches of South Africa**. Davies en sy vrou was met die skip "The Eclipse" op pad na Suid Afrika toe maar dit het gestrand. Davies beskryf die gebeure as volg:

"All was confusion. Children were crying, women screaming. Acting on the steward's advice, Mrs Davies had remained alone in her cabin, but, when the ship struck the second time, she was on her way upstairs. The shock felled her, the lights went out, there was total darkness. Mr. Davies was standing on the quarter back, hatless, coatless and shoeless, carrying Willie. A tremendous wave broke over him and washed him amongst spars, casks, boxes and other lumber. Mercifully however I was not washed overboard, but O! my son! My only son was carried away from my arms and perished in the waves"(Evans 1933:9).

Mev. Davies het op die eiland Palma nou ook geboorte aan 'n tweeling gegee maar een van die twee het op die eiland gesterf. Hulle was geforseer om terug te keer na Engeland en was sterk geadviseer om daar te bly maar beide het gevoel dat hulle weer die tog na Suid Afrika moes aanpak. Hulle het veilig hier aangekom en die klein kerkie in Grahamstown heropen op die 18de November 1832. Rev. Davies het die boodskap in die middag gebring (Hudson-Reed 1970:21).

In Mei 1838 net sewe maande na sy vrou sterf Davies en word in Grahamstown begrawe. Hy was slegs ses en dertig jaar oud gewees (Hudson-Reed 1970:32).

Die volgende predikante bedien die Grahamstown Baptist Church tot 1879. Rev. William Miller 1820 - 1832, Samuel Duxbury saam met Miller tot 1830, William

Davies 1832 - 1837, G Aveline 1839 - 1843, Alexander Hey 1844 - 1849, Boulton 1850 - 1860, R H Brotherton 1860 - 1871, Henry M Foote 1872 - 1876, G W Cross 1877 - 1879 (Hudson-Reed 1970:33).

Die huidige kerk in Bathurst Street in Grahamstown word beskryf as die moederkerk en Grahamstown was die hoofstad van die setlaars en die middelpunt van hulle ekonomiese, politieke en geestelike ontwikkeling. Die "Baptist Missionary Society" het vir Rev. G Aveline gestuur. Hy was teenwoordig tydens die lê van die hoeksteen van die nuwe gebou in 1840. Aveline was klaarblyklik 'n man met baie vermoëns en onder hom het die Baptiste 'n skool begin in 1842. Ongelukkig egter het hy 'n morele val gehad waarop hy skuldig gepleit het en hy is vir twee jaar Robbeneiland toe gestuur en daarna vir goed verban. Hy is opgevolg deur Rev. Alexander Hay wat sy eerste preek gepreek het op die 1ste Julie 1844 en op die 13de Februarie 1871 sy bediening afgesluit het. Hay was egter baie evangelies gesind gewees en die gemeente wat 'n streng Calvinistiese dieet gevoer was se ouer lede veral het nie genoeg mee geneem met sy evangeliese ywer nie. Vir 'n tweede keer sou Calvinisme die oorsaak wees waarom 'n Baptiste kerk skeur maar baie van sy gemeentelêde het hom gevolg op die 8ste Julie 1849 nadat hy deur die kerk gesê was dat hy nie langer benodig was nie. 'n Nuwe Baptiste gemeente is hier gestig (Hudson-Reed 1970:34).

2. Die Duitse setlaars

Op die instigasië van Sir George Grey kom in 1858 en 1859 Duitse immigrante in Suid Afrika aan. Die rede daarvoor was presies dieselfde as vir die 1820 setlaars naamlik om 'n buffer te vorm teen die aanslag van die swart stamme in die Oos-Kaap en om 'n getalle-ewewig tussen swart en wit te bewerkstellig. Sir George Grey wou graag vierduisend immigrante gehad het maar die Koloniale regering het slegs eenduisend seshonderd toegelaat hoewel meer tog later gekom het. Na 'n tog waarin eenhonderd sewe en twintig mense hulle lewens verloor het onder baie beknoppte omstandighede en met baie min rantsoene kom die immigrante in Oos-Londen aan en word hulle na die aangewese terrein geneem in Duitse gemeenskappe in Britse Kaffraria (Hudson-Reed 1970:51).

Tussen die tweeduisend een honderd vyf en veertig immigrante wat eventueel na Suid Afrika gekom het was daar vyf Baptiste gewees. Die eer kom 'n ene Carsten Langhein toe as die stigter van die Duitse Baptiste kerke in Suid Afrika. Hy het bekeernd geraak deur 'n traktaatjie wat in Hamburg vir hom gegee is en het al daar onder die oortuiging van die doop van gelowiges gekom en het aangesluit by die beweging onder Johan Oncken wat op daardie stadium net besig was om momentum op te tel. Die roeping vir elke lid om 'n sendeling te wees, was soveel deel van die beweging wat deur Duitsland op daardie stadium gespoel het, dat dit ook vir Langhein beïnvloed het. Hy het sy mede-immigrante aan boord van die skip met die naam van die Larochelle vir aanbidding byeen geroep en om die evangelie te hoor. Alhoewel daar geen getuienis is van mense wat op die skip die Here leer ken het nie, is daar tog baie wat getuig het van die vuur en ywer waarmee hy gepreek het. Langhein het homself in Frankfort gaan vestig en op die 15de April 1861 is daar 'n vergadering op Frankfort gehou waar 'n kerk gestig is waarvan Langhein as ouderling gekies is. Die Rev. Alexander Hay het van Grahamstown af gereis na Frankfort om vir Carsten Langhein te orden in die bediening. Die werk het gegroei en teen 1868 was daar sowat

driehonderd lede gewees maar Langhein was swak toegerus as gevolg van 'n gebrek aan voldoende opleiding vir die taak (Hudson-Reed 1970:51).

Briewe is aan Johan Oncken geskryf wat nou allerweë as die hoof van die Baptiste beweging in Duitsland bestempel was, om 'n jong predikant te stuur om Langhein te help. Oncken het laat weet dat die tipe man wat hulle klaarblyklik gesoek het, nie op appelbome groei nie en word ook nie deur 'n bakker geproduseer soos brode nie, nietemin het hy eventueel vir hulle 'n man aanbeveel met die naam van Karel Hugo Gutsche. Hy was opgelei as 'n apteker, hy was Oncken se assistent in Hamburg vir bykans twee jaar gewees en daar is hy ook opgelei as prediker en in kerkadministrasie. Hy kom met die skip Celt in Oktober 1867 in Suid Afrika aan. Die kerk van gedoopte gelowiges in Brits Kaffraria word nou amptelik gestig met twee honderd drie en tagtig lede en sluit die gebiede van Braunschweig, Panmure, Frankfort, Breidbach en Hannover in. Die eerste Sondag wat hy in Frankfort preek het Gutsche 'n Hollandse boer naamlik Jakobus Odendaal van Witkop naby Burgersdorp gedoop. Odendaal is as ouderling georden in 1870 en hy was die stigter van die Afrikaanse Baptiste kerk in Suid Afrika. Gutsche het al die verskillende punte gereeld besoek. Daar word van hom gesê dat hy nooit 'n kerkgebou geopen het wat nie vry van skuld was nie. Toe hy in Suid Afrika aangekom het, het slegs Frankfort 'n gebou gehad. Binne 'n baie kort tydjie is 'n hele klomp kerkgeboue voltooi en deur hom geopen. Op die 14de Junie 1874 het R Reimer sy bediening as die tweede pastor begin. Hy het egter na Amerika teruggekeer op die 2de Mei 1901. In 1878 is die kerk ingedeel in twee gemeentes: Berlin met een honderd nege en twintig lede en King Williamstown met een honderd en negentig lede. In 1874 word Carl Pape georden as 'n evangelis vir sendingwerk. Hudson-Reed (1970:54) beskryf dan ook hoedat Pape 'n gesig gehad het van 'n bantoehut wat in die rondte gedraai het op die golwe en stadig besig was om te sink terwyl party swart manne hulle hande uitgehou het en na hom geroep het om hulle te red. Selfs toe hy naderhand in 1879 moes bedank as sendeling as

gevolg van 'n groeiende familie het hy volhard om 'n baie aktiewe rol in sendingwerk te speel. Pape sterf in 1911 maar voor daardie tyd is die "South African Baptist Missionary Society" in 1892 gestig (Hudson-Reed 1970:54).

3. Die stigting van die Baptiste Unie

Die Baptiste Unie van Suid Afrika is op die 11de Julie 1877 in die konsistorie van die moederkerk in Bathurst Street, Grahamstown gestig. Teenwoordig was die Revs. H Gutsche, R H Brotherton, B Stokes, W Hamilton, G W Cross, die diakens en die bestuurskomitee van die Grahamstown Baptist Church. Teen die tyd van die vorming van die Baptiste Unie was daar drie Engelssprekende Baptiste kerke in die Kaap gewees, een in Grahamstown met 'n buitepos in Kariega, een in Port Elizabeth en een in Alice. Daar was ook twee Duitse kerke in Brits Kaffraria, een in King Williamstown en een in Berlin (Hudson-Reed 1970:55). In Julie 1877 het die predikante van al hierdie kerke behalwe die van Berlin in Grahamstown byeengekom om die nuwe pastor wat pas gearriveer het te verwelkom. Na die verwelkomingsdiens het Thomas King voorgestel dat die geleentheid gebruik moes word om die Baptiste Unie van Suid Afrika te stig. Dit het na 'n baie gewaagde stap geklink vir so 'n klein byeenkoms maar hulle het voor hulle gehad die woorde van William Carey wat allerweë bestempel word as die stigter van moderne sendingwerk: "*Attempt great things for God, expect great things from God.*" (Hudson-Reed 1970:56). Hierdie groepie mense het egter hierdie stap geneem en 'n saadjie geplant wat sou ontkiem tot in die Baptiste Unie van Suid Afrika soos hy vandag bekend staan. Hudson-Reed (1970:56) beskryf dan ook die doelstellings van die Baptiste Unie as volg.

- i Om die mense te bereik wat dieselfde geloof en geloofspraktyke deel wat op die oomblik geïsoleerd die dorpe en nedersettings van ons groot land bewoon.
- ii Om 'n getuienis te lewer vir waarheid en veral as gevolg van die feit dat die evangelie aan hulle toevertrou is.
- iii Om met ander in die saak van die koninkryk van die hemel saam te werk.

Die stryd om godsdienst vry te maak van die beheer van die staat en van staatsbeheer is na twintig jaar onder die leiding van Saul Solomon in die Kaapse parlement gewen. Die reg wat so gewen was moes bewaar word en daar was ook die voorreg om die land te evangeliseer in samewerking met hulle wat ook evangelies gesind was.

'n Organisatoriese eenheid tussen die samewerkende kerke was nie deur die stigtingsdaad gevisualiseer nie. Die predikante teenwoordig het donasies gemaak wat sowat £20 beloop het en met die eerste bydrae het hulle in die geloof uitgestap en 'n jong man aangestel naamlik Rev. B E Kelly. Hy was opgelei vir die bediening en is aangestel as aanvullende pastor. Die eerste werk wat onderneem was, was die in die buitestase Kariega en ook by die hawe van die Kowie wat genoem was Port Alfred. Binne 'n kort periode was kerke gestig wat tot vandag nog deel van die Baptiste Unie van Suid Afrika is. Die Rev. D Stokes stuur op die 31ste Julie 1877 'n brief aan al die lede van die Baptiste denominasie om hulle in te lig oor die vorming van die Baptiste Unie en om hulle ondersteuning te vra. In die brief het Stokes dit baie duidelik gemaak dat:

"We have no wish to enter districts, to the injury of other Christian Churches: but we are willing to assist our own members anywhere, to obtain a church according to their own order and belief, and to help to maintain them until they are strong enough to do without our aid" (Hudson-Reed 1970:57-58).

Die kerk het spoedig uitgebrei na die ander groot stede in Suid Afrika. Mnr. C Henkey van King Williamstown was baie beïndruk met die voorbeeld van die lewe van pastor H Gutsche. Onder sy leiding het 'n vergadering gedurende November 1857 in die "Temperence Hall" in Longstraat plaasgevind. Na gebed het hulle pastor W Stokes van Port Elizabeth gevra om hulle by te staan. Hierdie klein groepie het nou 'n beroep gedoen op C H Spurgeon die president van die "Pastors College" in London om hulle te ondersteun. Spurgeon het 'n ene William Hamilton vir hulle aanbeveel. Hy het in November 1876 in Kaapstad aangekom en die eerste diens is in die "Temperence Hall" op Sondag die 12de

November gehou met sestig persone teenwoordig. Die gemeente het spoedig tot negentig in 'n aanddiens gegroei. Die kerk is gekonstitueer op die 29ste November 1876 (Hudson-Reed 1970:48).

In die jaar 1878 is Hamilton na Engeland om fondse in te samel en is Spurgeon weer genader, hierdie keer om 'n plaasvervanger te stuur. Spurgeon het vir H J Batts gestuur, wat 'n groot rol in die Baptiste kerk in Suid Afrika sou speel. Batts het 'n lewenslange ere president van die Baptiste Unie geword en ook die eerste persoon wat die geskiedenis van die Baptiste kerke in Suid Afrika probeer boekstaaf het (de Wit 1996:66-67). Phillpot (1970:2) sê dan ook dat:

"The Rev. C H Spurgeon and his college contributed magnificently to the beginnings of our Baptist cause in South Africa by sending men of the finest calibre, in some cases also providing the passage money."

Later sou Spurgeon ook vir Ernst Baker na Suid Afrika stuur wat in sy kollege studeer het. Baker het na 'n bediening in Wynberg die pastor geword in 1893 van die "Wale Street Baptist Church" in Kaapstad (Phillpot 1970:6). Jan Hofmeyr, latere Adjunk Premier van Suid Afrika sou saam met sy ma in hierdie gemeente aanbid. Paton (1971:4) sê dan ook:

"It was the Rev. Ernest Baker the minister of the Baptist Church in Wale Street, who came forward to offer help. He was a stern moralist and an inflexible fundamentalist, believing that the Bible was literally the word of God. He was also a man of big and generous heart, and his action turned Deborah into a devoted admirer; she became a regular worshipper at the Wale Street Baptist Church, and she took the small boy with her."

Ook in Durban in Natal is daar op die 12de Januarie 1864 besluit om 'n Baptiste werk te begin. Die eerste pastor was Isaac Cowley en die eerste diens is op die 3de April 1864 gehou. In 1872 is 'n standplaas gekoop op die oostelike punt van Weststraat. Pastor Cowley het saam met sy gemeente die eerste Baptiste kerk in Natal gebou. Hier was die moederkerk gevestig wat later jare geboorte aan 'n hele paar ander kerke sou gee (Hudson-Reed 1970:45-46).

Ook in Port Elizabeth word in 1858 'n eie kerkgebou gebou wat die moederkerk sou word vir baie ander kerke in Port Elizabeth. Dit was die 'Queen Street Baptist Church' (Hudson-Reed 1970:39-40).

Charles Spurgeon was ook grootliks betrokke om 'n Baptiste kerk in die destydse Britse Kolonie van Natal, Pietermaritzburg, in 1884 te vestig. Die eerste pastor van hierdie kerk was Henry T Peach, wat van 1877 tot 1879 'n student van Spurgeon se "Pastors College" was. Nadat hy die kollege verlaat het, het hy eers 'n kerk in Rugby, Engeland bedien en daarna na Suid Afrika gekom. Uit korrespondensie tussen Spurgeon en Peach het dit duidelik geblyk dat Spurgeon aktief by Peach se aanstelling betrokke was (Poorter, s.a.:17).

Die Baptiste Unie van Suid Afrika het ook 'n baie noue verbintenis met die eiland St. Helena. Sommige van die predikante op die eiland was van Suid Afrika gewees van wie die Rev. Thomas Eiken, wat sekretaris van die Baptiste Unie was van 1919 tot 1935, die bekendste is. Die eerste Baptiste predikant op St. Helena het van die Kaap gekom. Nie net alleen die Engelssprekende Baptiste het 'n noue verbintenis met die eiland gehad nie. Sowat vyf duisend boeregevangenes was gedurende die Anglo Boereoorlog op die eiland in gevangeneskap. Daar was Baptiste onder hulle en sommige het van hulle mede prisoniers van die waarheid van die doop van gelowiges oortuig en by hulle terugkeer na die Unie van Suid Afrika het hulle, hulle geloof in die openbaar bely deur hulleself te laat doop. Dit was ook so dat die N G kapelaan wat vir hierdie gevangenes gepreek het gereeld in die Baptiste kapel vir die Baptiste kom preek het. 'n Ander verbintenis is ook dat die Boere wat op die eiland gesterf het gedurende hulle gevangeneskap begrawe is in die Baptiste kerk se begraafplaas waarin een honderd sewe en veertig van die Boere begrawe lê. Die begraafplaas behoort tans nog aan die Baptiste kerk (Edmunds 1957:7).

4. Die “Baptist College”

In die vroeë jare van die Baptiste werk in Suid Afrika was die enkele gemeentes bedien deur manne wat hulle teologiese opleiding oorsee ontvang het. Toe die Baptiste Unie in 1877 tot stand gekom het was die meeste van die pastors in die Engelssprekende kerke mans gewees wat deur Gratton Guinness en Charles Haddon Spurgeon uitgestuur is. Gedurende die volgende twee dekades was dokter James Spurgeon ook iemand gewees wat manne voorsien het om die pastoraat in Suid Afrika te bedien. Dit het ook gebeur in die jare wat gevolg het dat 'n aantal predikante van ander denominasies oorgekom het na die Baptiste kerk. Duitssprekende gemeentes het hulle pastors uit Duitsland beroep, 'n praktyk wat voortgeduur het tot met die Tweede Wêreldoorlog (Jonsson 1980:3).

In 1926 het Ernest Baker 'n Bybelskool begin met drie studente wat in sy huis bymekaar gekom het. Ernest Baker self was die prinsipaal en Mev. Baker en Rev. Charles Garret was dosente gewees. In 1928 was Baker prinsipaal sowel as president van die Baptiste Unie en hy het die eerste twee studente in die bedienings van die Afrikaanse Baptiste kerk bevestig (Philpott 1970:16).

Die opening van die “Baptist Theological College of Southern Africa” het plaasgevind in die “Rosebank Union Church” in Johannesburg op Vrydag die 9de Maart 1951 onder die voorsitterskap van Dr. C M Doke wat ook aangestel was as die waarnemende prinsipaal. Die lesings van die kollege was gelewer op die terrein van die “Rosebank Union Church”. Nege studente het ingeskryf, sewe vir die bedieningskursus en twee vir die sendingkursus (Jonsson 1980:15).

Dr. C M Doke was op daardie stadium 'n professor aan die Universiteit van die Witwatersrand. Terwyl hy waargeneem het as prinsipaal is pogings aangewend om 'n voltydse prinsipaal te beroep. 'n Rev. A J Barnard van Birmingham, Engeland was beroep en hy het die beroep aangeneem. Op die 14de Februarie

1952 word hy bevestig as die eerste voltydse prinsipaal van die kollege in die "Central Baptist Church" in Johannesburg. Dr. C M Doke was die voorsitter van die raad van die kollege. 'n Huis in Wellington Road, Parktown, Johannesburg is aangeskaf as woning vir die prinsipaal. Die buitegeboue was gebruik vir lesings. Die kollege het die tweede jaar van sy bestaan binnegegaan met vyftien studente van wie een 'n gekleurde student was (Jonsson 1980:16).

In 1953 het Rev. E Bentley-Edwards, wat 'n dryfkrag in die stigting van die kollege was, berig dat die kollege besig was om te groei met vyf en twintig voltydse studente. Die groot aantal studente het veroorsaak dat daar 'n behoefte was aan akkommodasie vir die studente. 'n Nuwe gebou word dus opgerig en op die 20ste Februarie 1954 lê Dr. J C Stern die president van die Baptiste Unie die hoeksteen. Die nuwe blok geboue op dieselfde terrein was skaars voltooi of Rev. A J Barnard word as prinsipaal afgedank. Hierdie aksie het veroorsaak dat die kollege vir die laaste termyn in 1954 gesluit was en die vyf senior studente wat moes gradueer was deur 'n raad geëksamineer in 'n mondelinge eksamen. Dr. Doke is nou aangestel as die prinsipaal en is bevestig in 1955. In 1956 word Dr. J C Stern as prinsipaal aangestel. Onder die leierskap van Dr. Stern:

"Attempts were made to set an academic standard comparable to any similar institution, blended with the simple spiritual zeal which should be the mark of every servant of God" (Jonsson 1980:17).

In Junie 1959 bedank Dr. Stern as prinsipaal. In 1960 word die Rev. A S Gilfillan in sy plek aangestel.

Die Rev. A S Gilfillan neem in 1966 'n beroep aan na die Trinity Baptist Church in Port Elizabeth. In Januarie 1967 word Dr. Johnson as prinsipaal aangestel.

Dr. Johnson word egter vanaf April 1972 'n dosent aan die Universiteit van die Witwatersrand. Hy word opgevolg vanaf Januarie 1973 deur die Rev. later Dr. J S Wiid. 'n Uitbreidingswerk van die kollege word in Kaapstad opgerig en Dr. C W Parnell word in 1973 die prinsipaal van die kollege. Rev. J S Wiid bedank

in 1975 en word opgevolg deur die Rev. R G Mathie. Dr. D Morcom volg Rex Mathie op en 'n nuwe gebou word nou in Randburg bekom in die plek van die ou Queen Street 13 in Parktown. Laasgenoemde is aangekoop in die plek van Wellington Road 20 wat deur die munisipaliteit gesloop was om plek te maak vir die bou van 'n pad (Jonsson 1980:19).

5. Interpretasie en beoordeling

Die Baptiste kerk het na Suid Afrika gekom as direkte uitvloeisel van die koms van die Britse setlaars van 1820 en daarna ook as gevolg van Duitse setlaars wat die kerk verder versterk het. Alhoewel die Duitse element van die Baptiste kerk lank afsonderlik voortbestaan het en ook onder Afrikaanssprekendes gewerk het, het die Duitse gedeelte later heeltemal in die Engelse stroom opgegaan.

Die Baptiste kerk is vandag in Suid Afrika 'n baie sterk en gevestigde denominasie. Volgens die sensus syfers van 1996 het die Baptiste Unie 299 900 lidmate in Suid Afrika en daarby is nog 139 781 wat as ander Baptiste kerke aangegee word. 'n Totaal van 439 681 mense beskou hulleself dus as Baptiste in Suid Afrika. Hierdie getal word in perspektief geplaas wanneer in ag geneem word dat die Gereformeerde Kerke in Suid Afrika 188 792 lidmate het en die Nederduitsch Hervormde Kerk 173 021.

Ook op die politieke terrein het die Baptiste kerk 'n kwota leiers opgelewer. In die ou Kaapse regering was daar Sir Gordon Sprigg wat eerste minister van die Kaapkolonie was en dan was daar ook mense soos Jan Hofmeyr wat Adjunk Premier van die Unie van Suid Afrika onder Genl. J C Smuts was. In die meer resente tyd is daar Mnr. Gerhard Morkel wat die Premier van die Weskaap is, Mnr. Bennie Alexander wat 'n vooraanstaande leier van die PAC tot redelik onlangs was, asook Me. Mary Metcalfe wat LUR vir onderwys in die Gauteng provinsie was, wat uit 'n Baptiste agtergrond afkomstig is. (Persoonlike onderhoud Me. Metcalfe. November 1997).

Ook wat opleiding betref het die Baptiste kerk baie gevorder. Die kolleges in Kaapstad en in Kemptonpark het 'n ooreenkoms met die Universiteit van Pretoria waar verdere opleiding geskied. Die Randburgse kollege se rektor en 'n tweede

dosent is aanstellings wat gedoen word deur die Universiteit van Zoeloeland.

HOOFSTUK 5

DIE BAPTISTE KERK IN PRETORIA

1. Die stigting van die eerste gemeente 1889

Die Baptiste kerk in Pretoria het 'n baie interessante en soms self problematiese geskiedenis. Die gemeente is in 1889 gestig en die eerste predikant was Rev. R H Brotherton. Brotherton het klaarblyklik een Saterdagmiddag skielik sy verskyning by die ou Fontaine Hotel gemaak en daar is dadelik voorbereidings getref dat hy dienste in die "Temperance Hall" sal hou. Brotherton was op hierdie stadium nie êrens voltyds in 'n gemeente betrokke nie en daarom is hy uitgenooi om in Pretoria as predikant werksaam te wees. (Cross 1986:139).

Boyce (1980:1) noem dat Pretoria op daardie stadium 'n stowwerige klein dorpie was. Die onlangse ontdekking van goud aan die Witwatersrand het die ekonomie en die industrie gestimuleer maar daar was baie politieke onsekerheid gewees.

Die slag van Majuba het net agt jaar tevore plaasgevind en die Boere-oorlog was slegs 'n dekade vorentoe. Die amptelike taal was Hollands maar Afrikaans was meer die gesproke taal. Daar was 'n groeiende aantal Engelssprekende inwoners, meestal in die besigheidswêreld soos wat ook afgelei kan word aan die advertensies in die sewe koerante wat op daardie stadium in Pretoria gepubliseer was. Die spoorweë van die suide en die ooste het op daardie stadium nog nie die dorp bereik nie en die enigste vervoermiddel was dus die ossewa of perde gewees. Daar was dus geen karre in die strate nie en baie van die inwoners het met fietse gery. Daar was 'n posdiens en telegramme kon gestuur word na ander dorpe en selfs na Europa. Die Engelssprekende bevolking was hoofsaaklik bedien deur die Anglikaanse, Metodiste en Rooms Katolieke kerke.

Vroeg in 1889 het inwoners met 'n Baptiste, kongregasionalistiese en

Presbiteriaanse agtergrond gevoel dat daar 'n behoefte was aan 'n kerk met 'n beklemtoning van die basiese leerstellinge van hierdie denominasies. Dit het gelei tot 'n besoek deur Rev. H T Cousins in Mei wat 'n pioniers Baptiste werk aan die Witwatersrand begin het. Cousins was die pastor gewees van Port Alfred en Port Elizabeth. Hy was 'n energieke man in sy dertigs en hy is ondersteun deur 'n baie entoesiastiese vrou. Die Boksburg Baptiste kerk was deur hom begin in die biljartkamer van die Grand Hotel (Boyce 1989:1-2). Brotherton het egter nie van hierdie pionierswerk in Pretoria gehou nie. Hy keer na 'n paar maande terug na die Kaapkolonie en hy word opgevolg deur Rev. H T Cousins. Cousins en sy vrou het so aktief gewerk dat binne 'n kort tydjie daar genoeg geld was om 'n standplaas te koop in St. Andriesstraat teen 'n koste van £900. Planne vir 'n nuwe kerkgebou is opgetrek deur 'n vriend en 'n tender van £1 645 was aanvaar vir die oprigting van die gebou. In September 1891 is die hoeksteen van die nuwe gebou gelê deur Staatspresident S J P Kruger (Cross 1986:139-140).

Finansiële probleme het egter opgeduik en in 1892 het Cousins bedank en saam met sy vrou teruggekeer na Engeland. Daar is 'n moontlikheid dat die gebou uit die hande van die Baptiste kerk kon gaan en die "executive" van die Baptiste Unie is gevra om die finansiële verpligtinge oor te neem en om 'n geskikte predikant na Pretoria te stuur (Cross 1986:140). Hierdie versoek het gelei daartoe dat Rev. Cross in die begin van Februarie 1893 'n besoek aan Pretoria gebring het. Tydens die daaropvolgende "assembly" is besluit om die Rev. H J Batts, die finansiële sekretaris van die Unie, na Pretoria te stuur om die finansiële probleme uit te sorteer. Die Unie was bereid om die rente op die verband te voorsien as dit nie meer as ses persent sou wees nie. Batts is vervolgens na Pretoria in Mei en binne 'n paar maande het hy daarin geslaag om die finansiële krisis af te weer. Daarbenewens het hy gereël dat Rev. Charles Pummell van Alice die predikantspos in Pretoria sou vul (Cross 1986:141).

Boyce (1989:8) sê dan ook dat goeie opkomste vir 'n tyd lank gerapporteer is en dat alles goed gegaan het. Heelwat van die lede was egter nie Baptiste gewees nie en Pummell het berig dat daar heelwat bekerings was maar dat hulle verlang het na 'n verdieping in die geestelike lewe. Pummell het aan die einde van 1894 die gemeente verlaat en die Rev. G Eales het vir 'n maand uitgehelp. Die "Baptist Union Executive" het gevolglik die Rev. J F Owen gevra om tydelik die pastorskap oor te neem. Hy het vir een Sondag gepreek, siek geword en het ses weke later aan malaria gesterf. Die Rev. W J Staynes was gevra om die pastoraat te vul in April 1895 maar hy het dit te moeilik gevind en na drie maande het hy by die "Congregational Union" aangesluit.

Dit het op hierdie stadium geblyk of die werk in Pretoria beslis sou doodloop. Op hierdie kritieke oomblik egter het die Rev. H J Batts vrywillig aangebied om hierdie pos te vul. Hy het sy bediening in King Williamstown bedank en het in Oktober 1895 na Pretoria gekom. Hy sou 'n baie groot prys vir hierdie onselfsugtige daad van hom betaal want een van sy kinders het in 1897 aan die koors beswyk, blykbaar as gevolg van die onhigiëniese kondisies van die dorp en as gevolg daarvan het hy sy vrou en oorblywende kinders teruggestuur na Engeland (Cross 1986:142).

Batts sou vir vyf jaar in Pretoria bly wat 'n krisistyd van die stad se geskiedenis was. Hy het kort voor die Jameson inval in Pretoria aangekom. As gevolg van die Jameson inval het baie van die Engelssprekende mense Pretoria verlaat en die gemeente het weereens vinnig agteruit gegaan. Batts was ook 'n kapelaan van die tronk gewees en in hierdie kapasiteit het hy die "Reformed Committee" prisoniers in die tronk besoek na die Jameson inval. Toe oorlog uitbreek in 1899 het hy in Pretoria gebly en is toegelaat om die Britse oorlogsgevangenes in die kampe in en om Pretoria te besoek. Na die inname van Pretoria deur die Britse leër van Lord Robberts het hy die Britse soldate bedien en in Oktober 1900 teruggekeer na sy familie in Engeland (Cross 1986:142).

In Maart 1899 het Cross na Pretoria gekom vir die twee en twintigste “assembly” van die Baptiste Unie. Dit was veral as gevolg van die arbeid van die Rev. H J Batts, die predikant van Pretoria, dat die jaarlikse “union assembly” in Pretoria gehou was. Beide Batts en Cross was angstig om watter invloed hulle ook al oor beskik het, te gebruik om olie op die politieke waters van Suid Afrika te gooi. Hulle het probeer om versoening te bewerkstellig en sommige van die ongelukkighede wat die Jameson inval veroorsaak het, ongedaan te maak (Cross 1986:99).

Dit was klaarblyklik 'n baie gelukkige en aangename “assembly”. Ten spyte van die feit dat die meeste van die afgevaardigdes 'n lang pad moes kom tot in Pretoria was die bywoning een van die grootstes tot nog toe. Cross sou later gesê het dat die welwillendheid wat deur ander kerke aan hulle in Pretoria betoon is 'n aangename herinnering van Pretoria by hulle gelaat het. Die “assembly” is op Goeie Vrydag die 31ste Maart geopen met 'n publieke diens in die kerk in St. Andriesstraat. Die staatspresident President S J P Kruger het die diens self bygewoon en hy was vergesel deur die staatsekretaris en Mev. Reitz, die voormalige presidentspaar van die Oranje Vrystaat. Verskeie ander hoogwaardigheidsbekleërs van die Republiek het saam met President Kruger die diens bygewoon, onder andere die jong advokaat J C Smuts, die latere eerste minister van Suid Afrika, en op daardie stadium die staatsprokureur van die ZAR (Cross 1986:99).

Die Rev. J B Heard van Pietermaritzburg was verkies as die nuwe president van die Baptiste Unie maar hy was in Engeland vir 'n vakansie as gevolg van swak gesondheid en dit het op die Rev. G W Cross geval om die hoogwaardigheidsbekleërs te verwelkom. Hy het 'n roerende adres aan President Kruger via 'n tolk gerig (Cross 1986:99-100).

Die adres aan President Kruger was deur hom baie goed ontvang en President Kruger is uitgenooi om op die preekstoel te staan om sy antwoord hierop te gee,

'n antwoord wat sin vir sin vertaal is. Hy het gesê:

"Brothers, sisters, and Rev. gentlemen, - I call you brothers and sisters because you believe with me in Christ. When I see how the Gospel is being spread, I think of the words how beautiful are the feet of those who bring messages of peace. Those words are dear to me, and I rejoice to see the fulfilment of the Word." (Cross 1986:100)

Voordat die "assembly" afgesluit het, het al die afgevaardigdes sonder uitsondering 'n besoek aan President Kruger se huis gebring. Daar is hulle persoonlik aan hom voorgestel deur Rev. Batts. Batts het ook later in 'n verslag in die Baptiste jaarboek geskryf dat die President hulle aanbidding aangehelp het en dit nie verhinder het nie. Daar was geen seremonie nie. Die President het by die kerk gearriveer vyftien minute voor die tyd, hy het naby die voorste ry gesit totdat almal gereed was om met die diens te begin. Hy het opgestaan en op die preekstoel gaan staan om die Baptiste se adres aan hom te ontvang. Batts het ook gesê dat President Kruger sy sitplek ingeneem het en deur die diens het dit gelyk asof daar niemand is wat op 'n meer eenvoudige manier heelhartiglik die Here aanbid het as die ou President nie (Cross 1986:101)

2. Die Anglo-Boereoorlog

Op die 4de September 1899 skryf Jan Smuts die staatsprokureur van die ZAR, 'n nota aan die Transvaalse uitvoerende raad:

"South Africa stands on the eve of a frightful blood-bath out of which our folk shall come either ashewers of wood and drawers of water for a hated race, or as victors, founders of a united South Africa, of one of the great empires of the world.....an Afrikaner republic in South Africa stretching from Table Bay to the Zambezi" (Pakenham 1982:100).

Op die 11de Oktober 1899 het die Anglo-Boereoorlog uitgebreek met Transvaal en die Oranje Vrystaat aan die een kant, en die Britse ryk aan die ander kant. Rev. Heard die verkose president van die Baptiste Unie wat in Engeland was tydens die "assembly" in Pretoria in April 1899, het bedank as gevolg van sy totale verontwaardiging toe hy gehoor het van die groot rol wat President Kruger tydens die geleentheid gespeel het. Hy het dit genoem: *"A disgraceful scene in our history"* en hy het daarop aanspraak gemaak dat dit alles te doen gehad het met die ou Baptiste beginsel van skeiding tussen die kerk en staat. Terselfdertyd egter het heeltemal in kontras met hierdie beginsel, sy lojaliteit aan die Britse ryk duidelik ook aanleiding gegee tot sy standpunt (Cross 1987:107).

G W Cross die latere predikant van Pretoria het 'n brief gerig aan die Baptiste Unie vir hulp vir die Baptiste kerke van die Kaap en vir Natal as gevolg van die oorlogssituasie. 'n Brief van Cross verskyn in Julie 1900 in die **South African Baptist** en lui as volg:

"We sent an urgent appeal home to England for help in the serious straits to which our churches are reduced by the unhappy circumstances of our country. Our answer came promptly from the secretary of the home union, who writes:- "I am very sorry to have to give a negative reply to your letter, especially as I realize the need is very great, but it is quite impossible for any grant to be made from the Century Fund or from any fund under my control. We are absolutely refusing to disburse the Century Fund or to consider any applications until the close of 1901... ..I am very sorry not to be able to help, and I hope that when we have passed through this transition period we may be able to establish closer

bonds with the Colonies." (Cross 1986:108-109)

Cross het hierop geantwoord dat wat vir die mense in Engeland na 'n oorgangstydperk lyk, vir hulle 'n stryd van lewe en dood is. In die November uitgawe van die **South African Baptist** verskyn daar 'n artikel onder die opskrif "How English Baptists have failed us". In die artikel word beskryf hoe Rev. J E Ennals nie eers toegelaat is om vir vyf minute die Britse Baptiste "assembly" toe te spreek oor die Suid Afrikaanse situasie nie. Twintig sjelings en ses pennies is ingesamel tydens hierdie "assembly" en die artikel sê dan ook:

"The total amount of British Baptist sympathy is set down at twenty shillings and sixpence. Surely a more disgusting record can hardly be found in the annals of Christianity or in the annals of England." (Cross 1986:109)

Gedurende die oorlog is dienste in Pretoria baie keer afgestel omdat daar so min van die gemeente oorgebly het. Die notule van 'n vergadering in Oktober 1899 lees dat daar slegs agt lede en vier diakens in Pretoria oorgebly het. Batts het na Engeland teruggekeer in Oktober 1900. Terwyl Batts in 1900 in Engeland was het daar onder die paar oorblywende lede in die kerk 'n twis ontstaan oor Batts se geskiktheid vir Pretoria se pastoraat. Hy is deur sommige lede beskuldig dat hy vriendskap met die wêreld sou hê. Batts het effektief van 31 Desember 1901 af bedank en die kerk het toe daarna die Rev. E Perry beroep. Hy het vir 'n drie weke besoek in Maart 1900 gekom en toe weer van Junie tot Desember 1902. Perry het die beroep nie aangeneem nie en hulle het toe vir die Rev. G W Cross beroep (Boyce 1989:10). Cross sou vir tien jaar predikant van die gemeente wees. Toe Cross aankom was die lidmaatskap slegs sowat vyftig gewees. Ten spyte van 'n sterk groei in die tussentyd was daar net ses en sewentig name op die rol toe hy tien jaar later as predikant van Pretoria bedank het (Cross 1986:144).

Om twee uur die middag op Saterdag 31 Mei het die Britse regering en die Transvaal en Vrystaat se regerings tot 'n ooreenkoms gekom om vrede te sluit.

Die verteenwoordigers is per trein terug na Pretoria en daardie selfde nag nog is die Vrede van Vereniging in die Melrose House in Pretoria onderteken (Pakenham 1982:569).

Die Anglo-Boereoorlog het 'n onuitwisbare letsel in Suid Afrika gelaat. Pretorius (1998:57) sê dat na die oorlog het P L A Goldman amptelik die getal Boere, vrouens en kinders wat gesterf het op 26 251 bereken. Twee en twintig duisend van hulle was onder die ouderdom van sestien jaar gewees en 1 676 was manlik oor sestien jaar wat 1 421 bejaarde mans ingesluit het. Na die oorlog sou hierdie bitterheid wat teen die Britte gemik was as gevolg van die konsentrasiekampe ook die Baptiste kerk benadeel omdat baie Afrikaners die Baptiste kerk as 'n Engelse kerk gesien het. Pretorius som dan ook die gevoel onder die Afrikaners op:

“After the war Afrikaner bitterness towards British Imperialism as personified by Kitchener, centered largely around the high mortality rate in the concentration camps.” (Pretorius 1998:57)

Daar was egter ook konsentrasiekampe vir gekleurde mense gewees en sulke kampe was onder andere by Heidelberg, Standerton, Nigel, Potchefstroom, Middelburg en Nelspruit gesetel. Daar was Vrystaatse kampe in onder andere Heilbron, Winburg, Harrismith, Thaba Nchu, en Kimberley gewees. 'n Totaal van een honderd en vyftien duisend swart en gekleurde mense was ook in konsentrasiekampe gehou. Die amptelike syfer is dat 14 154 swartes in konsentrasiekampe gesterf het (Pretorius 1998:80-81).

Om half drie die oggend van Donderdag die 14de Julie sterf President Paul Kruger in Clarens in Switserland langs die meer van Geneva in die kanton van Vaid. (Nathan 1942:475-476). Die liggaam van President Kruger word na Pretoria vervoer om begrawe te word. Hierdie begrafnis het in Desember 1904 plaasvind en Cross word deur 'n redakteur van 'n koerant gevra om hierdie begrafnisweek te beskryf. Hy beskryf die begrafnis in 'n aantal artikels in die

fynste detail. In die artikels bevestig hy weer dat hy glo dat President Kruger vrede liefgehad het. Hy sê ook dat dit hom baie verbaas het en opgeval het oor hoe stil die Boere was tydens die begrafnis. Hy sê dat as dit 'n klomp Engelse bymekaar was sou dit soos 'n swerm bye geklink het, maar die Boere is absoluut stil. Een van die sprekers was Genl. de Wet. Dit sou ook die eerste keer wees dat Cross die legendariese de Wet gesien het. Hy was beïndruk deur sy voorkoms en deur die fors en vloeiendheid van sy kort toespraak (Cross 1986:147).

Terwyl Cross predikant van Pretoria was het hy homself beywer vir die daarstelling van 'n behoorlike pensioenskema vir die Baptiste predikante (Cross 1986:152). 'n Hele aantal dogterkerke het uit hierdie moederkerk ontstaan van wie die belangrikste vir ons studie die "Hatfield Baptist Church" was. Byeenkomste was vir die eerste keer in 1903 gehou in die huis van 'n J W Gegan in Lynnwoodweg. In 1906 het sy edele Johan Rissik 'n ou weermag kaserne opgerig in Duxburyweg en dienste was daar gehou. In 1911 was die Baptiste Unie gevra om 'n aparte werk te ondersteun. Klaarblyklik het die Baptiste Unie op daardie stadium nie sy weg oopgesien met hulp in dier voege nie (Boyce 1989:36-37).

In 1918 is 'n erf gekoop in Suidstraat 1120 en 'n hout en sink biljartsaal is opgerig. Hierdie was nou die enigste kerkgebou in die oostelike voorstede en al die verskillende denominasies het dit gebruik. Die vraag aangaande die hulp van 'n assistent pastor om te help met die Hatfieldkerk was een van die redes waarom Davies in 1923 bedank het. Die kerkraad wou naamlik 'n assistent pastor beroep om te help met die werk in Hatfield, terwyl Davies wat van plan was om in die huwelik te tree gevoel het dat hy kon beide Central en Hatfield behartig op die voorwaarde dat sy salaris vergroot word. Daar kon nie tot 'n vergelyk gekom word nie en Davies het bedank (Boyce 1989:37-15).

'n Mnr. A G Vondersloot was die diaken wat die meeste betrokke was by die werk in Hatfield. 'n Aparte kerk is in Oktober 1932 gekonstitueer en die eiendom is na die gemeente toe oorgedra (Boyce 1989:37).

Hierdie oordrag van die eiendom na die Hatfieldkerk is deur die "union assembly" in 1934 goedgekeur. Gedurende die jare 1939-40 het die seuns van G W Cross die "Cross Memorial Church" op hierdie perseel gebou. In 1963 was die kerk ook betrokke by die stigting van 'n gemeente in Pietersburg. In 1974 is die kerkgebou verkoop aan die Universiteit van Pretoria en in 1976 is 'n baie mooi nuwe gebou in Andersonstraat in Pretoria opgerig. Die volgende predikante sou dan ook die gemeente bedien J E Smit 1933 - 1939, E B Edwards 1940 - 1959, B O Johanson 1960 - 1962 en E Roebert 1963 - 1997 (Hudson-Reed 1983:128-129).

3. Die invloed van C H Spurgeon op die Baptiste kerk in Suid Afrika en Pretoria

Daar is reeds so vroeg as in 1860 na Spurgeon in Suid Afrika verwys. Het Volksblad van 12 Julie 1860 verwys na 'n jong Kaapse student as die Spurgeon van die Kaap. Die **Bladvullingen in De Gereformeerde Kerkbode** met sy evangelies gesinde oriëntering dui daarop dat invloedryke predikers hoog op prys gestel is en daar word in 1878 in een asem verwys na Augustinus, Luther, John Wesley, van Oosterzee, Moodey, Spurgeon en Funcke (Brown 1992:349).

De Gereformeerde Kerkbode het Spurgeon as die prediker van predikers voorgehou omdat hy op bekering aangedring het, maar veral omdat hy hom vir herlewing beywer het, maar dit gereformeerd wou sien. Op die uitwasse van herlewing was Spurgeon bedag en **De Gereformeerde Kerkbode** het hom dan ook ingeroep om kritiek te ondervang en 'n saak vir herlewing uit te maak (Brown 1992:351).

Daar is dikwels in **De Gereformeerde Kerkbode** na Spurgeon se publikasies verwys. Staaltjies uit sy lewe is vertel en van sy gedigte is gereeld geplaas. Brown (1992:353) sê dan ook:

"Oor die beroemde predikant is baie vertellings gepubliseer. Na sy manier van sê is verwys. Ook na die wyse van sy gebed."

Op besoek aan Engeland het Dr. Andrew Murray seker gemaak dat hy hom besoek. Hy laat weet:

"Spurgeon is in den laasten tijd dikwijls krank...in het gebed was hij hoogs natuurlijk, matter of fact, business like." De gemeente had gewichtige zaken afte doen met den Aller Hoogste, door haren tolk sprak zij uit wat zij begeerde en op een toon af als of er geene mogelijkheid was dat zij onverrichter zake kon heen gezonde worden"

Brown sê verder dat Spurgeon se spreuke en kommentare dikwels op die rakke van predikante in Suid Afrika te sien is en hy word ook dikwels van die kansels

aangehaal. Sy maandelikse tydskrif **The Sword and the Trowel, a record of combat with sin and labour for the Lord**, was in Suid Afrika bekend. Sy boek **Lectures to my students** (1875) was voorgeskryf aan die teologiese skool van Stellenbosch van die Nederduitse Gereformeerde Kerk. So sê **De Kerkbode** in September 1879 dat ds. C H Spurgeon en sy tabernakel geen onbekende in Suid Afrika is nie soos hy ook geen onbekende in alle protestantse volke van die wêreld is nie. Vertalings van sy preke is dikwels langs die familiebybel in Boerewonings aangetref. Dit was veral sy dagboek, **Zionsbank**, wat orals gevind is. In die konsentrasiekampe gedurende die Anglo-Boereoorlog was dit naas die Bybel die boek van troos. Hierdie **Zionsbank** is deur ds. F Postma in Afrikaans verwerk en het in 1958 die vyfde druk belewe, vandag word dit ongelukkig nie meer uitgegee nie (Brown 1992:353). Spurgeon het in voorkoms eeffe na Paul Kruger gelyk iets wat hom nog des te meer in die ou Transvaal geliefd gemaak het. In 1939 het ds. G D du Toit 'n boek van Spurgeon, **Vlak by die nou poort**, vertaal en in 1966 het Timo Kriel 'n werkie van Spurgeon onder die titel **Heerlike Temas** uitgegee (Brown 1992:353).

Spurgeon self het by meer as een geleentheid na Suid Afrika of na mense in Suid Afrika verwys. Martin Holdt in 'n lesing voor die "Baptist Union Assembly" in 1994 op Stellenbosch sê dan ook:

"In the thirty years of his ministry, over fourteen thousand members joined the church. Nine hundred men trained in the College some of whom were sent to South Africa. One of them, Ernest Baker, whose ministry was singularly owned of God in Cape Town was sent off by Spurgeon with the words, "keep the oven hot, Baker." Over three million copies of his books and sermons were sold. In the introduction to one of his printed sermons, he expressed humble appreciation of the fact that even the Boers of the Cape of Good Hope were reading his sermons" (Holdt 1994:12).

Murray (1973:177) haal Spurgeon dan ook aan:

"Yet it is the Calvinistic way of looking at things which causes my sermons to have such acceptance in Scotland, in Holland and even in the Transvaal, where a recent traveller expressed his astonishment at finding translations of them lying beside the family Bible in a great many of the

farmsteads of the country. I am aware that my preaching repels many; that I cannot help"

Dat Spurgeon ook iets van die Suid Afrikaanse bevolking geweet het word weerspieël in 'n preek oor die uitverkiesing as hy sê:

"He gives me opportunities of hearing the Word which he does not give to the Hottentot" (Spurgeon on the fine points s.a. :67)

Spurgeon het ook baie kontak met Baptiste kerke in Suid Afrika gehad. Soos reeds aangedui was hy dikwels instrumenteel daarin gewees om die geskikte pastor by hulle aan te beveel en selfs te help dat hy na Suid Afrika kom. Soos Philpott (1970:2) dit stel:

"The Rev. C H Spurgeon and his College contributed magnificently to the beginnings of our Baptist cause in South Africa by sending men of the finest calibre, in some cases also providing the passage money."

Selfs Mev. Spurgeon het na Spurgeon se dood in korrespondensie na die Suid Afrikaanse situasie verwys toe sy gedurende die Anglo-Boereoorlog geskryf het dat sy wens hierdie aaklige oorlog oor was want volgens die inligting wat sy in die koerante kry lyk dit vir haar meer na koelbloedige moord as enige iets anders. Sy sê ook dat sy bid en roep daagliks uit tot die Here om vrede te bring in hierdie aaklige stryd (Poorter, s.a.:23). Na Spurgeon se dood op 31 Januarie 1892 was daar ook briewe van simpatie van die Baptiste kerke van Transvaal en van die Baptiste Unie van Suid Afrika (Brown 1992:353).

De Wit (1996:165) sê dan ook dat President Paul Kruger die eertydse president van die ZAR langs sy bed 'n boekie gehad het, **Spurgeon voor iedere avond**.

Dat Spurgeon vandag nog in Suid Afrika in hoë aansien is, is nie te betwyfel nie. Daar is feitlik geen Christelike boekwinkel in die land wat nie van sy boeke in voorraad het nie. Ongelukkig word sy boeke baie min in Afrikaans vertaal. Miskien het sy politieke liberalisme en sy standpunt oor die doop van gelowiges iets daarmee te doen (de Wit 1996:68).

4. Interpretasie en beoordeling

Sedert die stigting van die eerste gemeente in Pretoria in 1889 het die Baptiste kerk ook 'n geskiedenis wat van voorspoed en uitbreiding getuig in Pretoria. Dat die Baptiste kerk in Pretoria ook deel was van die gemeenskap in die breë, getuig die feit dat President Paul Kruger die hoeksteen van die eerste gemeente in Andriesstraat gelê het. President Kruger het ook die opening waargeneem van die eerste "assembly" wat ooit in Pretoria gehou is. Die eerste gemeente het dan ook die Anglo-Boereoorlog deurgemaak en na die Anglo-Boereoorlog het die kerk stelselmatig begin groei en uitbrei tot vandag waar Pretoria en sy omgewing nie minder nie as twee en veertig gemeentes tel. Pretoria se gemeentes gaan dan ook die eerste wees wat deur die Baptiste Unie toegelaat word om sogenaamde "regions" te ontwikkel waar die distrik dan as't ware 'n kleiner unie of assosiasie binne die groter een word.

Hoeksteen van die eerste gebou van "Central Baptist Church" gelê deur President S J P Kruger

Hoeksteen van die derde gebou van "Central Baptist Church" gelê deur
• J H Hofmeyr

HOOFSTUK 6

JAN HENDRIK HOFMEYR, DIE BAPTISTE KERK EN APARTHEID

1. Geboorte en afkoms

Sekerlik een van die grootste name in die Baptiste kerk is die van Jan Hofmeyr. Sommige van sy standpunte sou in later jare ook weer by vernuwingskerke weerklank vind. Jan Hofmeyr was nie alleen adjunk eerste minister van Suid Afrika en bestem om Genl. Smuts op te volg nie maar hy was saam met Sir Gordon Sprigg wat eerste minister van die Kaapkolonie was, een van enkele Baptiste in Suid Afrika wat huishoudelike name geword het. Gebore op die 20ste Maart 1894 was Jan Frederick Hendrik Hofmeyr 'n gesonde kind maar met 'n buitengewone groot kop. Hy was van kleins af besonder geheg aan sy ma gewees en hierdie hegte verhouding sou nog sterker word toe hy op die ouderdom van twee jaar baie ernstig siek geword het. Hierdie siekte het 'n groot krisis in die familie veroorsaak. Hulle was arm en hoe sou hulle hierdie groot kostes kon betaal? Die predikant van die Grootte Kerk, die moedergemeente van die N G Kerk het in die oë van Mev. Hofmeyr nie gedoen wat nodig was om hierdie gesinnetjie by te staan nie. Dit was die Rev. Ernest Baker, die predikant van die Baptiste kerk in Wale Street, wat hom oor hierdie gesin ontferm het. Hy was 'n sterk moralis en 'n baie beginselvaste fundamentalis en het geglo dat die Bybel letterlik die Woord van God is. Hy was ook 'n man met 'n groot en barmhartige hart en hierdie aksies van hom het gemaak dat Mev. Deborah Hofmeyr 'n getroue volgeling van hom geword het. Sy het oorgegaan na die "Wale Street Baptist Church" en het die kleine Jannie Hofmeyr met haar saamgeneem (Paton 1971:4-5).

Mev. Hofmeyr se man het nie saamgestem met hierdie aksie om die N G Kerk te verlaat nie en het aangehou om sy dogters en oudste seun na die Grootte Kerk

te neem. Sy het egter haar gedagtes opgemaak en haar eie pad geloop. Dit het een groot gevolg gehad naamlik dat hierdie briljante jong seun sy godsdienst in 'n Engelssprekende kerk onder Engelssprekende mense geleer en beoefen het (Paton 1971:5).

Meiring (1973:100) wys daarop dat die feit dat Mev. Hofmeyr van die N G Kerk na die Baptiste kerk oorgegaan het bygedra het dat sy kerklik altans Engels georiënteerd geraak het en dat dit meegebring het dat Hofmeyr nooit lid van 'n Afrikaanse kerk geword het nie.

Toe die klein Jannie Hofmeyr byna drie jaar oud was het sy vader gesterf en hy het die familie nie baie goed nagelaat nie. Sy oom was egter die baie bekende Onze Jan Hofmeyr die bekende Kaapse politikus. Onze Jan was 'n man gewees wat van die publieke platform af teen Afrikaners gepraat het wat hulle voorvaders se godsdienst verlaat het, maar nogtans het Mev. Hofmeyr se oorgaan na die Baptiste kerk nie vir hom saakgemaak nie. Sy was altyd bly oor die advies wat sy van hom ontvang het, maar sy was geweldig onafhanklik en wou nooit in enige omstandighede geld van hom neem nie. Haar liefde vir haar tweede seun het steeds toegeneem en ten spyte van die feit dat die res van die gesin nog steeds in die Grootte Kerk aanbid het was die meeste van die vriende van die familie lidmate van die "Wale Street Baptist Church" gewees en meeste van hulle Engelssprekend. Engels en Afrikaans was gelykmatig hulle spreektaal soos wat dikwels in die Kaap gebeur het. In die tussentyd was dit baie duidelik dat hierdie klein seuntjie 'n besondere seun was en dit het duidelik geword dat hy op die ouderdom van vyf jaar reeds vlot kon lees, nie net alleen in die taal van die "Wale Street Baptist Church" nie maar ook in die Hollandse taal van sy ouma se kerk in Stellenbosch. Dit het in sy omgewing veroorsaak dat sy genialiteit ietwat van 'n legende geword het (Paton 1971:5).

2. Akademiese prestasies

Jan Hofmeyr se akademiese loopbaan het geen parallel in Suid Afrika nie, en net enkele parallele in die wêreld. Hy het gematrikuleer op die ouderdom van twaalf. Hy was 'n absolute genie gewees en toe hy by die "South African College School in Cape Town" in September 1906 'n skolier was het daar 'n brief gekom van 'n vroue seminarie in New Jersey in Amerika wat geadresseer was aan "The youngest boy, The highest class, The best school, Cape colony, S.A." Die poskantoor het hierdie na die "South African College in Cape Town" gestuur en dit is oorhandig aan Jan Hofmeyr wat op daardie stadium twaalf jaar oud was en in die matriekklas was (Mc Donald 1948:15). Hy was geniaal en het sy onderwysers verbaas met sy geweldige kennis en sy verbasende geheue. Toe hy vyftien jaar oud was het hy sy B A graad in die klassieke gedoen en met sy gradeplegtigheid was die mense wat teenwoordig was verbaas om hierdie seun te sien met sy dik brilglase wat op die verhoog gestap het om sy graad te ontvang. Toe hy sestien jaar oud was het hy 'n tweede B A graad geneem met Wiskunde en Wetenskap as hoofvakke en toe hy sewentien was het hy sy M A graad behaal. Hy het 'n Rhodesbeurs ontvang maar hy was te jonk om na Oxford te gaan. Hy kon eenvoudig nie stilsit nie en het toe die kolossale taak aangepak om 'n boek te skryf oor sy oom Jan Hendrik Hofmeyr (Mc Donald 1948:5).

Op die ouderdom van twee en twintig was hy terug in sy ou kollege in Kaapstad as 'n dosent in Latyn. Ses maande later is hy aangestel as professor in die klassieke aan die Witwatersrandse Universiteit Kollege wat later die Universiteit van die Witwatersrand geword het. Op die ouderdom van vyf en twintig het hy die eerste Rektor van die Witwatersrandse Universiteit geword. In 1924 terwyl hy slegs nege en twintig jaar oud was het hy Administrateur van die Transvaal geword (Mc Donald 1948:15).

Reeds by sy afskeidsfunksie by die Universiteit van die Witwatersrand in 1924 om die Administrateurskap van die Transvaal oor te neem het die Cape Times in 'n berig se hoofopskrif gesê: "*A potential Prime Minister*" (Mc Donald 1948:16). Oswin Bull het op daardie stadium aan die hoof gestaan van die "Students Christian Assosiation". Hy was 'n Anglikaan maar het nogtans 'n baie goeie begrip van die nonkonformistiese kerke gehad. Sy aandrang op 'n persoonlike verhouding met Christus was baie goed deur hulle verstaan. (Paton 1971:17). Hy het 'n oog gehad vir bekwame manne en sy oog het spoedig geval op die jong Hofmeyr. Hy het geen probleem gehad om Hofmeyr na hom toe aan te trek nie omdat sy eie geloofsoortuiging baie dieselfde as die jongman s'n was. Dit was 'n tipe van 'n middelpad tussen

"Baptist warmth and Anglican propriety. Though the young Hofmeyr had been brought up in a Baptist world, he had also entered another, the more austere world of pietas, gravitas, aequanimitas, virtus, where he and the young Haarhoff felt so much at home" (Paton 1971:17).

Hofmeyr het nou stadig maar seker begin betrokke raak in die politiek en hy het begin om homself te bemoei met die probleme van liefde en geregtigheid en gesag, mag en die probleme om al hierdie verskillende konsepte bymekaar te bring in die lewe van die staat. Sy leier in dit alles was nie Plato of Mill of Marx nie maar dit was Jesus Christus van Nasaret en van daardie lojaliteit het hy nooit in sy hele lewe afgewyk nie. Geleidelik het hierdie verbintenis met Jesus hom gelei om nie net die geloofsoortuiging en gewoontes van die mense van sy dag te bevraagteken nie maar dit selfs openlik aan te val wanneer hy gevoel het dit was nodig (Paton 1971:21).

3. Diskriminasie a.g.v. sy Baptiste kerklidmaatskap

In die jaar 1916 het Hofmeyr 'n ondervinding gehad in die Suid Afrika van die tyd wat later die ondervinding van vele getroue en lojale landsburgers was wat nie lede van die drie Afrikaanse Susterskerke was nie. Hofmeyr het nadat hy van oorsese studies af teruggekeer het aan die einde van Augustus nadat hy aansoek gedoen het om 'n betrekking by die "Students Christian Association" 'n brief ontvang van ds. G B A Gerdener waarin laasgenoemde hom meedeel dat hy navraag gehad het uit 'n verantwoordelike oord in verband met Hofmeyr se kerkaffilasie. Hy wat Gerdener was, was self onder die indruk dat die jong man 'n lid van 'n Gereformeerde Kerk was alhoewel hy kon onthou dat Hofmeyr as student baie saam met Ernest Baker die bekende Baptiste predikant gewerk het. In September het Gerdener geskryf dat die kerk affilasie nie 'n struikelblok vir hom persoonlik is nie maar dat dit tog vir ander kan wees en 'n paar dae later het hy geskryf dat dit inderdaad die geval was. So was Hofmeyr dus nie aangestel deur die interdenominasionele "Student Christian Association" nie. Dit ten spyte van die feit dat hy so baie gedoen het vir die organisasie. Die rede was dat hy 'n Afrikaner was wat nie behoort het aan een van die drie Afrikaanse kerke nie (Paton 1971:47).

In hoeverre hierdie ondervinding Hofmeyr nog verder van die hoofstroom van Afrikaner Nasionalisme gedryf het is nie duidelik nie. Hertzog se sogenaamde tweestroom beleid wat geleer het dat die Afrikaanse volk op sy eie moet ontwikkel met 'n kerk, 'n taal en 'n kultuur van sy eie was nou juis die oorsaak dat daar teen een van Suid Afrika se mees briljante seuns gediskrimineer is en dit op grond van sy kerk.

4. Anti-Semitisme

'n Ander saak waarin Hofmeyr benewens sy liberale sieninge oor apartheid en nie-blanke stemreg betrokke was, was die kwessie van anti-semitisme. Dr. Malan die eertydse leier van die Gesuiwerde Nasionale Party het terwyl hy deur die Vrystaat getoer het gesê dat stappe geneem sal moet word om Joodse aktiwiteite in sekere areas te bekamp. Hy het Hofmeyr hulle selfaangestelde woordvoerder genoem. Hofmeyr self het in Johannesburg herhaal wat hy vroeër by Fort Hare gesê het naamlik

"It is a conception which ultimately has its foundations in the realisation that all of us, what ever the colour of our skins, are equally God's children and equally have the right to all that participation in the family of God implies" (Paton 1971:214).

Muller (1987:448) sê dan ook dat Dr. Malan voorgestel het dat daar 'n einde aan alle Joodse immigrasie gemaak moes word. So het ook Dr. N J van der Merwe leier van die Gesuiwerde Nasionale Party in die Vrystaat gesê dat die Jode 'n steen des aanstoots is. Mc Donald (1948:260) sê dat geen Jood 'n lid van die Nasionale Party in Transvaal kon word nie, en dat die Nasionaliste daarvan hou om te beklemtoon dat beide Genl. Smuts en Jan Hofmeyr vriende van die Jode is. Hofmeyr het 'n toespraak gehou voor die "Society of Jews and Christians" waarin hy gewaarsku het dat anti-semitisme 'n voorloper van diktatorskap is. Dit was in die jaar 1938 wat 'n verkiesingsjaar was en waarin die Gesuiwerde Nasionale Party openlik anti-semitisties was (Paton 1971:215-216). Hofmeyr het Dr. Malan daarvan beskuldig dat hy die hoë priester van anti-semitisme was. Paton (1971:216) sê dan ook dat vir Suid Afrikaanse Jode in 1937 *"Hofmeyr was an honoured man."*

5. Toetrede tot die politiek

Hofmeyr se absolute visie en profetiese insig in die toekoms van Suid Afrika spel hy uit in 'n toespraak in die parlement waarin hy sê dat

"The Indian people in South Africa in stead of seeking justice fruitlessly, would join forces with other non- white people against white South Africa, that their political movements would get into the hands of extreme politicians, and that white South Africa might face a campaign of civil disobedience and passive resistance." (Paton 1971:242).

Na sy eerste termyn as Administrateur van die Transvaal was daar uitnodigings aan Hofmeyr om homself beskikbaar te stel as kandidaat vir die volgende verkiesing. Hierdie uitnodiging was van die kiesafdeling Barberton en Genl. Smuts het aan Hofmeyr geskryf in hierdie verband. Daar was ook 'n moontlikheid dat Hofmeyr vir 'n tweede termyn as Administrateur aangestel sou word. Dit was in hierdie tyd dat die Rev. J H Batts van Grahamstown aan hom geskryf het

"To remind him that the ambition of his childhood had been to enter the Baptist ministry, and now was the great opportunity" (Paton 1971:107).

Meiring (1973:112) skryf dat Hofmeyr die eerste egte Afrikaner liberalis in die hoogste politieke kring was. Na sy terugkeer vanaf Oxford het hy suiwer liberale idees gekoester. Reeds in 1936 het Hofmeyr 'n toespraak in die Suid Afrikaanse parlement gehou wat Heard, die redakteur van die **Rand Daily Mail** laat sê het dat Mnr. Hofmeyr een van 'n nuwe geslag is as gevolg van die feit dat hy 'n liberale beskouing het wat vreemd was in hierdie vreesaanjaende politieke wêreld. Dit was 'n nuwe standpunt wat ten gunste van 'n posisie en 'n plek vir die nie-blanke in die Suid Afrikaanse samelewing geywer het (Meiring 1973:114).

6. Man van beginsel in die stryd teen Apartheid

Hofmeyr se Baptiste agtergrond het ongetwyfeld ook daartoe gelei dat hy 'n baie sterk standpunt teen loterye ingeneem het. Ten spyte van die feit dat in sy eie party 'n aanvraag was vir 'n staatslotery, en dat dit op kongresse bespreek was, het Hofmeyr ondubbelsinnig verklaar

"For my part I shall never be a member of a government in this country that has anything to do with a state lottery" (Mc Donald 1948:124).

In die jaar 1938 bedank Hofmeyr uit die kabinet van Genl. Hertzog omdat laasgenoemde 'n senator A P J Fourie aangestel het na sy neerlaag in die algemene verkiesing as 'n senator met besondere kennis van die swart volke. Hofmeyr het in 'n briljante toespraak in die Volksraad gesê dat hy ten sterkste beswaar maak daarteen dat die regering die konstitusie gebruik om op so 'n manier uit 'n moeilike situasie te kom. Volgens hom het dit die hele wese van die verhouding tussen blanke en nie-blanke mense in Suid Afrika aangeraak. Die basiese probleemvraagstuk was juis vir hom of die land gaan toelaat dat nie-blankes pionne gemaak word in die witman se politieke spel. Hy het daarteen gewaarsku dat dit is waaroor dit hier gaan, een konstitusionele waarborg sal na die ander wegval as die regering op hierdie trant voortgaan en hy kon hom nie daarmee vereenselwig nie (Paton 1971:222). Hofmeyr het aan die einde van die toespraak gesê dat hy in alle beskeidenheid die hoop uitspreek dat hierdie daad van hom 'n wekroep tot die jonger geslag van Suid Afrika sal wees om beginsels voor pragmatisme te stel in die behartiging van die sake van ons land (Meiring 1973:114).

Hofmeyr het hom ook altyd ten sterkste uitgespreek teen enige voorgenome wetgewing wat die Indiërs op enige wyse sou beperk. Na een so 'n geleentheid wat Hofmeyr juis so 'n beplande wetgewing teengestaan het, het hy en Blackwell uit die kookus van die Verenigde Party bedank (Paton 1971:239-220).

Die Baptiste kerk in Suid Afrika het reg van die begin af baie duidelike standpunte ingeneem ten opsigte van rassekwessies. Tydens die nasionale konvensie wat 'n grondwet opgestel het vir die vier kolonies wat deur die Britse regering goedgekeur is, het 'n paar netelige vraagstukke by die samestelling van die grondwet die aandag van die konvensie gekry. Dit was die sogenaamde natuurlike probleem en die kleurslagboom en die stemreg. Die Kaapkolonie het 'n meer liberale beleid ten opsigte van stemreg gehad en wou dit uit die aard van die saak ten alle koste behou, terwyl geeneen van die ander kolonies wou hê dat die nie-blankes stemreg moes kry nie. Die Kaap het voorlopig sy sin gekry. Die leiers van die Anglikaanse, Baptiste, Presbiteriaanse en Metodiste kerke het 'n brief onderteken wat die beginsel ten sterkste veroordeel dat politieke regte op kleur en ras gebaseer word (Hinchliff 1971:131-132).

Hudson-Reed (1983:229) wys daarop dat toe die Nasionale Party in 1948 aan bewind gekom het, het die Baptiste Unie 'n aantal sterk bewoorde resolusies tot die regering gerig wat met rasse aangeleenthede in besonder gehandel het. Die Baptiste kerk het nooit enige twyfel gelaat in sy veroordeling van apartheid nie. Dit was dus in hierdie milieu waarin Hofmeyr grootgeword het en daar kan aanvaar word dat Hofmeyr en die Baptiste kerk wedersyds mekaar in hierdie saak beïnvloed het.

Nadat Hofmeyr uit die kabinet uit bedank het is daar in 1938 deur 'n voormalige redakteur van die **Natal Mercury** 'n ene R J Kingston-Russell 'n blad begin met die naam **The Forum** en Jan Hofmeyr het in September as die voorsitter van die direksie toegetree en 'n eie politieke rubriek in die blad waargeneem. Daarin het hy geskryf dat liberalisme soos deur hom beoefen, nie soseer 'n politieke beleid was nie, as wat dit 'n lewensfilosofie was. In hierdie blad het hy dan ook sy beleid baie duidelik uiteengesit en hy het geskryf dat liberalisme volgens sy beskouing nie gelykheid beteken nie, maar wel die voorsiening van redelike geleenthede vir almal (Meiring 1973:115).

Mc Donald (1948:1) sê dat toe Adv. C R Swart die Vrystaatse Nasionale Party leier in 1946 daarop aandring dat Hofmeyr en die liberaliste hulle standpunt oor kleur moet stel, het Hofmeyr dit in die blad **The Forum** gedoen. Hy het onder andere gesê dat hulle staan vir die bewaring en nie die dominasie van die blanke beskawing nie. Hy het gepleit vir redelike geleenthede vir die nie-blanke sodat hy politiek kon ontwikkel. Laasgenoemde moes egter geleidelik wees. Die swartman moes nie tot die punt kom waar hy deur blote getalle die blanke kon oorheers nie. Hy het gesê dat die swartman in ons parlementêre institusies, provinsiale rade, in munisipaliteite en alle ander publieke instansies verteenwoordig moes word om sy eie belange te behartig (Mc Donald 1948:141).

Kort voor die oorlog het Hofmeyr baie sterk op hierdie beginsels gestaan toe lede 'n private wetsontwerp ingedien het om gemengde huwelike te verbied, 'n maatreël wat Hofmeyr op eie houtjie teengegaan het (Meiring 1971:116). In 1946 het die Verenigde Party 'n tussenverkiesing in die kiesafdeling Hottentotsholland verloor teen die Nasionale Party en Hofmeyr is in 'n baie groot mate daarvoor blameer omdat hy die aand voor die verkiesing hierdie woorde gebruik het

"Natives will eventually be represented in parliament by natives and Indians by Indians" (Paton 1971:344).

Hofmeyr is deur die regse Afrikaners gehaat oor hierdie standpunte van hom. In 1946 het Dr. Malan al verklaar dat die volgende verkiesing 'n Hofmeyr verkiesing sal wees en 'n Hofmeyr oorwinning sou die einde van die blanke beskawing in die land beteken (Mc Donald 1948:141).

Hofmeyr het ook gesê dat baie mense aanvaar dat daar net twee verskillende politieke oplossings was naamlik rassegelykheid of assimilasie aan die eenkant en die behoud van die blanke oorheersing ten alle koste aan die ander kant. Hy het egter gesê dat daar 'n derde weg is naamlik die van Christen trusteeskap deur die blankes oor die gekleurde nasies. Die enigste manier hoe die blanke

sy leierskap sou kon behou was bloot op sterkte van meriete gewees (Mc Donald 1948:231).

Brits en Grundlingh (1989:99) sê dat diegene wat in die destydse Verenigde Party van Genl. Hertzog teen segregasie gekant was 'n klein maar baie invloedryke groepie was. Hulle was breedweg liberale genoem alhoewel hierdie soort liberalisme in die loop van die twintigste eeu na die Eerste Wêreldoorlog ietwat anders was as die Kaapse liberalisme van die 19de eeu wat meer idealisties was.

Hierdie nuwe vorm van liberalisme het in die lig van veranderde omstandighede waaronder industrialisasie en verstedeliking 'n meer pragmatiese benadering gevolg. Aanhangers van hierdie vorm van liberalisme was onder andere mense soos Edgar Brookes, Howard Pim, C T Loram en J D Rheinallt-Jones en in die 1930's en gedurende die volgende twee dekades het politici soos Jan H Hofmeyr en William en Margaret Ballinger en Donald Moltino hulle onderskei as intellektuele wat segregasie en later ook apartheid volstoom beveg het. Hulle wys ook daarop dat liberale die antropologie as 'n wetenskaplike dissipline gevestig het en vooraanstaande liberale soos Brookes, Loram, Rheinallt-Jones en Alfred Hoernlé het lesings oor die onderwerp gegee. Antropologie het 'n vak geword wat aan universiteite gedoseer is en wat die departement van naturellesake van kundige werknemers voorsien het (Brits en Grundlingh 1989:100).

7. Oorlog en voortsetting van die stryd teen Apartheid

Op Sondag die 3de September 1939 word oorlog verklaar tussen Groot Brittanje en Duitsland. Daardie middag het die kabinet bymekaar gekom by Groote Schuur, die ampswoning van die eerste minister Genl. J B M Hertzog. Genl. Hertzog was vasbeslote dat die weg van neutraliteit gevolg moes word terwyl Genl. Smuts weer gevoel het dat die Unie van Suid Afrika oorlog teen Duitsland moes verklaar. Dit was duidelik dat die kabinet onherroeplik verdeel was, sewe vir Smuts en ses vir Hertzog (Paton 1971:255). Die volgende dag op Maandag die 4de September 1939 besluit die Suid Afrikaanse parlement met 80 stemme teen 67 om oorlog te verklaar teen Duitsland. Genl. Hertzog het na Sir Patrick Duncan die Goewerneur Generaal gegaan om by hom aan te beveel dat die parlement ontbind moes word en 'n algemene verkiesing uitgeskryf moes word. Duncan het egter geweier en Genl. Hertzog het bedank as eerste minister. Duncan het toe vir Genl. Smuts ontbied en hom gevra om 'n nuwe kabinet saam te stel. Op die 6de September het Genl. Smuts alle bande met Duitsland verbreek en Genl. Smuts het 'n nuwe kabinet saamgestel. Genl. Smuts het beseef dat hy baie, baie besig sou wees en oral in die buiteland in Brittanje, Frankryk, Amerika en Noord Afrika en die Midde Ooste sou moes rondreis. Hy het iemand gesoek wat hom kon help in Suid Afrika. Smuts het vir Hofmeyr ontbied (Paton 1971:257).

Meiring (1974:200) wys daarop dat Mev. Hofmeyr (Tant Borrie) die ma van Jan Hofmeyr 'n véraf niggie van Genl. Smuts was. Die breuk van 1938 toe Hofmeyr uit die kabinet uit bedank het oor die Fourie-aangeleentheid en Genl. Smuts hom nie direk ondersteun het nie was nou geheel (Paton 1971:259).

Op die 12de Januarie 1942 tydens die openingsitting van die Parlement het Dr. Malan die destydse leier van die Nasionale Party in plaas van die normale mosie van wantroue 'n mosie ingestel waarin hy aanbeveel het dat Suid Afrika 'n

republiek word, afgeskei van die Britse kroon en Empire en onafhanklik van enige vreemde gesag. Hierdie republiek moes gevestig word in ooreenstemming met sy eie nasionale karakter, vry van die defekte van die Britse liberale demokrasie. Verder moes hierdie republiek Christelik nasionaal gewees het in daad en in karakter en dit moes gelykwaardige taal- en kultuurregte vir beide seksies van die blanke bevolking gewaarborg het en moes ontwerp word om die blanke beskawing te bewaar en terselfdertyd ook beskerming gebied het teen kapitalistiese uitbuiting en vyandige anti-nasionale elemente (Paton 1971:274). Genl. Smuts het op hierdie mosie geantwoord en terselfdertyd bekend gemaak dat Suid Afrika oorlog verklaar het teen Japan, Roemenië en Finland. Hofmeyr het Smuts se toespraak gesekondeer. Hy het verklaar dat om nou van 'n Christen republiek te praat en dieselfde tyd leerstellinge van rasseonverdraagsaamheid en rassevooroordel te verkondig saam met anti-semitisme die nasionaliste skuldig gemaak het aan die opperste skynheiligheid (Paton 1971:275). Dat Genl. Smuts al hoe meer deur Hofmeyr in sy liberale denke beïnvloed is, is bevestig deur die feit dat Genl. Smuts tydens 'n vergadering in die Kaapse stadsaal in 'n toespraak verklaar het dat segregasie *"had fallen on evil days"* (Paton 1971:277). Genl. Smuts het gepraat van trusteeskap wat volgens hom nie vir die voordeel was van die trustee nie maar juis vir diegene wat deur die trusteeskap bevoordeel word. Die groot verskil tussen Genl. Smuts en Hofmeyr se standpunte was egter dat Smuts vertel het hoe 'n wonderlike ding die trusteeskap is en Hofmeyr het die vraag gevra wat gebeur as die een oor wie die trusteeskap gehou word die dag volwasse raak? (Paton 1971:277).

Op die aand van die 8ste Mei 1945 na die oorgawe van Duitsland in die Tweede Wêreldoorlog het Hofmeyr 'n oorwinningstoespraak aan die nasie oor die radio gehou. Hy het onder andere gesê dat hierdie oorwinning, as dit reg beskou word 'n magtige krag kan word vir die opbou van 'n groot en waarlik verenigde Suid Afrikaanse nasie. Genl. Smuts wat in San Fransisco was vir die

stigtingsvergadering van die VVO het aan die sekretaris van buitelandse sake geskryf dat hy met diep emosie Hofmeyr se pragtige oorwinningsuitsending gelees het en dat hy hom gelukwens met so 'n boodskap wat werklik die mense moes geroer het soos dit homself geroer het. Hy sê dat dit alles waar was en hy hoop dat die wense en gebede wat in die toespraak vervat was alles waar sal word en hy het sy dank aan hom oorgedra (Paton 1971:318).

Op die 2de Augustus 1945 het die kerk van die Verenigde Party in Pretoria bymekaar gekom om die sogenaamde Indiërvraagstuk te bespreek. Hudson-Reed (1983:272) haal Hofmeyr aan:

"The self interest of the European brought the Indian to South Africa"

Adv. Hans Strydom, 'n latere eerste minister van Suid Afrika, het die woorde gebruik *"Hofmeyr must be destroyed"* (Paton 1971:321). Hierdie woorde sou vele kere deur verskeie Nasionale Party leiers herhaal word want vir hulle was Hofmeyr die verpersoonliking van liberalisme. Dr. Malan was besig om die woord segregasie heeltemal uit sy woordeskat uit te haal en hy was al hoe meer geneë om die woord apartheid te gebruik, 'n woord wat later in die taal van byna die hele wêreld sou inkrui. Hoewel Hofmeyr baie sterk anti-kommunisties was en alhoewel hy baie Christelik en konserwatief was, was hy daarvan beskuldig dat hy die saak van die kommuniste bevorder het (Paton 1971:321). Strydom het dan ook dikwels vir Hofmeyr in die parlement aangeval en hy het per geleentheid die woorde van Hofmeyr uit die Hansard voorgelees:

"I am in favour of the ultimate removal of that colour bar from the constitution" (Paton 1971:346).

Hofmeyr het gesê dat hy nie meer politieke ambisie oor het nie en watter ander sending was daar dan vir hom oor? Hy het nie meer in hierdie stadium begeer om 'n evangelis te wees of om terug te gaan na die universiteit toe nie (Paton 1971:358). Hofmeyr se gesondheid het stadig begin agteruit gaan en 'n verslag van die dokter is in die teenwoordigheid van die minister van gesondheid Dr. Henry Gluckman aan Genl. Smuts voorgelê. Op die 15de Januarie om 10:45 die

oggend is Hofmeyr na die eerste minister se kantoor ontbied. Om 11:15 het hy uit die kantoor gekom en nie meer as minister van finansies nie, maar nou amptelik die adjunk eerste minister van die Unie van Suid Afrika (Paton 1971:362). Die algemene verkiesing van 1948 is aangekondig dat dit aan die einde van Mei sou plaasvind. In die Volksraad het die Verenigde Party 89 van die 153 setels gehad, Malan en die Nasionale Party het 49 gehad, die Arbeiders Party 6, die Dominium Party 3 en drie onafhanklikes. Dan was daar nog die drie setels wat aan die naturelle verteenwoordigers toegestaan was. In September 1947 het Dr. Malan 'n verkiesingsveldtogaanval op Hofmeyr geloods en dit was werklik die sein vir 'n anti Hofmeyr kampanje in die Afrikaanse pers gewees. Reeds op 19 November 1947 het die Nasionale Party koerant **Die Kruithoring** veertien vrae aan Hofmeyr gerig. Dit is baie duidelik hoe hierdie vrae die wese van Hofmeyr se hele beleid geraak het en hoedat dit verder in die geskiedenis van Suid Afrika sou ontvou. Vraag vyf byvoorbeeld het gevra of 'n swartman die kanselier van die Universiteit van Suid Afrika sou kon word? Vraag elf het gevra of swartes toegelaat sou kon word om in die parlement te sit? Vraag veertien het byvoorbeeld gevra of die hoogste poste in die landbou, onderwys en ander professies vir swartes oop sou wees? (Paton 1971:366-367). Paton (1971:369) skryf verder ook oor Hofmeyr se Baptiste agtergrond:

"However much Hofmeyr had changed from the days of his early upbringing both in his mothers home and in the Baptist church"

Dit is baie duidelik dat tot aan die einde van sy lewe mense bewus was van Hofmeyr se Baptiste agtergrond. Hofmeyr het 'n noukeurige studie gemaak van 'n verklaring wat deur Dr. Malan uitgereik is getiteld, "Die kleurpolitiek van die Nasionale Party".

Hofmeyr het onder aan die beleidsverklaring van Dr. Malan die woorde in Afrikaans geskryf dat hierdie nie meer 'n beleid van opheffing was nie maar dat dit 'n beleid van onderdrukking was. In teenstelling hiermee was daar die "Fagan

verslag” gewees wat terwyl Malan die maksimum rassesseiding wou bewerkstellig het Fagan met baie menslike aanbevelings gekom. Fagan was daarop ingestel dat die feit van interafhanklikheid aanvaar en uitgeleef moes word. In Natal het Charles Neate 'n parlamentslid van die Dominion Party verklaar dat as Hofmeyr eerste minister word die Verenigde Party van bo tot onder sou skeur. Die Nasionale Party propaganda was egter geweldig anti-Hofmeyr gewees. Daar is selfs so vër gegaan as om onder Afrikaner werkers die storie te versprei dat Hofmeyr 'n buite egtelike verhouding met 'n swart meisie het (Paton 1971:371-373). Die stories is versprei ten spyte van die feit dat Hofmeyr so 'n toegewyde Christen was, 'n man wat nooit in 'n kroeg gesien was nie en 'n absolute Christen moralis was. Dr. E G Jansen, 'n oud Nasionale Party kabinetsminister op daardie stadium, wat later weer minister van naturelle sake sou word en later Goewerneur Generaal, het gesê dat die swart gevaar nie die swartmense was nie maar Hofmeyr se beleid. Die uitslag was 'n geweldige slag, vir beide Genl. Smuts en die Verenigde Party. Die Nasionale Party, Afrikaner Party koalisie van Dr. Malan en Klasie Havenga het tussen hulle 79 setels gewen teenoor die 74 van die Verenigde Party en sy bondgenote wat die drie naturelle verteenwoordigers ingesluit het. Die Nasionale Party het 34 setels van die Verenigde Party verower en het die Verenigde Party basies in elke Afrikaanssprekende kiesafdeling in die land verdryf. Die Verenigde Party se totaal het geval van 89 tot 65. Ten spyte hiervan was Malan en Havenga se stemme basies 'n honderd duisend minder as die van die Verenigde Party. Dit was as gevolg van die beginsel waarvolgens plattelandse kiesafdelings onderbelaa is en stedelike kiesafdelings oorbelaai is. In alle opsigte kan die Nasionale Party van 1948 dus 'n minderheidsregering genoem word (Paton 1971:376).

Hofmeyr is egter in sy eie kiesafdeling met 'n meerderheid van 3 281 stemme verkies. Sy onmiddellike reaksie na die uitslag van die verkiesing was dat daar geen hoop vir hierdie land is nie. Selfs 'n ou vriendin soos Sarah Millin het

Hofmeyr opgebel en gesê dat hy in Johannesburg geblameer word vir die val van Genl. Smuts. In sy eie party is hy geweldig geblameer vir die neerlaag van die Verenigde Party, selfs Genl. Smuts se seun, J C Smuts jnr. het in sy biografie oor sy pa die blaam totaal op Hofmeyr gepak:

"It is no use fighting all the weary old battles over again. You will never make headway while you have a colleague like Hofmeyr" (Smuts 1952:511).

8. Einde van die pad

Ten spyte van hierdie geweldige aanslag teen hom is Hofmeyr herkies as voorsitter tydens die jaarlikse kongres van die Verenigde Party van Transvaal wat in Johannesburg gehou was. Gedurende hierdie geleentheid het Genl. Smuts gesê dat hulle moes vashou aan wat hulle het in Hofmeyr want in hom het hulle 'n man van visie en deeglikheid. Genl. Smuts het gesê hy beskou karakter as een van die grootste waardes in die lewe. Vermoëns kan 'n mens feitlik koop maar karakter is iets heeltemal anders. Hy het gesê dat as 'n mens kyk na die standaard wat Mnr. Hofmeyr in die publieke lewe gehandhaaf, sou dit die mees ondenkbare iets wees om te luister na die uitroepe van die opponente omdat dit duiwelse uitroepe was (Paton 1971:401).

Boyce (1989:21) beskryf een van Hofmeyr se laaste amptelike optredes soos volg:

"In 1947 after much prayerful thought the church decided to build a new sanctuary on the vacant land north to the hall. The church had at one time owned the adjacent site on the corner of Church and Beatrix Streets but this was sold in May 1937 for £6 500. On 30 October 1948 the foundation stone of the new building was laid by the honourable J H Hofmeyr, a Baptist and for many years a senior cabinet minister. This was one of the last public duties performed before his untimely death"

Die steen kan vandag nog gesien word in die nuwe gebou van "Central Baptist Church" in Schoemanstraat in Pretoria. Hofmeyr beskryf 'n Sondag kort voor sy dood as *"a good day with worship at the Hatfield Baptist Church"* (Paton 1964:517). Hofmeyr het op hierdie stadium saam met sy ma in Williamstraat 191 naby aan die Universiteit van Pretoria gewoon in 'n huis wat tans nog bestaan.

Op Vrydag die 3de Desember sterf Hofmeyr net nadat hy die woorde vir sy broer gesê het: *"Tell my friends to carry on"* (Paton 1971:410). 'n Mens sou kon aanvaar dat hierdie woorde van hom beteken het dat hulle polities sy werk moes voortsit maar verseker as toegewyde Christen en Baptis sou dit ook beteken het

dat hulle sy ewangeliëse ywer en sy toewyding aan die Here moes voortsit.

Hofmeyr is begrawe vanuit die N G Kerk in Bosmanstraat op die 5de Desember 1948. Die diens is waargeneem deur drie predikante van drie verskillende denominasies. Ds. J Reyneke, predikant van die N G Kerk, Rev. W Morrow-Cook van die Baptiste Kerk en Rev. R B Mitchell van die St. Andrews Presbiteriaanse Kerk. Daar was so baie mense teenwoordig dat selfs huidige en voormalige kabinetsministers gesukkel het om plek te kry. Genl. Smuts het 'n rede by die graf gelewer nadat hy die vorige aand in 'n radioboodskap hulde aan Hofmeyr gebring het. Hy het onder andere gesê:

"But his loss will remain irreparable, and my sense of that loss, both personal and national, is one which I find it impossible to express and almost impossible to bear. He has passed on, but his service and the high spirit in which he sought to serve his country and his fellow-men of all races remain our abiding possessions. This is a better and richer country for his service, and his message will not be forgotten. We humbly thank God for the gift of his uncle, the famous "Onze Jan". Goodbye, my noble fiend and comrade. Au revoir. Tot siens"

Genl. Smuts het ook tydens die begrafnis te kenne gegee dat dit sy gedagte was dat Hofmeyr die werk van Smuts sou voortsit.

"I who now lose my right hand who, I had fondly hoped, would have continued my work, if he had been spared... The sense of what South Africa has lost in Jan Hofmeyr remains almost more than one can bear" (Smuts 1952:515).

Een van die grootste seuns van die Baptiste kerk voorwaar.

9. Interpretasie en beoordeling

Jan Hendrik Hofmeyr was tegelykertyd een van Suid Afrika sowel as een van die Baptiste kerk se grootste seuns. Dat hy 'n Baptis was is minder bekend.

Wat dan ook so tipies van dié tyd was, was dat Hofmeyr as een van die mees briljante mense wat Suid Afrika ooit opgelewer het, sy eerste werksaanbieding geweier was omdat hy nie aan een van die drie susterskerke behoort het nie. Sy liberale politieke standpunte het van hom 'n vyand van die Afrikaner "establishment" van die tyd gemaak en dis een van die groot redes waarom sy nalatenskap so min geëer word. Baie navorsing sal nog gedoen moet word om die werklike rol en invloed van Jan Hendrik Hofmeyr op beide die politiek sowel as die kerk en die Christendom in die breë in Suid Afrika te bepaal. Jan Hendrik Hofmeyr se teenkanting teen apartheid kan beslis gesien word as een van die belangrikste Christenstemme wat ooit teen apartheid opgegaan het in sy tyd. Dit is 'n saak wat telkens ook by bepaalde vernuwingskerke na vore sou kom.

AFDELING B

DIE VESTIGINGSGESKIEDENIS VAN DIE VERNUWINGSKERKE IN PRETORIA

HOOFSTUK 7

DIE STIGTING VAN DIE CHARISMATIESE BEWEGING IN PRETORIA

1. Die Charismatiese beweging wêreldwyd

1.1 Die Pinksterbeweging

Historici trek dikwels die lyn na die ontstaan van die Pinksterbeweging van 'n herlewing wat op die 1ste Januarie 1901 in Charles F Parham se "Bethel Bible School" in Topeka in Kansas begin het. Met die identifikasie van die spreek in tale as die bewys van die doping in die Heilige Gees het Parham en sy studente 'n groot teologiese verbinding gemaak wat 'n sentrale aspek in die klassieke pentekostalisme geword het. Die onmiddellike impak van hierdie aangeleentheid was baie beperk, maar Parham se bediening het baie meer aanvaarding gekry etlike jare later in 'n herlewing wat plaasgevind het onder William J Seymour, 'n swart heiligheidsprediker wat oortuig geraak het van die waarheid van Parham se leringe oor die doping in die Heilige Gees. Dit het uitgeloop op die herlewing te "Azusa Street Mission" wat op sy beurt 'n geweldige impak op die Amerikaanse kerktoneel gehad het. Swartmense, blankes en mense van Spaanse afkoms het saam aanbid, iets wat tot op daardie stadium ongekend was. Mans en vrouens het leierskapsverantwoordelikhede gedeel. Die skeiding tussen die priesterklas en die gewone lidmaat het heeltemal verdwyn want die leiers van hierdie beweging het geglo dat toediening met geestelike krag van bo vir almal daar was om te ontvang. Die gawes van die Heilige Gees soos gevind in 1 Korinthiërs 12 (wat op daardie stadium deur die meeste denominasies geag

was op te gehou het na die eerste eeu) was nou weer in hierdie herlewing herstel. Vanaf Los Angeles het die nuus van die uitstorting van die Heilige Gees versprei tot nie net reg oor Amerika nie maar tot reg oor die hele wêreld. Dit het nie lank geneem voordat die Pinksterboodskap ook gevind was in Kanada, Engeland, Skandinawië, Duitsland, Indië, China, Afrika en Suid Amerika nie (Burgess en McGee 1996:2-3).

Die teologiese vraagstukke het spoedig begin om die beweging te verdeel en leerstellinge soos heiligmaking, die gawe van spreek in vreemde tale en die Drie Eenheid het spanninge gebring wat gebly het. Die rasseharmonie van Azusastraat het gou begin wyk na etlike maande en as gevolg daarvan het pentekostalisme, of dan ten minste die grootste gedeelte daarvan, vir baie dekades lank op rasse grondslag geskei gebly. Burgess en McGee (1996:2) noem dan ook 'n paar faktore wat aanleiding gegee het tot die Pinksterbeweging. Een daarvan noem hy die Wesleyaanse lering van bekering wat gevolg word deur 'n definitiewe tweede werk van genade naamlik heiligmaking "*in which the strangle hold of sin is decisively broken*" (Burgess en McGee 1996:2). En daardeur kan Christelike volmaaktheid behaal word.

'n Tweede historiese wortel kan volgens hulle teruggetrek word na Charles Finney en ander sogenaamde Higher life leraars wat die belangrikheid beklemtoon het van 'n tweede ondervinding na bekering wat die gelowige toerus met krag vir getuieis en vir dienswerk. Beide die Wesleyaanse en Higher Life advokate van die vorige eeu het na hierdie tweede werk van genade verwys as die doping in die Heilige Gees alhoewel hulle definisies van wat die ondervinding behels aansienlik verskil het.

'n Derde invloed kom van die pre-millennialisme van die 19de eeu en veral die dispensasionele leringe wat van die Plymouth Brethern en die lering van John Nelson Darby en Ruben A Torrey afkomstig was.

'n Vierde historiese wortel was die opkoms van die evangeliese geloofsgenesingsbeweging met sulke leiers soos Charles C Cullis, A J Gorden, A B Simpson, en John Alexander Dowie asook Maria B Woodworth-Etter. Baie mense is aangetrek deur hierdie beklerntoning van die bonatuurlike vir fisieke welstand wat gebaseer was op die feit dat die versoening van Jesus nie net vir die siel was nie maar ook vir die liggaam.

'n Vyfde wortel was vir hulle ook die sogenaamde *"Restorationist longing for the vitality and miracles of New Testament Christianity"* (Burgess en McGee 1996:2). Vir hulle was die vroeë reëns dié gewees wat die eerste kerk na die uitstorting van die Heilige Gees ondervind het en dat die laat reëns aan die einde van die geskiedenis uitgestort sou word. Hiervolgens het hulle gedurig teruggehuiker na die dinamiese Geesgevalde en Geesgeleide eerste kerk (Burgess en Mc Gee 1996:2).

Dit is baie belangrik om daarop te let dat die Heiligheidsbeweging die direkte voorloper van die Pinksterkerke was. Burger (1987:47) sê dan ook van die Heiligheidsbeweging dat dit een van die belangrikste bodems en voedingsbronne was waaruit die Pinksterbeweging ontstaan het. Elwell (1987:836) sê dat:

"The major milieu out of which Pentecostalism sprang was the worldwide Holiness movement, which had developed out of nineteenth century American Methodism"

Ferguson en Wright (1988:502) sê dan ook:

"Pentecostal theology has its roots in various aspects of nineteenth century fundamentalism in America: holiness groups which taught that one could receive after conversion an experience of entire sanctification"

1.2 Die Charismatiese beweging

Vroeë pentekostalisme was dikwels geassosieer met die lae sosio-ekonomiese klasse en het dikwels op die kantlyn gestaan van die evangeliese Christendom.

Hamon (1981:271) sê dan ook:

"Historic Protestants and fundamentalist Christians had associated "Pentecostals" and "tongue speaking" with the poor, uneducated and lower classes of society. They attributed these ways of worship to ignorance, simplicity, emotional instability and a substitute for a lack of the "better things of life."

Die jaar 1960 word allerweë beskou as die jaar waarin die vernuwing in tradisionele kerke bekend geraak het as gevolg van die merkwaardige gebeure in die bediening van Dennis Bennett, 'n "Episcopal Rector" in Van Nuys, California (Burgess en McGee 1996:3). Volgens Elwell (1988:838) was Bennett die eerste bekende persoon wat na 'n ondervinding van glossolalia in sy kerk gebly het. Alhoewel Bennett geforseer was om sy gemeente in Van Nuys te los as gevolg van die kontroversie oor sy ondervinding was hy uitgenooi om die pastor te word van 'n stedelike Episkopale gemeente in Seattle in Washington. Die kerk in Seattle het 'n geweldige groei beleef nadat 'n meer vernuwings georiënteerde aanbiddingswyse daar geïmplimenteer is.

Soos wat die beweging gegroei het, het dit spoedig ook versprei tot ander protestantse kerke asook na die Rooms Katolieke kerk en ook na Ortodokse kerke. Die Rooms Katolieke teoloog Peter D Hocken beskryf dan die Charismatiese beweging as volg:

"The charismatic movement is a grace of God touching every aspect of the Christian life and is found across all the Christian churches.... the reappearance of the spiritual gifts thus represent something dramatically new in church history. Once you admit they are authentic and are the work of the Holy Spirit, you have to recognize that something of possibly unparalleled importance is happening" (Burgess en McGee 1996:3-4)

Die Charismatiese vernuwing kan daarom beskryf word as 'n transdenominasionele beweging van Christene wat klem plaas op die lewe in die Gees asook die belangrikheid van die beoefening van die gawes van die Heilige

Gees wat die spreek in tale insluit maar beslis nie daartoe beperk is nie. Hierdie lewe in die gees vind plaas in sowel hulle private aanbidding as in publieke aanbidding. Die Charismatiese vernuwings het spoedig ook begin om hierdie ondervindinge wat hulle deelagtig geword het binne hulle eie tradisies, teologie en denominasies uit te leef. Die wortels van hierdie beweging is anders as die Pinksterbeweging, nie in die Heiligheidsbeweging te vinde nie. (Burgess en McGee 1996:4). Een baie belangrike verskil tussen die Pinksterbeweging en die Charismatiese beweging is dan ook dat die Charismatiese beweging nie die spreek in vreemde tale sien as dié teken van die doping of vervulling met die Heilige Gees nie. Alhoewel die spreek in vreemde tale vir die Charismatiese beweging ook baie belangrik is word dit nie as dié teken gesien nie (Burgess en McGee 1996:158). Waar die Pinksterbeweging uit die Heiligheidsbeweging gekom het is die fundamente van die Charismatiese vernuwings baie breër veral as in ag geneem word dat teologies die Charismatiese beweging gevorm is uit die Katolieke, Ortodokse, Lutheraanse, Gereformeerde en ook Puriteinse agtergronde. (Burgess en McGee 1996:158).

Die Charismatiese vernuwings het dan ook 'n baie groter klem geplaas op die koinonia of "fellowship" tussen Christene. Die vernuwings van die hele kerk asook die klem op verbondsverhoudings het hiertoe bygedra. Die leer van die verband wat daar tussen die geestelike gawes en die liggaamsbediening van die liggaam van Jesus is, is in die Charismatiese vernuwings baie sterk beklemtoon. Binne in die Charismatiese vernuwings is daar ook 'n nuwe verband tussen die huidige uitstorting van die Heilige Gees en die vervulling van God se beloftes en doel met Israel, iets wat nie in die vroeë Pinksterbeweging teenwoordig was nie. Dit is dan ook so dat baie gemeentes van Messiaanse Jode ook deel van die Charismatiese vernuwings is (Burgess en McGee 1996:157).

Die Charismatiese vernuwings in die hoofstroomkerke het as 'n reël nie die dispensasionalistiese premillennialisme wat eie aan die Pinksterkerke is,

aanvaar nie. Alhoewel hulle as 'n reël baie bewus is van die eindtye en van die wederkoms van Jesus kan daar nie 'n eenvormige eskatologie in die Charismatiese beweging geïdentifiseer word nie (Burgess en McGee 1996:158).

Die nuwe golf van die beweging van die Heilige Gees het in Amerika spoedig na ander denominasies oorgespoel sowel as na ander lande. Onder die welbekende nie-Pinkster leiers was daar Brick Bradford en James Brown (Presbiteriaans), John Osteen en Howard Ervin (Baptiste), Larry Christenson (Lutheraans) en Ross Whetstone (United Methodist). Die jaar 1966 word aangegee as die jaar waarin die Rooms Katolieke kerk as gevolg van 'n naweekbyeenkoms sy deure geopen het vir die Charismatiese vernuwings onder die leiding van Proff. Ralph Keiffer en Bill Story. Teen 1973 het hierdie beweging so vinnig onder die Katolieke versprei dat dertig duisend vernuwings Katolieke by Notre Dame vir 'n nasionale konferensie byeengekom het. Teen 1980 het die beweging al na Katolieke kerke in oor 'n honderd lande versprei (Elwell 1987:838). Aanvanklik is na hierdie beweging verwys as Neo-pentekostalisme maar Elwell (1987:838) wys daarop dat teen 1980 is hierdie term heeltemal deur die term Charismatiese vernuwings vervang.

'n Baie groot verskil met die vroeë Pinksterbeweging is dan ook dat die hoofstroomkerke of tradisionele kerke hierdie Charismatiese vernuwings binne sy spesifieke denominasie aanvaar het, en is hulle nie gedwing om uit die kerke uit pad te gee nie. Elwell (1987:838) sê dan ook dat gunstige studieverlae wat die Anglikaanse kerk (1963), Rooms Katolieke (1969 en 1974) en die Presbiteriaanse kerk (1970) oor die Charismatiese vernuwings uitgebring het, het daarop gewys dat ten spyte van sommige buitensporighede die kerke tog hierdie beweging tolereer en oop is vir 'n Charismatiese vernuwings-geestelikheid binne in hierdie tradisionele kerke.

1.3 Die Charismatiese beweging in Suid Afrika

Marais (1995:10) wys daarop dat daar baie min dokumentasie bestaan van die Charismatiese vernuwing in Suid Afrika en dat wanneer dit wel gedoen was, was dit baie beperk tot een individuele groep. Hy haal Hayes aan wat aandui dat tussen 1960 en 1975 daar 'n aantal Charismatiese vernuwingsbewegings in Suid Afrika tot stand gekom het maar dat hierdie bewegings se werksaamhede baie swak gedokumenteer is. Professor de Gruchy van die Universiteit van Kaapstad het probeer om hierdie opeenvolging van Charismatiese gebeure in Suid Afrika te dokumenteer maar kon nie 'n publiseerder vir sy werk kry nie. Hayes sê dan:

"This is most unfortunate in the light of the bridging role which the charismatic renewal movement played in so far as bringing the traditional churches to a position of exposure of the teaching of the baptism with the Holy Spirit.... It appears that those interested in the history of the church in South Africa are not interested in the charismatic renewal movement, and those interested in the charismatic renewal movement are not interested in South Africa" (Marais 1995:11)

Hayes sê dat die vernuwingsbeweging in Suid Afrika 'n aanvang geneem het binne die tradisionele kerke tussen die jare 1965 en 1985. Hy sê:

"Two of the main proponents of 'Life in the Spirit' or 'Charismatic renewal' were Bishop Alphaeus Zulu, an Anglican priest resident at the time in Zululand, and Derek Crumpton who was resident in East London. By the 1970's, the charismatic renewal was beginning to appear in other parts of the Anglican church" (Marais 1995:11-12)

Bill Burnnett, wat aartsbiskop geword het van Kaapstad, was deel van die Charismatiese beweging en dit het ander soos Alphaeus Zulu en Philip Mbatha beïnvloed. Hierdie twee mans was begaan gewees oor die gebrek aan krag binne in die kerk en die mislukking van die kerk om enige noemenswaardige verskil in die lewens van sy lede te maak. Tydens 'n konferensie in Zoeloeland het die Ivijo ,dit is die lede van die swart Charismatiese vleuel van die Anglikaanse kerk, grootliks bemoediging ontvang deur Burnnett wat twaalf jaar tevore by 'n sinode aanbeveel het dat die Charismatiese vernuwing verban moes word. Nou het hierdie aartsbiskop juis dit wat hy verban wou gehad het geleer

(Marais 1995:12).

Derek Crumpton van Oos Londen het met biskop Bill Burnett, sowel as met ander Charismatiese leiers, in die tradisionele kerke ontmoet. As gevolg van hierdie ontmoetings het 'n nasionale Charismatiese konferensie bekend as die "South African Renewal Conference" in 1977 plaasgevind wat ook die "Come Holy Spirit" konferensie genoem is. Die tweede konferensie is in 1980 ook deur Crumpton gereël en was bekend as die "S A Renewal Conference". Derek Crumpton 'n voormalige Metodiste predikant was nou betrokke in die "Caring Community" wat in St. Lukes Road in Oos Londen gevestig was (Marais 1995:13).

Die twee kerke wat egter die vernuwingsbeweging in Suid Afrika totaal sou oorheers, was die "Hatfield Baptist Church" waaroor later meer gesê sal word, en die "Rhema Faith Church" wat deur Ray McCauley en sy vrou gestig is. Die Rhema kerk is deel van die sogenaamde "Faith Movement". Die beweging is ook bekend vir sy lering oor sogenaamde 'prosperity' of voorspoed. Alhoewel die Rhema kerke as Charismatiese vernuwingskerke voorgehou word is dit tog belangrik om daarop te let dat sy leiers soos Kenneth Hagin en Kenneth Copeland baie diep gewortel in die pentekostalisme is. Die "Faith Teaching" leer dat dit God se wil is vir almal om voorspoedig te wees in alle opsigte.

Die Rhema kerk in Randburg naby Johannesburg het geweldige groei oor die laaste dekades beleef, en is die grootste kerk in Suid Afrika asook die vinnigst groeiende. 'n Student van die fakulteit teologie by Unisa wat 'n studie gedoen het oor die "Faith Movement" in Suid Afrika, skryf soos volg:

"The Rhema Bible Church in Randburg, South Africa, started in a house in 1979 with only thirteen people. By the beginning of 1988 it was claimed that the church had a membership of more than 11 000 people." (1989:X)

Die sogenaamde "Faith Theology" wat deur die Rhema kerk gepropageer word,

word deur Horn voorgelou as beide die teologie van die klassieke pentekostaliste sowel as van die Charismatiese vernuwing, maar dat dit gepaardgaan met 'n spesifieke leerstelling oor geloof, veral die leerstelling dat voorspoed in alle opsigte die Here se wil is. In die "Faith Movement" gaan dit nie net oor genesing of die geestelike gawes nie, maar dat die hele lewe van die Christen bepaal word deur die persoon se geloof. (Horn 1989:70)

McConnell (1988:5) wys daarop dat E W Kenyon, en nie Kenneth Hagan nie, die vader van die "Faith Movement" is. Volgens die dogter van E W Kenyon, Ruth Kenyon Houseworth:

"Her father, E W Kenyon, who died in 1948, is the man who really deserves the title, "father of the Faith movement.""

Hoewel Copeland en Hagan hulle wortels in die Pinksterbeweging het is dit baie belangrik om daarop te let dat dit nie die geval met Kenyon was nie. McConnell (1988:23) haal vir E W Kenyon aan waar hy gesê het dat die Pinksterbeweging hou baie seën in vir baie siele maar:

"that there is in it as much destruction as there has been inspiration and instruction"

Later van tyd het hy egter dikwels saam met verskillende Pinksterpersoonlikhede opgetree. Dit wil voorkom of hy later meer vrede met die Pinksterbeweging gemaak het. Alhoewel hy 'n reuse aandeel gehad het in die hele genesings evangelistebeweging wys McConnell daarop dat hy tog nie die nodige erkenning deur Pinkster historici daarvoor gekry het nie (McConnell 1988:23).

Kenyon was 'n Metodis gewees wat later oorgegaan het na die Baptiste kerk toe en soos wat McConnell (1988:31) daarop wys het hy nadat hy die Metodiste Kerk verlaat het 'n "non-aligned Baptist" geword. Daar is 'n paar Baptiste kerke gestig as gevolg van sy bediening. Dit is dus baie duidelik dat die "Faith Movement" 'n vernuwingsbeweging is. Alhoewel hy diep wortels in die Pinksterbeweging het is hy ook beïnvloed uit nie-Pinkster gelede en kwalifiseer

dus om 'n vernuwingsbeweging genoem te word.

1.4 Interpretasie en beoordeling

Die Pinksterbeweging het onteenseglik sedert die begin van hierdie eeu 'n geweldige invloed op die hele kerktoneel in die wêreld gehad. Die Pinksterbeweging wat uit die Heiligheidsbeweging ontstaan het, het gegroei en wêreldwyd 'n baie sterk stroom in die kerkwêreld geword. Waar die vroeë pentekostaliste egter dikwels in die lae en middel sosio-ekonomiese klasse aktief was, is die Charismatiese beweging veral 'n beweging wat onder die middel en hoër klasse baie aktief is. Die groot verskil is die spreek in vreemde tale wat by die Pinksterbeweging dié teken van die doping of vervulling van die Heilige Gees is teenoor die Charismatiese kerke waar die spreek in vreemde tale, hoewel belangrik, tog nie dié teken van die doping of vervulling met die Heilige Gees is nie. Waar die Pinksterbeweging die gevolg gehad het dat nuwe kerke gedurig gestig is as gevolg van die feit dat die Pinkstermense nie in die tradisionele kerkdenominasies aanvaar is nie, het in die Charismatiese beweging egter die teenoorgestelde gebeur. Aanvanklik het die mense wat in die Charismatiese ondervinding deelagtig geword het in hulle tradisionele denominasies gebly. So byvoorbeeld is die Presbiteriaanse kerk, Baptiste kerk, Lutherse kerk en die Metodiste kerk almal deur hierdie Charismatiese beweging geraak. Baie min is bekend van die Charismatiese beweging in Suid Afrika en tereg het Marais (1995:10) daarop gewys dat daar min dokumentasie bestaan van die Charismatiese vernuwing in Suid Afrika en dat wanneer dit wel gedoen is, dit beperk was tot een individuele groep. In Suid Afrika het die sogenaamde "Come Holy Spirit" konferensies saam met die "Rhema Faith Church" en die "Hatfield Christian Church" 'n baie groot rol in die vernuwingsbeweging gespeel.

Tans is die Morelettapark N G gemeente in Pretoria die grootste vernuwingsgemeente in Pretoria met bykans agt duisend lidmate. Naas hierdie

gemeente is die “Hatfield Christian Church” met ongeveer ses duisend lidmate en die Lewende Woord gemeente met ongeveer vier duisend lidmate die grootste vernuwingsgemeentes in Pretoria.

2. Die ontstaan van die “Hatfield Baptist Church” en ontwikkeling tot ‘n Charismatiese gemeente

2.1 Voorgeskiedenis

Net na die Anglo-Boereoorlog, in die jaar 1903, is daar in die huis van J W Gregan in Lynnwoodweg dienste gehou. In 1906 het sy Edele Johan Rissik ‘n ou weermag kaserne in Duxburyweg opgerig en is dienste daar gehou. In 1911 is die Baptiste Unie versoek om te help met die oprigting van ‘n aparte werk in Hatfield maar die Unie was nie instaat op daardie stadium om so ‘n werk te ondersteun nie. In 1918 is ‘n perseel gekoop te Suidstraat 1120 en ‘n ou hout en sink gebou is opgerig. Dit was die enigste kerkgebou in die oostelike voorstede en alle denominasies het daarvan gebruik gemaak. Die “Central Baptist Church” van Pretoria het intussen besin of hulle ‘n assistent predikant sou aanstel om in die Hatfield gemeente te help. (Boyce 1989:36-37)

Vir etlike jare het die Baptistewerk in Hatfield meer geld en tyd geveer. In middel 1923 het die kerkraad en die predikant ‘n verskil gehad oor die feit of ‘n assistent predikant beroep moet word vir die Hatfield werk in besonder. Davies was van plan om te trou en hy het gevoel dat hy teen ‘n hoër salaris beide die Central en Hatfield gemeentes kon behartig. Toe ‘n ooreenkoms nie bereik kon word nie het hy bedank (Boyce 1989:15).

Mnr. A G Vondersloot was een van die kerkraadslede wat die meeste betrokke was by die werk in Hatfield. ‘n Afsonderlike kerk is in Hatfield gevorm in Oktober 1932 en die eiendom is oorgedra vanaf die Central Baptist gemeente na die nuwe gemeente. In 1940 het die seuns van Rev. G W Cross ‘n aantreklike gebou op die perseel opgerig wat tweehonderd mense kon huisves. Hierdie gebou was bekend as die “Cross Memorial Church” (Boyce 1989:37)

Hudson-Reed (1983:128) sê dat ‘n pamflet in 1953 deur die Hatfield gemeente

uitgegee is getiteld, "The coming of age", en dat hierdie pamflet melding daarvan maak dat die Rev. G W Cross reeds in 1903 in Lynnwoodweg dienste gehou het en dat 'n Sondagskool as gevolg van hierdie dienste ontstaan het en dat geboue toe in die twintiger jare reeds opgerig is. In 1963 het die kerk met lidmate wat hy in Pietersburg gehad het die verantwoordelikheid aanvaar om 'n gemeente te help stig in Pietersburg. Hatfield is deur die volgende predikante bedien J E Smit 1933-1939, E B Edwards 1940-1959, B O Johanson 1960-1962, E Roebert 1962-1997, F van Niekerk 1997-. Die gebou in Suidstraat is in 1974 verkoop aan die Universiteit Pretoria en in 1976 is 'n nuwe gebou op die 4de September in Andersonstraat in Brooklyn geopen.

2.2 Pastor Ed Roebert se bediening

Pastor Ed Roebert het in 1963 die predikant in die "Hatfield Baptist Church" geword. Onder sy leiding het die gemeente verander in 'n vernuwingsgemeente. Toe pastor Ed Roebert aan die einde van 1962 in Hatfield aangekom het, het die gemeente 126 lidmate gehad. In 1971 was die getal 231, in 1973 was daar 305 lidmate en in 1974 453 en toe Hatfield uit die Baptiste Unie uitgetree het aan die einde 1984 was die laaste getal lidmate wat in die jaarboek aangeteken was 2 518 gewees. (South African Baptist Handbook 1963-64, 1972-73, 1974-75, 1975-76, 1984-85).

Michell (1985:22) sê dat een van die dinge wat so besonder was van Hatfield is ten eerste dat dit 'n Baptiste kerk was wat op daardie stadium nie bekend was vir Charismatiese oriëntasies nie en tweedens dat dit in Pretoria, die setel van die Suid Afrikaanse regering en in die hart van 'n Afrikaanssprekende gemeenskap was.

In 'n voorwoord tot Michell (1985:15) maak pastor Ed Roebert daarvan melding dat die gemeente vir jare binne die skaduwee van die Uniegebou gefunksioneer

het, die setel van die nasionale regering. Pastor Ed Roebert sou jare later in 1997 in die tuine van hierdie selfde Uniegebou beswyk. Ook is die Deo Gloria Baptiste Kerk wat oorspronklik uit die Hatfield gemeente uit afkomstig is feitlik langs die Uniegebou geleë. Michell (1985:27) wys daarop dat vir jare het pastor Ed Roebert saam met 'n vriend gereeld gaan bid op Meintjieskop agter die Uniegebou.

Die oorskakeling na 'n vernuwingsgemeente het langsaam plaasgevind en onder andere is die ondervinding van Dr. Howard Ervin van die "Southern Baptist Convention" in Amerika deeglik bestudeer. Op hierdie wyse het die ondervinding van 'n Amerikaanse Baptis tog ook 'n invloed gehad op dit wat in Suid Afrika sou gebeur (Michell 1985:29).

Tydens die begrafnisdiens van pastor Ed Roebert is dit deur sy broer baie duidelik gestel dat een van die redes vir pastor Ed Roebert se sukses in die bediening die feit was dat hy 'n baie deeglike teologiese opleiding aan die Baptist College in Johannesburg ondergaan het (Funeral of pastor Ed Roebert video opname).

Pastor Ed Roebert was verder ook teologies goed onderlê as gevolg van die feit dat hy 'n Baccalaureus graad in teologie aan die Universiteit van Suid Afrika verwerf het (A tribute to pastor Ed Roebert video opname).

2.3 Oorgang na 'n Charismatiese kerk

Verskeie mense in die "Hatfield Baptist Church" het nou die Charismatiese ondervinding deelagtig geword waar mense na hulle bekering vervul geraak het met die Heilige Gees. Daar moet dan ook gelet word daarop dat anders as in Pinksterkerke was die spreek in vreemde tale nie dié bewys dat mense vervul was met die Heilige Gees nie. Michell (1985:47) wys daarop dat pastor Roebert

'n lys agter in sy Bybel aangehou het van mense wat vervul was met die Heilige Gees in die gemeente en dat 'n groot gedeelte daarvan in tale gepraat het maar nie almal nie. Hy wys daarop dat tale nie die sentrale kwessie was nie.

Een van die dinge wat 'n baie prominente rol in die hele ontstaan van die vernuwingsbeweging in Hatfield gespeel het was die feit dat die Here vir hulle beloftes gegee het. Een van hierdie beloftes was *"From this day will I bless you"* (Haggai 2:19). Ook die belofte *"My Spirit remaineth among you, fear ye not"* (Haggai 2:5) het 'n baie groot rol in die gemeente gespeel (Michell 1985:56). Een van die heel belangrikste beloftes is deur 'n man uit Engeland met die naam van Bob aan pastor Ed gegee na afloop van 'n oggenddiens naamlik (Sagaria 10:1)

"Ask the Lord for the spring-time; it is the Lord who makes the storm clouds. He gives showers of rain ..." (Michell 1985:37-38).

Michell (1985:117) sê dat baie hartseer veroorsaak is deur mense wat verkeerdelik daarop aangedring het dat iemand in tale moet praat as 'n bewys daarvan dat hy gevul was met die Heilige Gees. Hy haal dan vir pastor Ed Roebert aan:

"It is unthinkable that great men of God like Billy Graham and Duncan Campbell were not filled with the Spirit because they do not speak in tongues. Tongues have helped many to believe that they have, in fact, been baptised in the Spirit. Others, however, are convinced by other signs. Derek Prince, for instance, tells how his release in the Spirit was marked by torrents of laughter. Many weep when the Spirit comes upon them for the first time."

2.4 Verhouding met die Baptiste Unie

Een van die groot probleme met die vernuwing van Hatfield was die verhouding van die Hatfield Gemeente met die Baptiste Unie. Tydens 'n "assembly" wat in 1976 in Pretoria gehou is, het hierdie saak onder bespreking gekom. Op daardie vergadering is daar egter besluit dat daar geen mosie gestel sal word aangaande

die vernuwingsbeweging nie en die implikasie hiervan was dat die Baptiste Unie sy deure oopgemaak het vir die gawes van die Heilige Gees. Gemeentes wat die gawes beoefen het, sal verwelkom word binne in die Baptiste Unie. Die beoefening van die gawes of dan die Charismaties wees van 'n gemeente sou nooit 'n kwessie wees vir die Baptiste Unie nie. Alhoewel daar baie gemeentes is wat totaal en al daarteen gekant is het die Unie nooit 'n standpunt daarteen ingeneem nie. (Persoonlike onderhoud met Dr. Chris Parnell).

2.5 Breuk met die Baptiste Unie

In 1984 tydens die jaarlikse "assembly" in Durban het die saak van ouderling regering in die kerk ter sprake gekom en alhoewel die "assembly" die saak vir 'n jaar wou uitstel sodat dit verder ondersoek kon word het pastor Ed Roebert daarop aangedring dat die saak dadelik tot stemming gebring moes word. Die kwessie was gewees dat die Baptiste kerk se kongregasionalistiese regeringstelsel in die gedrang was. Pastor Ed Roebert en die "Hatfield Baptist Church" het gevoel dat 'n kerkregering deur ouderlinge meer skriftuurlik was as die tradisionele kongregasionalistiese stelsel. Pastor Ed Roebert het naamlik onder sy predikante vier manne aangestel om saam met hom die ouderlinge van die gemeente te wees en voortaan sou leiers van die gemeente glad nie meer deur die gemeente self aangewys word nie en het die gemeente geen sê daarin gehad oor wie hulle predikant in hulle area moet wees of wie oor hulle regeer nie. Die Baptiste Unie se vergadering het egter met 'n oorweldigende meerderheid besluit dat die kerk sal hou by sy kongregasionalistiese kerkregeringstelsel en Hatfield het daarop uit die Baptiste Unie bedank. Daar moet baie duidelik op gelet word dat die Charismatiese aangeleentheid geen rol gespeel het in Hatfield se bedanking uit die Baptiste Unie uit nie. Op geen stadium was daar enige druk hoegenaamd van die Baptiste Unie se kant af dat Hatfield sy Charismatiese bedrywighede moes laat vaar nie. (Persoonlike onderhoud met Dr. Chris Parnell)

2.6 Radikale verandering

Dat daar wel radikale veranderinge in Hatfield plaasgevind het is baie duidelik uit die woorde van pastor Edmund Roebert in Michell (1985:15-16), dat wanneer God, die Heilige Gees, 'n gemeente besoek vind radikale verandering plaas. Hy stel dit dan ook dat baie vooroordele eers van ontslae geraak moes word.

Marais (1995:60) haal uit die "Hatfield News" van September 1977 aan dat die kerk sedert pastor Ed Roebert aan die einde van 1962 daar gekom het, twee jaar van absolute stagnasie belewe het. Pastor Ed Roebert en sy assistent Kevin Doran se gebed op Meintjieskop vroeg in die oggende spesifiek vir 'n besoek van die Heilige Gees aan die kerk het tot gevolg gehad dat daar 'n vernuwing plaasgevind het en dat die uiteinde daarvan was dat die kerk al hoe meer in 'n Charismatiese rigting beweeg het. Die feit dat die kerk amptelik nooit geskeur het nie was opsigself 'n wonderwerk. 'n Onafhanklike Charismatiese gebedsgroepie wat baie vinnig begin groei het is lateraan kerk toe geskuif en pastor Ed Roebert het self die leiding van hierdie gebedsgroepie geneem. Die klein kerkgebou was spoedig te klein gewees en die gemeente het na 'n teater naby beweeg waar drie dienste op 'n Sondag gehou is.

2.7 Samestelling

Cornelia Wassenaar, 'n nagraadse student in die Departement Sosiologie aan die Universiteit van Pretoria, het 'n meestersverhandeling gedoen oor redes waarom mense by die "Hatfield Baptist Church" aansluit in die jaar 1980. In haar navorsing het sy probeer vasstel of die mense wat by hierdie nuwe vorm van kerklewe betrokke raak, 'n sekere temperament tipe is en of dit trek of stoot faktore is wat hulle na die kerk bring. Sy het tot die slotsom gekom dat temperament geen rol gespeel het nie. Sy het bevind dat sekere sosiale en geestelike behoeftes direk aangespreek is in hulle lewens deur die bediening

van die kerk wat nie die geval was by hulle vorige gemeentes nie.

Marais (1995:62) haal Wassenaar dan ook aan :

"Die informele sosiale verkeer by die Hatfield Baptiste kerk ontbreek by baie van die ander gevestigde kerke. Daarom het 74,3% van die respondente gekla dat die lidmate by hulle vorige kerk, onpersoonlik teenoor mekaar gestaan het."

Sy het dan ook bevind dat die atmosfeer in die dienste van so 'n aard was dat die mense graag na die dienste toe wou terugkom. In teenstelling hiermee skryf sy:

"Die meeste lidmate van die groter gemeentes in 'n stad, ken mekaar skaars, groet mekaar skaars en kommunikeer slegs met dieselfde groepie bekendes" (Marais 1995:63)

Dit is 'n onbetwisbare feit dat een van die bekendste karaktertrekke van 'n Charismatiese of vernuwingsgemeente is die koinonia of geloofsgemeenskap wat in die gemeente plaasvind, soos wat Elwell (1984:206) ook aandui.

Wassenaar het bevind dat die "Hatfield Baptist Church" al die behoeftes vervul het wat nodig was en sy skryf in Engels aan die einde van haar Afrikaanse verhandeling:

"It was found that the functions of religion, namely giving meaning to life, communication with God, teaching the doctrine and inspiring the faith, and satisfying the social needs of the people and their need for identity were all satisfactorily fulfilled by this church"(Marais 1995:63).

Ook Michell (1985:220) sê:

"One becomes deeply impressed by the bonds of brotherly love amongst the people. It strongly reminds the outsider of the early close family groups".

Dit is interessant om daarop te let dat Michell (1985:80) beweer dat Hatfield op een stadium bygewoon was deur 80% Afrikaanssprekende mense waarvan baie nog steeds lede was van een van die drie Afrikaanse susterskerke. In 1982 het

ook die nuwe gebou te klein geword en dit was so 'n groot probleem dat die kerk 'n inryteater bestaande uit 46 ha grond in die buitewyke van die stad gekoop het. Die Here het die geld so oorfloediglik voorsien dat die R375 000 wat die terrein gekos het baie gou afbetaal was. Daar het hulle 'n tent opgerig. Planne is toe opgestel en 'n kerkgebou wat nagenoeg vier duisend mense kon huisves is opgerig. Die kerk sluit in kantore, 'n kapel, koffiekroeg en verskeie ander geboue (Michell 1985:80).

2.8 “International Fellowship of Christian Churches”

In die jaar 1985 is die “International Fellowship of Christian Churches” gestig nadat Hatfield aan die einde van die vorige jaar uit die Baptiste Unie bedank het. Ses nasionale leiers, waaronder pastor Ed Roebert en pastor Ray McCauley van die Rhema kerk het saam hierdie “International Fellowship of Christian Churches” (“I.F.C.C.”) begin (Michell 1985:206). In 1992 was daar groot probleme binne in die “I.F.C.C.” gewees veral as gevolg van die feit dat die “I.F.C.C.” waamemerstatus bekom het by die Suid Afrikaanse Raad van Kerke.

Na twaalf jaar het Hatfield egter ook uit die “I.F.C.C.” bedank. Dit is as gevolg van persoonlikheidsverskille tussen pastor Ed Roebert en pastor Ray McCauley, maar veral omdat pastor Ed Roebert nie tevrede was met die rigting waarin Ray McCauley die “I.F.C.C.” wou stuur nie. Dit het uitgeloop op 'n breuk tussen hulle twee en pastor Ed Roebert het uit die “I.F.C.C.” bedank. Hy is enkele maande later oorlede maar het intussen die leiding geneem in die stigting van 'n nuwe organisasie met die naam “Harvest Ministries”. Hierdie “Harvest Ministries” is dan ook in 'n baie nou verhouding met die hele Toronto Vineyard beweging in Kanada (Persoonlike onderhoud pastoor E Pienaar).

2.9 Interpretasie en beoordeling

“Hatfield Christian Church” is vandag ver verwyderd van die Baptiste Unie wat hy in 1984 verlaat het. Van die “steering committee” van Hatfield vandag, die hoofpastoor ingesluit, was nie een van hulle ooit op enige wyse met die Baptiste kerk verbind nie. Al die lede van die “steering committee” vandag is pastore wat pastore geword het na 1984 en die enkeles wat nog Baptiste was is nie meer op die “steering committee” nie of glad nie meer in die gemeente nie. Hatfield het deur sy verbondenheid met die Toronto stroom so vër weg beweeg in sy belewenis asook in sy kerkregeringsteseel van sy Baptiste wortels af dat hy vandag beswaarlik as voorbeeld voorgehou sal kan word van ‘n vernuwingsgemeente met ‘n Baptiste agtergrond. (Last sermon of Pastor Ed Roebert: (Video opname). Dat Hatfield egter op sy dag die moeder was van baie Baptiste vernuwingsgemeentes soos later gesien kan word sal nie te betwyfel wees nie. Na die afsterwe van pastor Ed Roebert in Julie 1997 is daar nog slegs een van al die pastore oor wat ooit aan ‘n Baptiste Bybelskool studeer het.

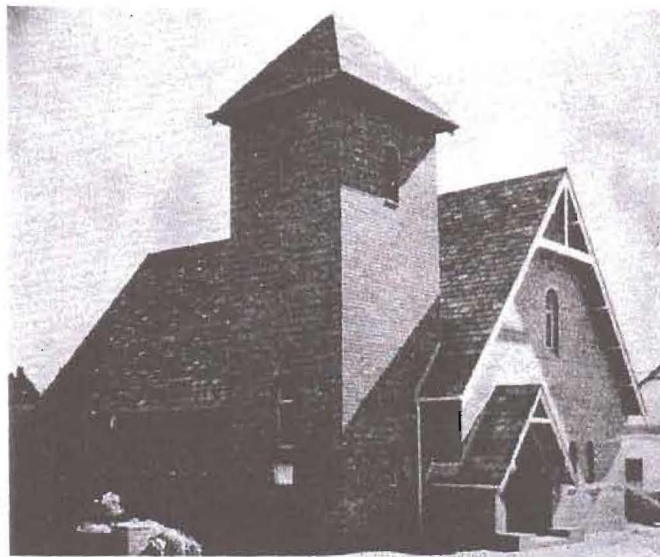
As onder ‘n Charismatiese kerk verstaan word dat dit ‘n kerk is wat deel is van ‘n tradisionele denominasie wat die gawes van die Heilige Gees beoefen dan sou Hatfield vandag baie eerder as ‘n onafhanklike Pinksterkerk geklassifiseer kan word as ‘n Charismatiese kerk. Die vernuwingskerke vanuit ‘n Baptiste agtergrond in Pretoria en landswyd sal nooit anders kan as om ‘n baie groot agting te hê vir die baanbrekerswerk wat deur pastor Edmund Roebert en die “Hatfield Baptist Church” gedoen is nie. Vir baie jare was die gemeente werklik ‘n moedergemeente vir vernuwingsgesinde kerke wat vanuit ‘n tradisionele agtergrond gekom het.

Die invloed van die “Hatfield Baptist Church” op ander kerke in Pretoria kan beswaarlik oorskat word. Veral in die oostelike voorstede van Pretoria is daar feitlik geen kerk wat nie in een of ander mate deur Hatfield beïnvloed is nie. Nie

alleenlik het baie van die gemeentes lidmate aan Hatfield afgestaan nie, maar ook is baie aspekte van Hatfield se manier van aanbidding in die liturgie van die betrokke gemeentes opgeneem. Selfs die N G gemeentes in die oostelike voorstede is baie deur Hatfield beïnvloed. In die Morelettapark gemeente van die N G Kerk kan Hatfield se invloed baie duidelik gesien word. Van die koorboekies wat Hatfield en Charismatiese kerke in die vroeë sewentiger jare gesing het is later vertaal en in die N G Kerk se jeugsangbundel opgeneem.

Daar moet op gelet word dat sedert 1984 toe die “Hatfield Baptist Church” die Baptiste Unie verlaat het die vernuwingsgesinde kerke in die Baptiste Unie baie toegeneem het veral nadat die Baptiste Unie een geword het ten opsigte van die verskillende afdelings wat daar vir verskillende rasse was. Die stelling kan gemaak word dat ‘n baie groot persentasie, indien nie die meerderheid van hierdie kerke wat by die Baptiste Unie aansluit, in ‘n meerdere of mindere mate Charismaties gesind is.

Die geskiedenis van vernuwing in Pretoria en Suid Afrika sou sonder die “Hatfield Baptist Church” heeltemal anders daar uitgesien het.

“Hatfield Baptist Church” Suidstraat.

HOOFSTUK 8

ONTSTAANSGESKIEDENIS VAN VERNUWINGSKERKE VANUIT HATFIELD

1. Lewende Woord – Neville Norden

1.1 Ontstaansgeskiedenis

Neville Norden is op 22 Oktober 1946 in Pretoria gebore. Sy voorvader Marcus Benjamin wat van Joodse afkoms was, het saam met die Britse setlaars in 1820 in Suid Afrika aangekom en in Kaapstad 'n Joodse sinagoge in sy huis gestig. Hy is egter mettertyd tot die Christelike geloof bekeer. Pastoor Norden se moeder is egter oorlede toe hy ses jaar oud was en die vier kinders het die daaropvolgende jare van familie tot familie geswerf totdat sy vader later weer getroud is. Hy het in 1964 aan die Hoërskool Pietersburg gematrikuleer en die volgende jaar militêre opleiding by die departement van gevangenisdienste voltooi. Hy is op 23 November 1964 met Rina Lamprecht getroud en uit die huwelik is twee kinders Marcus en Olivia gebore.

Sy toetred tot die bediening in 1976 het begin vorm aanneem toe die Here hoorbaar vir hom gesê het:

“Ek roep jou tot voltydse bediening en as jy My gewillig en gehoorsaam volg, sal Ek jou oprig in 'n bediening waar wonderwerke en genesings 'n normale uitvloeisel van die bediening sal wees.”

In 1979 het hy saam met 'n groep Springbokatlete, “Sportmanne en vroue vir Christus”, gestig. Hy was die daaropvolgende twee jaar aktief by hierdie aksie betrokke, onder andere 'n tyd lank as voorsitter van die groep. (Jubilate gedenkblad 1996:20)

Hierdie oud meneer Suid Afrika het in 1981 voltyds tot die bediening toegetree by die destydse "Hatfield Baptist Church". In 1984 het hulle na Durban verhuis waar hy by die Bybelskool van die "Durban Christian Centre" ingeskryf was vir twee jaar. Dr. Fred Robberts, die hoof van die gemeente en Bybelskool en sy eggenote het vir Neville en Rina geestelike ouers geword. (Jubilate gedenkblad 1996:21)

Pastoor Neville Norden sê van sy tydperk as pastor in die destydse "Hatfield Baptist Church" dat hy die Here gemis het aangesien hy seker daarvan is dat die Here hulle na Rhema in Tulsa, Oklahoma wou stuur. Hy was vir drie jaar egter 'n pastor in Hatfield gewees en na die drie jaar is hulle Durban toe. Hy het in sy tweede jaar in Durban ook begin klas gee in die Bybelskool en het in sy hart 'n roeping ervaar om terug te keer na Pretoria. Pastoor Neville Norden was op 'n stadium die eienaar van 'n gimnasium in Pretoria en hy het via die gimnasium baie mense na die Here toe gelei. Hy het gevoel dat die Here daardeur vir hom 'n fondament geskep het waarheen hy moes terugkeer na Pretoria, om die mense verder te bedien. Die Here het vir hom in 'n gesig Namakwaland en die barheid daarvan gewys en vir hom gesê dat die saad daar is, maar dat die saad eers moet ontkiem. Suid Afrika is in 'n soortgelyke situasie omdat die Woord daar is maar die Heilige Gees nie toegelaat was om oor die Woord te beweeg en dit lewend te maak nie. Dit is dan ook waar die naam van die gemeente Lewende Woord vandaan gekom het. Die gemeente is in die begin van 1986 in die Cinerama Teater in Pretoria gestig. In die eerste diens wat hulle gehou het was Dr. James van Zyl die gasprediker en vierhonderd en vyftig mense het die diens bygewoon en aan die einde van die diens het Dr. Van Zyl aangekondig dat Neville 'n gemeente in Pretoria begin en dat die mense daar moes aansluit. By die volgende week se diens was daar net eenhonderd en twintig mense teenwoordig wat maar meer uit nuuskierigheid gekom het. Aan die einde het slegs sowat vyftig mense by die gemeente gebly. Van daardie vyftig beweert Pastoor Norden was minstens vyf en veertig rebelle. As gevolg van die huur wat

te duur was is hulle weg uit die Cinerama teater na die Transvalia teater in Arcadia, Pretoria. Hulle het in die Transvalia gebly totdat hulle opgehou het om films te vertoon in die Cinerama en toe het hulle dit permanent gehuur. Hulle is toe, nadat Sanlam die gebou gekoop het, terug na die Transvalia Teater. Hulle het baie duidelik 'n roeping van die Here gekry om hulleself as gemeente in die oostekant van die stad te vestig. Die roeping om na die oostekant van die stad te gaan het Pastoor Norden gekry omdat hy glo dat hy uit die stam van Benjamin afstam alhoewel hy ook sê dat dit vandag nie meer kan bepaal word van watter stam mense afkomstig is nie. Hy het egter vir die Here gesê dat as hy kon kies sou hy graag van die stam van Juda wou gekom het, en die Here het vir hom gesê dat hy moet kyk na waar die stam van Juda geleë is ten opsigte van die tabernakel van die Ou Testament en baie duidelik was dit aan die oostekant gewees en so het die Here vir hulle gesê dat hulle na die oospoort moes kom. Die roeping was dus baie duidelik om die oospoort van die stad te dek.

Hulle koop toe 'n stuk grond naby die WNNR in Pretoria en 'n merkwaardige profetiese insident het hom hier afgespeel. 'n Oubaas het met 'n fiets twintig jaar voor die oprigting van hierdie tent by die plek verby gery, en hy het beweer dat die Here vir hom gesê het dat hy op daardie plek moet gaan bid omdat hier nog 'n tent opgerig gaan word waarin die Here gedien gaan word. Dit was dan vir Pastoor Norden en sy gemeente net 'n bevestiging gewees dat dit wat hulle besig was om te doen wel in die wil van die Here was. Pastoor Norden glo dat die gemeente vandag met 'n Ismael situasie sit aangesien die Here vir hulle oorspronklik iets baie beters in gedagte gehad het. Hy sê, vanweë van druk van die plaaslike owerheidsweë af, het hulle in 'n situasie gekom waarin hy gesê het dat as die Here nie vir hulle 'n gebou op 'n ander stuk grond gee nie, gaan hulle dadelik begin bou, wat toe ook die geval was. Die gemeenteprojek wat hulle tans mee besig is sal uiteindelik twintig miljoen Rand kos waarvan veertien miljoen Rand reeds op die teenswoordige projek spandeer is. Onderhandelinge is tans aan die gang om huise wat aangrensend aan die kerkerf geleë is, te koop

sodat hulle uiteindelik een duisend motors op die perseel sal kan parkeer.

Die gemeenteskuld beloop op die oomblik vyf en 'n half miljoen Rand. Lugreëling ter waarde van R1.45 miljoen rand is onlangs deur die gemeente in die gebou geïnstalleer. Die gemeente se lidmaattal beloop op hierdie stadium ongeveer vier duisend lidmate. Hierdie getal sluit die kinders in.

1.2 Multikulturele samestelling

Alhoewel daar 'n bruinman in die leierskap van die kerk is, en die gemeente hoofsaaklik Afrikaanssprekend, sê pastoor Norden dat daar baie min anderskleuriges is wat by die gemeente aansluit. Onder die lidmate is daar slegs twee wat gekleur is en wat bywoning aanbetref is daar tussen tien en twintig gekleurde mense wat die dienste bywoon. 'n Veeltalige Bybelskool word aangebied en daar is nou swartmense wat ook die veeltalige Bybelskool bywoon. Die gemeente handhaaf 'n ope lidmaatskap in die sin dat mense kan lidmate van die gemeente word wat nie die doop van gelowiges ondergaan het nie. Die doop deur onderdompeling as die belydenis van geloof is dus nie 'n voorvereiste vir lidmaatskap nie.

Die gemeente Lewende Woord voel hulleself dan ook absoluut geroepe om Afrikaanssprekendes te bedien. Die Jubilate gedenkblad (Junie 1996:8) sê dat *“die visie van die gemeente was om Afrikaanssprekendes met vernuwende Woord waarhede te bedien.”* By die openingsdiens op 2 Februarie 1986 het Hugo Tulpin aan Nevil Norden gesê :

“Son I shall pour fire within this place, fire within your hand and you shall run with it, and it shall be a testimony to this nation, unto this people, even the Afrikaans ones.....and you shall be one that shall run through this land to and fro to impart the firefrom the capital it shall run all over the place, all over the land and a new fire shall be imparted to the Afrikaners. Everyone that shall come to this place shall take a bit of the fire and shall cause new fire to be implanted where ever they shall go....every stumbling

block shall be a climbing stone.....so run the race, you will not run in vain.....”

Ten spyte van verskeie aanbiedinge in dié verband het die gemeente nog altyd ‘n aanbod tot amalgamasie met ‘n ander gemeente van die hand gewys. So was daar dan ook ‘n profetiese woord van Kim Clement, ‘n Suid Afrikaner wat tans in die VSA woon wat gesê het:

“I will raise you up as a city church...no amalgamation is necessary... says the Lord, and I will take the hearts of those who are not making it, and join them to see you, the only amalgamation that you will see...some will say: what about Hatfield the big works... yes what about them... they will continue and they will grow, but so will you. You will grow and stabilise you will bring forth a message...”

Hy het voorts ook die roeping tot Afrikaanssprekendes bevestig: (Jubilate gedenkblad Junie 1996:9)

1.3 Interpretasie en beoordeling

Die Lewende Woord gemeente is die enigste een van die vernuwingsgemeentes vanuit ‘n Baptiste agtergrond wat ondersoek is wat tans nie ‘n lid van die Baptiste Unie is nie. Alhoewel Pastoor Norden baie duidelik ‘n roeping het om die Afrikaner te bedien is hy eerstens ‘n Christen en dan ‘n Afrikaner maar hy het ‘n baie duidelike visie om tog die evangelie onder Afrikaners te verkondig. Ten spyte van die feit dat die Lewende Woord gemeente nie ‘n Baptiste gemeente is nie het Pastoor Norden nietemin ‘n baie hoë dunk van die Baptiste kerk as denominasie en bely hy dat die Baptiste teologie baie bygedra het tot sy vorming.

Die Lewende Woord gemeente is finansiëel die mees voorspoedigste van al hierdie verskillende gemeentes en die gemeente bedien dan ook baie duidelik hoë klas blankes wat in skille kontras staan met die armoede wat daar byvoorbeeld in ‘n swart gemeente is soos die van Rev. Samson Monageng wat in ‘n plakkerskamp geleë is. Die feit dat pastoor Norden in die N G Kerk

grootgeword het en nooit teologies by 'n Pinkster of ander vernuwingskerk betrokke was as Hatfield toe hy nog 'n Baptiste kerk was nie asook by die gemeente van Dr. Fred Robberts in Durban, kan dan ook duidelik gesien word in die feit dat hy soos hy dit self stel, nie sommer net enige ding aanvaar nie. Daar is dus 'n sekere mate van behoudendheid in sy teologie en in sy geestelike ervarings wat hy leer alhoewel hy byvoorbeeld tog baie nader aan die breë Charismatiese kerkwêreld sou staan as enige een van die ander gemeentes, met die moontlike uitsondering van "Manna Ministries". In 'n persoonlike onderhoud met Pastoor Neville Norden in Maart 1999 het hy dit gestel dat die enigste werklike probleem wat hy ooit ten opsigte van die Baptiste denominasie ondervind het is die feit dat hulle tradisioneel nie oop was vir die vervulling met die Heilige Gees wat met die beoefening van die geestelike gawes gepaard gegaan het nie. Die gemeente van Lewende Woord is 'n totaal onafhanklike gemeente wat wel in 'n verhouding staan, wat broederskap aanbetref, met "I.F.C.C". Pastoor Norden het ook 'n baie goeie verhouding met Pastoor Ray McCauley van Rhema. Die gemeente is egter nie officieel aan enige denominasie verbonde nie. Pastoor Norden self sê dat hy hom onderwerp aan sy geestelike vader Dr. Fred Robberts. Dit is dan ook die enigste van hierdie vernuwingskerke vanuit 'n Baptiste agtergrond wat nie denominasioneel verbonde is nie. As gevolg van die feit dat die Lewende Woord gemeente baie ander gemeentes plant reg oor die land het daar tog 'n broederskap van gemeentes tot stand gekom. Dit is dan ook baie duidelik dat die gemeente wat sy kerkregering aanbetref tog vé van die tradisionele kongregasionalisme weg beweeg het. Die gemeente regering lê baie meer in die hande van die hoofpastoor self asook van die ander hoofleiers.

Daar is situasies waar sy hoofleierskap van hom verskil het oor die aankoop van sekere eiendomme waar hy self gevoel het dat hulle nie gekwalifiseerd is om hom te adviseer in so 'n aangeleentheid nie en hy besluit het om self die eiendomme aan te koop. Dit is dan ook so dat Pastoor Norden baie afwysend

is teenoor enige politieke bedryghede van mense in die bediening. Dit staan ook in skille kontras met die gemeenskapsbetrokkenheid wat by die verskillende gekleurde gemeentes gevind word. Pastoor Norden en die Lewende Woord gemeente staan dan ook wat die beoefening van die gawe van die spreek in vreemde tale betref baie nader aan die tradisionele Pinksterstroom met die geloof dat as iemand gedoop is in die Heilige Gees sal hy in vreemde tale spreek. Hy sien dus die spreek in vreemde tale baie duidelik as die teken dat iemand in die Heilige Gees gedoop is. Die enigste rede wat hy glo waarom mense sukkel om in tale te praat is onkunde. Dit is dan ook vir hom verkeerd dat iemand sê hy is gedoop in die Heilige Gees en hy hoef nie in tale te praat nie.

Lewende Woord Gemeente

“Grace Baptist Church”

2. “Grace Baptist Church” - Samson Monageng

2.1 Ontstaansgeskiedenis

Samson Monageng is gebore op 'n plekkie met die naam van Louwpoort tussen Warmbad en Thabazimbi waar sy vader op die myn gewerk het. Hy is op die 1ste April 1929 gebore en het in 'n sendingskool skoolgegaan. Dit was 'n Metodiste sendingskool en later is hy na 'n skool in die Baptiste kerk. Hy het sy standerd vier by hierdie skool geslaag, en is na vier maande in standerd vyf uit die skool uit. Die rede waarom hy na net vier maande die skool verlaat het was omdat daar van hulle vee verlore geraak het en sy pa het hom opdrag gegee om na die vee te gaan soek.

In 1948 werk hy op 'n plaas en moes hy vier maande arbeid gee vir die voorreg om op die plaas te kon bly. Sy vader het van Botswana af gekom en het met 'n Ndebele vrou van Potgietersrus getrou. Hy was sy vader Johannes en sy moeder se eerste kind. Samson se moeder het na tien jaar sonder kinders gedroom dat sy 'n seun sou hê en dat hulle hom Samson moes noem. Samson was die eersgeborene en daarna het nog nege kinders gevolg en is hy dus die eersgeborene van tien kinders. Daar was vyf seuns en vyf dogters waarvan nog net drie seuns vandag in die lewe is.

Hy het begin werk in Pretoria as 'n huisbediende in 'n kombuis. Na 'n tussenpose waar hy ook in woonstelle werksaam was word hy deur 'n N G dominee gevra om hom te kom help met 'n skoenherstelbesigheid wat hy by die polisie se opleidingskollege bedryf het. Hy was daarna vir 'n tyd lank in die Kaapprovinsie werksaam gewees. Samson is op Cradock getroud met 'n vrou van Cradock wat ook in die Baptiste kerk grootgeword het.

Hy keer in 1955 terug uit die Kaap en het in Lady Selborne 'n betrekking gekry

as 'n pastor van 'n gemeente. Hy werk saam met 'n sendeling genaamd Jack Armstrong wat in die noordelike Transvaal tot so ver as in Botswana werksaam was. Hy het Jesus Christus as sy Verlosser en Saligmaker eers werklik leer ken terwyl hy predikant van die gemeente in Lady Selborne was en het tot die groot verbasing van die gemeente voor hulle eendag opgestaan om Jesus aan te neem as sy persoonlike Verlosser en Saligmaker. Hy is dus een van daardie groepie mense wat eers in die bediening was voordat hy werklik tot saligheid gekom het. Elke maand het hulle opleiding ontvang by die "Central Baptist Church" in Pretoria oor hoe om as 'n leke prediker die gemeente te lei.

In 1967 skryf hy in as student by 'n Bybelskool in Witbank. In 1972 gaan hy na Fort White waar hy by die Baptiste Bybelskool studeer. Met sy terugkeer is hy deur die ou "Hatfield Baptist Church" beroep om voltyds vir hulle te werk. Hy het in die tussentyd deur middel van aandskole sy standerd ses en standerd agt sertifikate bekom en is tans besig met sy matrieksertifikaat. Hy behaal ook 'n "advanced diploma" van die "Southern Baptist Convention" van Amerika wat klasse kom gee het in Mabopane. 'n Tragedie tref die gesin toe sy seun in 1992 eers wegraak en daarna in 'n lykshuis in Pretoria gevind word. Dit was sy jongste seun en hy was slegs sewe en twintig jaar oud gewees.

Nadat Lady Selborne as blanke gebied verklaar is en ontruim is, het hy 'n kerk in Saulsville digby Atteridgeville begin. Terwyl hy by Fort White studeer het, het hy iemand wat hy self na die Here toe gelei het, in sy huis laat bly om sy huis op te pas maar die persoon het dit so bewerkstellig dat hy self die huis bekom het en toe Samson van Fort White af terugkeer was hy sonder 'n huis. Die owerhede het aan hom gesê dat die huis gegee was vir 'n Baptiste predikant en aangesien hy nou 'n student was het hy nie meer gekwalifiseer om die huis te bewoon nie. Deur bemiddeling van die "Hatfield Baptist Church" het hy egter weer blyplek bekom. Hy het vir sewe en 'n half jaar saam met Hatfield gewerk.

Hy tree op as predikant in Lady Selborne, in Saulsville, en Lebotswae net noord van Hammanskraal. Daar was geen kerk in Soshanguve gewees nie, maar slegs een in Mabopane. In 1980 bedank hy by Hatfield en begin hy 'n kerk in Soshanguve. Dit was in blok H en bekend as die Soshanguve Baptiste Kerk. Hy bedank in 1987 uit die Soshanguve Baptiste Kerk uit en verlaat hulle in die middel van 1988 met die eksplisiete doel om ander Baptiste kerke van die "Baptist Convention" wat nie 'n leraar gehad het nie te gaan bedien. Van daardie kerke sluit in Lebogegelo, Lebotswae, Thabazimbi, Saulspoort, Eersteplaat en Kraalhoek.

Hy keer in 1991 terug en stig die "Grace Baptist Church". Daar het 'n plakkerskamp by die sogenaamde "L extention" ontstaan. Hy het in die plakkerskamp gaan intrek as 'n plakker. Die plakkerskamp was geleë reg by die ingang van Soshanguve en die rede hoekom hy self hier gaan plak het was om 'n werk hier te begin. Hy het vele mense hier na die Here toe gelei en was baie aktief in evangelisasiewerk. Baie mense word egter nou na blok R en blok Y toe verskuif en hy skuif saam met hulle en doen aansoek vir 'n stuk grond waarop hy 'n kerk kan begin. Die kerk word op die 9de April 1994 net voor die verkiesing geopen. Hierdie erf binne in die plakkerskamp is amptelik eers in September 1998 aan die kerk gegee as 'n kerkstandplaas. Op die 2de November 1998 tref nog 'n tragedie die Monageng gesin toe sy vrou Ella sterf.

Die "Grace Baptist Church" het egter ook drie sogenaamde "fellowships". Dit is klein kerke wat deur 'n moedergemeente begin word en dan na volwassenheid gelei word deur die moedergemeente. Die drie "fellowships" word "Mercy", "Hope" en "Ebenaezer" genoem. Die "Grace Baptist Church" het vandag 'n honderd.

Rev. Reuben Mamatsinya neem kruideniersware vir die straatkinders in ontvangs

Mev. Anna Mathenje

Die gemeente het 'n groot gebrek aan manlike lidmate. Anna Mathenje 'n voormalige huishulp van Pastor Ed Roebert is egter Pastor Monageng se pastorale hulp en neem dikwels die dienste in die gemeente waar.

2.2 Multikulturele samestelling – beïnvloeding en benadeling deur die apartheidsisteem

Samson Monageng het veral gely onder die destydse groepsgebiedewet. Die man wat hom na die Here gelei het, het hom dikwels in sy huis in Brooklyn laat slaap maar dit tog aan hom duidelik gemaak dat dit teen die wet is en indien hy gevang sou word, sou hy gearresteer word. Hulle het dit duidelik gemaak dat die enigste rede hoekom hulle dit toelaat is omdat hy 'n wedergebore Christen is en hulle die Here Jesus in sy lewe kan sien. Hy sê ook dat wanneer blanke besoekers die "townships" besoek het was hulle alleenlik toegelaat om tot 9:30nm daar te bly. Wanneer hulle 'n konferensie gehad het moes hulle by die kantore aansoek gedoen het dat die besoekers daar kon oornag.

Hy sê dat hierdie maatreëls tog die vriendskap en die "fellowship" tussen die swart en blanke Christene versuur het en negatief beïnvloed het. Hy is ook een keer onder die sogenaamde paswet gearresteer omdat hy per ongeluk sy pasboek by die huis vergeet het. Hy sê dat hy genadiglik daardie selfde middag nog vrygelaat is.

Sy vrou was 'n Xhosa gewees en sy was nooit toegelaat om 'n permanente inwoner van die ou Bantoe tuisland van Bophuthatswana te word nie. Sy moes gereeld aansoek doen vir 'n tydelike verblyfpermit. Die situasie het naderhand so erg geword dat hy Bophuthatswana moes verlaat en homself op 'n ander plek vestig sodat hy sy vrou permanent by hom kon hê.

2.3 Ekumeniese bedrywighede

2.3.1 Verhouding met die Baptiste Unie

Sy verhouding met die Baptiste Unie en die gemeentes van die Baptiste Unie is soos met al die ander vernuwingsgemeentes in Pretoria baie goed. Hy het hierdie groot visie in sy hart dat daar 'n volkome en ware eenheid sal kom want veral vir hom as 'n evangelis is eenheid baie belangrik om siele vir die Here te wen omdat verdeeldheid altyd 'n negatiewe effek het. Ten spyte van die noue verbintenis wat hy met "Hatfield Baptist Church" gehad het, het hy dit nooit oorweeg om die Baptiste Unie vir die "I.F.C.C." te verlaat nie.

2.3.2 Verhouding met ander Charismatiese gemeentes

Sy verhouding met ander Charismatiese kerke is baie goed en ten spyte van die feit dat hy dit nooit oorweeg het om na "I.F.C.C." oor te gaan nie, het hy egter nog steeds van tyd tot tyd dienste by Hatfield bygewoon en is hy nog steeds deur sommige van Hatfield se predikante besoek.

2.3.3 Verhouding met ander tradisionele kerke

Net soos al die ander vernuwingsleraars van kerke vanuit 'n Baptiste agtergrond is hy op baie goeie voet met tradisionele kerke. Daar is 'n sigbare eenheid tussen die kerke en homself en is daar net die beste van verhoudings tussen hulle.

2.4 Gemeenskapsbetrokkenheid

Daar is nie minder nie as vier verskillende kolleges en Bybelskole in Soshanguve waarby hy by tye betrokke is en veral by die onderwyskollege is hy baie betrokke. Daar was 'n tyd gewees wat hy vir drie maande elke dag by die

kollege gevra was om die Woord aan die studente te kom bring. 'n Spesiale "Soshanguve Squatting Committee" is gestig wat veral in die wintermaande mieliemeel, sop en komberse aan die plakkers uitgedeel het. Samson Monageng en die "Grace Baptist Church" gemeente se hele bediening is juis om die plakkersgemeenskap te dien. Dit is egter vir die gemeente 'n hartseersaak dat hulle vir die afgelope vyf jaar nie mieliemeel gekry het om uit te deel onder die plakkers nie, maar elke winter is daar nog 'n aantal komberse wat hulle onder die plakkers uitdeel.

Soos by al die ander swart vernuwingsgemeentes vanuit 'n Baptiste agtergrond is hy op baie goeie voet met die plaaslike owerhede en werk hulle ten nouste saam met gemeenskapsaangeleenthede.

2.5 Interpretasie en beoordeling

Die "Grace Baptist Church" met Samson Monageng as hoofleerling is werklik net nog 'n voorbeeld van hoe aktief die swart vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond in hulle plaaslike omgewings is. Die mens word nie net gesien as 'n wese met geestelike behoeftes nie, maar sy biologiese en sosiale behoeftes word direk aangespreek. Die welsynswerk wat gedoen word onder die plakkers maak werklikwaar van die "Grace Baptist Church" een van daardie kerke wat op die voorpunt staan om armoede en misdaad en alles wat daarmee gepaard gaan met die evangelie van Jesus Christus te beveg. Die vestiging van 'n gemeente met 'n gebou, al is dit dan ook hoe karig binne in die plakkerskamp is werklik 'n bewys van 'n man en 'n gemeente wat vasberade is om die gemeenskap te dien. Samson Monageng is net soos die ander swart pastors iemand wat, hoewel hy vernuwend is en glo in die gawes van die Heilige Gees, tog teologies baie gebalanseerd gebly het en steeds is. Dit is een gemeenskaplike faktor wat al hierdie pastors het dat hulle 'n groot premie op opleiding plaas alhoewel hulle onder baie moeilike omstandighede moes studeer. Die gebalanseerde

teologiese sieninge wat hulle dan ook aan leiers oordra wat soos in die geval van die “Grace Baptist Church” ook ander klein gemeentetjies kan gaan lei is ‘n bewys van die goeie opleiding wat hierdie pastors ondergaan het. Ten spyte van uiters moeilike omstandighede as gevolg van apartheidsmaatreëls het hierdie gemeentes die evangelie van Jesus Christus uitgedra en hulle lidmate bygestaan en onderskraag te midde van die wreedhede van die apartheidsideologie. Na die ineenstorting van die apartheidsbeleid het hulle egter hulle mense positief gelei om te help bou aan ‘n nuwe bedeling waarin veral armoede en misdaad die stryd aangesê is. Maar sentraal in dit alles staan dit in hierdie gemeentes vas dat die evangelie van Jesus Christus van Nasaret die enigste oplossing vir al hierdie probleme is. Alhoewel meer as net die mens se geestelike behoeftes aangespreek is bly dit nog steeds die belangrikste en het nie een van hulle in die slagat geval om bloot ‘n bevrydingsteologie te predik nie.

Dit is ook kenmerkend van al hierdie gemeentes hoe lojaal hulle aan die Baptiste Unie is. Daar is nie die geringste mate van twyfel dat die betrokke gemeente en sy pastor net die mees hartlike verhouding met die Baptiste Unie het nie.

Daar is nie by een ‘n twyfel aan Baptiste beginsels nie en alhoewel hulle almal eendragtig ‘n baie goeie verhouding met ander Pinkster en Charismatiese en selfs tradisionele kerke het, het hulle almal getrou gebly aan Baptiste beginsels alhoewel hulle vernuwingsidees soms in stryd is met die algemene sieninge van die blanke Baptiste gemeentes wat oor die algemeen nie vernuwingsgesind is nie.

Die betrokkenheid by die plaaslike gemeenskap is ‘n kenmerk van al hierdie gemeentes. Ook dat hoewel hulle lojaal en getrou aan hulle eie denominasie bly hulle tog deel is van die breër liggaam van Christus. Dit is baie opmerklik dat al vier hierdie swart gemeentes se leraars die stadsraadslede persoonlik ken, dat hulle saamwerk en aktief betrokke is by enige situasie wat die gemeenskap as

geheel kan raak. Dit is dan ook so dat Samson Monageng asook al die ander pastors van swart vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond baie intens betrokke is by onderwysaangeleenthede, dat dit vir hulle nie net 'n akademiese aangeleentheid is nie maar iets wat vir hulle baie na aan die hart lê.

3. “Manna Ministries” – Allan Watt

3.1 Ontstaansgeskiedenis

Rev. Allan Watt, die pastor van “Manna Ministries” was ‘n Anglikaanse priester in die “St. Stephans Anglican Church” in Wierda Park. In 1977 tydens ‘n bouprojek van die gemeente ontvang Rev. Watt en sy vrou ‘n profetiese woord wat daarop dui dat daar ‘n groot werk in die omgewing gedoen gaan word vir die Here en dat hulle daarby betrokke gaan wees. Hulle interpreteer dit dat dit ‘n uitbreidingswerk van die Anglikaanse kerk gaan wees. Die gemeente in St. Stephans was ‘n Charismatiese of vernuwingsgemeente wat op daardie stadium redelik algemeen in die Anglikaanse kerk voorgekom het. Hy bedank egter in 1982 uit die Anglikaanse bediening en word ‘n pastor van die destydse “Hatfield Baptist Church”. Sy bediening in Hatfield was egter ‘n baie ongelukkige een en dit was spoedig duidelik dat alhoewel hy volkome in die vernuwing was hy tog op baie belangrike dogmatiese punte met Hatfield verskil het. Die verskille het later daarop uitgeloop dat hy in die tweede helfte van 1983 bedank het as pastor van Hatfield en toe betrokke was by die stigting van ‘n nuwe gemeente in Wierda Park. Hy was altesame twaalf en ‘n half jaar ‘n priester in die Anglikaanse kerk en vyftien maande lank ‘n pastor van die “Hatfield Baptist Church” voor hy betrokke geraak het by die stigting van ‘n Baptiste gemeente. Sedert die stigting van die nuwe gemeente wat as “Manna Ministries” bekend staan was hy vir vyftien jaar lank pastor van “Manna Ministries”. Die verskille met Hatfield was egter nie gebaseer op Baptiste beginsels nie, want Hatfield was toe reeds besig om van fundamentele Baptiste beginsels af te wyk, maar dit was meer gebaseer op ander vernuwingspraktyke waar sy Anglikaanse opleiding en agtergrond en veral sy teologiese fundering van dinge beslis in botsing gekom het met die praktyk wat hy toe ondervind het. Op die 11de September 1983 nadat hy reeds by Hatfield bedank het, het vyf paartjies bymekaar gekom waartydens Rev. Watt sy visie met hulle gedeel het om ‘n lokale gemeente in die Wierda Park area te

begin. Onder hierdie paartjies was daar onder andere 'n Jack en Val Viljoen wat later Rev. Watt se opvolger sou word as pastor van die omgewing en nog later ook uit die Hatfield gemeente sou bedank. Hy is vandag pastor van die lokale "Pentecostal Holiness Church". Hierdie eerste vyf gesinne naamlik die Chapkin gesin, die Viljoen gesin, die Gibson gesin, die Nijkamp gesin en die Moore gesin is 'n week later deur die Cox gesin aangevul. Dit was dus in totaal sewe huisgesinne wat Rev. Watt en sy vrou insluit.

Die gemeente was egter nie outomaties reg aan die begin 'n Baptiste kerk gewees nie en drie denominasies is oorweeg. Die eerste oorweging was die "Assemblies of God", 'n tradisionele Pinksterkerk wat veral baie sterk onder Engelssprekende Suid Afrikaners is. Die tweede oorweging was die Baptiste kerk veral as gevolg van Rev. Watt se kontak met die Baptiste Unie deur sy verbintenis met Hatfield (wat eers in die tweede helfte van 1984 uit die Baptiste Unie sou bedank). Derdens is oorweging geskenk aan "Foundation Ministries" van Derek Crumpton wat in Oos Londen gebaseer was en alhoewel hulle nie in 'n amptelike denominasie georganiseer was nie was dit tog 'n breë basis verhoudingsgroep gewees waarmee individuele onafhanklike gemeentes kon identifiseer en sodoende nie heeltemal op 'n eiland gesit het nie. Derek Crumpton het as vaderfiguur 'n apostelbediening oor hierdie gemeentes beoefen. Die uiteindelige keuse het op die Baptiste Unie geval wat hulle op daardie stadium gevoel het vir hulle die beste opsie sou wees om veral die familiekonsep van gemeentebou waaraan hulle sterk geglo het, die beste te kon akkommodeer. Die gemeente het dadelik aansoek gedoen by die "Baptist Northern Assosiation" soos wat dit op daardie tydstip bekend gestaan het en is vroeg in 1984 deur laasgenoemde liggaam aanvaar en aan die einde van 1984 by die jaarlikse "assembly" is die gemeente aanvaar as 'n Baptiste kerk in affiliasie met die Baptiste Unie van Suider Afrika. Op 'n vraag aan Rev. Watt of die sprong van Anglikaanse na Baptiste kerk nie 'n baie groot sprong was nie is sy antwoord "*meeste Anglikaanse bedienaars van die woord het in elk geval*

meer Baptiste boeke op hulle rakke as Anglikaanse boeke”.

Die eerste aksie wat die gemeente gevolg het in die proses van stigting was om twee publieke byeenkomste te reël in die omgewing om mense wat moontlik geïnteresseerd sou wees in te lig. Nagenoeg vyftig mense het elkeen van hierdie inligtingsvergaderings bygewoon. Dit was veral gevoel dat daar 'n behoefte bestaan aan 'n Engelssprekende werk wat ook die vernuwingswerk van die Anglikaanse kerk in die omgewing sou kon voortsit. Nie een van die oorspronklike ses gesinne wat saam met Rev. Watt hierdie nuwe werk begin het was uit Hatfield afkomstig nie en selfs in later jare sou die ondersteuning van “Manna Ministries” baie meer uit St. Stephens kom wat trouens vandag nog onder die leiding van Rev. Tony Farrell 'n vernuwings Anglikaanse gemeente is.

Die eerste amptelike diens is op die 6de November 1983 te Theuns van Niekerkstraat 312 gehou. Dit was 'n woonhuis wat deur die Watt gesin in daardie stadium gehuur is. 'n Totaal van sowat sestig volwasse mense en vyftien kinders was teenwoordig. Die volgende Sondag het nege en tagtig mense die diens bygewoon. Soos wat so dikwels gebeur by die stigting van 'n nuwe Charismaties georiënteerde gemeente is daar 'n groot groep nuuskieriges wat die eerste paar dienste bywoon en dan taan die getalle maar weer, want nie lank daarna nie was die getalle af na een en twintig mense. Net 'n klein groepie van die werklike toegewydes sou help om die gemeente gevestig te kry. Hierdie byeenkomste in Rev. Watt se huurhuis sou meer as 'n jaar voortduur tot in Oktober 1984 toe die dienste verskuif is na die “Springvale Primary School Hall” in die omgewing.

Van die begin af het die gemeente ook op Woensdae aande byeengekom vir 'n biduur en daar was 'n vroue “fellowship” byeenkoms wat op Donderdae oggende bymekaar gekom het. Elke Sondag na die diens is daar 'n piekniek middagete

of 'n braaivleis gehou by een van die huise van lidmate van die gemeente. Hierdie middagetes wat saam genuttig is het geweldig baie gehelp om verhoudinge in die gemeente gevestig te kry. Namate die gemeente egter begin groei het, het hierdie piekniek middagete se frekwensie ook afgeneem. In Februarie 1984 is daar ook begin met 'n vroeë Saterdagoggend biduur. Ook teen hierdie tyd is daar met 'n klein musiekgroep begin wat bymekaar gekom het om die lofprijsing en aanbidding te kan lei op 'n Sondag. In Maart van daardie jaar is daar ook met 'n middelweekse mansbyeenkoms begin en 'n jeuggroep het op Vrydagaande bymekaargekom en daar is ook begin met die stigting van 'n tweede vroue "fellowship".

Reg van die begin af het evangelisasie 'n belangrike rol gespeel in die gemeente en die "Evangelism Explosion 3" of sogenaamde EE3 program is gevolg in samewerking met die "Pentecostal Holiness Church" in Valhalla. Hoewel "Manna Ministries" uit 'n oorspronklik Anglikaanse agtergrond kom en die "Pentecostal Holiness Church" uit die hart van die Pinkster Heiligheidsbeweging, is die twee gemeentes vandag nog op baie goeie voet met mekaar. In Mei 1984 is 'n behoorlike Sondagskool met vyf onderwysers begin. Daar is ook in Desember van daardie jaar begin met 'n bulletin vir nuuswaardighede van die gemeente en waarin ook kennisgewings verskyn het, maar dit is in Junie 1985 vervang deur 'n maandelikse tydskrif wat verskyn het maar na sowat drie jaar weer gestaak is. Gedurende die eerste naweek van November was daar 'n byeenkoms gehou vir alle mense wat by een of ander vorm betrokke was by leierskap. Die doel van hierdie byeenkoms was vir evaluasie, beplanning en bespreking oor die toekoms van die gemeente gewees. 'n Tydelike uitvoerende komitee van vyf was gekies om Rev. Watt met die administrasie van die gemeente te help. Daar is ook besluit om sekere bedienings op te rig vir die gemeente. Daar was dus reg aan die begin in die gemeente se leierskapstruktuur 'n kombinasie gewees van 'n sogenaamde uitvoerende komitee of "steering committee" soos wat Hatfield dit beoefen en die feit dat die

“steering committee” gekies is deur die lede soos wat die Baptiste kerk dit doen. Die Sondagoggend is daar ook nege en dertig lidmaatskapsertifikate uitgedeel wat die eerste amptelike inname van lidmate in die gemeente was. Dit was egter nie nuwe lidmate in die ware sin gewees nie maar dit was slegs die bestaande lidmate wat nou amptelik as lidmate voorgestel is. In 1985 is daar begin met ‘n bandbiblioteek en daar is vir die eerste keer begin met amptelike selgroepe wat die mansbyeenkoms vervang het, en daar is begin met ‘n derde vroue byeenkoms. Die jeug is nou amptelik georganiseer in ‘n “Young People in God’s Service” of “Y.- P.I.G.S.” en ‘n eerste sodanige jeugkamp is gehou. In Mei van 1985 is die eerste twee ouderlinge ook aangestel om saam met Rev. Watt ‘n leierskapspan uit te maak. Eers ‘n jaar en ‘n half later in Desember 1986 sou die eerste vier diakens aangestel word.

Van die stigting van die gemeente af was die tiendes en die offergawes genoeg gewees om Rev. Watt en sy gesin finansiële ondersteuning te kon kry en hy voltids in die bediening wees. Lateraan kon daar ook begin word met ‘n bediening aan arm en behoeftige mense. Die inkomste van die gemeente in die eerste paar maande het gemiddeld sowat R2 000 ‘n maand beloop en wissel vandag tussen R37 000 en R46 000 per maand.

In Oktober 1987 het die Rev. Watt en sy gesin getrek na ‘n huis te Bassonstraat 302, Raslouw, want die gemeente was besig om hierdie eiendom te koop. In Mei 1988 is die deposito bymekaar gebring en die eiendom is geregistreer in die naam van “Manna Ministries and Assembly”. Die “Manna Ministries” kerkfamilie het dus nou oor ‘n eie eiendom beskik en die prys vir die eiendom was R128 000 en die plot is 2.5 ha groot.

Na twee jaar is planne ingedien by die plaaslike owerheid vir die oprigting van ‘n kerkgebou op die eiendom. In die eerste gedeelte van 1982 is die planne finaal goedgekeur en daar is begin met die oprigting van die gebou in Februarie

1993. Intussen is die dienste steeds in die saal van die Springvale Primary School gehou aangesien die huis waarin die Watt gesin gebly het sowel as die stalle en enkele buitegeboue op die eiendom heeltemal te klein was om die gemeente te huisves. Die oprigting van die gebou is deur die lede self gedoen gedurende Saterdag en dit het 'n volle drie jaar geneem voordat die gebou voltooi is. Die geld vir die gebou was nie aan die begin beskikbaar nie, maar soos wat die behoeftes ontstaan het is daar voorsien in al die finansies en daar is nooit enige skuld gemaak vir die oprigting van die gebou nie. Die gebou is gedurende November 1994 voltooi. Op die 19de November 1994 het die opening plaasgevind en is die gebou aan die Here toegewy. Die veronderstelling is dat die huidige kerkgebou as 'n saal vir die uiteindelijke kerkgebou sal dien.

3.2 Multikulturele samestelling

Hoewel die Rev. Watt bewus was van politieke vervolging deur die ou apartheidsregime as gevolg van die feit dat hy 'n Anglikaanse priester was waarvan biskop Tutu later die hoof was, is hy nie andersins deur die vorige regime vervolgd nie. Hy het op 'n stadium 'n oorwegende swart gemeente in die Anglikaanse kerk bedien maar as Hatfielder en as Baptis is hy nooit enigsins deur die politieke bestel geraak nie. Dit is in skille kontras met van die oorwegend swart Baptiste vernuwingskerke in Pretoria. Hy skryf die feit dat hy nie vervolgd is deur die apartheidsregime nie toe aan die feit dat hy hoegenaamd nie in politiek belangstel nie en daarom het dit wat gebeur op die politieke terrein hom ook glad nie gepla nie. As Engelssprekende Baptis is daar nie 'n enkele voorbeeld wat hy kan noem waar daar teen hulle gediskrimineer was ten opsigte van 'n posisie wat iemand moes kry en nie gekry het nie of waar daar tog op enige wyse teen hulle gediskrimineer was nie. Dit is in skille kontras met die ondervinding van swart en Afrikaanssprekende Baptiste onder die apartheidsregime. Ten spyte hiervan is sowat 'n derde van die mense wat dienste by "Manna Ministries" bywoon oorwegend swart en Indiër en daar is ook

enkele bruin gesinne. Rev. Watt staan egter baie sterk daarop dat hy geen rassisme in sy gemeente duld nie en hy het alreeds blanke gesinne uit die kerk uit verwyder omdat hulle 'n rassistiese ingesteldheid gehad het. Die vloei van die Heilige Gees is, volgens hom, een van die redes waarom daar baie goeie rasseharmonie tussen die verskillende rasse bestaan. Daar is dan ook 'n voltydse swart pastor op die personeel naamlik Arand Molekoa en hy is verantwoordelik vir bediening onder swartmense. Hy is as 'n leerlingpastor aan die einde van 1997 voltyds op die personeel aangestel.

Hoewel die gemeente vandag amptelik net een honderd en twintig lidmate tel is die gemiddelde bywoning tweehonderd en sewentig. Dit is dus duidelik dat die gemiddelde groei van "Manna Ministries" van ses huisgesinne af na een honderd en twintig lidmate met 'n bywoning van tweehonderd en sewentig op 'n Sondag hoër is as die van 'n gemiddelde tradisionele blanke Baptiste kerk in Pretoria.

Die gemeente "Manna Ministries" vloei vandag baie nou saam met wat genoem word die "Toronto blessing". Rev. Watt beweer dat sedert Augustus 1994 die Heilige Gees begin het om 'n vernuwing onder die lidmate van "Manna Ministries" te bewerkstellig. Baie mense is aangeraak en verander deur die teenwoordigheid van die Here en dit het gepaard gegaan met fisiese manifestasies soos wat gevind word in die Toronto beweging. Rev. Watt en sy vrou het dan ook al Toronto persoonlik besoek en 'n sg. "catch the fire" diens is begin op Woensdagaande sedert Maart 1995. Dit is later gestaak maar weer begin as 'n interdenominasionele Toronto tipe byeenkoms. Al die manifestasies van omval in die Gees, bewe, dronkword in die Gees, huil, lag en profetiese openbaring om net enkeles te noem vind dan ook nie net by die Woensdae aande byeenkoms plaas nie maar ook gedurende normale kerkdienste. 'n Aantal mense wat nie hiermee saamgestem het nie het die kerk verlaat terwyl ander die kerk verlaat het as gevolg van verskillende visies maar ten spyte hiervan het die lidmaatskap van die kerk tog altyd bly groei.

Die gemeente staan ook baie sterk op 'n kerkprogram wat gebaseer is op 'n huiskerk of selgroepkerk bediening. Dit behels dat die huiskerke of selgroepe die fokus van die meeste aktiwiteit en bediening in die gemeente is.

Sedert 1996 is daar ook 'n voltydse jeugpastor, Leon Coetzee. In Januarie 1997 is pastor David en Shurley Burgess ook tot die pastorale span bygevoeg. Pastor Burgess is die hoof van die huisgemeente bediening en fasiliteer die hele oorgang na 'n selgebaseerde kerkstruktuur. In 1997 is Ralph en Desiree Stafford op 'n tydelike basis op die pastorale span aangestel as hoof van die musiek en ook die aanbieder van die Alpha kursus, 'n baie bekende evangelisasie tipe kursus wat deur 'n Anglikaanse kerk in Engeland, wat ook in die vernuwingstradisie staan, aangebied word. Daar is ook twee voltydse sekretaresses in die kerkkantoor. Die kerk het sy eerste sendingkonferensie in November 1997 gehou en het ook die sisteem van die sogenaamde "Missions faith promise" om geld bymekaar te maak vir sendingwerk. "Manna Ministries" is oor die algemeen baie sendingbewus. Sedert Januarie 1998 is daar ook begin met 'n Bybelskool om lidmate en voornemende bedienaars op te lei.

3.3 Ekumeniese bedrywighede

3.3.1 Bande met die Baptiste Unie

Alhoewel die kerk 'n volle lid van die Baptiste Unie van Suid Afrika is, is Rev. Watt op geen predikantelys van die Baptiste Unie nie. Daar was vroeër 'n lys gewees van predikante wat nie gekwalifiseer het om op enige van die a) "fully accredited", b) "probationer" of c) "student minister's" lys te wees nie, maar daar is weggedoen met hierdie lys en sodoende verskyn sy naam nie op een van die amptelike predikante lys van die Baptiste Unie nie. Die Baptiste Unie het aan Rev. Watt sekere vakke voorgeskryf wat hy eers sou moes slaag om op die

“fully accredited” lys van die Baptiste Unie te kom, maar hy het nie sy weg oopgesien om hierdie studies eers te voltooi ten einde te kwalifiseer nie. Alhoewel “Manna Ministries” se verhouding met die Baptiste Unie oor die algemeen goed is, voel hy tog dat daar ‘n gevoel onder sommige van die blanke gemeentes is om “Manna Ministries” nie as Baptiste te sien nie veral as gevolg van hulle Toronto tipe vernuwingsbedrywighede. Die Baptiste Unie het hulle egter nooit op enige manier verhinder om hulle Charismatiese bedrywighede uit te leef soos wat hulle wel doen nie. Daar bestaan tog ‘n gevoel dat die gemeente in ‘n sin deur dele van die Baptiste Unie vermy word.

3.3.2 Verhouding met ander vernuwingskerke

Die gemeente het oor die algemeen ‘n baie nou verhouding met ander vernuwingsgemeentes: onder hulle tel “Foundation Ministries” van Derek Crumpton in Oos Londen, die “Vineyard” beweging, die “International Fellowship of Christian Churches” of “I.F.C.C.”, asook “Harvest Ministries” die beweging wat onder leiding van “Hatfield Christian Church” begin is.

3.3.3 Verhouding met ander Pinksterkerke

“Manna Ministries” het oor die algemeen ‘n baie goeie verhouding met individuele gemeentes uit al die tradisionele Pinksterkerke. Die verhoudings is egter nie met die topstruktuur van die denominasies nie maar slegs met individuele gemeentes. Die gemeente oor die algemeen is op baie goeie voet met die meeste Pinksterkerke van die omgewing. Baie van hierdie verhoudings spruit nog uit die tyd toe Rev. Watt ‘n priester in die Anglikaanse kerk was en dit is verhoudings wat dus in sommige gevalle verder as twintig jaar strek.

3.3.4 Verhouding met gevestigde kerke

Elke Dinsdag oggend is daar 'n interkerklike byeenkoms in die gebou van "Manna Ministries". Hierdie byeenkoms word gereël hoofsaaklik vir predikante van die omgewing maar ook uit ander omgewings. Die byeenkoms word bygewoon deur onder andere die Pentecostal Holiness, die AGS, Baptiste, Presbiteriaanse, Metodiste, Anglikaanse en ander onafhanklike vernuwingskerke. Die plaaslike Anglikaanse priester Rev. Tony Farrell was ook op 'n stadium deel van die bediening van Foundation Ministries maar het teruggekeer na die Anglikaanse kerk. Hy en Rev. Watt was op 'n stadium medeleraars aan die "St. Stephens Anglican Church" en vandag is Rev. Farrell die priester van die plaaslike gemeente. Die verhouding tussen "Manna Ministries" en die N G Kerke van die omgewing is besonder goed. Saam met een gemeente is daar al 'n evangelisasieveldtog in 'n woonbuurt gehou en met 'n ander gemeente word daar baie nou mee saamgewerk. Daar is selfs al by geleenthede gemeenskaplike bidure en leringsbyeenkomste gehou.

3.3.5 Suid Afrikaanse Raad van Kerke

"Manna Ministries" het geen formele of informele bande met die Suid Afrikaanse Raad van Kerke nie behalwe met individuele gemeentes wat aan denominasies behoort wat aan die Suid Afrikaanse Raad van Kerke behoort. Geen vergadering of byeenkomste of projekte van die Suid Afrikaanse Raad van Kerke word bygewoon of ondersteun nie. Hoewel Rev. Watt deur sy verbondenheid met die Suid Afrikaanse Raad van Kerke via die Anglikaanse kerk baie naby aan die werking van die Suid Afrikaanse Raad van Kerke beweeg het, het hy nou geen kontak hoegenaamd met laasgenoemde liggaam nie.

3.3.6 Gemeenskapsbetrokkenheid

Die gemeente as sulks het baie min gemeenskapsbetrokkenheid. Rev. Watt dien op geen komitee behalwe die wat direk aan die kerk verbonde is nie. Indien daar egter in die gemeenskap 'n groot krisis sou opduik sou hy bereid wees om betrokke te raak maar andersins is hy as leraar of die gemeente nie betrokke by enige aangeleentheid nie.

3.4 Interpretasie en beoordeling

“Manna Ministries” is die enigste van die gemeentes wat ondersoek is wat baie na aan die sogenaamde Toronto beweging staan. Onder die leierskap van 'n oud-Anglikaanse priester wat later 'n pastor by die “Hatfield Baptist Church” geword het naamlik die Rev. Allen Watt het die gemeente egter van enkele lidmate af gegroei tot 'n lewenskragtige gemeente in die Wierdapark omgewing. Baie sterk klem word op selgroepe geplaas en wat heiligmaking betref val dit tog op dat anders as met meeste van die ander gemeentes die gebruik van alkohol hoegenaamd nie afgewys word nie. Selfs die gebruik van sterk drank word nie afgewys nie. Ook dans met ander persone as iemand se eie man of vrou word nie afgewys nie. In al die gemeentes wat ondersoek is wat tans nog lid van die Baptiste Unie is, is “Manna Ministries” beslis een wat die minste in noue verbintenis met die Baptiste Unie funksioneer.

Rev. Allan Watt predikant van “Manna Ministries”

Deo Gloria Baptiste Kerk

Frikkie Olivier – Selleier van Deo Gloria Baptiste Kerk

4. Deo Gloria Baptiste Kerk

4.1 Ontstaansgeskiedenis

Die Deo Gloria Baptiste Kerk is in 1984 gestig. By die eerste diens van hierdie gemeente wat in Januarie 1984 gehou is was daar 16 volwasse lidmate gewees en twee besoekers het dus die totaal van die eerste diens van die gemeente op agtien te staan laat kom. Die eerste diens is gehou in 'n huis in Capital Park en die gemeente sou daarna vir 'n kort wyle in die Rooms Katolieke skool in Voortrekkerweg in Capital Park bymekaar kom waarna hulle afwisselend in 'n ou bokssaaltjie, 'n teater en 'n Anglikaanse kerk bymekaar gekom het. Die leraar was egter van 1986 betrokke by 'n Bybelskool van die Lewende Woord gemeente. Op daardie stadium was die Bybelskool in die ou Bet-el teater in Voortrekkerweg in Capital Park gehou. Toe die Lewende Woord gemeente aan die begin van 1991 vanuit die Transvalia teater geskuif het na 'n perseel naby die WNNR in Brummeria het Neville Norden die pastor van Lewende Woord gemeente aansoek gedoen dat die Deo Gloria Baptiste Kerk die Transvalia teater kon huur. Hierdie huurkontrak is aan laasgenoemde gemeente toegestaan en in Februarie 1991 het die gemeente vanuit die Wesmoot gebied geskuif na die Transvalia teater in Arcadia. Dit was na net meer as drie jaar op die 1ste Mei 1994 dat die gemeente die ou Meintjieskop N G Kerk in Arcadia betrek het. Die N G gemeente van Meintjieskop het vroeër weer saamgesmelt met die Arcadia gemeente waaruit hulle in 1964 afgestig is. Die gebou is deur die Deo Gloria Baptiste Kerk van die Arcadia N G gemeente aangekoop en sedertdien is die gemeente in hierdie gebou gehuisves.

Die leraar van Deo Gloria Baptiste Kerk was vroeër 'n predikant in die "Hatfield Baptist Church" en as sulks stam die gemeente dus indirek van die ou "Hatfield Baptist Church" af. Die gemeente is gebou op beloftes wat die Here oor die jare aan die gemeente gegee het. So byvoorbeeld was Ps. 68:6-7 op 'n

fundamentalistiese wyse 'n roeping waarmee die Here die gemeente geroep het om dan veral vir die wese en die weduwees en die eensames te sorg. Gemeentelede bely dat die gemeente opgerig is om vir sogenaamde afvlerkies te sorg. Ps 68:6-7 lees dan ook:

“n Vader van die wese en 'n regter van die weduwees is God in sy heilige woning. God laat die eensames woon in 'n huisgesin, Hy lei die gevangenes uit in voorspoed”

Daarby het die Here vir hulle 'n belofte gegee uit Jesaja 49:12

“Kyk, hulle hier kom van vér af, kyk, hulle daar kom van die noorde en van die weste en hulle daar kom uit die land van die Siniete.”

Dit was die belofte waarop hulle na die middestad getrek het, na die Transvalia teater toe hulle besef het dat die belofte van die Here sê dat die mense sal uit die noorde en die weste en die land van die Siniete wat dui op die verre ooste uit kom na 'n sentrale middelpunt toe.

Hoewel die Deo Gloria Baptiste Kerk 'n Afrikaanssprekende gemeente is, is die gemeente deel van die “Baptist Northern Association” asook van die Baptiste Unie. Die gemeente, alhoewel hy Afrikaanssprekend is, is dus nie deel van die Afrikaanse Baptiste kerk nie. Ouderling Petrus Vorster wat vanaf sy stigting by die gemeente betrokke is, is dan ook naas die leraar 'n predikant van die Baptiste Unie en wel op die sogenaamde “Probationers” lys. Ouderling Vorster is voltyds 'n sendeling wat veral betrokke is by sendingwerk in die swart en Indiër gemeentes van groter Pretoria. Die gemeente is baie gebou rondom verhoudinge wat vir die Deo Gloria Baptiste Kerk belangriker is as blote groei in getalle. Dit blyk ook uit die feit dat van die sestien lede wat op die eerste Sondagoggend in die sitkamer van 'n huis bymekaar gekom het, twaalf vandag nog lede van die gemeente is. Die twee hoofouderlinge naamlik Petrus Vorster en Anton van Coller is ook saam met die leraar nog steeds aan die leiding van die gemeente. Die gemeente bestaan vandag uit nagenoeg twee honderd en vyftig volwasse lidmate.

Soos wat die oorspronklike roeping van die kerk ook was om vir eensames, vir die weduwees en die wese te sorg maak die belofte ook melding van die gevangenes. Verlossing van demoniese magte en berading is daarom vir die gemeente uiters belangrik en Van der Hoogt (Mei 1994) skryf in 'n pamflet (Van armoede tot oorvloed):

“Die afvlerkies waarvoor die Here ons gemeente in die lewe geroep het stroom steeds in en verdien spesiale behandeling, waarvoor die beradingskliniek geskep is. Claudia het ons kom uithelp en 'n hele bedrywige bediening ontgin, wat sy baie suksesvol, saam met die Here hanteer. Die gemeente is baie dankbaar vir haar groot bydrae!”

'n Beradings- en verlossingskliniek word dan ook onder die leiding van Dr. Claudia Nofke, 'n tandheekkundige dosent aan die Universiteit van Pretoria bedryf.

Die verskaffing van kos en klere aan die armes vorm ook 'n baie belangrike deel van die bediening van die gemeente. Kos en klere word onder die gemeentes van groter Pretoria versprei. Kruideniersware word op 'n weeklikse basis deur ouderling Petrus Vorster by 'n groot kettingwinkel afgehaal en na Mabopane geneem vanwaar dit vir die voeding van straatkinders gebruik word. Klere word ook na naburige state geneem wanneer vriende en lede van die gemeente van tyd tot tyd op besoek is aan Afrika state.

Die gemeente adverteer homself as 'n gematigde Charismatiese gemeente, alhoewel die gemeente glo aan die beoefening van al nege die gawes van die Heilige Gees soos gevind in 1 Korinthiërs 12. Nietemin is die gemeente baie gematigd in sy Charismatiese belewenis en is die gemeente in die eerste plek Baptisties in sowel sy kerkregering as in sy teologie. Die spreek in vreemde tale as dié bewys van die doping of vervulling van die Heilige Gees word heeltemal afgewys alhoewel die gawe van die spreek in vreemde tale vir die gemeente baie kosbaar is. Daarby aanvaar die gemeente ook enigiemand wat lidmaat wil word wat 'n getuienis van wedergeboorte het en is die doop van gelowiges glad

nie 'n noodwendige vereiste om lidmaat van die gemeente te word nie. Nie almal in die gemeente is op belydenis van geloof deur onderdompeling gedoop nie.

Alhoewel die gemeente indirek uit die ou "Hatfield Baptist Church" afkomstig is, is die gemeente geheel en al nie deel van die Toronto stroom soos wat dit vandag in Hatfield en sommige ander Charismatiese kerke gevind word nie. Histeriese gelag, rukking, 'n hardop geskreeu, die manifestasies van diere geluide, asook die verandering van gewone stopsels in goud en die neerdaal van goudstof op mense word glad nie in die gemeente aangetref nie. Die gemeente is baie sterk pro Israel en die ondersteuning van meer as een Jood wat in Israel werkzaam is word deur die gemeente onderneem. As gevolg van die Charismatiese bedrywighede van die kerk is dit dan ook opmerklik dat die Deo Gloria Baptiste Kerk se verbintenis met die swart en Indiër gemeentes nouer is as aan dié van die tradisionele blanke gemeentes. Die aantal bruin bywoners van die gemeente styg steeds en 'n hele aantal is lidmate van die gemeente. Een van hulle is deel van die leierskap naamlik Frikkie Olivier en 'n vyfde jaar mediese student Noel Walton is 'n jeugleier. Frikkie Olivier moes as kind toesien hoe sy oupa, na 1948, se burgererf hom ontnem word, omdat hy nie van sy ouma wat 'n bruinvrou was wou skei nie. Die oupa moes toe in 'n swart woonbuurt gaan woon. Alhoewel die voertaal van die gemeente Afrikaans is, is daar ook 'n aantal Portugese wat aan die gemeente behoort naas bruinmense, en Engelssprekendes. Die gemeente is ook deel van 'n forum wat bestaan vir kerke in die Sunnyside, Arcadia gebied en samewerking met tradisionele en ander gemeentes vind baie aktief plaas. Die leraar van die gemeente is 'n student aan die Teologiese fakulteit van die Universiteit van Pretoria. Die leraar is 'n lid van die bestuursraad van 'n veelrassige laerskool. Leraars van ander denominasies neem gereeld dienste in die gemeente op uitnodiging waar.

Die Deo Gloria Baptiste Kerk is van al die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond uniek in die sin dat hy die enigste een is wat hom in sy konstitusie tot 'n aspek van die gereformeerde leer verbind. Aangaande die leer van die volharding van die heiliges soos gevind in die vyfde punt van die Dordtse leerreëls sê die gemeente in 4.1.10 van sy "Statement of belief" in sy konstitusie dat:

"The saints are those whom God has accepted in Christ the beloved and effectually called and sanctified by His Spirit. To them He has given the precious faith that pertains to all His elect. The persons to whom such blessings have been imparted can neither totally nor finally fall from the state of grace, but they shall certainly persevere in grace to the end and be eternally saved, for God will never repent of having called them and made gifts to them."

Die gemeente bely saam met die kerk van al die eeue die twaalf artikels van ons algemene ongetwyfelde Christelike geloof. Die twaalf artikels word dan ook aangehaal in 'n pamflet wat die kerk uitgee waarin die kerk homself aan nuwe besoekers bekend stel.

In die pamflet waarin besoekers aan die gemeente verwelkom word, word die gemeente beskryf as die gemeente in die hart van die stad met die stad op sy hart.

'n Ouderling in die gemeente, Jozef Notnagel, het 'n boek geskryf wat antwoorde verskaf aan mense wat worstel met vrae in hulle hart oor al die vreemde dinge wat in vernuwingskerke plaasvind. Hy behandel vyf en twintig verskillende onderwerpe (Notnagel s.a.:1). Van die onderwerpe wat aangeraak word is tipiese vernuwingskenmerke soos die klap en ophef van hande, aanbidding en dans, en die gawes van die Heilige Gees. Ook dinge soos die gee van tiendes, duivelbesetenheid, engele en die salf met olie word aangeraak (Notnagel s.a.:4-35).

Baie enkelouers woon die gemeente by en besondere sorg word getref vir die

versorging nie net op geestelike terrein nie maar ook materieel vir almal wat in nood verkeer. Die sogenaamde afvlerkies bestaan dan nie net uit mense wat deur straattevangelisasie bereik word nie. Daar is byvoorbeeld in die gemeente gevalle van mense wat van die straat af na die Here toe gelei is en vandag werklik in die gemeente aktief betrokke is, maar daar is ook gevalle van mense wat akademies baie goed bekwaam is en finansiële welgestel is maar wat ook kwalifiseer as afvlerkies. Die uitstekende verhouding wat daar tussen die bruin en blanke lidmate heers is dan ook 'n baie goeie bewys van die multikulturele samestelling van die gemeente. Van al die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond in Pretoria is die Deo Gloria Baptiste Kerk die een waar die meeste bruin lidmate gevind word.

Teologies kan die nalatenskap van Charles Haddon Spurgeon prins van predikers gedurende die vorige eeu baie duidelik in die gemeente gesien word. So byvoorbeeld sê artikel 4.3 van die konstitusie:

“The congregation accepts as a broad theological guideline of its theology, the 1689 Baptist Confession of Faith and Spurgeons catechism”

Die 1689 Baptiste belydenis is gereformeerde in sy teologie en was dan ook die belydenis wat Spurgeon kort nadat hy in die “Metropolitan Tabernacle” begin bedien het onder die gemeente versprei het. Die Deo Gloria Baptiste Kerk is dan ook die enigste van al die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond wat amptelike belydenisskrifte in sy konstitusie het. Die gemeente onderskryf daarby egter al die besondere Baptiste beginsels. So skryf die konstitusie dan ook voor die doop van gelowiges, die kongregasionalistiese kerkregeringstelsel, die priesterskap van alle gelowiges, die beginsel van godsdiensvryheid en die skeiding van kerk en staat wat ook baie duidelike konstitusioneel omskryf word. Anders as moderne Charismatiese gemeentes lê die finale gesag van die gemeente by die hele gemeente en nie net by een of 'n paar leiers in die gemeente nie. Teologies is die gemeente dus gereformeerde binne in die Baptiste denominasie met besondere Baptiste kenmerke, maar in sy liturgie is

die gemeente vernuwend. In die verwelkomingsblaadje van die gemeente word daar dan ook antwoorde gegee op vrae, waarom doop ons gelowiges, hef ons hande op, klap ons hande, sing ons in tale, lê ons vir mense hande op, profeteer ons, kom ons in huise bymekaar, en gee ons tiendes?

4.2 Interpretasie en beoordeling

Die Deo Gloria Baptiste Kerk is 'n gemeente wat hom in besonder daarvoor beywer om leer en lewe of dan die waarheid van die skrif en die salwing van die Heilige Gees met mekaar te kombineer: gesonde evangelies gereformeerde leer aan die een kant wat as uiters belangrik beskou word vir die geestelike ontwikkeling van die gemeente wat saam met die warmte en die salwing van die Heilige Gees aan die ander kant beoefen word. Marais (1995:153) vra dan ook die vraag:

“The first area has to do with doctrine relating to the Holy Spirit , in particular whether this doctrine is formulated by experience or is governed by sound Biblical teaching”

Die basis vir die Deo Gloria Baptiste Kerk lê dus nie in die eerste plek by die ondervinding nie, maar in die eerste plek by die Woord van God. Die gemeente aanvaar slegs ondervindinge as dit deur die Woord van God geleer word. Die gevaar wanneer dit nie die geval is nie word ook deur Marais (1995:154) beskryf:

“Even as Biblical proof has to be sought for the phenomena mentioned in this paper, it would appear that the need to Biblically authenticate what is happening among neo-pentecostals around the world today is not of importance to them. This could prove to be a great danger and means of deception in the church, disappointing many sincere people who are looking for an experience to authenticate their faith, or to give some meaning to what they believe to be true.”

Dit is interessant dat Marais beweer dat hy nie al die eksplisiete eienskappe van 'n vernuwingskerk wat algemeen as vernuwingsselemente aanvaar word, kon opmerk tydens 'n toer na die VSA om juis vernuwingskerke te ondersoek nie. In

plaas van die gewone vernuwingskerke sê hy het hy gevind:

“excessive laughing, screaming, running around the auditorium, shaking, jumping up and down and falling over”(Marais 1995:154)

Al hierdie laasgenoemde kenmerke is kenmerke wat nie in die Deo Gloria Baptiste Kerk gevind word nie.

Die bediening van die Deo Gloria Baptiste Kerk is hoofsaaklik onder tradisionele mense wat veral uit die drie susterskerke afkomstig is alhoewel daar ook oud Katolieke en Anglikane ens. in die gemeente is. Dit is baie duidelik dat die gemeente 'n brug probeer bou na persone vanuit 'n bepaalde tradisie en daarom is ook die sing van liedere baie belangrik saam met ander vernuwingskoortjies en word selfs psalms en gesange van tyd tot tyd deur die gemeente gesing.

'n Merkwaardige verskynsel in die gemeente is die absolute rasseharmonie en sendingywer wat daar in die gemeente heers veral as in gedagte gehou word dat 90% van die gemeentedele uit 'n konserwatiewe Afrikaner agtergrond afkomstig is.

Ouderlinge P W Vorster en A K van Coller
saam met die leraar van Deo Gloria Baptiste Kerk

Rev. George Mataboge

Rev. Johannes Mashaba

Rev. Chin Reddy

HOOFSTUK 9

ONTSTAANSGESKIEDENIS VAN VERNUWINGSKERKE VANUIT DIE BAPTISTE UNIE

1. “Mount Carmel Baptist Church” - George Mataboge

1.1 Ontstaansgeskiedenis

George Mataboge is gebore in 'n plek met die naam van Kanaän naby Rustenburg en hy het groot geword in 'n familie wat glad nie gelowig was nie. Hy is op die 11de Maart 1947 gebore as kind van Steven en Caroline Mataboge. George is gebore twee weke nadat sy vader gearresteer was weens sy politieke bedrywighede. Hy het sy vader eers leer ken op agtjarige ouderdom toe sy moeder aansoek gedoen het dat hy sy vader in die gevangenis kon besoek. Nadat sy vader uit die gevangenis vrygelaat is het daar egter 'n baie hegte verhouding tussen hom en sy pa ontstaan. Hulle was 'n huisgesin van vyf gewees. Drie meisies en twee seuns, en hy was die vierde geborene gewees. Sy pa het eendag aan hom vertel dat die naam George die naam was van die polisieman wat hom arresteer het twee weke voordat hy gebore was. Die rede hoekom hulle dit gedoen het was sodat die geskiedenis altyd lewend sal bly en wanneer hulle vir hom wat George gesien het sou hulle altyd gedink het aan die blanke polisieman wat sy vader gearresteer het.

Sy vader het aan hom gesê dat hy baie graag sy hart aan hom wil oordra sodat hy 'n belangrike man in sy gemeenskap kan word en iemand kan wees wat iets vir sy gemeenskap kan beteken. Sy pa het hom die geskiedenis van die land geleer en aan hom baie mooi verduidelik wat die behandeling was wat swartmense van blanke mense ontvang het. As 'n jong man was sy hart dus gevul met haat en bitterheid teenoor die witman as gevolg van die onderrig wat

hy van sy pa ontvang het. Sy vader het aan hom verduidelik dat die Bybel nie die woord van God is nie, maar dat dit 'n boek is wat deur witmense geskryf was. Sy pa het ook aan hom verduidelik dat die witmense na die land toe gekom het met die Bybel terwyl die swartmense die grond gehad het en hulle het die Bybel vir die swartmense gegee om te lees en terwyl hulle die Bybel gelees het, het witmense hulle grond gevat. Sy pa het hom ernstig gewaarsku daarteen dat hy moet waak om nie op skool gebreinspoel te word met leringe uit die Bybel uit nie. Sy pa het ook aan hom verduidelik dat die Bybel leringe bevat van 'n verdrukker wat ander mense wil onderdruk.

Gedurende sy matriekjaar het hy deelgeneem aan opstande in die skool en was ook in besit van verbanne literatuur. Die polisie was op sy spoor en hy het gevlug en is naby die Botswana grens in hegtenis geneem. Hy wou in Botswana aansluit by mense wat betrokke was by die "struggle" vir die bevryding en verlossing van sy mense. Hy is in hegtenis gemeen en na Rustenburg gebring waar hy verhoor is en is 'n vonnis van ses jaar opgelê waarvan hy op die ou einde net vier uitgedien het. In 1967 het hy begin om sy vonnis wat uiteindelik net vier jaar sou beloop uit te dien. Gedurende sy jare in die tronk het hy eensaam begin voel en geen leesstof is deur die tronkowerhede aan hulle beskikbaar gestel nie, maar op sy versoek vir leesstof is daar toe vir hom 'n Bybel gegee. As gevolg van die lering wat hy as kind ontvang het wat hom teen die Bybel gewaarsku het, het daar 'n stryd in hom ontstaan en was hy baie onwillig om die Bybel te lees, maar 'n begeerte om die witman tog beter te kan verstaan en ook om die eensaamheid te verdryf het hom daartoe gebring om die Bybel te begin bestudeer. Hy bestudeer die Bybel van Genesis tot Openbaring en probeer daarin 'n antwoord vind presies hoe die witman se gedagtes werk, maar hy word aangegryp deur die verhaal van Moses wat sy volk uit onderdrukking uitgelei het tot in die beloofde land.

Hy het in hierdie stadium selfmoord baie ernstig oorweeg want hy is deur sy

vader onderrig hoe om selfmoord te pleeg. Hebreërs 2:3 het hom egter aangegryp waarin hy gelees het :

“How shall we escape, if we neglect so great salvation, which at the first began to be spoken by the Lord, and was confirmed unto us by them that heard him.” (Heb 2:3 KJV)

Hebreërs 9:27 het hom ook getref wat sê:

“And as it is appointed unto men once to die, but after this the judgement.” (Heb 9:27 KJV)

Hierdie verse het hom aangeraak en het hom daarvan weerhou om selfmoord te pleeg.

'n Week nadat hy uit die gevangenis vrygelaat is het hy 'n groep Christene teëgekomp wat besig was om in die straat koortjies te sing en wat byeenkomste hou. Hy het ietwat trots gevoel dat hy 'n persoon was wat die Bybel deurgelees het. Dit was 'n “Assembly of God” groepie jong mense gewees. Hy het begin om met hulle te argumenteer oor die Bybel waarop die predikant hom versoek het om te luister na wat die Here sê want dit is maklik om 'n argument te wen en oor die Skrif te argumenteer maar hy moes luister na wat die Here vir hom in die situasie sê. Hy het aan die predikant gesê hy gee nie om, om te luister na die voorlees van die Woord nie, want hy weet dat dit nie die woord van God is nie en dat dit deur witmense geskryf is en bloot die gedagtes van witmense weerspieël. Hy dra dus aan die predikant oor dat dit wat die predikant gaan verkondig is nie die Woord van God nie, maar is bloot 'n interpretasie van dit wat die witman sê. Die predikant het hierop vir sy volgelinge verskoning gevra dat hy nou van sy voorbereide teks gaan afwyk want hy voel dat die Heilige Gees hom inspireer om 'n ander boodskap te bring. Vir George Mataboge was dit egter 'n teken dat die predikant bang was en dat hy nou skielik nie die moed het om dit te sê wat hy oorspronklik wou sê nie. Die predikant het egter begin om uit die Bybel uit voor te lees uit Hebreërs hoofstuk 2, vers 3. Vir George Mataboge was dit 'n baie groot verrassing gewees want dit was presies een van

die twee Bybeltekste gewees wat hom daarvan weerhou het om selfmoord te pleeg. Die predikant het die weg van saligheid verduidelik en die evangelie verkondig en daardie middag het George Mataboge Jesus Christus aangeneem as sy Verlosser en Saligmaker. Hy het die haat en bitterheid wat hy teenoor witmense gekoester het bely en daardie middag het die werklike "struggle" begin. Dit was op daardie stadium baie moeilik gewees om 'n Christen te wees binne 'n gemeenskap wat besig was met die "struggle". Hy het veral van sy ouers en familie se kant af geweldige teëkanting beleef. Hy word uit sy ouerhuis uit verban en sy ouers bejeën hom as 'n ongehoorsame kind wat deur die owerheid gebreinspoel is.

Vir drie maande lank leef hy soos 'n tipe boemelaar op straat, heeltemal sonder 'n huis of heenkome totdat Christene hulle oor hom ontferm en hom in hulle huis inneem. Sy vader wat 'n baie toegewyde ANC lid was sterf in hierdie tyd dat hy van die huis af weg was. Alhoewel daar nooit afdoende bewyse was nie is die aanduidings tog daar dat sy vader deur die polisie doodgemaak is. Die ou haat en bitterheid het nou weer in sy hart opgekom en ten spyte van die onderrig wat hy van die Christene gekry het by wie hy ingewoon het, het 'n geweldige stryd nou in hom ontstaan. Hy het gevoel dat hy op een of ander manier wraak moes neem vir die dood van sy vader. Hy het nou twee groot ideale gehad. Een was om sy vader se dood te wreek en die ander een was om tog op een of ander manier iets vir sy gemeenskap te beteken. Hy het in hierdie tyd gedink dat hy graag 'n polisieman sou wou word omdat hy dan onder die sambreel van 'n groot instansie kan werk en sodoende hierdie twee ideale van hom kon verwesentlik.

In hierdie tyd het hy egter al hoe sterker begin voel dat die Here hom roep om in die bediening in te gaan en die Woord van God te verkondig. Hy het sy bes gedoen om hierdie roeping te weerstaan en het daarteen gestry maar hy doen toe aansoek na die Baptiste Bybelinstituut toe, maar word geweier. Alhoewel hy nooit die bewys daarvoor kon kry nie vermoed hy baie sterk dat dit as gevolg

van sy politieke verlede was, want aan hom is gesê dat die Instituut vol was, maar mense wat na hom aansoek gedoen het, is wel ingeneem as studente. Hy het egter volhard om aansoek te doen en is toe wel op 'n later stadium as student toegelaat.

Hy ervaar tog verwerping van sommige van die studente as gevolg van sy politieke verlede, maar hy soek "fellowship" met ander studente by "Fort Hare" wat net sowat twaalf kilometer van "Fort White" af geleë is. Hy kom egter in groot moeilikheid as gevolg van die kontak met die studente by "Fort Hare" en word byna uit die Bybelinstituut geskors. Hy voltooi egter sy studies by die instituut in 1971.

In 1972 word by beroep na 'n gemeente in Potgietersrus waar vir hom 'n baie moeilike tyd sou voorlê en hy het ook op hierdie stadium nog steeds met die haat en bitterheid geworstel. Hy word op hierdie stadium in die kerk in Potgietersrus 'n salaris van net R18 per maand betaal. Hy sien die tyd wat hy in hierdie plek met die naam van Vaaltuin naby Potgietersrus moes deurbring as 'n tyd waarin hy deur die Here voorberei is vir die bediening wat hy later sou vervul. In Potgietersrus het hy en sy vrou ook die tragiese afsterwe van 'n baba dogtertjie beleef.

Drie jaar later op die 15de Junie 1976 word hy egter beroep na Ga-Rankuwa en hy kom daar aan net elf dae voor die onluste van 1976 sou uitbreek wat uit die aard van die saak toe vir hom 'n baie moeilike tydvak ingelei het. Die kerk in Ga-Rankuwa was sowat 3 km van die Mediese Universiteit van Suid Afrika (Medunsa) geleë. Die dienste van die kerk in Ga-Rankuwa is dikwels bygewoon deur studente van Medunsa asook personeel van die Hospitaal by Medunsa. Hy bedien vir twaalf jaar lank in Ga-Rankuwa en beleef 'n baie vrugbare bediening en sien die vrugte van sy arbeid deurdat baie mans en vrouens tot geloof in Jesus Christus kom. Beide die Potgietersrus en Ga-Rankuwa werke het

bestaan uit mense wat nie werklik 'n begrip gehad het van wat saligheid in Jesus Christus beteken nie. In Potgietersrus het hy ook die voorreg gehad om baie professionele mense tot geloof in Jesus Christus te lei. Sy salaris styg van R18 per maand in Potgietersrus tot R60 per maand in Ga-Rankuwa. In 1987 het hy die gemeente in Ga-Rankuwa verlaat en na "Mount Carmel" sy huidige gemeente gekom. Voordat hy egter na "Mount Carmel" gegaan het word hy beroep of genooi deur 'n sendingorganisasie met die naam van "Pro Missions" met hulle hooftak in Memphis, Tennessee om voltyds by hulle betrokke te raak. Die stigter van hierdie beweging was 'n Dr. Jimmy Irvine en 'n Rev. Harold Peasely was hulle Suid Afrikaanse verteenwoordiger gewees. Onder die leiding van hierdie organisasie is daar begin met 'n "Timothy Training School" projek waardeur hulle regdeur Suid Afrika beweeg en selfs ook in dele van Afrika waardeur mense opgelei is in die "Evangelism Explosion 3" of die sogenaamde EE3 kursus. Op hierdie wyse is mense dus opgelei en toegerus om evangelisasiewerk te doen. Tweedens het hulle ook 'n kursus aangebied "Change the world through prayer" waar mense onderrig is in die algemene beginsels van gebed en derdens is 'n kursus in leierskap en bestuur aangebied. Hy toer met hierdie kursusse regdeur Suid Afrika en selfs deur dele van Afrika vergesel deur Laurence Mogweu. Mogweu is tans in die Verenigde State besig met verdere studies.

Terwyl hy nog met hierdie werk besig was deur die kursusse aan te bied het hy onder die indruk gekom van die nood wat daar in die "Mount Carmel Baptist Church" was en was dit een van die gemeentes wat deur hulle bygestaan is. Die "Mount Carmel Baptist Church" het ontstaan as 'n werk onder die "Mabopane Central Baptist Church" onder die leierskap van Rev. K K Sefamela. Die "Mabopane Central Baptist Church" het hom gevra om die "Mount Carmel Baptist Church" oor te neem wat hy toe aanvaar het en dit was 'n gemeente met minder as twaalf lidmate. Hy het egter vervolgens die kursusse wat hy landwyd aangebied het nou deeglik met die lidmate van hierdie gemeente gedeel, gebaseer op Timoteus 2:2:

“And the things that thou hast heard from me among many witnesses the same commit thou to faithful men, who shall be able to teach others also.”

Hulle het die kerk dus deeglik onderrig om sielewenners te word en die kerk het baie stadig maar seker begin groei. Hy het egter in 1992 siek geword en in die hospitaal beland. Vir bykans twee jaar sou hy met gesondheidsprobleme sukkel, maar dit was eers toe dat hy finaal “Pro Missions” se diens verlaat het en voltyds by “Mount Carmel” alleen sou betrokke raak.

Die area waarin “Mount Carmel Baptist Church” gesetel is, is baie groot en die gemeente word ook baie gekniehalter deur die probleem van werkloosheid. Die bediening aldaar het ook sy gevaarelemente as gevolg van die probleem van misdaad wat in die area baie voorkom. Rev. George Mataboge en sy vrou is na die 1994 verkiesing deur kriminele in hulle huis aangeval nadat hulle ‘n week tevore deur ‘n profeet gewaarsku is dat daar ‘n groot toets oor hulle lewe gaan kom maar dat die Here nie sou toelaat dat hulle werklik skade lei nie. Hierdie was egter die vyfde keer dat die gesin of Rev. Mataboge self deur kriminele elemente aangeval is en elke keer is hy deur die genade van die Here bewaar. Hy sien egter in hierdie aanvalle ‘n voorbereiding vir bediening onder mense wat wel deur kriminele elemente aangeval of lastig geval word. Deur hierdie aanvalle kon hy baie beter met hulle identifiseer en werklik sy bediening onder hulle uitleef. Een van sy dogters het ook na die laaste aanval werklik tot geloof in Jesus Christus gekom toe sy gesien het hoe die Here hulle, as ‘n antwoord op haar ma se gebed tydens die aanval, bewaar het.

“Mount Carmel Baptist Church” konsentreer nie net op die wen van siele nie maar het ‘n holistiese benadering ten opsigte van die gemeenskap en die omgewing. “Mount Carmel Baptist Church” was net ‘n jaar oud toe die Rev. George Mataboge daar betrokke geraak het en dit het ontstaan deur die bediening uit “Mabopane Central Baptist Church”, deur ‘n jong man wat ‘n

Sondagskool aldaar begin het. Die gemeente tel vandag vyf en veertig volwasse lidmate.

Selfs in hierdie jare nadat hy voltyds by “Mount Carmel” was, het hy nog somtyds gesukkel om die gedagtes van haat en bitterheid onder beheer te kry. Terugflitse na behandeling wat hy by die polisie in Rustenburg gekry het, het hom nog somtyds gepla. Junior polisiemanne het baie keer die gevangenes mishandel sonder dat senior lede daarvan geweet het en hy het gesien hoedat sommige van die mense wat om hom aangehou was gesterf het as gevolg van die behandeling. Gedagtes van die mishandelings in die gevangenis het hom nog baie lank bygebly soos dat hulle by herhaling aangerand is sonder enige oorsaak of dat hulle byvoorbeeld kos met baie sout in gegee is en dan baie min water gekry het en dat hulle baie keer verhinder was om in die nag te slaap. Ook lang tye van alleen aanhouding was baie moeilik vir hom gedurende daardie tyd. Baie van hulle het ook slegte sig gehad na die tyd as gevolg van die aanrandings. Van al hierdie negatiewe gedagtes het die Here hom verlos en vandag kan hy sê dat hy hulle nie meer haat nie omdat die Here werklik ‘n wonderwerk in sy hart verrig het.

Die meeste van die bedieninge wat hy gedoen het tot en met sy tyd in “Mount Carmel” was onder die “Baptist Convention” gewees wat as voorloper die “Baptist Bantu Church” gehad het wat oorspronklik begin is onder die “South African Missionary Society”. Al die swart pastors van die tyd was onder die wakende oog en toesig van ‘n blanke superintendent. Hierdie superintendente het onder die swart kerke gewerk en die swart pastors was veronderstel om ‘n maandelikse rapport aan hulle te gee waarop die superintendente dan weer kwartaalliks aan ‘n sendingraad verslag gedoen het. As daar nie aan hierdie bepaling om maandeliks verslag te doen voldoen word nie is enige vorm van ondersteuning van die kant van die “Missionary Society” aan die betrokke swart werk gestaak. Dit was dan ‘n absolute onuithoudbare situasie vir kerke wat nie

deur hulle eie gemeentes ondersteun kon word nie. Fietse is egter deur die “Baptist Missionary Society” aan hierdie swart pastors voorsien en met hierdie fiets moes daaglik gemiddeld tussen vyftien en vier en twintig kilometer afgelê word om verskillende gemeentede te besoek en dan moes verslag daarvan aan die superintendent gelewer word. Al hierdie verskillende dinge het daartoe bygedra dat daar ‘n persepsie onder die swart pastors was dat die Baptiste Unie diskriminasie toegepas het. Dit het tot gevolg gehad dat die Rev. George Mataboge in sy preke en waar hy die woord bedien het baie hard uitgevaar het teen enige vorm van diskriminasie of rasse vooroordeel. Die Baptiste Unie is dan ook geweldig veroordeel vir die manier waarop hulle met swart pastors gehandel het. Anders as die lokale gemeentes binne in die Baptiste Unie wat die outonomie van die lokale gemeente huldig, is die “Baptist Missionary Society” ‘n sentraal beheerde organisasie en het die “Convention” pastors baie krities gestaan oor die manier waarop met hulle gedeel is deur die “Baptist Missionary Society”, wat op sy beurt onder die beheer van die Baptiste Unie gestaan het. Op kongresse en konferensies en byeenkomste is harde woorde gespreek teen die wyse waarop hulle behandel was. Ongelukkig is hierdie boodskappe waarin die kritiek uitgespreek is net gehoor deur die mense teen wie gediskrimineer is en in plaas daarvan dat hulle getroos en bemoedig word het dit net die haat en bitterheid in hulle harte aangevuur. Die ongelukkigheid van die situasie was dat die lidmate van hierdie gemeentes onder druk was en ook by hulle kerk en deur pastors bedien was wat self onder druk was.

In 1987 toe die “Baptist Convention” weggebreek het uit die Baptiste Unie was Rev. George Mataboge ‘n lid van die “executive” van die “Baptist Convention” gewees. Die “Convention” het beoog om homself op te bou sodat hy op ‘n gelyke voet met die Baptiste Unie kon onderhandel. Rev. Mataboge het egter gevoel dat dit baie moeilik vir hulle gaan wees om hulleself op hulle eie op te bou tot so ‘n mate dat hulle op gelyke voet met die Baptiste Unie kon onderhandel en hy het op daardie stadium besluit om by die Baptiste Unie te bly. Sy doel om

by die Baptiste Unie te bly was dan ook:

"I can help the Baptist Union to understand our black churches far better than before, that is why even today I am in the Baptist Union regardless of the position that I am having. I am there as a servant to guide them towards reconciliation with the Convention"

Sonder die teenwoordigheid van swart gemeentes binne die Baptiste Unie sou daar geen sprake van rekonsiliasie kon wees nie.

1.2 Die verhouding tussen die Baptiste Unie en die "Baptist Convention"

Die Rev. J W Joyce was die eerste gewees wat 'n voorstel gemaak het dat daar 'n aparte swart "assembly" binne in die Baptiste Unie gestig word. Maar die formasie van 'n aparte liggaam vir swartes het plaasgevind in 1927 te Tshabo. Tshabo is ook die plek waar die eerste werk onder swartes begin is deur Karel Pape van die Duitse Baptiste Kerk in Berlin in 1871. Mogashoa (1998:47) wys daarop dat hierdie werk, alhoewel dit afsonderlik van die Unie gestaan het, onderdanig aan die Unie moes wees. Alhoewel hierdie swart "assembly" afsonderlik van die Baptiste Unie sou wees sou dit in alle opsigte onderdanig aan die Baptiste Unie wees. Geen eiendom sou aan die swart kerk oorgedra word nie en dit is baie duidelik dat daar 'n paternalistiese houding teenoor die swartes was. Die "South African Baptist Missionary Society" sou die reg hê om enige besluit wat die Bantoe Baptiste Kerk geneem het te veto. In 1926 tydens die "assembly" in Port Elizabeth is daar finaal besluit om 'n eie aparte "Bantu Baptist Church" te stig. Ennals het by hierdie geleentheid verklaar:

"It is the hope and prayer of the European brethren that the Bantu Baptist Church may gain an increasing hold on the Bantu people and become an ever greater power for good in their racial development" (Mogashoa 1998:48)

Ennals het voortgegaan om te sê dat die Baptiste Unie sou graag wou sien dat die Baptiste kerk sterk word onder die Bantoe as hulle eie uitdrukking van die getrouheid en die waarheid in Jesus. Mogashoa (1998:48) haal vir Ennals aan hoe hy aparte ontwikkeling teologies wou verdedig:

“Every race has its own special characteristics, and therefore its own gift to bring - its own jewel to place in the crown of the Redeemer. The Saviour was born of Asiatic human parentage, and brought up in Semitic surroundings, and it is said that He can never be fully understood by us Westerners – that the East has yet a great gift to give the world in the understanding of a side of Christ’s personality that the West has not grasp. If that is true, it is also true that the sons of Africa, representing the third great racial division of the world’s inhabitants, have their own way of looking at things, and may have, surely will have, an understanding of the wonder of the Christ who is fullness that filleth all, differing somewhat from ours. Everyone perceives in another what has some relation to himself. We rejoice to think that in Jesus is the whole Word of God, which expresses itself fully at Pentecost in all languages. Therefore, the name Bantu Baptist Church was to mark the church as belonging to the Bantu people, and will help them realise that the church is not a foreign institution, imposed on them from abroad. It is because Jesus is inexpressibly dear to us Europeans that we are anxious no suggestion of anything foreign or alien in race should hinder you Bantu people from welcoming Him wholeheartedly as your sovereign Lord and Master”

Die swart pastors het hierdie onderdanige rol wat nou op hulle gelê was gelate aanvaar omdat hulle werklik nie ‘n ander keuse gehad het nie. Dit is deur die Rev. Mashologu genoem dat dit nie ‘n begeerte van hulle is om van die blankes af te skei nie, maar as gevolg van hulle velkleur is hulle in baie plekke nie welkom saam met die blankes nie. Toe Pape ‘n kollekte vir die swartes gehou het, het die swartes uitgestap en hulle het nie die volgende diens bygewoon nie. In 1886 het die Afrikaanse Baptiste Kerk ook by die Baptiste Unie aangesluit en hoofsaaklik Afrikaanssprekende mense bedien. Die “S A Baptist Alliance” is gestig om die bruinmense te bedien en die “Natal Indian Baptist Association” en die “Indian Baptist Mission” is opgerig om die evangelie aan die Indiërs te verkondig. Hierdie Indiër organisasies is oorspronklik begin deur sendelinge van Indië en terwyl al die ander groepe assosiasie status dadelik bereik het moes die swart “Bantu Baptist Church” wag tot in die 1960’s vir hierdie status.

Die “Bantu Baptist Church” het in 1960 ‘n lid van die Baptiste Unie geword, die jaar toe alle assosiasies in staat gestel is om proporsionele verteenwoordiging

op die Baptiste Unie “assembly” te hê. Dit het beteken dat elke assosiasie geregtig was om een verteenwoordiger op die Baptiste Unie se uitvoerende komitee te hê en een verteenwoordiger by die “assembly” self. As ‘n assosiasie meer as twee duisend lede gehad het kon dit twee verteenwoordigers na die “assembly” gestuur het, maar hierdie reël het nie gegeld vir die blankes nie aangesien ‘n enkel blanke kerk ‘n verteenwoordiger kon stuur na die “assembly” wat dieselfde stemkrag gehad het as ‘n verteenwoordiger wat namens honderde indien dan nie duisende swart Baptiste hulle op die “assembly” verteenwoordig het. In 1965 is die naam “Bantu Baptist Church” verander na die “Baptist Convention” wat totaal swart gebly het. In 1967 het die “Baptist Convention” assosiasie status verkry en dit het beteken dat die kerk en administrasie onder die Baptiste Unie gekom het en nie meer deur die “South African Baptist Missionary Society” of die “Baptist Union Missions Department” verteenwoordig is nie. Van hierdie oomblik af aan was die Unie veelrassig maar nie nie-rassig nie. In 1967 het die Baptiste Unie verander van proporsionele verteenwoordiging na ‘n verkiesing wat gebaseer was op meriete, gawe en geestelikheid. As gevolg van hierdie besluit het die “S A Baptist Alliance” in 1970 opgehou bestaan. In 1975 gedurende die “assembly” het die Baptiste Unie verklaar dat geen verskil gemaak mag word of gediskrimineer mag word op grond van kleur, ras of taal nie. In 1976 het die “Indian Baptist Mission” assosiasie status verkry. Die Unie het nietemin blank beheerd gebly omdat swart gemeentes nie maklik toegelaat was tot die Unie nie omdat daar gesê is dat hulle nie finansiële selfvoorsienend was nie (Mogashoa 1998:49-51).

Mogashoa (1998:51) wys dan ook daarop dat finansies en teologiese opleiding gebruik was om die swartes in ‘n onderdanige situasie onder die blanke te hou. Sels na 1968 toe die “South African Baptist Missionary Society” en die “Union Trust Funds” verenig het om die “Baptist Trust Funds” te word het dit tog in die praktyk so gefunksioneer dat die blankes die grootste sê gehad het oor hoe hierdie finansies aangewend moes word, omdat die Unie self die grootste bydrae

gelewer het. Ook die teologiese opleiding is op 'n rasse basis gedoen. "Parktown Baptist Theological College" het vir Engelssprekende witmense voorsiening gemaak, die "Baptist Bible Institute" in die Transkei en die "Fort White Baptist College" was vir swartmense, die Kaapstadse kollege was vir bruinmense en Indiërs en die Afrikaanse Baptiste Teologiese seminarium in Kemptonpark was vir Afrikaanssprekende blankes gewees. In 1980 is daar besluit dat daar weggedoen sal word met assosiasies en dat die "Baptist Convention" kan voortbestaan tot en met 1988 en dat hulle dan totaal en al sou insmelt met die Baptiste Unie en dan nie meer afsonderlike verteenwoordiging op die "executive" sou geniet nie. Die basiese gedagte was dan dat die "Convention" moes verdwyn omdat die behoeftes van die swart kerke baie beter deur die Unie voorsien kon word. In 1983 gedurende 'n "Convention" byeenkoms in die Jabavu Baptiste Kerk in Soweto het afgevaardigdes dit onmoontlik gevind om te funksioneer binne die nuwe voorgestelde oorgangstruktuur. Die gevoel onder die afgevaardigdes was dat die struktuur nie gehelp het om die werklike fundamentele probleme wat binne in die Baptiste kerk bestaan het op te los nie, en dat dit slegs op 'n oppervlakkige wyse aangespreek is. Vanaf hierdie byeenkoms het die Convention hulleself gesien as 'n behoorlik gekonstitueerde denominasie met 'n baie duidelik gedefinieerde organisatoriese struktuur met voltydse personeel. Op die nasionale toneel het die Christelike kerk homself geherdefinieer, teologies op soek na 'n teologie wat die ongelykhede en die onregverdighede van apartheid kon beveg. Drie baie belangrike dokumente is dan ook deur kerke geformuleer in hierdie tyd, die Kairos dokument in 1985, die Ewisa dokument in 1986 en 'n "Relevant pentecostal witness" in 1987. Gedurende 1982 se byeenkoms het die "Baptist Convention" 'n sub-komitee aangewys om konkrete voorstelle te maak hoe Baptiste in Suid Afrika verenig kan word. Die naam van die sub-komitee was verander na die "Liason" komitee in 1984. Van die begin van 1988 af het die "Baptist Convention" totaal en al opgehou om onder die Baptiste Unie te funksioneer. Dieselfde jaar het die "Baptist Convention" lid geword van die "All

Africa Baptist Fellowship” as ‘n volle lid. Die “Baptist Convention” het ‘n lid geword van die Suid Afrikaanse Raad van Kerke (Mogashoa 1998:54-57).

1.3 Multikulturele samestelling – beïnvloeding en benadeling deur die apartheidsisteem

Onder die apartheidsregime, sê Rev. Mataboge, glo hy nie dat daar ‘n enkele swart persoon was wat nie deur die diskriminasie deur die vorige regering geaffekteer was nie. Hy sonder die euwels van die pasboekstelsel uit as een van die ergste diskriminerende wette. Hierdie boek moes bykans vier en twintig uit die vier en twintig uur met hulle saamgedra word en hulle was nie toegelaat om iewers heen te gaan sonder daardie pasboek nie. Hy beskryf dit “*it was terrible, it was a heavy yoke upon our necks.*” Die sogenaamde artikel 29 waarvolgens jy nie sonder ‘n permit in ‘n spesifieke area mag gewees het nie het ook baie hartseer en ontwrigting veroorsaak. Hy beskryf dan ook ‘n situasie waarin sy vrou in Kroonstad woonagtig was en hy sê dat diskriminasie in Kroonstad nog erger as in die Transvaal was. Wanneer hy sy vrou in Kroonstad wou gaan sien moes hy na die munisipale kantore gaan en aansoek doen vir ‘n permit om dit te kan doen. Die munisipaliteit sou dan ‘n permit aan hom uitreik wat net geldig was vir vyf ure en hy moes dan na Kroonstad gaan om sy vrou te sien en moes as ‘n Christen sy pad vind onder hierdie onregverdige bepalings heen. Hy het by die pastor waar hulle tuis was weggekruipt wanneer hierdie munisipale polisie kom. Hy onthou ‘n dag dat hy net gevoel het iets sê dat hy moet opstaan en gaan bid, en terwyl hy besig was om te bid het hulle aan die deur geklop omdat hulle inligting bekom het dat hy daar was. Die munisipale polisieman het tot binne in die kamer gekom waar hy besig was. Die Here het net sy hand oor hom gehou sodat die munisipale polisieman hom nie kon sien nie, alhoewel hy binne in die kamer was en het sodoende arrestasie vrygespring. Die Here se opdrag aan hom terwyl die polisieman in die kamer was, was om net saggies voort te gaan om te bid.

By die afsterwe van 'n kind van hulle is sy vrou twee dae tyd gegee om die huis te ontruim. Hy sê dit was die ergste diskriminasie wat hy nog teëgekomp het op daardie stadium, dat 'n vrou wat so pas 'n babatjie verloor het en nog deur haar familie en vriende bygestaan word verplig was om die huis te verlaat. Hulle was toe geforseer gewees om Kroonstad te verlaat en moes die ontferming en vertroosting van familie en vriende verbeur. Hy sê dat gebeure soos hierdie die boosheid van die apartheidsstelsel illustreer. 'n Ander faktor wat hy uitlig is die geweldige klein salarisse wat die swartmense ontvang het en die algemene manier waarop hulle behandel was. Hulle was nie toegelaat om iets te sê oor hulle klein salarisse teenoor hulle base of die regering nie, en daarby lig hy ook die hele onderwysituasie vir swartmense uit. Die hele onderwysstelsel was een van onderdrukking gewees en dit was Dr. Verwoerd gewees wat gesê het dat hy nie wil sien dat swart kinders wetenskap en wiskunde bestudeer nie.

Suzman (1993:35) haal Dr. Verwoerd dan ook aan:

“What is the use of teaching the Bantu child mathematics if he cannot use it in practice? What is the use of subjecting a Native child to a curriculum, which in the first instance is traditionally European? I just want to remind Honorable Members that if the Native inside South Africa today in any kind of school in existence is being taught to expect that he will live his adult life with a policy of equal rights he is making a big mistake”

Rev. Mataboge beskryf hierdie tipe van onderwysstelsel dan ook as die van slawerny wat daarop neergekom het dat wetenskap en wiskunde net vir blanke kinders toegelaat was sodat swart kinders altyd in 'n onderdanige posisie sou bly. Die nuwe regering het hierdie aangeleentheid egter heeltemal verander en alhoewel hy nie 'n klakkelose naper van die nuwe bedeling is nie, het hy groot waardering vir wat op die onderwysgebied plaasgevind het in die nuwe Suid Afrika.

1.4 Ekumeniese bedrywighede

1.4.1 Bande met die Baptiste Unie

Rev. George Mataboge is tans (1998-1999) die vise-president van die Baptiste Unie van Suid Afrika en sal daarom outomaties aan die einde van 1999 die president van die Baptiste Unie word wat die denominasie die nuwe millennium sal binnelei. Beide hy sowel as die gemeente is baie toegewy aan die Baptiste Unie en hy sien ook hulle toekoms as lede van die "Northern Baptist Assosiation" wat die provinsiale arm van die Baptiste Unie in die ou Transvaalse gebied is asook binne in die Baptiste Unie. Beide hy en die gemeente sien ook hulleself nie as bedelaars binne die Baptiste Unie nie maar het 'n begeerte om mee te doen aan sendingwerk en om van hulleself te kan gee en nie net te ontvang nie. Hulle het ook 'n visie om by kerkplanting betrokke te wees. Uit die aard van die saak bestaan die gemeente as gevolg van die ou groepsgebiedewet slegs uit swartmense omdat dit vir 'n blanke 'n afstand van bykans veertig kilometer sou neem om my die "Mount Carmel Baptist Church" te kom.

1.4.2 Verhouding met ander vernuwingskerke

Hy het baie nou bande met beide die Rhema kerk sowel as die "Hatfield Christian Church". Hy was op baie goeie voet met pastor Ed Roebert gewees wat in 1997 oorlede is. Hy het dan ook in die laat tagtiger jare gereeld 'n byeenkoms in Sunnyside bygewoon wat deur Hatfield georganiseer was waar pastors van oor die hele groter Pretoria gebied bymekaar gekom het. Sy eerste motor 'n 1948 Consul was deur 'n lidmaat van Hatfield aan hom geskenk. Ten spyte van uitnodigings en poging van Hatfield om hom daar betrokke te kry het hy nogtans aan sy lokale gemeente en die Baptiste Unie lojaal gebly. Ten spyte van die feit dat hy bewus is van die verskillende sieninge van Hatfield en die algemene siening in die Baptiste Unie aangaande die Charismatiese gawes pla

dit hom glad nie omdat sy kultuur in wese Charismaties is en het hy geen probleem daarmee nie. Hy is ook op die oomblik die voorsitter van die Mabopane Predikante Forum.

1.4.3 Verhouding met ander Pinksterkerke

Hy het uit die aard van die saak ook 'n uitstekende verhouding met die res van die Pinksterkerke en alhoewel hulle verskil aangaande sekere teologiese aangeleenthede soos die outonomie van die lokale gemeente het hulle ook tog baie in gemeen op die terrein van die pneumatologie alhoewel daar ook groot verskille is veral aangaande die spreek in vreemde tale as die finale bewys van die doping in die Heilige Gees. Ten spyte daarvan is daar tog 'n baie goeie gesindheid tussen "Mount Carmel" en die gevestigde Pinksterkerke.

1.4.4 Verhouding met tradisionele kerke

Hy sê dat hy verstaan die doelstellings van die gevestigde kerke en dat hy 'n baie groot agting vir die tradisionele kerke het. Daar is hoegenaamd geen vorm van antagonisme of vyandigheid nie en die "Mount Carmel Baptist Church" en hyself het 'n baie hartlike verhouding met al die tradisionele Christelike kerke.

1.4.5 Suid Afrikaanse Raad van Kerke

Hy het op hierdie oomblik nie direkte kontak met die Suid Afrikaanse Raad van Kerke nie, maar daar was baie kontak gewees toe pastoor Frank Chikane die sekretaris van die Suid Afrikaanse Raad van Kerke was. Hy het die kerke dikwels toegesprek oor kontekstuele teologie, en hy het dikwels by die gemeentes waar Rev. Mataboge bedien het besoek afgelê.

1.4.6 Gemeenskapsbetrokkenheid

Rev. George Mataboge is ooreenkomstig die aanvanklike roeping wat hy van die Here ontvang het baie aktief in sy gemeenskap, selfs op 'n wyse wat hy gedeeltelik polities beskryf. Hy sê dit word noodsaak deur die situasie waarin die mense in sy gemeenskap hulleself bevind. Die betrokkenheid is meer sosiologies as direk polities van aard. Hy behoort op die oomblik aan geen politieke party nie en hy voel dat indien 'n pastor aan 'n politieke party behoort daar verdeeldheid in die gemeente kan kom as gevolg van sy deelname aan partypolitiek.

Die gemeente bestuur 'n dagversorgingseenheid asook 'n spesiale eenheid wat omsien na die welsyn van ou mense. Hy is ook baie betrokke by die stryd teen kriminaliteit en hy besoek gereeld die polisiestasie waar hy die polisie bemoedig in hulle stryd teen kriminaliteit. Hy het 'n besondere passie vir die jeug omdat dit veral onder die jeug is waarin kriminele aktiwiteite soos motorkapings en inbrake voorkom en hy probeer om gereeld ook samesprekings te voer met komitees en instansies om die kriminaliteit in die samelewing te probeer uitwis. Gedurende 1998 is daar dan ook 'n interdenominasionele biduur teen kriminaliteit in die omgewing begin. Hy is ook betrokke by werk onder die taxibestuurders. Hy dien in die bestuursliggame van twee van die skole in die omgewing. Hy is ook betrokke by verskillende sogenaamde "societies" wat mekaar bystaan in tye van dood en mekaar bemoedig en finansiële ondersteun. Hy voer ook redelik gereeld samesprekings met die burgemeester oor metodes hoe die inwoners van Mabopane gedien kan word. Hulle is op die oomblik ook besig met die stigting en oprigting van 'n Christelike skool veral as gevolg van die morele verval binne in die staatskole. Hierdie Christenskool sal gekoppel wees aan die sogenaamde ACE of "Accelerated Christian Education" wat van Amerika afkomstig is. Verlaag die onderrig van wetenskap sal in hierdie skool prioriteit geniet want volgens Rev. Mataboge is dit een van die moeilikste vakke om in 'n

swart gemeenskap te doseer. Dit is veral as gevolg van 'n gebrek aan goed toegeruste laboratoria.

1.5 Interpretasie en beoordeling

Die Rev. George Mataboge is tans die vise-president van die Baptiste Unie van Suid Afrika en sal in September 1999 die President van die Baptiste Unie van Suid Afrika word. 'n Geskiedenis van politieke aktivisme wat hom 'n aantal jare in die gevangenis laat deurbring het, is deel van die vorming van hierdie man wat bestem was om 'n groot rol in die vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond, nie net in Pretoria nie maar in die hele Suid Afrika te speel. Hartseer verhale van die onreg van die Baptiste bedeling wat hierdie man geteister het, is tog alles deur God se genade omgedraai om vandag so 'n man op te rig om sy kerk te lei. Reeds tydens sy geboorte was sy vader afwesig omdat hy in die tronk was en sy naam het hy gekry van die polisieman wat gekom het om sy pa te arresteer sodat die familie dit nooit sou vergeet nie. Net soos al die ander leraars van die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond met die uitsondering van die Rev. Chin Reddy van die Laudium Baptiste Kerk het Rev. George Mataboge ook die gawe van spreek in vreemde tale ontvang en is hy ook 'n beoefenaar van hierdie gawe. Rev. Mataboge sê ook dat swartmense van nature Charismaties is.

2. “Mabopane Central Baptist Church” – Reuben Mamatsinya

2.1 Ontstaansgeskiedenis

Reuben Mamatsinya is gebore in 'n gehuggie in Vendaleland. Hy was die oudste kind en sy ma het hom verwag terwyl sy pa nog 'n skolier was. Hulle het saamgebly as man en vrou alhoewel hulle nie amptelik getroud was nie. Terwyl hy nog 'n suigeling was is hy gedoop en hy het die naam van Reuben ontvang. Hy sê dat hy veronderstel dat sy ouers belowe het om hom die Woord van God te leer en om hom aan te moedig om na die Sondagskool te gaan. Na 'n kort tydjie het hulle egter uitmekaar gegaan en hy het nie meer 'n plek in enigeen van hulle se lewens gehad nie. Nog sy pa nog sy ma wou hom as kind gehad het. Daar was egter 'n ouma gewees wat hom in sy pa se huis grootgemaak het. Sy ouma het hom genoem Thinavhuyo wat beteken geen plek om heen te gaan nie. Na 'n aantal jare het sy ouma gesterf en sy lewe het byna ondraaglik geword. Die lewe het vir hom nog meer ondraaglik geword veral as gevolg van die feit dat sy pa weer getrou het en sy stiefma hom gehaat het. As gevolg van 'n gebrek aan ouerlike toesig en versorging het hy sonder enige dissipline grootgeword en hy het in sy eie woorde 'n “hooligan” geword en het op enige plek geslaap net waar hy maar moontlik kon. Hy het nie genoegsame klere of kos gehad nie, en hy het dikwels kos uit asblikke versamel. Eendag het iemand hom vir 'n middagete genooi en dit was die eerste keer in baie jare van honger wat hy ordentlike kos geëet het.

Hy sê hy het uit desperaatheid uitgeroep dat hy wens dat iemand hom wil koop sodat hy sonder vergoeding net vir hulle kan werk om ordentlike kos elke dag te kry, maar daar was niemand wat so 'n aanbod gemaak het nie.

Hy was lid van 'n bende en 'n haat het sy hart gevul. Hy sê dat sy lewe gevul was met slegte mense en dat hy ook bensien gedrink het, dagga en sigarette

gerook het en 'n immorele lewe met meisies gelei het.

Hy het eendag bene gesteel van 'n plaas af en het gedink dat hy geld daarmee kon verdien om dit te verkoop en vir homself iets sou kon koop om te eet. Hy is egter gevang en het so 'n straf van die plaaseienaar gekry dat dit hom 'n lang tyd geneem het om van die pyn ontslae te raak. Hy sê dat hy selfs op 'n keer sy eie pa se koei gesteel het en dat hy werklik 'n professionele dief begin word het. Hy sê so sleg as wat hy was het hy egter baie daarvan gehou om te studeer en hy het Saterdag gewerk om sy skoolgeld te betaal en dat die Here vir hom werklik goed was want hy het sy standerd agt voltooi.

In 1972 het sy vriende teen hom gedraai as gevolg van 'n meisie en hy was byna vermoor in daardie jaar. Sy vriende het sy huis aangeval, die vensters en 'n deur gebreek maar onder die beskermende hand van die Almagtige God het hy daarin geslaag om vir sy lewe te vlug. Hy sê dat hy baie bewus is van die feit dat sy lewe in gevaar was en hy was geestelik en fisies siek. Hy het baie dokters sowel as profete genader, maar niemand kon hom help nie. Hy het daarna verlang om te sterf en hy het gedink dat die enigste oplossing vir al sy probleme sou wees om in die graf te eindig. (Mamatsinya, Rejected but found by Christ)

Reuben Mamatsinya het in die Gereformeerde Kerk groot geword. Sy pa en sy stiefma was lede van die Gereformeerde Kerk. Nadat hy standerd agt voltooi het is hy na 'n Bybelskool van die Gereformeerde Kerk in Vendaland en dit is waar iemand wat van "Sweet Waters" in Natal afkomstig was hom na die Here toe gelei het en waar hy Jesus Christus aangeneem het as sy persoonlike Verlosser en Saligmaker. Na die jaarkursus in die Bybelskool in Vendaland het hy na die Gereformeerde Kerk se predikante-opleidingsentrum in Hammanskraal gegaan. Hy het egter nie sy studies in Hammanskraal voltooi nie, want hy het besef dat dit nie heeltemal was waar sy roeping gelê het om die teologiese

opleiding in Hammanskraal te ondergaan nie. Hy het van die Dorothea sending te hore gekom en is toe na die opleidingsentrum van die Dorothea sending. Hy het vir drie jaar opleiding by die Dorothea sending ondergaan om as evangelis opgelei te word. Hy het in sy vierde jaar 'n praktiese kursus in tentevangelisasie gedoen en het rondgetrek saam met hierdie tentbediening. Hy was egter nie toegelaat gewees om mense te begrawe of om met meisies te meng nie.

Hy trou hierna met 'n meisie wat 'n lidmaat was van 'n Baptiste kerk en dit is hier waar sy kontak met die Baptiste Unie begin het. Hy begin 'n evangelisasie organisasie wat onder skoolkinders werk met die naam van "Jesus for Schools Ministry". As gevolg van hierdie "Jesus for Schools Ministry" het hy onder die aandag van die "Pretoria and District Church Planting Committee" gekom en het hy ingeskryf as 'n buitemuurse student van die "Baptist Theological College" in Randburg waar hy dan ook sy teologiese diploma voltooi het. "Mabopane Central" is nie sy eerste gemeente nie maar wel "Mount Carmel" waar die Rev. George Mataboge later die leraar sou word. Hy het die gemeente in "Mount Carmel" begin en was vir twee jaar daar werksaam. Hy het die gemeente daar begin met net 'n ou sinkhuisie sonder 'n heining, sonder toilette en sonder water. 'n Besigheidsman het hierna vir hom 'n kantoor aangebied vanwaar hy sy bediening van "Jesus for Schools Ministry" kon bestuur.

Sy doel was nie om 'n nuwe kerk te begin nie, maar hy wou hom besig hou met sy evangelisasiewerk in skole elke dag. Na hierdie man vir hom 'n kantoor aangebied het, het 'n vrou eendag in die kantoor ingekom en gesê dat sy hom gehoor preek het in een van die skole drie jare gelede. Sy het 'n groot probleem gehad en nadat hy na haar geluister het, het hy haar beraad en sy het Jesus Christus aangeneem as haar persoonlike Verlosser en Saligmaker. Sy was gevul met vreugde en sy het belowe om saam met haar vriend terug te kom. Sy het gesê dat sy weer na sy prediking wou kom luister. Hy het egter op daardie stadium nie elke Sondag gepreek nie en hy het ook nie 'n gemeente van sy eie

gehad nie. Die Here het nou egter begin om met hom te praat en vir hom te sê dat hy 'n kerk moes begin in dieselfde gebou as waar sy kantoor geleë was. Hy het oor die aangeleentheid gebid en daardie Sondag het hy nie na die kerk gegaan waar hy gereeld heen gegaan het nie maar wel na sy kantoor om te bid. Drieur die oggend het die Here vir hom 'n antwoord gegee en die opdrag was dat hy die pastor van 'n gemeente moes wees. Hy het die eenaar van die gebou gevra om vir hom die hoofsaal beskikbaar te stel waar hy met eredienste kon begin. Die eenaar het toegestem en hy het gevoel dat 'n geweldige las van sy skouers af geval het. Hy het veertig stoele gekry om in hierdie groot saal te sit. Die volgende Saterdag het die vrou gekom met haar vriend terwyl hy besig was om die stoele te rangskik. Hy het hulle uitgenooi na die erediens toe wat vir die eerskomende Sondag beplan was. Daardie Sondag was daar veertien mense in die diens gewees. Die volgende Sondag was opstandingsondag en hy was uitgenooi om op 'n ander plek te preek maar die Sondag daarna het sewentien mense die diens bygewoon. Die getalle het gegroei en die saal het naderhand te klein geword. Die eenaar van die gebou het hulle baie keer na verskillende plekke in die selfde gebou geskuif om die groei te akkommodeer. Hy het nou beide hierdie bedienings behartig naamlik "Jesus for Schools Ministry" sowel as die "Mabopane Central Baptist Church". Hy sê dat die kerk vandag sterk groei en dat die behoeftes van die mense naamlik hulle fisiese, sosiale, intellektuele en geestelike behoeftes in die gemeente vervul word. Sowat twee honderd mense woon die oggenddienste by en die gemeente het 'n lidmatetal van een honderd en twintig.

'n Nuwe bediening het ook uit die gemeente ontstaan naamlik "Love in Action Ministries". Hierdie is 'n bediening aan straatkinders. Straatkinders wat van hulle huise af weggeloop het word deur hierdie bediening versorg. 'n Sentrum is ingerig waarin daar na hierdie straatkinders omgesien word om aan hulle blyplek sowel as kos en klere te voorsien. Baie van die kinders keer terug na hulle ouerhuise nadat hulle die Here Jesus as hulle Verlosser en Saligmaker ontmoet

het. Ander van hulle gaan terug skool toe bedags en kom slaap net in die aande in die sentrum. Daarby het ander bedieninge ook begin. Daar is die “Go for the Goal” wat berading aanbied vir meisies wat swanger is om te voorkom dat hulle aborsies ondergaan. Dan is daar ook ‘n “Empowerment ministry” wat mans en dames toerus en oplei om verskeie werke te doen. (Mamatsinya: The history and vision of Mabopane Central Baptist Church)

Vandag woon die seuns in hierdie sentrum vir straatkinders terwyl die dogters by hom en sy vrou aan huis bly. Die “Go for the Goal ministry” word ook bygestaan deur ‘n mediese dokter wat al sy pasiënte wat aborsies aanvra na hulle verwys vir berading. “Global Mission Outreach” is ook ‘n bediening wat uit die kerk uit ontwikkel het en waardeur kinders van die omgewing jaarliks na Amerika geneem word.

Hy sê dat hy ten gunste van die beoefening van die gawes van die Heilige Gees in sy lewe en ook in die van die gemeente is omdat hy gevul was met die Heilige Gees nadat hy tot geloof in Jesus Christus gekom het. Hy noem dat hy die gawe van spreek in vreemde tale beoefen. Hy sê dat ‘n kerk nie kan groei sonder die gawes van die Heilige Gees nie. Hy skryf die feit dat baie Baptiste kerke klein is toe aan die feit dat hulle nie ruimte maak vir die beoefening van die gawes van die Heilige Gees nie.

2.2 Multikulturele samestelling – beïnvloeding en benadeling deur die apartheidsisteem

Hy sê dat hy nie baie skade gely het op ‘n persoonlike vlak as gevolg van die apartheidsisteem nie omdat sy ouers se egskeiding hom so diep geraak het dat ander dinge nie ‘n groot indruk op hom gemaak het nie. Dit was eers toe hy ‘n student in die Dorothea Bybelskool was dat hy werklik die boosheid van die apartheidsisteem begin sien het. Hy sê dit is as gevolg van apartheid dat hy

vandag instaat is om elf verskillende tale te praat. Hy sê dat wanneer daar op 'n veldtog uitgegaan is, is hierdie spanne altyd gelei deur 'n blanke maar dat die blanke nie die verskillende tale magtig was nie en dat hulle as swart werkers dus verplig was om die vertolkingswerk te doen. Ook berading moes deur hulle gedoen word as gevolg van die taalkwessie maar hulle het net R30 per maand ontvang terwyl die blanke werkers baie meer geld as dit gekry het.

Op 'n stadium het hulle 'n snoepwinkel in die huis aangehou om voorsiening te maak vir die kostes van die bediening en in hierdie snoepwinkel is hy deur die polisie aangerand. Die groepsgebiedewet het hom verbied om 'n huis in die Pretoriase stedelike gebiede te bewoon en daarom het hy dan ook in die ou tuislandgebied van Bophuthatswana gaan woon. Hy was nooit 'n lid van enige politieke party nie en het ook nooit aktief aan die politiek deelgeneem nie alhoewel hy dit sy plig geag het om in die 1994 verkiesing te stem.

2.3 Ekumeniese bedrywighede

2.3.1 Bande met die Baptiste Unie

Sy verhouding met die Baptiste Unie is baie goed en hy is 'n baie getroue en lojale lid van die Baptiste Unie. Hy ondersteun ook die Baptiste Unie in die "Northern Baptist Association" en is baie gelukkig in die Baptiste opset.

2.3.2 Verhouding met ander vernuwingskerke

Sy verhouding met ander vernuwingskerke is ook baie goed en van die ander vernuwingskerke ondersteun ook die "Jesus for Schools Ministry". As gevolg van die ligging van die kerk bestaan die kerk uitsluitlik uit swartmense.

2.3.3 Verhouding met ander Pinksterkerke

Sy verhouding met ander Pinksterkerke is baie goed veral as gevolg van die “Jesus for Schools Ministry”. Daar was ‘n oorspronklike forum vir predikante in Mabopane maar as gevolg van ‘n verdeeldheid is daar nou twee verskillende groepe.

Die rede vir hierdie skeuring in die predikante forum is as gevolg van geld wat deur ‘n groot firma geskenk word aan kerke wat betrokke is by die gemeenskap. Hierdie kerke word deur ander kerke met afguns bejeën omdat hulle geld ontvang vir hierdie projekte en dit het veroorsaak dat daar twee verskillende predikante forums ontstaan het. (Onderhoud met oudl. P W Vorster, Sekretaris, Pretoria Baptist Forum 30 Januarie 1999)

2.3.4 Verhouding met tradisionele kerke

Die verhouding met die tradisionele kerke in die omgewing is uitstekend en alhoewel daar leerstellinge verskille is, is daar net die beste van gesindhede met die verskillende kerke. Die verhouding met ander tradisionele kerke is so goed dat daar selfs ‘n projek geloods is waarin die hulp van “North Carolina Baptist Convention” vir “Mabopane Central Baptist Church” gehelp het met bediening in ‘n skool vir dowes in die Rooms Katolieke kerk.

2.3.5 Gemeenskapsbetrokkenheid

Hy is uiters betrokke in die gemeenskap. So byvoorbeeld was daar ‘n vrou wat voor Kersfees gesterf het en nie ‘n kerk gehad het waaruit sy begrawe kon word nie en hulle het hom genader om die vrou te begrawe. Hy het ‘n tent gaan oprig by die plek waar sy begrawe moet word en het evangelisasiedienste vir die omgewing gehou terwyl hy die begrafnis gaan waarneem. Daar is ook ‘n

dagsorgsentrum in die kerk waar daar na klein kindertjies en babas gekyk word. Die burgemeester is 'n vriend van die kerk en wanneer hy kinders na Amerika toe neem, lewer die burgemeester altyd 'n toespraak. Hy en die kerk is baie betrokke in die Mabopane omgewing. Hy word deur die kinders Perembi genoem na aanleiding van 'n boodskap wat hy altyd uit Johannes 3:16 vir die kinders bring

"Perembi is the name which all the children of our township call me. Why do they call me Perembi? They gave me this name because of the message I preached to them to illustrate John 3:16 from the Bible. This is a message about the love of God for all people in the whole world.

Children are fascinated when I relate the story of Perembi. I not only tell the story but act it out for the children. The story goes like this:

There was a king who loved his people with all his heart. He knew what his people needed and protected his villagers in any way that he could. He loved old people, young people and little children. He protected everybody that was in his village. Perembi and his family lived in this same village.

Perembi was a hunter. He fed his family the meat of animals he hunted. He clothed his family with skins of animals he hunted. He proudly wore the traditional clothes of a Zulu hunter.

One day Perembi's wife told him that they had no meat to eat. He hunted that whole day, not finding any animals to kill. He was sad to return home without killing anything. As he was going along the way, he saw a little baby leopard. It was so small and was very beautiful. It seemed harmless since it looked like a small kitten. Perembi always thought about his children and he thought they would enjoy playing with this playful little cat. He decided to take it home. He was still carrying the cat as he approached his home in the village. His children saw him with something in his arms and they ran to greet him. They asked him what he has in his hand, He told that it was a baby leopard and that they could play with it. Oh! They were so happy to have the cat in their hands.

The king heard that Perembi had brought the little leopard home. Because he was full of love for all his people, he stopped what he was doing and went to Perembi. He warned Perembi that the cute little leopard would one day grow to be a big leopard and that he would kill Perembi and his family. Unfortunately, Perembi and his family did not take the king's advice. They thought they knew better than the king did. The king went away with a

painful heart, because they did not listen.

The little leopard ate porridge every day. The little leopard grew bigger day by day. I can see the children of Perembi enjoying themselves everyday as they played with the leopard. As it grew bigger and bigger, it grew stronger and stronger. The children and the leopard were all very happy as they played together.

One day the king came again to warn Perembi of the danger of this leopard. The king told Perembi that if he kept the leopard, he would one day kill Perembi and all his family. The king wanted to protect Perembi and his family from the death that would one day be caused by this leopard. Perembi thought that the king was just jealous because he did not have such a lovely pet animal for himself. Perembi chased the king away. The king went home with a grieved heart.

One day when the children were playing one of them fell and cut himself. As he began to bleed, he began to cry. The first to hear the child cry was the leopard. The leopard quickly ran to the boy and began to lick his wound. This was the first time that the leopard had tasted the blood of a human. It was sweet to his tongue and he became wild. The leopard now knew what leopards do and he killed all the children. He then ran to the house where Perembi's wife was cooking. The leopard killed her. After killing her, he ran to hunt Perembi.

The leopard did not have as easy a time with Perembi, since he was an experienced hunter. They fought for two hours.

People in the village sent a message to the king that the leopard is destroying all of the Perembi family. The king grabbed his spear and went out to fight the leopard. He found Perembi and the leopard fighting. When the leopard saw the king coming he jumped on the king, thinking that Perembi must be dead. The king fought the leopard for half an hour. The leopard had the king's neck in his powerful jaws. The king put his knife into the leopard and they both died at the same time.

Perembi was not dead, but only unconscious. The villagers came to take Perembi to the hospital. Perembi recovered and is alive today. He is going around telling people about the love of the king. The king died in the place of Perembi. Perembi was supposed to die because he never listened to the king.

Jesus came to die on our behalf on the cross. We were supposed to die because we are the ones who have sinned and have not followed the

advice of the king. The king still loves us and wants to protect us; Jesus came to save us. There are people today who do not listen, just as Perembi did not listen. Jesus dies to pay the price for our sin. Jesus arose from the grave and He is coming again, Ask Jesus to save you and he will.
(Mamatsinya R: Why the children call me Perembi)

2.4 Interpretasie en beoordeling

Mamatsinya se “Mabopane Central Baptist Church” is vandag die grootste swart Baptiste kerk in Pretoria en omgewing. Die verskillende bedieninge wat uit Reuben Mamatsinya se bediening uit ontstaan het is ‘n bewys daarvan dat die vernuwings Baptiste kerke en veral dan ook die swart kerke baie aktief in hulle omgewings is. Die “Mabopane Central Baptist Church” se bediening in sy omgewing is navolgenswaardig. Hierdie bediening sluit in die omsien na straatkinders, berading van aborsiekandidate en verskeie ander sosiale aangeleenthede in die omgewing. Die “Mabopane Central Baptist Church” is ‘n kerk wat dan ook die aandag getrek het van die “North Carolina Baptist Convention” wat gereeld uitreikings doen en behulpsaam is met werk in Suider Afrika. Die “Mabopane Central Baptist Church” besit vandag sy eie gebou. Hierdie gebou is volgens Reuben Mamatsinya meer as R3 miljoen werd. Die bediening om mense op te lei in praktiese hande arbeid het ook handig te pas gekom in die verbreking en verbouing van die gebou om aan hulle behoeftes te voorsien deur die gemeente self. Die visie van die gemeente is dan ook om elke persoon in die omgewing te bereik met die evangelie van Jesus Christus en om die Christelike lewenstyl aan mense te leer beide sosiaal, geestelik en verstandelik. Die gemeente is verder daarop ingestel om die behoeftes van die mense rondom hulle te bevredig, om hulle kinders op te voed, deur hulle wat honger is te voed en om skooling vir die huisloses te bied. Die opleiding van leiers is baie belangrik en die plant van ander Bybel gefundeerde kerke regoor die land vorm deel van hulle visie. Hulle is baie daarop ingestel om deel van hulle gemeenskap te wees wat werklik die basis vorm van hulle sukses.

Reuben Mamatsinya is werklik 'n bewys daarvan dat om te volhard in getrouheid vrugte afwerp en hy besoek dan ook Amerika gereeld onder andere saam met die kinders wat hulle op 'n projek na Amerika toe stuur. Hy heg 'n baie groot waarde aan akademiese geleerdheid en sy vrou het hoewel sy standerd agt drie maal gedruip het haar B A graad later voltooi. Dit is duidelik dat die "Mabopane Central Baptist Church" nie net die gemeenskap op geestelike vlak bedien nie maar werklik 'n holistiese benadering navolg en 'n groot impak op die gemeenskap maak.

3. “Siloam Baptist Church” – Johannes Mashaba

3.1 Ontstaansgeskiedenis

Johannes Mashaba is in Lydenburg in die ou Transvaal gebore. Hy het daar opgegroeï en het 'n lid van die Nederduitse Gereformeerde Kerk geword. Hy was 'n lid van die jeugkomitee van die N G Kerk gewees. Beide sy ouers was nie Christene gewees nie. Hulle het altwee later lede van die N G Kerk geword. Hy het in Lydenburg skool gegaan en het na sy skoolopleiding op laerskool na Burgersfort gegaan vir sy hoërskoolopleiding. Hy is ook op Burgersfort getroud en het by 'n busfirma gewerk. Hy word 'n lid van die N G Kerk as gevolg van 'n hoërskool onderwyser wat lid van dié kerk was. Terwyl hy by die busfirma gewerk het, het daar 'n predikant van die “International Assemblies of God” evangelisasiedienste by die werk kom hou en dit is waar hy die Here Jesus Christus ontmoet het. Hy het die Sondag gereageer op die uitnodiging wat die evangelis gemaak het en het hom die Maandag oggend besoek waar die evangelis vir hom die weg van saligheid duideliker gemaak het en hom op die pad van geloof in Jesus Christus van Nasaret geplaas het.

Terwyl hy nog by die busdiens gewerk het as kondukteur het hy 'n Baptiste predikant ontmoet. Hierdie predikant het gehoor hoedat hy getuig vir mense in die bus, hy het hom uitgenooi om sy kerk die volgende Sondag te besoek. Hy het die kerk besoek en sy getuïenis daar gelewer waarop die predikant hom uitgenooi het om 'n lidmaat van sy gemeente te word. Hy het in die jaar 1972 'n lidmaat van die Baptiste kerk geword. In 1972 het hy evangelisasiewerk gedoen saam met 'n tentveldtog en het hy die roeping van die Here Jesus tot voltydse bediening aanvaar.

In 1973 het hy sy studies begin in 'n Baptiste kollege in Oos Londen. Die kollege was in King Williamstown geleë naby Oos Londen. Dit was 'n swart teologiese

kollege en was genoem die “Baptist Bible Institute”. Hy het nie aansoek gedoen by die “Baptist Theological College of South Africa” wat op daardie stadium in Parktown, Johannesburg geleë was nie omdat hy geweet het dat dit slegs vir witmense bedoel was. Hy voltooi sy studies aan die einde van 1975 en begin in Januarie 1976 met ‘n bediening in Potgietersrus.

Die gemeente in Potgietersrus het bekend gestaan as Vaaltuin Baptiste kerk. Die kerk was deel van wat destyds genoem was die “Bantu Baptist Church”. Die kerk in Potgietersrus was baie klein gewees met geen gebou van hulle eie nie. Dienste is in ‘n klein sink gehuggie gehou. Terwyl hy daar bedien het is daar met die hulp van mense uit Central Baptist in Pretoria begin om ‘n kerkgebou op te rig. Die kerk het nou vinnig gegroei en dit is waar hy die roeping ontvang het om by kerkplanting betrokke te raak. Sy salaris op daardie stadium was R27-50 per maand.

Die “Baptist Convention” wat die nuwe naam was vir die ou “Bantu Baptist Church” het hom nou beroep as ‘n voltydse kerkplanter en hy het ‘n kerk geplant in Mathysenloop in die voormalige Kwandebele. Hy het die gemeente begin met net ses lidmate. Toe hy Mathysenloop verlaat het was daar twee en sestig lidmate gewees. Hierna is hy na Kwaggafontein en het daar met ‘n Baptiste kerk begin. Daar was aanvanklik net een familie in die kerk gewees en in daardie tyd het daar ook nog as gevolg van die “Baptist Union/Baptist Convention” situasie ‘n skeur in die kerk ontstaan. Johannes Mashaba het by die Baptiste Unie aangesluit terwyl ‘n deel van die gemeente eerder by die “Baptist Convention” wou bly. Johannes het gevoel om eerder as gevolg van die sterk en gesonde administrasie van die Baptiste Unie by die Baptiste Unie aan te sluit. Daarby het hy ook finansiële ondersteuning van die Baptiste Unie gekry. Hoewel hy lid van die “Baptist Convention” was is sy salaris deur die Baptiste Unie betaal. Derdens het hy gevoel dat dit nie die Christelike pad was om te loop deur te skeur nie, veral het hy so gevoel omdat die skeur langs rasse en kleurlyne

afgeloop het en het hy gevoel dat dit werklik 'n bevestiging van die ou apartheidse beleid sou wees. Hy het daarom eerder gekies om by die Baptiste Unie te wees en daardeur wou hy help om die Baptiste Unie werklik 'n kerk vir alle kleure te maak.

In 1988 het hy 'n nuwe kerk in Kwamhlanga gestig en dit is waar hy vandag nog is. Dit is die hoofstad van die voormalige Kwandebele tuisland. Hy het die kerk begin met net homself en sy vrou as lidmate. Vandag is daar twee en veertig lidmate. Hy het R500-00 per maand van die Baptiste Unie ontvang toe hy daar begin het. Hierdie R500-00 as ondersteuning van die Baptiste Unie is lateraan gestaak en het hy geen salaris ontvang nie, maar vandag word hy 'n salaris van R1 500-00 betaal wat alles vanuit die gemeente afkomstig is.

3.2 Multikulturele samestelling – beïnvloeding en benadeling deur die apartheidse sisteem

Die lidmaatskap van die kerk bestaan geheel en al net uit swart lede veral dan ook as gevolg van die ligging van die kerk wat dit vir ander rassegroepe feitlik onmoontlik maak om lede van die kerk te word. Die voertaal van die kerk is Zoeloe en somtyds ook Ndebele. Dit gebeur ook by geleenthede dat hy in Noord-Sotho preek.

Johannes Mashaba het gely onder die apartheidse sisteem en hy het fisiese letsels op sy liggaam as gevolg hiervan. Hy vertel van 'n geleentheid wat hy met die trein gereis het en laat in die nag op die Lydenburg stasie na die toilette wou gaan. Omdat hy half deur die slaap was het hy nie die bordjie op die toilet gesien dat dit 'n blanke toilet was nie en daar binne het die kondukteur van die trein hom raakgeloop en hom fisies aangerand. Johannes Mashaba sê dat dit regtig iets in sy lewe was wat hom altyd bygebly het en hy het daardie aand gehuil en maar net weer teruggegaan na die trein en sy reis voortgesit. Hierdie

aanranding moet ook gesien word in die konteks daarvan dat Johannes gestremd is in sy een been. Hy vertel ook van 'n geleentheid waarop hy een oggend toe hy al predikant was, sy Bybel geneem het en van sy vriende gaan haal het. Op pad kerk toe het die polisie daar aangekom. Daar was drie witmense en 'n swartman. Die polisie het begin om hom en sy vriende aan te rand en genadiglik vir hom het die een man gesê: *“Nee los hom, hy is die predikant”* omdat hy die Bybel gedra het. Sy vriende egter is herhaaldelik deur die polisie aangerand en geskop en mishandel. Hy sê dat ondervindinge soos hierdie hom sy lewe lank bygebly het. Johannes Mashaba het ook baie pyn ervaar as gevolg van die ou groepsgebiedewet. Hy het gereeld saam met 'n sendeling van Phalaborwa af Pietersburg toe gegaan en dan moes die sendeling nagenoeg sestig kilometers heen en terug ry sodat Rev. Mashaba in 'n swart gebied naby Pietersburg kan gaan slaap terwyl die sendeling weer terug moes ry na Pietersburg. Hy skryf dit toe aan genade dat hy nooit in die tronk beland het nie.

Hy was 'n kaartdraende lid van die ANC gewees. Hy sê dat dit nie aan die Baptiste bekend was dat hy 'n kaartdraende lid van die ANC was nie. Hy is vandag nie meer aktief by politiek betrokke nie en hy voel dat daar nie 'n verskil is tussen die vorige en die huidige regering nie. Hy sê dat sy vrou heeltemal apolities ingestel was hoofsaaklik omdat sy nie van witmense gehou het nie en daarom het sy haar heeltemal onttrek van enige kontak wat nie absoluut noodsaaklik was met witmense nie. Hy sê dat sy bitterheid en onvergewensgesindheid in sy hart en die gevoel wat hy teen witmense gehad het eers werklik weggegaan het nadat hy aangestel was as lid van die “National Peace Accord”. Hy sê na herhaalde ontmoetings met mense van ander rassegroepe en van ander oortuigings en gesprekke met verskillende mense het al daardie gevoelens wat in sy hart was net heeltemal weggegaan.

Johannes Mashaba is deur 'n evangelis van die “International Assemblies of God” na die Here toe gely maar nie lank daarna nie het hierdie evangelis die

gebied verlaat. Toe Johannes Mashaba by die Baptiste kerk aangesluit het, sê hy, het die Baptiste kerk aangaande God die Heilige Gees geleer, maar dit is nie geïmplimenteer nie. Hy sê dat daarna terwyl hy studeer het by die teologiese kollege in King Williamstown is daar ook geleer aangaande die Heilige Gees maar het hy ook die implimentering daarvan gemis. Terwyl hy in Potgietersrus pastor was het hy in die konsistorie saam gebid met 'n pastoor van die Volle Evangelie kerk. Een dag terwyl hulle saam gebid het, het hy gevoel asof hy heel van voor af weer gered word en het die ondervinding van vervulling met die Heilige Gees deelagtig geword waarop hy ook begin het om in 'n vreemde taal te spreek. Wat die ondervinding volgens hom nog meer merkwaardig maak is dat die pastoor nie vir hom gebid het vir die ondervinding nie, maar die twee van hulle was slegs besig om saam te bid toe hy hierdie ondervinding deelagtig geword het. Sy vrou het die bediening om hardop in 'n taal in die gemeente te bid wat uitgelê moet word. Volgens hom het hy slegs die gawe van spreek in vreemde tale wat hy in sy privaat gebedstyd gebruik.

3.3 Ekumeniese bedrywighede

3.3.1 Bande met die Baptiste Unie

Hy beskryf sy bande met die Baptiste Unie as baie goed en hy is baie gelukkig binne in die Baptiste Unie familie.

3.3.2 Verhouding met ander vernuwingskerke

Hy het ook baie goeie verhoudinge met ander Charismatiese en vernuwingskerke en sê dat die struktuur van die kerk wat in Mathysenloop opgerig is, is met die hulp van Hatfield daar opgerig.

3.3.3 Verhouding met ander Pinksterkerke

Hy het uit die aard van die saak ook baie goeie verhoudinge met ander tradisionele Pinksterkerke. Hy respekteer die tradisionele Pinksterkerke maar hy het dit nie oorweeg om deel van hulle te word nie, hy verkies om 'n Baptis te bly.

3.3.4 Verhouding met die Suid Afrikaanse Raad van Kerke

Hy sê dat hy baie kontak met die Suid Afrikaanse Raad van Kerke gehad het toe hy nog betrokke was in die politiek. Daarna het hierdie kontak egter opgehou.

3.3.5 Gemeenskapsbetrokkenheid

Hy is vandag die voorsitter van die "Kwamhlanga Ministers Fraternal". Die sekretaris van hierdie "fraternal" is 'n Lutheraanse predikant. Hy is verder baie in die gemeenskap betrokke deur versorging van ou mense en help om byvoorbeeld vir hulle kerkpartytjies en funksies te reël. Hy is betrokke by die verspreiding van ou klere onder hulle. Hy bedien ook dikwels die woord tydens funksies wat deur staatsdepartemente gereël word en dan word hy baie keer genooi om die Woord by sulke geleenthede te bring. Hy het uit die aard van die saak baie kontak met die Mpumalanga regering en word ook partykeer genooi om die begrafnisdiens van een of ander belangrike regeringsamptenaar waar te neem. Alhoewel hy nie op die beheerliggaam van 'n skool dien op die oomblik nie word hy tog baie keer deur beheerliggame as 'n konsultant gebruik en raadpleeg hulle hom juis vir advies aangaande onderwysaangeleenthede. Hy het dus 'n aktiewe belangstelling en meelewing in die skole van die omgewing. Dit gebeur ook van tyd tot tyd dat daar selfs in die omgewing 'n twis ontstaan as gevolg van een of ander probleem en dan word hy ook geraadpleeg om te help met die oplossing van die probleem. Hy sê dat sy verhouding met die verskeie

“Baptist Convention” kerke in sy omgewing redelik goed is, veral omdat hy baie van die kerke self geplant het. Hy het verskeie posisies bekleed in die “Convention” ten tye van die skeuring van die “Baptist Convention” en die Baptiste Unie. Hy was ook die amptelike hoof van kerkplanting in die “Baptist Convention” gewees en sê dat die “Convention” die feit dat hy nie saam met hulle beweeg het nie gevoel het en daarom is die verhouding met die “Baptist Convention” in die breë nie heeltemal vandag wat dit moet wees nie. Hy sê dat daar self ‘n vyandige gesindheid in sommige kringe van die “Baptist Convention” teen hom is. Hy sê dan ook dat van die “Baptist Convention” lede al openlik gesê het dat Johannes Mashaba en Gilbert Ndlovu moet met klippe gegooi word omdat hulle kerke afrokkel van die “Convention” af om na die Baptiste Unie oor te gaan. Hy sê egter dat dit totaal nie die waarheid is nie en dat daar sommige kerke is wat vir hom en Gilbert Ndlovu volg omdat hulle vertroue in hulle het en dat dit glad nie is dat hulle afgerokkel word nie.

3.4 Interpretasie en beoordeling

Johannes Mashaba is ‘n baie goeie voorbeeld van iemand wat baie gelyk het onder die ou apartheidsstelsel en ook as gevolg van die Baptiste kerk se navolging van groot apartheid toe hulle in ‘n eie swart “Bantu Baptist Church” ingedeel is. As gevolg van sy wandel met Jesus Christus en sy vaste geloof en ‘n gees van verdraagsaamheid en vergewensgesindheid het Johannes egter uitbeweeg en is hy vandag ‘n vredemaker en iemand wat in die groter Pretoria gebied ‘n groot rol speel binne in die Baptiste kerk. Hy is vandag die voorsitter van die “Pretoria and District Baptist Church Planting Committee” en is werklik ‘n leidende figuur op die gebied van kerkplanting. Hy is ‘n baie gerespekteerde man in beide die Baptiste Unie sowel as in die liggaam van Christus in die breë en vele kerke het hulle bestaan aan sy vermoë om kerke te plant te danke.

Johannes Mashaba se bediening in die “Siloam Baptist Church” en sy bediening

in die breë in die Baptiste kerk asook in die gemeenskap is net nog 'n bewys dat die swart kerke van die Baptiste Unie oor die algemeen meer aktief in hulle gemeenskappe is as wat die blanke kerke is. Hy is verder ook 'n bewys van die feit dat Baptiste vernuwingsteologie in die praktyk verskil van die van 'n sekere vorm van die Charismatiese teologie en dat hy ook verskil van die tradisionele Pinksterteologie en dat Baptiste beginsels tog nog steeds vir hom voorop staan.

4. “Laudium Baptist Church” – Rev. Chin Reddy

4.1 Ontstaansgeskiedenis

Rev. Chin Reddy is 'n Indiër wat in Suid Afrika gebore is. Hy was die jongste seun van 'n Hindoefamilie en het daarom verwag om in sy pa se voetstappe te volg om 'n Hindoepriester te word. Hy en sy vrou het in April 1978 na Pretoria gekom en 'n Christelike kerk geplant in Laudium wat hoofsaaklik 'n Moslemgebied is. Die Laudium area word bewoon deur sowat 75% Moslems. Die kerk het begin om te groei met bekeerlinge van Hindoeïsme en oorplasinge van Christene van Durban. Hy was ook betrokke by die plant van kerke in Germiston, Lenasia en Azaadville. Sedert 1990 het hy al sy aandag en toewyding toegespits op die vestiging en stabilisering van die kerk in Laudium. In 1991 is die kerk geaffilieer met die destydse “Transvaal Baptist Association” en die Baptiste Unie.

Chin Reddy het as 'n weeskind grootgeword en na sy bekering tot geloof in Jesus Christus is hy deur sy skoonma gekonfronteer dat hy óf sy vrou óf Jesus kan hê maar nie beide nie. Hy het egter desperaat tot God gebid selfs al was hy nog wankelend in sy geloof en hy het die Here vertrou om sy vrou se gedagte te rig. Sy het die volgende dag haar familie ingelig dat sy saam met haar man gaan. Die skoonma was baie bedroef en het na haar dogter gekyk en vir die paartjie gesê dat hulle nooit weer na haar huis moet terugkeer nie. Vir Hindoes beteken dit om na 'n laer klas toe oor te skakel wanneer iemand 'n Christen word. Deur hulle besluit was hulle dus nou gereken as mense van 'n baie laer klas. Hulle was ingelig dat hulle nie langer enige familie het nie. Chin en sy vrou Kamala het nou begin om soos uitgeworpenes te lewe maar hulle het nietemin probeer om die Here te vertrou.

Rev. Reddy het gevoel dat sy vrou aangeval word deur demoniese geeste. In

die middel van die nag sou sy opstaan met skuim om haar mond en was sy baie duidelik onder hewige demoniese aanval. Rev. Reddy het nie geweet wat om te doen nie. Hy het op daardie stadium nog nie 'n Bybel gehad nie en hy het nie eers geweet hoe om te bid nie. By die tentdiens waar hy tot bekering gekom het, het hy een aand vorentoe gegaan tydens die uitnodiging, en iemand het vir hom gebid en hom huius toe gestuur. Hy het hom geen instruksies gegee oor hoe om te bid of hom enigsins onderrig in die basiese beginsels van dissipelskap nie. Hy is ook nie van 'n Bybel voorsien nie.

Dit was egter nie bekend aan hulle dat die ouer broer van Rev. Reddy in die tussentyd ook 'n Christen geword het nie. Die broer en sy pastor het vir Rev. Reddy en Kamala besoek en 'n Bybel saamgebring. Vanuit die Woord van God is hulle onderrig oor wat dit werklik beteken om 'n Christen te wees. Rev. Reddy het geglo hy was 'n Christen net omdat iemand saam met hom gebid het en Kamala het slegs haar man se wens volbring. Op die 15de Junie 1962 het hulle saam, met die volle wete wat hulle doen, Christus as Verlosser en Here van hulle lewens aangeneem. Gedurende die volgende vier jaar het die lewe en liefde van Christus deur hierdie paartjie op so 'n wyse gewerk dat broers, susters, tantes, ooms en selfs Kamala se ma tot geloof in Jesus Christus gekom het. In 1966 het Rev. Reddy die roeping ervaar om te studeer vir die voltydse bediening. Terwyl hy studeer het, het hy 'n kerk begin in sy huis wat grootliks deur die Here geseën is. Toe hy in 1968 gradueer, was hy geroep om die pastor van hierdie gemeente te wees. Die las in Rev. Reddy se hart was vir sy eie mense in Suid Afrika. Gedurende die volgende vyf jaar het die Here hom gebruik om vyf kerke binne in die Hindoe gemeenskap te plant. As gevolg van hierdie passie wat hy het vir Hindoe en Moslem Indiërs in Suid Afrika het hy 'n organisasie gestig met die naam van "Church Planting and Development in South Africa". Die doel van hierdie sending was nie net die redding van verlore nes nie maar ook hulle groei in die Here, die ontwikkeling van leiers en die plant van kerke. Soos wat die sending gegroei het, het die Here Rev. Reddy

gekonfronteer met 'n volgende uitdaging.

Volgens Rev. Reddy is daar oor 'n miljoen Indiërs in Suid Afrika.

“The majority are Hindus, with a Moslem minority. I found that the church for the last one hundred and twenty years had concentrated on the poor, the lame, the low class, etc. but very little had been done among the middle and high class.” (The testimony of Rev. Chin Reddy)

Gedurende 1978 het hy ervaar dat die Here met hom hieroor praat en hy het geskuif na 'n oorwegend hoër klas Moslem area en sedert 1980 tot vandag toe is hy besig om kerke in hierdie area te plant. Hy het ook die behoefte ervaar om mense te kan oplei in Bybelskole en vir hulle teologiese opleiding te kan gee. So het hy in 1981 die “Laudium Bible College” gestig veral vir die opleiding van Indiër Christene binne die konteks en omgewing van hulle eie Indiër kultuur. In 1983 het hy na die Haggai Instituut gegaan vir verdere studies en om die leierskapspotensiaal in hom verder te ontwikkel.

Rev. Reddy is tans die pastor van die “Laudium Baptist Church” in Laudium met 'n nuwe kerk wat geplant is in “Lotus Gardens”. Laudium is 'n Indiër woonbuurt volgens die ou groepsgebiedewet en is geleë aan die westekant van Pretoria in die Gauteng provinsie. Die totale bevolking van Laudium is ongeveer vyf en veertig duisend en die gemeenskap bestaan uit nagenoeg 60% Moslems, 40% Hindoes en 'n baie klein minderheid Christene wat uit verskeie denominasies bestaan. (“Laudium Baptist Church” pamflet). Die aantal Christene in Laudium word deur Rev. Reddy op minder as een duisend geskat. Rev. Reddy beskryf dan ook die Baptiste kerk in Laudium as 'n fundamentalistiese evangeliese kerk.

Toe die werk in 1978 deur Rev. Reddy begin is, nadat hy van Durban af gekom het, het hy aansoek gedoen by die plaaslike stadsraad vir 'n standplaas. Allerlei probleme en opposisie het egter daartoe gelei dat die gemeente eers in 1996 'n standplaas bekom het. Die gebou is nou in 1999 byna voltooi en die gebou wat

opgerig is, is 'n veeldoelige gebouekompleks wat nie net 'n plek van aanbidding sal wees nie, maar ook 'n plek sal wees waar 'n kleuterskool, 'n naskoolsentrum asook dienssentrum vir senior burgers en 'n verdowingsmiddel en alkohol beradingsentrum saam met 'n koffiekroeg, huweliksberading- en 'n algemene ontspanningsentrum gesetel sal wees.

Die groei in getalle deur die jare was nie altyd baie stabiel nie as gevolg van die feit dat van die lidmate somtyds hulle werk verloor en dan moet trek. Die gemeente het tans 'n lidmaatskap van sewentig. 'n Vroue gebedsgroep kom Dinsdagaande bymekaar en 'n Sondagskool word gehou op 'n Sondagoggend. Vrydagaande is daar 'n jongmense byeenkoms en 'n biduur vind ook elke Sondag voor die erediens plaas. Die gemeente hou egter nie aanddienste nie en op die oomblik ontmoet hulle by die "Transvaal College of Education" vir hulle Sondagoggenddiens. Alle ander byeenkomste vind plaas in die "Himalaya Secondary School".

Die kerk het 'n uitvoerende komitee wat aktief betrokke is in die administrasie en geestelike bediening van die lokale kerk saam met die pastor en die bedieningspanne.

Die kerk is op baie goeie voet met die "Central Baptist Church" en ander Baptiste kerke in die Pretoria area. Die kerk word ook ondersteun deur spanne van die "North Carolina Baptist Convention" en is op baie goeie voet met ander Christelike kerke in die omgewing.

4.2 Uitreiking in "Lotus Gardens"

Die "Lotus Gardens township" is in 1990 geproklameer om die oortollige bevolking van Laudium te kan huisves. Die "Laudium Baptist Church" het aansoek gedoen vir 'n kerkstandplaas in hierdie gebied. Hulle het begin uitreik

in “Lotus Gardens” en het ‘n selgroep daar gevestig. In 1996 is die kerkstandplaas bekom teen ‘n koste van R14 000. Die “Laudium Baptist Church” het die deposito van R3 000 betaal. Die Here het op ‘n wonderbaarlike wyse die geld voorsien om die res van die standplaas af te betaal.

In 1998 het die Here vir die gemeente voorsien toe Rev. Harold Peasley van “Multi Media Ministries” ‘n ooreenkoms beding het tussen die “Laudium Baptist Church” en die “Woodland Park Baptist Church”, Chattanooga, Tennessee, in die VSA. Hierdie ooreenkoms het die resultaat gehad dat ‘n span in Julie 1998 uitgekóm het met ‘n lening van 15 000 Amerikaanse dollar. Gedurende die twee weke het die span dan ook begin om die bouprojek in “Lotus Gardens” van stapel te laat loop. Huis tot huis evangelisasie, kinderklub en evangelistiese byeenkomste is almal georganiseer. Verskeie mense het die Here aangeneem as Verlosser en Saligmaker en ‘n tent is opgerig aan die buitekant van die gebou en Sondagaanddienste vind op ‘n gereelde basis plaas. (“Laudium/Lotus Gardens Baptist Church Newsletter” – February 1999)

In totaal is die gemeente voorsien van oor die R180 000 vir die oprigting van die gebou.

4.3 Gemeenskapsbetrokkenheid

Rev. Chin Reddy is op hierdie oomblik ‘n lid van die Gautengse wetgewer. Hy is ook die voorsitter van die “African Christian Democratic Party” in Pretoria. Hy was vroeër ‘n lid van die Nasionale Party wat hy ook op die ou presidentsraad verteenwoordig het en was ook op ‘n stadium ministeriële verteenwoordiger. Rev. Reddy het geen probleem nog ooit ervaar om aktief aan die partypolitiek deel te neem en pastor van ‘n gemeente te wees nie. In kontras met sommige van die blanke vernuwingsgemeentes vanuit ‘n Baptiste agtergrond wat geen moontlikheid voorsien dat ‘n pastor aktief in die politiek betrokke kan wees nie,

is dit nie die geval met Rev. Reddy nie.

4.4 Interpretasie en beoordeling

Die “Laudium Baptist Church” en die geskiedenis van die Rev. Chin Reddy is net ‘n bewys van hoe ‘n verskeidenheid die Baptiste kerk se lering van outonomie van die plaaslike gemeente moontlik maak. Aan die een kant is daar Afrikaanssprekende gemeentes wat uit ‘n gereformeerde agtergrond uit kom en wat vir 99,9% uit blankes bestaan en aan die ander kant is daar ‘n kerk soos die “Laudium Baptist Church” wat uit 100% Indiërs bestaan. Die hele konsep van die outonomie van die plaaslike gemeente maak dit moontlik vir ‘n kerk om, hoewel hy deel van ‘n groter struktuur is en dus werklik deel van ‘n opset is met kulturele verskeidenheid kan hy ook binne sy eie taal en kultuur sy geloof in Jesus Christus uitleef. As ‘n minderheidsgroep binne in ‘n minderheidsgroep is die geskiedenis van die “Laudium Baptist Church” ‘n merkwaardige een. Die “Laudium Baptist Church” is in baie opsigte anders as al die ander vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond in die sin dat die vokale gawes, spreek in vreemde take, uitleg van tale en profesie nie in hierdie gemeente voorkom nie. Die gemeente is egter nie daarteen gekant nie, maar dit is net iets wat in die praktyk nie gebeur nie. Wanneer dit egter kom by duiweluitdrywing en verlossing van demoniese magte, is die “Laudium Baptist Church” egter weer ‘n leier op die gebied. As gevolg van Hindoeïsme en die veelgodedom van die Hindoeïsme en die werking van demoniese geeste binne in die Hindoeïsme is Indiër bekeerlinge tot die Christendom vanuit die Hindoeïsme altyd direk gekonfronteer met bese geestelike magte.

Vanuit ‘n blanke oogpunt sal hierdie as ‘n Charismatiese bedrywigheid beskou word, maar vir Rev. Chin Reddy en die “Laudium Baptist Church” is verlossing van demoniese magte en die lering in die verband basies net ‘n normale deel van hulle geestelike lewe en toerusting aan die heiliges om ‘n normale

Christelike lewe te kan lei. Ten spyte van al die ongelukkighede wat die apartheidstruktuur ook vir die Indiërbevolking in Suid Afrika meegebring het is dit egter opvallend hoe goedgesind die Indiër Christen nietemin teenoor die blanke is. Rev. Reddy het homself daarom by die Nasionale Party gevoeg die oomblik toe hy politieke regte verkry het en het tog later oorgegaan na die "African Christian Democratic Party" toe. Die opofferinge van hierdie Christene binne in 'n Indiërgebied waarin hulle 'n baie klein minderheid is en hulle toewyding aan die geloof in Jesus Christus as Verlosser en Saligmaker kan nie anders beskryf word as uiters prysenswaardig nie.

AFDELING C

VERNUWINGSKERKE IN PRETORIA EN HUL TEOLOGIEë

HOOFSTUK 10

VERNUWINGSKERKE SE TEOLOGIESE BANDE MET BAPTISTE TEOLOGIE

1. Die wedergeboorte en doop van gelowiges

Die Baptiste Unie het in September 1924 'n "Statement of Belief" aangeneem waarin hulle in punt 8 verklaar het

"We believe that all who receive the Lord Jesus Christ by faith are born again by the Holy Spirit and thereby become children of God" (The South African Baptist Handbook 1997-1998:405)

Parnell (1991 :11) sê dan ook dat Baptiste staan vir die beginsel van 'n wedergebore kerklidmaatskap en dat hierdie beginsel deur hulle vir eeue gehandhaaf is. Hulle laat slegs mense in hulle kerke toe wat bely dat hulle wedergebore is of bekeerd is of watter terme ook al daarvoor gebruik word. Oor die punt of die bekering volg op die wedergeboorte of die wedergeboorte op die bekering is daar 'n verkil van interpretasie soos wat daar maar normaalweg tussen die Calvinisme en Arminianisme bestaan. Maar eendragtiglik het die pastors van al agt die gemeentes wat ondersoek is gesê dat die wedergeboorte 'n vereiste is om 'n lidmaat van die kerk te word presies soos wat die Baptiste beginsel dit voorskryf. Dit is dan so dat by al hierdie gemeentes dit voorkom dat een of ander vorm van uitnodiging gemaak word waardeur mense Jesus Christus kan aanneem as Verlosser en Saligmaker. Hierdie uitnodigings word ook op 'n gereelde basis gemaak en nuwe bekeerlinge word dan bedien deur

spesiale opgeleide werkers wat ook almal in een of ander vorm opleiding ontvang het om dit te doen. Die feit dat die Baptiste kerk glo aan wedergebore kerklidmaatskap word by al hierdie vernuwingskerke vanuit 'n Baptiste agtergrond aangetref.

Die doop van gelowiges word dan ook konsekwent deur al hierdie verskillende kerke toegepas. Dr. Chris Parnell wat vir die afgelope vyftien jaar in die kerke van Pretoria en groter Pretoria werksaam is haal in sy werk **Baptist Vision in Southern Africa** (1991:22) vir Karl Barth een van die mees bekende Gereformeerde teoloë aan aangaande die doop

"I know of only a thin thread to which one may perhaps hold (and then hardly) for a proof of infant-baptism from the New Testament: the fact that Acts 16:15;18:8 and 1 Corinthians 1:16 speak of the baptism of "households" and Act 16:33 of the baptism of "hoi autoi" of the Philippian jailer, and that these passages do not explicitly forbid the supposition that babies may have been involved. One thinks, however, of the sequence that is invariable kept even in these narratives – the preaching of the word, faith, baptism - and one wonders whether one really wants to hold on to this thread !... One can hardly come to any other conclusion but that the case for a New Testament proof of infant-baptism is more than weak"

Hierdie aanhaling uit Barth se werk **The teaching of the church regarding baptism** beklemtoon dan volgens Dr. Parnell die punt wat Baptiste maak dat in watter tradisie mense ookal grootgeword het, dit altyd teruglei na die feit dat die Bybel die doop van die gelowige leer. Dr. Gordon Jones, het nadat hy Barth in Januarie 1961 ontmoet het en die doop met hom bespreek het, gerapporteer dat Barth sou gesê het:

"It should not have happened that Baptism as a free act of a responsible person has been replaced by Baby Baptism. In the New Testament it is always an act of responsible resolution. In the Younger Churches my criticism can be better understood. In Europe our traditions mean pouring water and more water. It is no wonder that we have so many Christians who don't know they are Christians, because they've never been asked ! Faith is an act of men, an act of knowledge and of obedience, not something imposed on men like a cap, by somebody who says, "Now you're a Christian"(Parnell 1991:22)

Die “Statement of Baptist Principles” wat bindend op alle Baptiste kerke is sê dan ook in artikel 2

“Believer’s baptism as an act of obedience to our Lord Jesus Christ and a sign of personal repentance, faith and regeneration; it consists of immersion in water into the Name of the Father, Son and Holy Spirit”
(South African Baptist Handbook 1997-1998:406)

Die enigste verskil tussen die kerke wat waargeneem is in die bediening van die doop is dat nie almal die doop as vereiste stel om lidmaat te word nie. Selfs gemeentes wat ‘n sogenaamde “closed membership” het, wat beteken dat iemand eers gedoop moet wees voordat hy ‘n lidmaat kan word, pas dit so toe dat indien die lidmaat net ‘n aanduiding sou gee dat hy hom iewers in die toekoms op belydenis van sy geloof gaan doop word hy tog as lidmaat toegelaat. By ander weer is die doop glad nie ‘n vereiste nie alhoewel hulle die doop van gelowiges toepas en dit baie belangrik in hulle hele kerkopset is, word dit geensins as vereiste gestel vir lidmaatskap nie. Dan is dit ook gevind dat daar ander gemeentes is wat die doop wel as ‘n vereiste stel maar by nie een van hierdie agt gemeentes was dit ‘n rigiede voorvereiste nie. In al die gemeentes word die doop bedien deur eenmalige onderdompeling in die naam van die Vader en die Seun en die Heilige Gees.

‘n Doopdiens in die Deo Gloria Baptiste Kerk

2. Die Bybel as finale gesag en die Goddelike Drie Eenheid

Die Baptiste kerk voel baie sterk oor die Bybel as finale gesag en so lees die Statement of Belief van 1924 dan ook in Artikel 1

“We believe in the scriptures of the Old and New Testaments and the original writing as fully inspired of God and accept them as the supreme and final authority for faith and life” (South African Baptist Handbook 1997-1998:405)

Parnell (1980:14) sê

“We have a wonderful book – God’s own Word – the Bible. Right from their early days, and all through the centuries, Baptists have been wary of relying on anything other than the words of Jesus Himself and His apostles as recorded in the New Testament. They have felt that since their fundamental desire is to be followers of Jesus and to do His will, they must beware of any other source than the New Testament.

The New Testament records the very words of Jesus, the acts He performed, and the letters to the churches written by those who knew Jesus personally. In addition, the Old Testament is also available – God’s word leading up to the full and final revelation of God’s will for man, found in the New Testament.”

Die een uitsondering is die “Manna Ministries” gemeente wat baie sterk in die Toronto-beweging is en waar Rev. Watt baie duidelik gesê het dat ‘n roeping nie op ‘n fundamentalistiese wyse uit die Bybel kan kom nie omdat die Here jou met ‘n visie roep. As Hy jou roep en Hy sê vir jou om in Centurion te gaan bedien sal jy dit nie in die Bybel vind nie. Die beginsel word daar gevind, maar nie die roeping self nie. Profetiese openbaring staan vir hom dan naas die Bybel se gesag. By al die ander gemeentes egter was hulle eendragtig dat hulle geloof in die onfeilbaarheid van die Woord vas staan. Die Bybel dan, en nie ‘n geloofsbelydenis of kerktradisie of enige ander subjektiewe openbaring nie, is die finale gesag vir leer en lewe vir die gelowige. So ook die leer van die Drie-eenheid soos vervat in die “Statement of Belief” in artikel 2

“We believe in one God, eternal existing in three persons – Father, Son and Holy Spirit. (South African Baptist Handbook 1997-1998:405)

Al die gemeentes wat ondersoek is, onderskryf hierdie beginsel heelhartig. Daar is ook geen geskiedenis in een van die gemeentes dat mense probleme met die leer van die Drie-eenheid gehad het of het nie.

3. Die outonomie van die lokale gemeente

Die Baptiste beginsel van die outonomie van die lokale gemeente is dan ook 'n baie spesifieke beginsel waarop die Baptiste kerk baie sterk staan. Die "Statement of Baptist Principles" lees in artikel 1

"We as Baptists believe in the church as the whole company of those who have been redeemed by Jesus Christ and regenerated by the Holy Spirit. The local church, being a manifestation of the universal church, is a community of believers, in a particular place where the Word of God is preached and observed. It is fully autonomous and remain so not - withstanding responsibilities it may accept by voluntary association." (South African Baptist Handbook 1997-1998: 406)

Parnell (1991:35) beskryf dit dan ook dat

"The local church must be autonomous, under Christ, but live in fellowship and humility with other churches."

Bow (s.a.:21)sê:

"The word used in the New Testament usually refers to a local assembly or congregation of the followers of Christ associated and covenanted together, for religious worship and work. These are the only kind of New Testament churches on earth. They are local, independent bodies, subject to no central power, governed by the New Testament code, and amenable only to Christ the living head. This is clearly evident from such expressions as: "The church which was at Jerusalem," "and when they had ordained them elders in every church," "gathered the church together," "the church in their house," "the church that was at Antioch," "the church of Ephesus," "the church in Smyrna," "in Pergamos," etc."

Die outonomie van die lokale gemeente is ook eendragtig deur al die gemeentes wat ondersoek is onderskryf. Die feit dat die gemeente onder die Here vry is om

die visie wat hy glo hy van die Here ontvang het, uit te leef is by elkeen van hierdie onderskeie gemeentes baie belangrik. By nie een van die agt gemeentes wat ondersoek is was daar 'n sweempie van isolasie bemerk of dat die individuele gemeente geneig is om sy eie ding by homself te doen nie. Almal was op een of ander manier betrokke daarby om nie net met ander gemeentes van die denominasie nie, maar ook met gemeentes uit ander denominasies van die omgewing en selfs buite die omgewing "fellowship" te soek.

4. Priesterskap van die gelowiges

Die "Statement of Baptist Principles" in die **South African Baptist Handbook** (1997-1998:406) leer dan ook in artikel 4 dat

"We as Baptists believe in the priesthood of all believers, by which we understand that each Christian has direct access to God through Christ our High Priest, and shares with Him in His work of reconciliation. This involves intercession, worship, faithful service and bearing witness to Jesus Christ, even to the end of the earth."

Die feit dat elke gelowige in eie reg 'n priester is wat die reg het om self by die Here te hoor, is 'n Baptiste beginsel wat ook baie duidelik in die kerke wat ondersoek is na vore kom. Die feit dat solank mense oor die basiese leerstellinge ooreenstem hulle ook vry is om in mindere sake te kan verskil word ook geïllustreer in hierdie gemeentes. Ten spyte van die feit dat hulle saamstem oor basiese Baptiste beginsels en almal as vernuwend geklassifiseer kan word is daar tog sake soos byvoorbeeld die wegraping of die volharding van die heiliges waaroor daar verskille tussen hulle bestaan.

5. Die kongregasionalistiese regeringstelsel

Die beginsel van die kongregasionalistiese regeringstelsel het in die geval van Hatfield tot 'n skeuring gelei tussen die grootste Baptiste gemeente van die dag en die Baptiste Unie (Parnell 1996:70). Die Baptiste Unie het dus in 1987 die

beginsel van die kongregasionalistiese regeringstelsel duidelik omskryf toe hy in artikel 3 gesê het

“We as Baptists believe in the principle of congregational church government, namely, that a constituted church meeting is, under the Lordship of Jesus Christ, the highest court of authority for the local church; and that each individual member has the inalienable right and responsibility to participate fully in the life and government of the church, including the appointment of its leaders.”

Met die uitsondering van “Manna Ministries” wat feitlik geheel en al ‘n ouderling beheerde regeringstelsel het en Lewende Woord wat ook ‘n ouderling regeringstelsel het, staan al die ander gemeentes baie sterk op die beginsel van die kongregasionalistiese regeringstelsel. Volgens pastoor Neville Norden van die Lewende Woord gemeente vereis die staat dat hulle elke jaar ‘n vergadering moet hou waarop ‘n stemming moet plaasvind en die leierskap herkies word. Daar bly egter baie min mense agter by die vergadering en die gemeente het die vergadering ter syde geskuif maar die staat verplig hulle om dit nogtans op ‘n jaarlikse basis te hou. Die Lewende Woord gemeente het ‘n bestuursraad van die vyfvoudige bediening en al die ouderlinge van die gemeente is ingedeel in die wyke waar hulle is. Die ouderlinge kom byeen, as daar ‘n saak is wat vir die hele gemeente van belang is, en dra dit op aan die pastore van die gemeente wat, voordat hulle die saak finaliseer, die ouderlinge geleentheid gee om inspraak te lewer. Van die verkiesing van die leiers van die gemeente deur die hele gemeente is daar in die Lewende Woord gemeente egter nie sprake nie.

In die “Manna Ministries” gemeente is selfs die beheer van die finansies direk onder die ouderlinge wat bestaan uit die pastor, sy vrou en ‘n derde ouderling. Die hoofpastor het ook die mag en die reg om enige lid van enige komitee enige oomblik af te dank of ‘n besluit van hom te herroep. By al die ander gemeentes is dit egter nie die geval nie. In die “Mount Carmel” gemeente word die jaarlikse algemene vergadering elke jaar in die tweede naweek van Februarie gehou. Die gemeente het ook ouderlinge maar hiërdie ouderlinge word deur die gemeente

demokraties gekies. Daar is egter 'n komitee wat die kandidate keur wat vir verkiesing aan die gemeente voorgehou word en hierdie komitee onderrig dan ook die potensiële kandidate alvorens hulle aan die gemeente voorgehou word. Die pastor is betrokke by die onderrig van hierdie potensiële kandidate en hy het ook die reg om sekere name aan die komitee voor te lê maar die komitee is nie verplig om die name wat die pastor aan hulle voorlê te aanvaar nie.

In die Deo Gloria Baptiste gemeente vind die algemene jaarvergadering deur middel van die onderskeie selgroepe plaas. Elke selgroep kies op 'n demokratiese wyse 'n leier uit sy eie geledere en daardie leier verteenwoordig dan die selgroep op die kerkraad. Elke selgroep bespreek dan op sy eie sake rakende die bestuur van die kerk en die begroting van die gemeente word deur elke selgroep individueel aangeneem. Elke individuele lid van elke selgroep het dus die reg om met enige voorstel na die algemene jaarvergadering te kom en indien die selgroep dit aanvaar word daardie voorstel deurgestuur na die kerkraad wat uiteindelik saamgestel word deur die leiers van al die verskillende selgroepe.

Dit is baie duidelik dat alhoewel hierdie gemeentes almal op die kongregasionalistiese beginsel staan elke een van hulle dit tog toepas op 'n wyse wat eie aan die gemeentes is. Die bestuurstyl wat in sommige moderne Charismatiese kringe aangetref word waar die pastor alleen al die sê het saam met een of twee vertrouelinge word oor die algemeen nie in hierdie gemeentes aangetref nie. By hulle almal staan die gedagte dat die gemeente se hoogste gesag aan die gemeente self behoort omdat Jesus sy gesag aan die kerk gegee het. Die kerk dra dit weer oor aan die gemeente en die gemeente wys leiers aan om hom te lei.

Die hele gedagte dat die hoofleier ook 'n dienskneg gesindheid moet hê word baie sterk in die gemeentes aangetref waarin die kongregasionalistiese stelsel

hoog gehou word.

6. Kerk en staat

In die “Statement of Baptist Principles” wat in 1987 opgestel is staan dan ook

“We as Baptists believe in the principle of separation of Church and state in that, in the providence of God, the two differ in their respective natures and function. The church is not to be identified with the State nor is it, in its faith or practice, to be directed or controlled by the State. The State is responsible for administering justice, ensuring an orderly community, and promoting the welfare of its citizens. The Church is responsible for preaching the Gospel and for demonstrating and making known God’s will and care for all mankind.”(South African Baptist Handbook 1997-1998:406)

Al die verskillende vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond handhaaf die siening dat daar ‘n skeiding tussen die kerk en staat moet wees. Die uitsondering is egter die Lewende Woord gemeente waarin pastoor Norden verklaar dat hy glo nie daar moet ‘n skeiding wees tussen kerk en staat en dat hy glo dat God mense oprig soos Sadrag, Mesag en Abednego wat opgerig was om staatsleiers te wees. As ‘n mens egter ‘n roeping het tot die politiek dan is hulle egter eerstens Christen en tweedens in die politiek. Dit gaan baie moeilik om beide te wees en twee visies vorm divisie. ‘n Dienende predikant kan volgens hom nie in die politiek staan nie. Al die ander gemeentes sê egter baie duidelik dat daar ‘n baie sterk skeiding tussen die staat en die kerk moet wees. In die geval van “Manna Ministries” word hierdie skeiding tussen kerk en staat ook verstaan dat die Christen hom op geen manier met die politiek mag en moet bemoei nie. By van die ander gemeentes word dit egter nie so verstaan nie. Alhoewel daar ‘n sterk skeiding tussen die kerk en staat moet wees en hulle absoluut die Baptiste beginsel van skeiding tussen kerk en staat onderskryf word daar tog gevind dat veral in die Indiër en swart gemeentes daar ‘n sterk politieke betrokkenheid gedurende die dae van die “struggle” was. In die Laudium Baptiste Kerk vandag nog is dit geen probleem as sy pastor Chin Reddy ‘n lid

van die Gautengse wetgewer is nie. Gemeenskapsbetrokkenheid en politieke betrokkenheid loop dikwels vir swart gemeentes hand aan hand en omdat hulle so intens by die gemeenskap betrokke is, is dit onafwendbaar dat daar ook politieke betrokkenheid sal wees. Ten spyte van 'n opmerking soos "*Church and state. Totally separate. We believe that the church is not there to bless the wrong doing of the state,*" is dit tog so dat elkeen van die swart pastors byvoorbeeld nie net die name van hulle plaaslike stadsraadslede ken nie maar op baie goeie voet met hulle sowel as die burgemeester is. Dit is nie die geval by meeste van die blanke gemeentes nie.

7. Interpretasie en beoordeling

Dit is baie duidelik uit al die inligting van die verskillende kerke ten opsigte van basiese Baptiste beginsels dat vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond in Pretoria net so standvastig ten opsigte van basiese Baptistiese beginsels is as enige gewone Baptiste kerk, indien nie in sommige gevalle nog meer nie. Dit is baie duidelik dat veral die swart gemeentes baie streng op Baptiste beginsels staan. Onder die blanke gemeentes was dit net die Deo Gloria Baptiste gemeente wat baie sterk op Baptiste beginsels gestaan het. Die Lewende Woord gemeente is nie meer lid van die Baptiste Unie nie maar gee tog groot erkenning aan sy Baptiste wortels. "Manna Ministries" is, alhoewel nog 'n lid van die Baptiste Unie, nie baie toegewyd aan sy Baptiste agtergrond nie en dit is te betwyfel of hulle enduit 'n lid van die Baptiste Unie sal bly. By die swart en Indiër gemeentes saam met Deo Gloria is dit baie duidelik dat hulle in die eerste plek Baptiste is alhoewel hulle terselfdertyd net soveel ook glo aan die gawes van God die Heilige Gees. Geen spanning tussen hulle denominasionele verbintenis en hulle Charismatiese belewenis kon bespeur word nie. Verlaas vir die swart gemeentes en selfs vir die Indiër gemeente is om vernuwend te wees ook 'n kulturele begrip en nie net 'n teologiese begrip nie. Van die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond in Pretoria kan dus tereg gesê

word dat hulle volkome, Baptiste gemeentes is wat gefundeer is op die basiese Baptiste beginsels soos deur die eeue in Baptiste kerke toegepas.

HOOFSTUK 11

VERNUWINGSKERKE EN VERNUWINGSTELOGIE

1. Die werk, vervulling en doping van die Heilige Gees

Daar is eenstemmigheid onder al die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond wat ondersoek is dat die vervulling met die Heilige Gees 'n na redding ondervinding is. Oor die algemeen is almal ook eenstemmig daaroor, op 'n enkele uitsondering na, dat tale of die spreek in vreemde tale nie die inisiële teken van die doping of vervulling met die Heilige Gees is nie. Hierdie siening onderskei dan ook Baptiste vernuwingsgemeentes heeltemal van dié van die tradisionele Pinksterkerke waarby die spreek in vreemde tale as dié teken gesien word van die doping of vervulling van die Heilige Gees. Die Lewende Woord gemeente leer dat almal wat vervul is met die Heilige Gees in tale behoort te praat. Indien dit nie gebeur nie is dit slegs as gevolg van onkunde. Die Lewende Woord gemeente is dan ook die enigste een wat die term "doop" in die Heilige Gees gebruik. By al die ander word die term vervulling met die Heilige Gees gebruik. Almal is dit egter eens dat hierdie vervulling 'n ondervinding is, alhoewel baie klem ook daarop gelê word dat dit 'n voortdurende proses moet wees wat wel 'n inisiële aanvang het. Daar word ook dikwels gebid vir mense om hierdie ondervinding deelagtig te word. Dit word baie duidelik gestel dat gelowiges 'n behoefte daaraan het om met die Heilige Gees gevul te word en dat dit 'n ondervinding is.

2. Die gawes van die Heilige Gees

2.1 Woord van wysheid

Die gawe van die woord van wysheid word in al die gemeentes van tyd tot tyd

beoefen. Dit is duidelik dat by die woord van wysheid bedoel word dat wanneer daar 'n besondere probleem ontstaan of wanneer daar 'n groot besluit geneem moet word dat die Heilige Gees kom en op 'n bonatuurlike manier hierdie woord van wysheid vir iemand gee wat dan presies die oplossing van die probleem vir die betrokkenes gee. Hierdie woord van wysheid kan op verskillende maniere funksioneer en dit gebeur dan ook so in die gemeentes. Dit gebeur soms dat wanneer mense bid vir 'n betrokke situasie dat die Heilige Gees 'n spesifieke teksvers op iemand se hart lê en wanneer die teksvers dan voorgelees word besef die betrokkenes dat dit werklik is wat die Here vir hulle sê en dat daardie teksvers op 'n byna fundamentalistiese wyse dan in die betrokke situasie 'n woord van wysheid vir hulle is. Dit gebeur egter ook soms dat iemand 'n gesig het wanneer daar gebid word oor 'n sekere situasie. Hierdie situasie kan wees dat daar vir 'n sieke gebid word of vir iemand wat sy werk verloor het, of oor 'n probleem wat die kerk het ten opsigte van 'n gebou of aanbouings of een of ander probleem wat daar in die omgewing ontstaan het of wat ookal, maar dat daar 'n behoefte daaraan is dat die Here sal kom en vir hulle sal wysheid gee oor hoe om die situasie te hanteer. Ook in 'n beradingsituasie waarin mense met probleme in hulle eie lewens kom en baie keer nie die oplossing vir hulle eie probleme het nie word dit aanvaar dat die Heilige Gees kom en 'n wysheid spreek hetsy dit bonatuurlik is deur middel van 'n gesig of dat dit net 'n gedagte is wat by die berader ontstaan. Daar is ook gevalle waar woorde van wysheid ook gesprek word in die spreek van 'n vreemde taal en dat die uitleg dan presies sê dit wat op daardie oomblik gedoen moet word. Ook profetiese woorde sluit baie keer woorde van wysheid in en wanneer so 'n profeet gesprek het bied dit baie keer die oplossing vir die probleem aan. By al die gemeentes waar die gawes van profesie, tale en uitleg van tale beoefen word, word daar egter een of ander vorm van beoordeling toegepas en woorde word nie sommer summier as 'n woord van wysheid aanvaar nie. Enige gelowige in die gemeente kan ook hierdie woord van wysheid bring en dit is nie by een van die gemeentes net tot sekere mense of leiers of profete beperk nie, ten spyte daarvan dat

hierdie woorde eers beoordeel word.

2.2 Woord van kennis

Die gemeentes verstaan die woord van kennis as bonatuurlike kennis wat die Heilige Gees in 'n spesifieke situasie vir iemand gee. Hierdie kennis is iets wat die persoon nie deur sy eie intellek weet en dit is nie iets wat hy uit sy eie geheue kan herroep nie. Skriftuurlike voorbeelde word dan ook aangehaal waar Jesus vir die vrou by die put gesê het dat sy vyf mans gehad het en die een wat sy nou het is nie haar man nie. So word dit by van die gemeentes gevind dat tydens 'n erediens iemand sal kom en sê dat daar iemand teenwoordig is wat byvoorbeeld aan asma ly en dat die Here so 'n persoon wil genees. Wanneer die woord van kennis dus uitgaan dan is dit die Heilige Gees wat aandui dat daar 'n spesifieke siekte situasie is wat Hy wil gesond maak. In so 'n geval word so 'n persoon dan vorentoe geroep en daar word vir hom of haar hande opgelê en die persoon word voor gebid. In baie van die gemeentes word so 'n persoon ook met olie gesalf. Woorde van kennis word ook gespreek ten opsigte van situasies waarin mense hulle kan bevind. So gebeur dit dat 'n woord van kennis gespreek word dat daar byvoorbeeld iemand in die gemeente is wat 'n baie groot besluit moet neem ten opsigte van sy werksituasie en dat die Here sê 'n persoon moet of moet nie van werk verander nie. Dit gebeur ook dat daar baie keer huweliksprobleme op so 'n wyse uitgewys sal word en dat 'n woord van kennis gespreek sal word dat daar iemand is wat ernstige huweliksprobleme het en dat een of ander detail van die probleem uitgewys sal word en dat die Here so 'n huwelik wil herstel. Anders as by genesing word sulke mense nie altyd vorentoe geroep nie. Die woorde word baie keer net gespreek met die uitnodiging dat as daar sulke mense is, moet hulle net na die tyd met die pastor of een van die leiers kom praat. Die woord van kennis word ook baie keer hand aan hand toegepas met die gawe van onderskeiding van geeste. So is dit dat daar 'n gemeente is wat 'n woord van kennis ontvang het maar wat ook terselfdertyd 'n

onderskeiding van geeste was as sou daar 'n sekere binding wees op die gemeente as gevolg van een of ander situasie wat in die gemeente werkzaam was wat demonies van aard is. Woorde van kennis ten opsigte van die werkinge van die vyand kom voor. Die woord van wysheid volg dan ook baie keer op 'n woord van kennis omdat as gevolg van die woord van kennis die leierskap bewus geword het van een of ander situasie en dan is die woord van wysheid juis die toepassing van daardie kennis en die oplossing van die probleem is dan die woord van wysheid.

Die woord van kennis is by nie een van die gemeentes beperk tot die erediens nie. Dit gebeur dikwels dat in gewone gesprekke met mense daar dinge na vore sal kom, of in gewone beradingsituasies waarin kennis net na vore sal kom wat baie duidelik deur die inspirasie van die Heilige Gees gegee is. Hierdie woorde van kennis word ook dikwels in drome na mense toe deurgegee. In een van die gemeentes het 'n professionele man wie se praktyk finansiëel net al hoe meer agteruitgegaan het een aand in 'n droom die kennis gekry dat daar 'n fout by sy ontvangsdame was. By nadere ondersoek het dit geblyk dat die ontvangsdame inderwaarheid oneerlik was en dat dit die kern van al sy finansiële probleme was. Die woord van kennis kom dikwels voor gedurende berading. Onvergifnis word byvoorbeeld deur die Heilige Gees uitgewys as die oorsaak van 'n siekte situasie. Net soos met die woord van wysheid kan die woord van kennis ook direk uit die Skrif uit kom deurdat die Heilige Gees iemand 'n spesifieke teksvers kan gee wat dan presies die kennis meedeel wat op die situasie van toepassing is. Die woord van kennis word ook soms toegepas in 'n waarskuwende sin dat iemand so 'n woord ontvang het hetsy deur 'n droom of in sy stiltetyd of in die Skrif of net die gedagte by hom opgekom het dat daar spesifiek vir iemand gebid moet word wat byvoorbeeld met vakansie gaan omdat dit duidelik is dat daar 'n aanslag op so 'n persoon gaan wees gedurende die rit. Dan word vir so 'n persoon hande opgelê en gebid en die beskerming van die Here vir so 'n persoon gevra. Uit van die gemeentes was daar ook getuienisse van situasies

waarin individue kennis op 'n bonatuurlike wyse bekom het oor 'n sondesituasie wat in die betrokke gemeente aan die ontwikkel was. In een so 'n gemeente het 'n persoon die leierskap meegedeel dat daar 'n persoon in die leierskap was wat in 'n buite egtelike verhouding betrokke was en kon die situasie onmiddellik aangespreek word. Hierdie woord van kennis het twee huwelike gered wat heel moontlik andersins vernietig sou gewees het.

2.3 Gawe van geloof

Daar is absoluut eenstemmigheid onder die gemeentes dat hierdie gawe van geloof iets anders is as saligmakende geloof. Waar saligmakende geloof iemand red is hierdie gawe van geloof 'n instrument waardeur die Here iemand in staat stel om Hom te vertrou vir dinge wat hy in normale omstandighede nie sou doen nie. Twyfel, vrees, ontmoediging en mislukking word gesien as die werke van die vyand en die vyand se bediening word beskryf in Johannes 10 as een van slag, steel en verwoes. Die Heilige Gees kom egter en gee die gawe van bonatuurlike geloof juis om die teenoorgestelde te bewerkstellig en ooreenkomstig Johannes 10 te handel waarin hy sê die Here het gekom om vir die gelowige die lewe in sy volheid te gee. 'n Bonatuurlike geloof is dan ook van die beloftes wat die gemeentes glo die Here vir hulle gegee het en dit is dan een van die manifestasies van hierdie gawe van geloof. Die gemeente vertrou die Here om presies daardie woord wat hulle glo Hy vir hulle gegee het in vervulling te bring. Een terrein waarop die gawe van geloof ook baie duidelik werksaam is, is ten opsigte van finansies en die gemeentes kan almal getuig van hoe die Heilige Gees byna op 'n meganiese wyse vir hulle net op die regte tyd die geloof gegee het om die Here te vertrou. Daar was 'n situasie by een van die gemeentes waar hulle van een lokaal na 'n volgende een geskuif het en hulle inkomste moes onmiddellik verdubbel ten einde te oorleef. As gevolg van die gawe van geloof het dit presies so gewerk en kon die gemeente nie net al sy verpligtinge nakom nie, maar ook nog sy predikant 'n verhoging gee en geld

oorhê om te saai in ander bedieninge.

Hierdie bonatuurlike geloof manifesteer dan ook wanneer daar vir siekes gebid word. Getuienisse van genesing van siekes kom dan ook algemeen onder die gemeentes voor. So was daar in een van die gemeentes 'n man gewees wat volgens die getuienis van die pastor verseker moes gesterf het maar as gevolg van hierdie gawe van geloof is daar vir hom gebid en die man lewe. Nie alleenlik is die man vir wie gebid is se geloof versterk nie, maar die van die hele gemeente. Daar is ook voorbeelde voorgehou van mense wat byvoorbeeld afgedank is en hulle werk verloor het in die tyd en vir wie die Here dan in 'n woord van kennis en wysheid geopenbaar het presies wat die Here wil hê hy moet doen en by betrokke raak as alternatief vir die werk wat hy verloor het. Deur die gawe van geloof het daardie nuwe besigheid van die persoon 'n totale suksesverhaal geword. In een van die gemeentes is die verhaal vertel van 'n gewas wat in 'n vrou se bors was wat totaal en al verdwyn het.

Al die gemeentes wat ondersoek is het as baie klein gemeentes begin en die gawe van geloof was in almal van hulle werksaam ten opsigte van die stigting en groei van die onderskeie gemeentes.

2.4 Genadegawes van gesondmaking

Van al die gawes van die Heilige Gees is die gawe van genadegawes van gesondmaking sekerlik die een wat die mees algemeen in die verskillende gemeentes beoefen word. Daar is ook getuienis in al hierdie gemeentes van mense wat bonatuurlik deur die Here aangeraak is en wat genees is van een of ander kwaal. Die algemene siening is egter dat daar nie so iets is dat die Here iemand moet genees nie en die feit dat sommige mense nie genees word nie word aanvaar. Die lering soos in sommige Charismatiese kringe dat mense reeds genees is en dit daarom net tot die kennis moet kom dat hulle genees is,

is by nie een van die gemeentes aangetref nie. Die feit dat sommige nie genees word nie word ook nie aan hulle ongeloof toegeskryf nie. Die algemene siening is dat God soewerein is en dat daar sekere dinge is wat die mens net nie verstaan nie maar wat in God se hande gelaat moet word. Daar is wel sekere siektes wat mense kry as gevolg van sondes waarin hulle volhard. Siekte gaan baie keer ook saam met demoniese werke en daar is gevalle van waar mense met toordery of voorvadergeeste of afgodery by betrokke was en waar daar eers verlossing van daardie magte verkry moes word voordat genesing plaasgevind het. Daar is by nie een van die gemeentes 'n spesifieke voorskrif van hoe vir siekes gebid moet word nie. Die oplê van hande, die salf van olie, net saamstem in die gebed, die besoek van ouderlinge aan siekes vind alles plaas sonder dat daar een spesifieke voorskrif is wat nagevolg moet word sodat mense genees kan word nie. In al die gemeentes word mense aangemoedig om te getuig van genesing indien hulle wel deur die Here genees is. Dit gebeur dan ook dat mense wat nie lidmate van die gemeente is nie die gemeente of die pastor of die leiers in die gemeente sal opsoek om vir hulle te bid as gevolg van een of ander siekte situasie. Behalwe by die Lewende Woord gemeente vind by nie een van die ander gemeentes eksplisiete genesingsdienste plaas nie.

2.5 Werkinge van kragte

Hierdie gawe word deur die gemeentes verstaan as wonderwerke wat plaasvind. Die gemeentes is sterk onder die indruk dat nie alle wonderwerke van die Here af is nie. Die swart gemeentes wat baie te doen het met die tradisionele godsdienste van voorvaderaanbidding en vorme van towery asook die Laudium gemeente wat baie te doen het met werkinge van bose geeste in die Hindoeïsme, verstaan dat baie wonderwerke ook van die vyand afkomstig kan wees en daarom moet die gawe van onderskeiding van geeste ook absoluut saam met die gawe van kragte of wonderwerke beoefen word. Die hele bediening van Jesus wat vol wonderwerke was asook die van die apostels soos

ook veral in Handelingte aangetref word dien as voorbeeld vir die gemeentes dat die Here ook in ons dag nog wonderwerke wil doen. Elke persoon wat byvoorbeeld deur middel van bevryding van bose geeste verlos word is 'n wonderwerk. Elke genesing wat plaasvind is 'n wonderwerk. Elke huwelik wat gered word wat andersins in die egskeidingshof sou beland het is 'n wonderwerk. Die bonatuurlike voorsiening van finansies is 'n wonderwerk en so is daar in al hierdie gemeentes voorbeelde van waar die werking van kragte wonderwerke laat plaasvind het. So het 'n bruin man in een van die gemeentes getuig dat hy soveel rugpyn gehad het dat hy net met baie pyn kon rondbeweeg en nadat hy hom laat doop het is vir hom gebid en hy het nog nooit weer rugpyn gehad nie. Dieselfde man kon net met baie moeite lees en daar is gesê dat hy 'n oogoperasie sal moet ondergaan en nadat daar een aand in 'n biduur vir hom gebid is getuig hy nou dat hy dinge op afstande kan lees wat hy nog nooit van tevore kon gedoen het nie en dat daar 'n absolute wonderwerk in sy lewe plaasgevind het. Daar is dan ook voorbeelde gevind van mense wat in homoseksualisme en lesbianisme vasgevang was en dan deur die Here vrygemaak is. In een van die gemeentes is daar selfs 'n voorbeeld waar 'n voormalige homoseksueel met 'n voormalige lesbiër getroud is en vandag 'n gelukkige gesin vorm waaruit selfs 'n kind gebore is.

2.6 Profesie

Die gawe van profesie vorm saam met die spreek van vreemde tale en uitleg van tale die vokale gawes. Die gawe van profesie is dan ook 'n gawe wat in die meeste van hierdie gemeentes funksioneer. Dit word egter uitgewys dat daar 'n verskil is tussen iemand wat profeteer en 'n profeet. Die gawe van profesie is 'n gawe wat enige gelowige kan beoefen. Al die gelowiges is egter nie profete nie. 'n Profeet is iemand wat volgens Efesiërs 4:11 opgerig is deur die Heilige Gees om as 'n profeet te funksioneer. Net soos 'n woord van wysheid en 'n woord van kennis en onderskeiding van geeste kan profesie ook 'n deel uitmaak

van prediking. By al die gemeentes is daar eenstemmigheid dat profetiese woorde moet kan troos, stig en bemoedig en dat dit glad nie daar is om te oordeel nie. Tyd word tydens die eredienste ingeruim waarin mense wat voel dat hulle profetiese woorde het om tot die gemeente te spreek dit kan doen. In meeste van die gemeentes word so 'n profetiese woord eers aan iemand oorgedra wat die gawes van die Heilige Gees vrystel en so 'n persoon beoordeel dan die profesie of dit in lyn is met dit wat die Here daardie oggend vir die gemeente wil sê. Indien so 'n persoon dan so voel dat dit so is dan stel hy die persoon vry om die profetiese woord met die gemeente te deel.

Daar is verskillende tipe profesieë wat so bedien word. Sommige van die profesieë in die gemeente word bedien as persoonlike woorde wat vir 'n spesifieke persoon gegee word. Ander is weer woorde wat vir die gemeente in die algemeen is en dan is daar ook woorde wat wys op toekomstige dinge soos byvoorbeeld dat daar groot krisis in die land aan die kom is, of dat daar baie reën aan die kom is, of dat daar tye van groot voorspoed voorlê om net enkele voorbeelde te noem. Selfs wanneer daar iets negatiefs sal wees soos dat daar moeilike tye in die land aan die kom is of soos dat misdaad gaan toeneem dan is dit altyd binne die konteks van dat die Here sê as daar op Hom vertrou word sal Hy Sy kinders beskerm en daar sal nie 'n haar van hulle hoof afval nie, ens. Dit is baie duidelik dat hierdie profesieë in al die gemeentes positief van aard is alhoewel daar ook vermanings en waarskuwings in opgesluit kan wees. Daar is gevind dat die gemeentes ernstig met profesieë omgaan en dat enigiets nie sommer net so sito sito aanvaar word nie en dat die woord wat sê dat profesie nie verag moet word nie ernstig opgeneem word. So is dit dan nie ongewoon om in van die gedenkblaai van die verskillende gemeentes wat uitgegee is tydens die opening van 'n gebou of by 'n spesiale geleentheid profetiese woorde te vind wat deur een of ander profeet op 'n stadium oor die leier of oor die gemeente uitgespreek is nie.

Oor die algemeen is daar 'n siening dat 'n profetiese woord 'n bevestiging moet wees van dit wat die Heilige Gees reeds in die harte van die mense gesê het. Daar word egter voorsiening gemaak vir situasies waarin mense in so 'n groef beland het dat die profeet se woord hulle juis uit die groef sal uitkry. In sommige van die gemeentes word daar ook profetiese dienste gehou waarin iemand genooi word wat bekend is dat hy of sy 'n profeet is en wat dan die gemeente bedien. Sulke profete word ook somtyds na 'n selgroep of huiskerk van die gemeente toe uitgenooi. Lidmate word ook aangemoedig om waar sulke fasiliteite beskikbaar is 'n bandjie van die geleentheid te bekom en dan hulle profesie uit te tik of neer te skryf en dit te bewaar. Daar word klem op gelê dat so 'n profetiese woord se impak heeltemal verlore kan gaan omdat die persoon die profetiese woord vergeet en die vyand dan kom en die woord steel. Alhoewel alle lidmate kan profeteer is dit baie duidelik dat in elkeen van hierdie gemeentes waar die gawes funksioneer daar tog sekere persone is wat gereeld die gawe beoefen. Die profetiese woorde word dikwels in die eerste persoon uitgespreek. So sal iemand byvoorbeeld sê so spreek die Here en dan voortgaan om in die eerste persoon te praat of *“Thus sayeth the Lord, I would speak to you this morning etc.etc....”* Daar is egter ander gevalle waar so 'n profetiese woord kom deur middel van die derde persoon en iemand sal byvoorbeeld sê dat hy glo dat die Here wil vanmôre vir ons sê dat daar so en so 'n tyd aan die kom is en dat die Here ons wil bemoedig deur dit en dat vir ons te sê. Profetiese woorde kom ook dikwels tot mense deur middel van 'n gesig en iemand sal in die gemeente opstaan en na die beoordelaar toe gaan en dit dan met die gemeente deel dat hy 'n gesig gehad het en dat die Here profeties deur hierdie gesig tot die gemeente wil spreek en dan sy boodskap aan die gemeente oordra. Die uitleg van tale word deur al die gemeentes wat hierdie gawe beoefen geïnterpreteer as gelykstaande aan 'n profesie volgens die Skrif en daarom gebeur presies dit wat in 'n profetiese woord gebeur ook gedurende die uitleg van tale. In al die gemeentes word die voorskrif dat daar nie meer as drie persone in 'n taal mag praat wat uitgelê moet word nie noukeurig gevolg. Hoewel

profesieë nie 'n beperking het soos die uitleg van tale nie gebeur dit baie min dat daar meer as drie profetiese woorde per geleentheid voorkom. Die profetiese woord kan dus direk op 'n spreek in vreemde tale volg, wat ook 'n uitleg van die tale is of dit kan ook deur middel van direkte inspirasie van die Heilige Gees in die eerste persoon kom, of dit kan deur middel van 'n gesig of 'n droom wees.

Dit gebeur egter ook dat die Here tot iemand spreek deur Sy Woord en dat daardie persoon kan kom en sê dat die Here vir hom absoluut hierdie woord op sy hart lê en hy dit dan profeties tot iemand of die gemeente spreek. Daar is voorbeelde in van die gemeentes waar die pastor preek en dan iets as 'n voorbeeld gebruik en dat daar dan presies so 'n situasie in die gemeente is. Prediking is dan ook dikwels wel 'n vorm van profesie. Anders as in ou Pinkstertradisies is gevind dat wanneer mense so 'n profetiese woord deel hulle dit dan op 'n absolute kalm en besadigde manier doen en dat daar niks van die geskreeu of hard praat of geweldige emosie is wat tog somtyds in Pinksterkringe aangetref word nie. Die stemtoon is absoluut normaal en die persoon dra sy boodskap oor in presies dieselfde gemoedstoestand waarin hy normaalweg met mense sou praat. Daar is wel gevalle waar iemand wat 'n profetiese woord bring bewoë sal raak, maar groot emosionele uitings is nie by een van die gemeentes aangetref nie.

2.7 Onderskeiding van geeste

Die gawe van onderskeiding van geeste word in die gemeentes beskou as 'n gawe waardeur demoniese werkinge en ook werkinge van die Heilige Gees of engele onderskei kan word. Die oorgrote meerderheid van kere wat die gawe egter in die gemeentes funksioneer is wanneer demoniese werkinge onderskei word. So byvoorbeeld in die getuienis van Rev. Chin Reddy was dit vir hulle baie maklik om die werkinge van geeste te onderskei wat nog uit die Hindoeïsme afkomstig was.

Een van die swart leraars getuig dat 'n persoon in hulle gemeente ingekom het en oënskynlik baie geestelik gelyk het maar dat iemand in die gemeente deur wie die gawe van die onderskeiding van geeste werk, onderskei het dat dié persoon nie van die Here af was nie. Later het die persoon vir baie probleme in ander gemeentes gesorg en het die gawe van die onderskeiding van geeste die betrokke gemeente van groot probleme bewaar.

Die gawe van die onderskeiding van geeste opereer in die gemeentes soms net as 'n gedagte wat deur die Heilige Gees in iemand se hart gesprek word. By ander geleenthede kan dit egter deur middel van 'n visioen of 'n droom, of 'n profetiese woord opereer. Dit gebeur ook dat iemand 'n bepaalde teksgedeelte uit die Skrif kry wat dan die gees in 'n bepaalde situasie uitwys.

2.8 Spreek in vreemde tale

Die gawe van die spreek in vreemde tale kom in feitlik al die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond wat ondersoek is voor. In een van die gemeentes het dit gebeur dat 'n swartman wat Zoeloesprekend is en nie 'n woord Afrikaans ken nie vir iemand gebid het wat Afrikaanssprekend is en hy het in Afrikaans vir die persoon gebid. Volgens die pastor was die Afrikaans nie briljant nie maar die paar woorde wat hy gesê het, het absoluut die hart van die Afrikaanssprekende persoon vir wie hy gebid het aangeraak. Toe daar na die tyd aan die man wat gebid het gesê is dat hulle onder die indruk was dat hy nie Afrikaans kon praat nie het hy gesê maar hy kan nie Afrikaans praat nie. In dieselfde gemeente het dit gebeur dat 'n persoon wat nie Xhosasprekend is nie in Xhosa vir 'n Xhosavrou gebid het. Sewe van die agt gemeentes wat ondersoek is, se pastors beoefen die gawe van spreek in vreemde tale. Elkeen van hulle het 'n getuigenis van hoe en by watter geleentheid die Here vir hom hierdie gawe gegee het. Nie een van hulle is egter dogmaties daarvoor dat iemand anders hierdie spesifieke gawe moet beoefen of op dieselfde manier

moes verkry het as wat hulle dit verkry het nie. In een van die swart gemeentes het die pastor gesê dat bykans 45% van sy gemeentelede hierdie gawe van spreek in vreemde tale beoefen.

2.9 Uitleg van tale

Die uitleg van tale volg op die spreek in 'n vreemde taal en in al die gemeentes word geleer dat nie almal wat in tale kan praat noodwendig die gawe het om in 'n gemeente op te staan en in 'n vreemde taal te praat nie. Dit is 'n spesiale gawe wat net aan sekere mense gegee word en dan word by al hierdie gemeentes waar die spreek in vreemde tale beoefen word baie noukeurig gelet op die skriftuurlike voorskrif dat dit twee of hoogstens drie keer per erediens mag gebeur. (1 Korinthiërs 14 vers 27). In al hierdie gemeentes waar hierdie gawe beoefen word gebeur dit dan ook op 'n uiters kalm wyse.

2.10 Interpretasie en beoordeling

Alhoewel al hierdie vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond in Pretoria die gawes van die Heilige Gees beoefen, het hulle hierdie gawes nie geleer by die Pinksterkerke nie. Dit is baie duidelik dat hierdie kerke geheel en al deel van die Charismatiese beweging is. Die vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond wat vanuit 'n Hatfield milieu afkomstig is het die lering van die gawes van die Heilige Gees van Hatfield ontvang. Die Baptiste kerke wat nooit direk met Hatfield gekoppel was nie, het egter ook lateraan deel van die Charismatiese of vernuwingsbeweging geword en daar was baie weinig kontak met Pinksterkerke gewees. Daar is 'n enkele van die pastors vir wie 'n Pinkster pastoor wel gebid het maar dit is duidelik dat sy leer en onderrig daarna Baptisties en nie Pinkster was nie.

So byvoorbeeld is die spreek in tale, alhoewel dit in feitlik al hierdie

vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond voorkom, nie dié teken van die doop of vervulling met die Heilige Gees is nie. Anders as in baie Pinksterkerke waar die doping met die Heilige Gees as 'n vereiste gestel word vir iemand wat in 'n raad mag dien word daar geen so 'n waarde aan die spreek in vreemde tale in vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond geheg nie. Nêrens is dit aangetref, dat iemand wat nie in tale praat as 'n tweede klas Christen beskou is nie. Selfs in die beoefening van die gawes van die Heilige Gees is die Baptiste uitgangspunt van "servant leadership" baie duidelik te sien. 'n Gesindheid word ook oor die algemeen in al die gemeentes aangetref dat gelowiges gawes ontvang om ander daarmee te dien. Ook in die liturgie en in die lofprijsing en aanbidding waartydens die gawes dan ook dikwels funksioneel is kon geen Pinkster beïnvloeding opgemerk word nie. Pinkstergebruike soos dat almal gelyktydig hard in tale praat tydens 'n diens word ten sterkste deur al die gemeentes afgewys. Ook die bediening van die profeet is nêrens so beoefen in een van die gemeentes as sou dit manipulerend van aard wees nie. Die leierskap van die gemeente bestaan uit die leraar en die kerkraad en die leraar en die ouderlinge was orals met die leierskap van die gemeente toevertrou en moes nog steeds die finale besluite neem en moes nog steeds oordeel en die gawe van die profetiese beoordeel. Ook die genadegawes van gesondmaking word so deur al die leiers saam beoefen dat nie een van die kerke een uitstaande persoon het deur wie hierdie gawe werk nie. Daar is in nie een van die gemeentes iemand wat bo die ander uitstaan nie as sou die Here hom magtiglik gebruik vir gesondmaking nie alhoewel daar in feitlik al hierdie gemeentes mense is wat getuig dat hulle in antwoord op die gebed van gelowiges genees is.

HOOFSTUK 12

ANDER VERNUWINGSKENMERKE

1. Voetewas

In nie een van die gemeentes wat ondersoek is vind voetewas in 'n diens plaas nie. Daar is egter wel voorbeelde waar dit in selgroepe of tydens 'n biduur plaasgevind het. Al hierdie situasies waar die was van voete plaasgevind het was egter slegs sporadies en nie in een van die gemeentes word dit voorgeskryf as iets wat behoort plaas te vind of as 'n opdrag wat gereeld beoefen moet word nie. Alhoewel daar nêrens besware daarteen is as mense dit letterlik sou doen nie word die voetewas ook in 'n breër verband deur van die gemeentes geïnterpreteer as sou dit beteken dat mense mekaar moet dien in nederigheid.

2. Vas

Al die gemeentes leer vas vir die lidmate van die gemeente en bemoedig hulle om op 'n gereelde basis te vas en bid. Die verskillende pastors getuig dan ook almal dat hulle gereeld vas; een pastor het getuig dat hy al vier en dertig dae aaneen gevas het, terwyl 'n ander een byvoorbeeld getuig dat hy gereeld een maal 'n maand drie tot vier dae vas. Die vas word dan ook geïnterpreteer nie as dat dit die Here se hand kan draai nie maar dat dit juis tot die voordeel van die gelowige self is en 'n daad van verootmoediging is.

3. Barmhartigheidsdiens

Al die gemeentes is betrokke by een of ander vorm van barmhartigheidsdiens. In al die gemeente is daar mense wat juis die funksie vervul dat hulle help om

armes te versorg deur middel van kos aan hulle te voorsien of mense help wat in die nood verkeer. Van die meer welaf gemeentes het dan ook 'n welsynsdepartement wat mense in diens het wat voltyds aan hierdie saak aandag gee. In die kleiner gemeentes word dit deur die pastor self behartig waar hy dan self betrokke is by die voorsiening van kos en klere en ander noodsaaklikhede aan behoeftige mense. Die gemeentes skakel ook met ander gemeentes en organisasies en dit is baie duidelik dat vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond in Pretoria almal die saak van barmhartigheidsdiens baie sterk op die hart dra.

4. Gee van tiendes

Die gee van tiendes word deur al die kerke aan hulle lidmate geleer as 'n Bybelse vereiste. In van die gemeentes word geleer dat die tiende gegee moet word op jou bruto inkomste maar dat die belasting en pensioengeld eers afgetrek moet word. Pensioengeld word gesien as saad wat gesaai word en dat dit eendag 'n opbrengs gaan gee en dan wanneer die pensioen uitbetaal sal daarop 'n tiende gegee word. Die geld wat aan die regering betaal moet word is belasting en behoort aan die keiser en is nie die Christen s'n nie. Hierdie leer verskil dan ook baie van wat in Pinksterkerke oor die algemeen geleer word waar 'n tiende op 'n bruto inkomste as vereiste gestel word. Van die gemeentes sê dan ook dat hierdie voorskrif nie net vir Christene is nie maar vir almal. Liefdesgawe behoort egter net deur Christene gebring te word en dit is bo en behalwe die tiende. Die gemeentes het dan ook verskillende wyses waarop hierdie tiendes ingesamel word. So is daar by een van die swart gemeentes die voorskrif dat daar op 'n koevert geskryf word waarvoor die geld is, of dit vir die tiendes is of vir die liefdesoffergawe of vir die gebou en so word die geld dan ingesamel en deur die finansiële komitee gadministreer. Ook in die ander gemeentes word dit op hierdie wyse gedoen maar daar is ook ander gemeentes wat bloot die geld insamel en nie van 'n amptelike koevertjie gebruik maak nie.

In net een van die gemeentes is daar 'n sisteem waar die tiende amptelik aangeteken word en waar daar rekord gehou word van wie wat betaal. In "Manna Ministries" byvoorbeeld word iemand opgevolg wat vir drie maande nie sy tiende betaal het nie om te sien wat verkeerd is. Dit word onder andere ook gedoen om uit te vind of die persoon nie dalk finansiële probleme het nie want dan kan die kerk hom help. Ook nuwe lidmate word aangemoedig om hulle tiendes te betaal, maar niemand is egter ooit uit die gemeente uitgesit omdat hy nie sy tiende betaal het nie.

In al die gemeentes word die maak van onnodige skuld sterk afgewys en word lidmate aangemoedig om binne hulle vermoë en eerder op 'n kontantbasis te lewe. Dit is die algemene siening in al die gemeentes dat die Here wil hê dat dit goed moet gaan met Sy kinders en dat Hy 'n God van oorvloed is. Een van die swart pastors het dan ook gesê dat hy glo dat 'n Christen moet ryk wees maar dat hy nie in die slaggat moet val vir die liefde van geld nie. Hy moet sy rykdom gebruik vir die Here se heerlikheid en nie vir sy eie nie. Wanneer dit die geval is, is daar geen probleem dat hy ryk is nie. Alhoewel nie een van die gemeentes in die direkte sfeer van die "health, wealth and prosperity" beweging is nie, is daar 'n baie positiewe siening oor die feit dat die Here die Christen nie net finansiël, maar in alle fasette van sy lewe, in sy geestelike lewe, in sy gesinslewe, in sy beroepslewe, fisies, sosiaal, en in sy totaliteit graag wil seën en voorspoedig wil maak nie.

5. Interpretasie en beoordeling

Dit is baie duidelik dat daar in hierdie vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond 'n baie gebalanseerde beoefening van vernuwingskenmerke is of van praktyke is wat vanuit vernuwingsgemeentes kom waarvan sommige tog hulle wortels in die Pinksterbeweging het. So byvoorbeeld is oor die voetewas gevind dat dit nêrens voorskriftelik is nie en dat dit slegs sporadies by enkele

geleenthede plaasvind. Selfs wat die vas aanbetref is dit nie voorskriftelik nie en is dit absoluut op 'n vrywillige basis gedoen, en dan ook met die uitdruklike voorbehoud dat dit nie is om die Here te beïnvloed na een of ander kant toe nie maar dat dit vir die mens is om in lyn te kom met dit wat die Here wil hê hy moet doen. Die kerke is almal absoluut betrokke by barmhartigheidsdiens en die swart gemeentes nog meer as sommige van die blanke gemeentes. Barmhartigheidsdiens staan by al die gemeentes wat ondersoek is baie sterk voorop. Daar is 'n groot verskil ook wat die doop van gelowiges betref en hier kan gesien word dat dit baie meer op die Baptiste basis geskied as op die Pinkster basis. Die doop word nêrens voorgehou as 'n voorwaarde tot saligheid nie en daar word absoluut ruimte gemaak vir mense wat nog 'n ander siening oor die doop van gelowiges daarop nahou. Ook wat die gee van tiendes aanbetref word dit glad nie op 'n wettiese manier toegepas nie en is dit 'n saak tussen die individu en die Here self. Slegs by 'n enkele gemeente is daar rekord gehou van wat mense gee of nie gee nie.

HOOFSTUK 13

TABOES

1. Definisie van taboe

Grunlan en Mayers (1988:227) definieer taboe as:

“A Polynesian word for supernatural injunctions against certain behavior. The breaking of a taboo may be an offence only against the super-natural or it may be against both supernatural and society. Taboos are usually enforced by the supernatural but may be enforced by society. Taboos serve at least three functions. First they keep the faithful in line.... Second they establish lines of separation to delineate the group and increase group solidarity.... Third taboos are used to help maintain social control.”

Seymour-Smith (1986:276) beskryf 'n taboe as 'n vermyding van sekere persone plekke of voorwerpe. Dit is dan so dat baie kerke in hulle vorme van heiligmaking sekere taboes het en Grunlan en Mayers beskryf dan ook die houding van sekere ekstreme fundamentalistiese groepe om alle ander kerke as afvallig te beskou as 'n vorm van taboe. (Grunlan en Mayers 1988:227).

1.1 Tabak

Die rook van tabak in alle vorme word eenparig deur al die vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond afgekeur. In van die swart gemeentes wat ondersoek is, is daar van die gemeentes in wie daar nie 'n enkele persoon is wat rook nie. Die afkeur van tabak is beskryf as gevolg van die feit dat onkruid gekom het en dat tabak deel was van die dorings en distels. Die redenasie dat tabak van God af kom omdat God die tabakplant gemaak het word afgewys op grond van die feit dat 80% van al die hartvaatsiektes van tabak afkomstig is en dat die sondeval se resultaat was dat dorings en distels gekom het en dat tabak daarmee saam gekom het. By nie een van die gemeentes is egter ontken dat iemand wat rook wel gered kan wees nie en alhoewel dit sterk afgekeur word,

word dit op geen wyse met saligheid verbind nie en word daar ook nie 'n verbod op geplaas dat iemand gedoop kan word as hy nog rook nie.

1.2 Gebruik van alkohol

Oor die gebruik van alkohol is daar 'n baie groot verskil tussen die swart gemeentes en die blanke gemeentes. Onder die blanke gemeentes was daar uitsprake soos :

"I don't mind guys having a wine or a beer, I have a problem with over indulgence. As an Anglican we used wine for communion. Hardehout, if it is moderate it's okay. I have a dad who has a whiskey every night and that is all he has. I have read enough articles about the heart that they say alcohol can help." (Persoonlike onderhoud Pastoor Alan Watt, "Manna Ministries").

Ook pastor Neville Norden van Lewende Woord bedieninge dui aan dat Romeine 14 'n vryheid aan die gelowiges daarstel om self te kan kies of hy wyn wil drink of nie. Hy wys dan daarop dat Paulus opsigself sê dat dit nie 'n sonde is nie. Hy sê egter dat die Here het met hom gedeel dat as sy vryheid iemand laat struikel moet hy opoffer. Ook in die Deo Gloria Baptiste Kerk is daar van die leiers wat alkohol gebruik hoewel die pastor self 'n geheelonthouer is. In die swart gemeentes sê pastor George Mataboge byvoorbeeld

"We don't have members that drink. We believe that it is sin. We believe it is wrong because it leads to temptation. We are very much against it." (Persoonlike onderhoud Rev. George Mataboge)

1.3 Voorhuwelikse seks

In al die gemeentes wat ondersoek is word voorhuwelikse seks afgekeur. Onder die swart gemeentes is dit selfs uitgewys dat dit onder hulle kultuur nie toegelaat word nie. Van die pastors het uitgewys dat volgens hulle tradisionele stamgebruike is dit verkeerd ten spyte van die siening wat daar somtyds by

blankes is, dat alle swartmense glo dat die vrou eers swanger moet raak voordat hulle trou. In die swart gemeentes word mense dan ook onder tug geplaas indien so iets sou uitkom. Ook in die blanke gemeentes word mense onder tug geplaas indien dit twee gemeentedele sou wees wat dit volhardend sou beoefen en hulle nie daarvan bekeer nie. Hierdie tug kan egter net 'n pastorale gesprek wees of 'n vermaning of selfs verdere tugstappe soos die weerhouding van nagmaal alhoewel dit baie selde voorkom. Indien 'n paartjie saam gebly het voordat hulle by die gemeente uitgekom het word hulle bygestaan en gehelp wanneer hulle die begeerte het om te trou. In een van die gemeentes is uitgewys dat daar al sowat sewe of agt sulke gevalle was waar paartjies wat saam gebly het na die kerk toe gekom het en sonder dat daar hoegenaamd druk op hulle uitgeoefen is, is al agt die paartjies later in die huwelik bevestig en dat dit oor die algemeen baie goed met hulle gaan. In van die gemeentes egter word hulle geadviseer om op te breek en eers apart te gaan woon en dan hulle sake uit te sorteer voordat hulle getroud kan raak. In al die gemeentes word seks buite die huwelik as 'n baie ernstige oortreding beskou wat tugwaardig is. Nogtans is gevind dat daar met baie deernis en groot genade met persone gehandel word wat wel hieraan skuldig was en die gemeentes se uitgangspunt deurgaans is dat sulke persone gehelp en ondersteun moet word en nie verwerp moet word nie.

1.4 Dans

In swart gemeentes is dans iets wat baie algemeen voorkom, maar dit is nie 'n dans waar mense aan mekaar vat terwyl hulle dans nie. Dans tydens die eredienste as 'n uiting van vreugde en as deel van lofprysing vind algemeen plaas in die swart gemeentes, maar dans in 'n danssaal of 'n disko of by partytjies soos wat dit by die Westerse kultuur voorkom word deur die swart gemeentes afgekeur. Onder die blanke gemeentes is daar 'n houding dat daar geen probleem met dans is nie, maar omdat dit ander mense kan laat struikel leer die kerk dat mense eerder daardie vryheid moet opoffer. Aan die ander kant

is daar gevind dat van die blanke gemeentes geen probleem het met dans nie, in watter vorm dit ook al mag voorkom. Daar is selfs van die gemeentes waarin mense toegelaat word om te dans en waar selgroepe selfs 'n byeenkoms sal reël op 'n oujaarsaand waar daar gedans word, maar dan mag elke man net met sy eie vrou dans. In "Manna Ministries" kom dit egter voor dat mans toegelaat word om met ander mans se vrouens te dans en die pastor bely self dat hy dit al gedoen het. Indien hy egter sou sien dat 'n man te naby of intiem met 'n ander man se vrou sou dans sou hy egter optree. Volgens Rev. Watt:

"Good old ballroom dancing is good and in principle I don't have a problem with it"

1.5 Dobbelary

Dobbelary word deur al die gemeentes afgekeur en dit word gesien as om die tafel te dek voor die geluksgodin. Daar is egter van die swart gemeentes wat die lthuba kaart nie sien as dobbelary nie maar as 'n vorm van gemeenskapsontwikkeling. 'n Christen in Ga-Rankuwa het selfs per geleentheid 'n miljoen rand gewer en het van die geld aan kerke in die omgewing geskenk.

Die bywoning van casino's en soortgelyke dobbelplekke word egter deur al die gemeentes ten sterkste afgekeur.

1.6 Grimering

Alhoewel die gemeentes deurgaans nie teen grimering gekant is nie is daar tog van die swart gemeentes waar daar individuele lidmate is wat sterk daarteen gekant is. Daar word egter nie teen gepreek nie en die standpunt in al die gemeentes is dat vrouens vry is om hulleself te grimeer en mooi te maak na hulle eie goeddunke.

1.7 Kleredrag

Daar is deurgaans by al die gemeentes gevind dat hoewel daar 'n vryheid is wat kleredrag aanbetref daar tog 'n vermaning is dat vrouens nie so moet aantrek dat dit mans in die versoeking stel nie. Een van die pastors het aan my uitgewys dat hy 'n traktaatjie van 1924 het waarin 'n prediker te velde trek oor vrouens wat hulle groottone by hulle skoene laat uitsteek en daardeur mans verlei. Deurskynende en andersins uitlokkende kleredrag word ten sterkste ontmoedig. Daar is nie by een van die gemeentes voorskrifte ten opsigte van kleredrag aangetref nie. Nêrens word die dra van 'n pak klere byvoorbeeld of die dra van 'n das of enige voorgeskrewe kleredrag vir die predikant, die leiers of vir gewone gemeentelede voorgeskryf nie.

1.8 Sondag- en Sabbatsontheiliging

Daar is deurgaans gevind dat die Sondag gevier word as 'n dag wat vir die Here opsy gesit word, maar nie met dieselfde wettiese ingesteldheid waarmee die ou Sabbatdag van die Ou Testament gehou is nie. So byvoorbeeld word in nie een van die kerke geleer dat dit 'n sonde is om byvoorbeeld iets te gaan koop op 'n Sondag of vir 'n gesin om saam een of ander ontspanning te beoefen nie. Die Sondag moet egter gebruik word vir die Here en as 'n rusdag en daarom word in al die gemeentes dit afgekeur as mense hulle weeklikse beplanning so doen dat inkopies op 'n Sondag gedoen word, behalwe as dit nie anders kan nie. In Lewende Woord is 'n groepie in die gemeente wat selfs enkele leiers insluit wat weer die 7de dag as Sabbat wil hou.

1.9 Egskeiding en hertrou

Hoewel nie een van die gemeentes egskeiding beskou as 'n onvergeeflike sonde nie, staan die gemeentes baie negatief teenoor egskeiding en word dit

voorgehou as iets wat nie onder Christene behoort voor te kom nie. Die swart kerke blyk egter baie meer onversetlik in hulle houding teenoor egskeiding te wees en dit word nie net vanuit 'n teologiese oogpunt nie maar ook uit 'n kulturele oogpunt net as onaanvaarbaar beskou dat 'n man en 'n vrou moet skei. Die vernuwingsgemeentes vanuit 'n Baptiste agtergrond wat uit die destydse "Hatfield Baptist Church" ontstaan het, het dan ook by Hatfield hierdie leer ontvang dat geskeide mense onder geen omstandighede weer mag trou nie. Nogtans is by nie een van hierdie gemeentes hierdie leer aangetref nie en ten spyte van dit wat Hatfield geleer het toe hierdie gemeentes nog met hulle in verhouding was trou almal van hulle geskeide mense. Die Baptiste Unie het nie 'n voorgeskrewe reël oor hertrou nie alhoewel die Unie hom baie sterk uitspreek daaroor dat mense wat tot die bediening toegelaat wil word en geskei is hulleself daarvan moet vergewis dat hulle egskeiding in 'n baie ernstige lig beskou sal word wanneer daar besluit word oor hulle toelating tot die bediening. In baie van hierdie gemeentes word daar dan ook paartjies gevind waarvan een of albei vroeër geskei is en wat nou hertrou het en wat nou baie gelukkig getroud is. In nie een van die gemeentes wat ondersoek is, is die pastor of een van die ouderlinge of hoofleiers egter 'n geskeide persoon nie.

1.10 Interpretasie en beoordeling

Die Baptiste kerk voel oor die algemeen baie sterk oor heiligmaking. Heiligmaking word dan ook geleer as iets wat begin of 'n aanvang neem by die wedergeboorte wat deurlopend ontwikkel en groei en voortduur tot met die persoon se dood. Waar die Pinksterbeweging dan ook uit die Heiligheidsbeweging voortgekome het, is dit baie duidelik dat dit nie die geval met die Baptiste kerk was nie. Net soos met die gawes van die Heilige Gees waar dit duidelik is dat die leer oor die gawes via 'n ander kanaal na die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond in Pretoria gekome het, net so is dit ook die geval met heiligmaking. Burger (1987:307) beskryf dan ook hoe

die Pinkstermense of die AGS in besonder aan die beginjare baie afwysend was teenoor enige betrokkenheid by die sekulêre lewe. Dit was dikwels as onwenslik beskou om selfs aan enige sport of ontspanning of kultuuraangeleenthede deel te neem en om lid te wees van enige sosiale of opvoedkundige komitee of raad of om enigsins met die partypolitiek iets te doen te hê of om geleerdheid te bekom en selfs om militêre diens te verrig. Hamon (1982:235) skryf dan ook oor "Pentecostal legalisms" dat:

"Both the larger and smaller Pentecostal groups originally taught that almost everything not directly glorifying God is sin and could cause backsliding. Included in the catalog of social sins were: tobacco in all it's forms, secrets societies, life insurance, doctors, medicine, liquor, dance halls, theaters, movies, Coca-Cola, public swimming, all competitive sports, beauty parlours, jewelry, church bazaars, and facial make-up"

Hy sê ook dat:

"Many groups were made more conscious of the thing that they should not do rather than what they should do."

Hierdie wettisisme word glad nie by die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond aangetref nie. Dit is baie duidelik dat wat heiligmaking aanbetref die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond se wortels uit die "Particular Baptist Church" in Engeland afkomstig is en nie uit die Heiligheidsbeweging nie. Die "Entire sanctification" wat in die Heiligheidsbeweging gepredik is het feitlik geen aanhang in die Baptiste kerk nie. Dit word ook in die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond in Pretoria glad nie aangetref nie. Heiligmaking word baie meer op die terrein van hartsgesindheid aangetref. Dinge soos vergifnis en die nie-veroordeling van ander geniet 'n hoër prioriteit as die verbod op rook van tabak of gebruik van alkohol. Alle vorme van okkultiese bedrywighede soos sterrevoorspel, besoek aan fortunevertellers of enige vorm van toewery word ten sterkste deur hierdie vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond afgewys. Geestelike hartsondes is dus prioriteit eerder as uiterlike dinge wat maklik raakgesien kan word. In al hierdie situasies staan genade egter voorop en word oortreders in groot liefde en baie genade reggehelp.

HOOFSTUK 14

SOTERIOLOGIESE EN ESKATOLOGIESE LERINGE

1. Die genadeverbond

Die genadeverbond soos wat dit aangetref word in die “1689 Baptist Confession of Faith” word op een of ander wyse in hierdie kerke geleer. Een van die pastors het sy siening van die verbond dan ook so opgesom:

“I believe in the covenant but not when it goes around baptism. The covenant plays a big part in the theology. We teach it.”

Alhoewel die bloedverbond geleer word en dit iets is wat deur al die kerke as iets baie heiligs beskou word is die verbond soos wat dit in hiper gereformeerde sirkels aangetref word, en ook die kinderdoop insluit, nie by een van die kerke aangetref nie. By net een gemeente kon die ewige verbond as synde ‘n ooreenkoms tussen die Vader, die Seun en die Heilige Gees voor die grondlegging van die aarde gesluit, aangetref word. Op ‘n vraag aan een van die swart pastors of hy glo aan die genadeverbond was sy antwoord:

“Yes I believe that God made a covenant”

2. Uitverkiesing

Ook die uitverkiesing word in een of ander vorm deur al die gemeentes geleer. In al die kerke is die lering aangetref dat God op een of ander wyse tog gelowiges uitverkies. Hierdie uitverkiesing word dan ook so ten opsigte van saligheid geleer dat God tog die gelowiges uitverkies het voor die grondlegging van die wêreld in Jesus. Die predestinasieleer wat egter bepaal dat God ‘n sekere aantal mense uitverkies het en dat daar niks is wat hulle daaromtrent kan doen of nie kan doen nie, word egter in sy totaliteit verwerp. Die hiper-Calvinistiese leer wat dit leer dat God by sommige mense verby gegaan het

word nie deur een van hierdie gemeentes onderskryf nie (Dordtse leerreëls, eerste leerstuk, artikel 15).

3. Die volharding van die heiliges

Die volharding van die heiliges of die “perseverance of the saints” is ‘n leerstelling waaroor die Baptiste oor die algemeen baie sterk voel. Die “Southern Baptist Convention” van Amerika, die enkel grootste Protestantse denominasie in die V.S.A. onderskryf die leer heelhartig asook die oorgrote meerderheid van die Baptiste kerke in Brittanje. Ook in Suid Afrika word die leer oor die algemeen onderskryf en selfs gemeentes wat glad nie Calvinisties is nie onderskryf baie keer tog die volharding van die heiliges. Dit is in kontras met die Pinksterbeweging wat uit die Heiligheidsbeweging ontstaan het en dus Arminiaanse wortels het. Die leerstelling van die volharding van die heiliges is dan ook baie populêr gemaak in Baptiste kringe deur Charles Haddon Spurgeon, ‘n bekende Baptiste prediker aan die einde van die vorige eeu wat die prins van predikers genoem word. Spurgeon het dan ook geleer dat die rede hoekom baie gelowiges nie volhard in die geloof nie is juis as gevolg van ‘n verkeerde lering aangaande die volharding van die heiliges (De Wit 1996:130).

Die ondersoek na vernuwingskerke vanuit ‘n Baptiste agtergrond het dan ook getoon dat van die agt kerke wat ondersoek is vier hierdie leer onderskryf en die ander vier dit nie onderskryf nie. Hierdie verskil het dan ook glad nie langs taal of rasse lyne afgeloop nie want van die vier swart gemeentes wat ondersoek is onderskryf twee dit terwyl twee dit verwerp. Van die drie blanke gemeentes wat ondersoek is, onderskryf een dit terwyl twee dit verwerp en die Indiër gemeente onderskryf dit. Van die reaksies wat daarteen was het byvoorbeeld gesê:

“As ek fisies my rug op die Here draai dan is ek verlore.”

Van die gemeentes wat egter die leer verwerp, het dit op ‘n baie versigtige wyse gedoen en tog die moontlikheid oopgelaat dat daar wel ‘n volharding van die

heiliges kan wees. Een van die pastors van 'n gemeente wat teen die leer gekant is het byvoorbeeld gesê:

"I am not convinced either way" en ook "I haven't preached a sermon where I said you can lose your salvation."

Van die ander gemeentes wat teen die leer gekant is se segsmanne het byvoorbeeld reguit gesê:

"If we are not obedient as the Lord Jesus Christ warned us we must lose our salvation."

In een van die gemeentes is hierdie leer egter so belangrik dat hulle dit in hulle konstitusie ingeskryf het.

Ten spyte van die feit dat vier van die agt gemeentes die leer van die volharding van die heiliges in een of ander mate verwerp is dit tog so is dat die sekerheid van saligheid deur al die verskillende gemeentes gepredik word. Sterk klem val op die sekerheid van saligheid en die prediking in die gemeentes is ook gedurig daarop gemik om die sekerheid van saligheid asook die sekerheid van die liefde wat God vir die gelowige het oor te dra.

4. Israel

In al die gemeentes wat ondersoek is, is Israel en die rol veral wat Israel as 'n staat en 'n volk gaan speel in die eindtyd, se belangrikheid op een of ander wyse onderskryf. So is daar standpunte gevind dat God Israel gekies het en dat dit vanuit 'n historiese oogpunt baie duidelik is dat dit wat in Israel gebeur profesieë is wat in vervulling gaan, en dat daar geen ander nasie in die wêreld is wat hierdie selfde rol van Israel kan vervul nie. Daar is ook geen ander nasie of volk in die wêreld wat sal kan staande bly soos Israel nie. Hulle is God se uitverkore volk. Daar word dan ook uitgewys dat ten spyte van hulle geloof dat Jesus nie die Messias is nie en hulle verwerping van Jesus as die Messias, het God hulle nog steeds lief. Daardie liefde vloei dan ook oor na ander nasies toe. Christene

behoort dan die ander Christene in Israel te ondersteun en ook vir Israel in die algemeen te ondersteun. Daar is egter ook in sommige van die gemeentes gevind dat daar gewaarsku word teen 'n oordrywing. So byvoorbeeld het een van die segsmanne gesê dat hy nie 'n Sionis is nie en dat hy 'n probleem het met die hele leerstelling van Sionisme en dat 'n tempel gebou gaan word en die offerande sisteem weer herstel gaan word soos wat sommige leerstellings aangaande die eindtyd leer. Hierdie voorstelling is een wat veral gevind word in die sogenaamde pretrib premillenniumleer van die eskatologie. Dit is baie duidelik dat die kerke onderling baie verskil oor die eindtyd en anders as wat in Pinksterkringe gevind sal word handhaaf hierdie vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond nie almal 'n pretrib premillennium siening in hulle eskatologie nie. Daar is lede van hierdie gemeentes wat die gedagte heeltemal verwerp dat die tempel weer op die plek van Salomo se tempel gebou sal word en offerande daar geoffer sal word. Hulle sê dat God heeltemal teen hierdie Joodse offerande sisteem gekant is omdat Jesus nou die volmaakte offerande is.

Die gedagte dat Jode bloot net omdat hulle Jode is God se kinders is word heeltemal verwerp en hulle moet nog steeds wedergebore word soos enige iemand anders. Een van die leraars het dan ook daarop gewys dat hy al nege keer in Israel was en as gevolg daarvan en ook van die historiese feite wat hy met hierdie besoeke aan Israel teweete gekom het is dit vir hom baie duidelik dat God beslis 'n plan het met Israel. Die vervangingsteologie wat leer dat die kerk in die plek van Israel gekom het, word eenparig deur al die gemeentes verwerp. Een segsman het byvoorbeeld uitgewys dat daar sommige mense is wat sê een geredde Jood is soos tien heidene wat gered word en dit word deur die betrokke gemeente totaal en al verwerp omdat dit God die aannemer van 'n persoon sal maak. Daar is dan ook een van die gemeentes wat sendelinge in Israel het en in baie van die gemeentes is daar of die gemeente self of individue wat sekere sendelinge in Israel ondersteun. Die feit dat 'n vloek teen Israel tot gevolg sal hê dat die persoon self vervloek word ooreenkomstig Genesis 12:3 en aan die

ander kant dat as iemand Israel seën hy self 'n seën sal ontvang word deur al die gemeentes onderskryf. Daar is egter uitgewys dat hierdie seën oor Israel moet nie wees ten koste van ander nasies nie en die bid vir die vrede van Jerusalem word ook in die meeste van die gemeentes aangetref. In al die gemeentes word ook in 'n mindere of 'n meerdere mate lering oor Israel gegee. In een van die gemeentes is daar uitgewys dat daar 'n Mike Pryer is wat 'n kasset uitgee getiteld "*The deception of the Israel group's movement*" en hy sê dat as die Israelgroep beweging maak dat jy dink jy beter as ander is, is jy al klaar mislei. Daar is in van die gemeentes uitgewys dat daar 'n probleem in Pretoria is dat daar mense is wat sê dat die Joodse Sabbat weer ingestel moet word. Hierdie siening word deur al die gemeentes verwerp.

5. Die wegraping

Oor die wegraping is daar 'n baie duidelike verskil tussen die gemeentes wat nog lede is van die Baptiste Unie aan die een kant en die Lewende Woord gemeente aan die ander kant. In die Lewende Woord gemeente word die wegraping baie uitdruklik geleer. Die feit dat die Here sê hy kom soos 'n dief in die nag word aangedui as 'n bewys van die wegraping. Die dief kom om die kosbaarhede voor die oordeel te kom neem en by die dagbreek word die dief gevind. Die dief kom in die nag en die dagbreek is die oordeel. Hierdie wegraping sal dan voor die groot verdrukking plaasvind. Die groot verdrukking is egter volgens die Lewende Woord gemeente moeilik om te definieer. Die tradisionele leer word dan ook in die gemeente verkondig dat die Here kom voor die groot verdrukking om sy kinders te verlos en dat die mense wat gedurende die groot verdrukking tot bekering kom gaan dit doen ten koste van hulle eie lewens. Aan die ander kant is daar gemeentes wat baie gematig en met 'n oop gemoed oor die wegraping leer, maar daar is ook gemeentes wat heeltmaal teen die idee van 'n wegraping voor die groot verdrukking gekant is. Een pastor het dan ook gesê dat hy in die verlede baie hierdie leerstelling geleer het en dit onderskryf het totdat

hy op 'n stadium uitgevind het dat die hele leerstelling gebaseer was op 'n profetiese woord wat een of ander tyd in die vorige eeu aan 'n groep Christene gegee was. Hy sê dit het hom aan die dink gesit oor die hele aangeleentheid en toe het hy literatuur begin ondersoek en hy het uitgevind dat hierdie leerstelling nie so deur die Woord geleer word nie. Maar hy wys egter uit dat hy leer dat gelowiges die Here in die lug gaan ontmoet en hy lê baie klem op die ewigheid en hy maak seker dat mense verstaan dat dit 'n lering van mindere belang is oor presies wanneer die wegraping gaan plaasvind. Hy wys ook uit dat baie van die interpretasies oor die wederkoms subjektief is en nie werklik Bybels gebaseerd is nie, en meer gebaseer is op leerstellings wat deur verskillende mense geleer is. Om mense te help in hulle uur van nood soos byvoorbeeld 'n besigheidsmans wat probleme in sy besigheid het, of mense wat besig is met 'n egskeiding of met een of ander verhoudingsprobleem help dit nie om te weet presies wanneer die wegraping plaasvind nie. So het een van die swart pastors dan ook reguit gesê:

“Christians will go through the tribulation.”

6. Interpretasie en beoordeling

Alhoewel die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond in Pretoria nie as gereformeerde of Calvinisties beskryf kan word nie is dit tog baie duidelik dat die invloed van die “Particular Baptists” in Engeland en dan veral van iemand soos Charles Haddon Spurgeon tog baie duidelik veral in hulle soteriologiese sieninge gesien kan word. 'n Mens sien dit veral in die lering van die volharding van die heiliges waar 50% van die gemeentes wat ondersoek is dit onderskryf en verkondig, in een geval selfs so sterk dat dit in die gemeente se konstitusie opgeneem is. Ook in hulle sieninge oor die genadeverbond en die uitverkiesingsleer is dit baie duidelik dat daar iewers gereformeerde kontak was. In hierdie sake is die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond dus baie nader aan die Calvinistiese leer van die “Particular Baptists” as wat hulle aan die Arminianisme van die Pinksterkerke is. Die verskillende eskatologiese

sieninge wat daar is soos byvoorbeeld die tyd van wegraping, dui baie duidelik op die uitleef van die outonomie van die lokale gemeente en die reg tot persoonlike interpretasie.

HOOFSTUK 15

VERLOSSING VAN DEMONIESE MAGTE

1. Demoniese werking vandag

Al die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond wat ondersoek is bely dat hulle glo aan die verlossing van demoniese magte. Al die gemeentes onderskei dat daar demoniese magte aan die werk is en dat mense verlos moet word. Een van die swart pastors het dit dan ook uitgewys dat sy vrou verlos moes word. Die swart pastor het vertel hoedat mense gekom het om vir sy vrou te bid want daar was 'n demoon wat op een of ander manier beheer oor haar lewe uitgeoefen het en dat hulle dit duidelik kon sien. Dit was 'n siekte en die dokters kon nie uitvind wat verkeerd is nie en tot vandag toe is hulle nie seker wat verkeerd was nie. Die probleem was dat sy saam met artritis iets in haar longe gehad het wat veroorsaak het dat sy duiselig geword het maar die mediese wetenskap kon nie 'n antwoord hiervoor vind nie. Selfs die x-straal plate het gewys dat daar niks verkeerd is nie. Die toestand het vir meer as twee jaar voortgeduur. Op een of ander manier maak Christene 'n deur oop vir demone veral as hulle nie naby die Here wandel nie. Daar is eenstemmigheid dat 'n Christen nie duiwelbesete kan wees nie, maar dat 'n Christen wel 'n deur kan oopmaak en dan deur hierdie demoniese magte op een of ander manier geaffekteer kan word. Sogenaamde duiwelbesetenheid of "demon possession" is die situasie waar iemand geheel en al oorgeneem is deur hierdie demoniese magte en dit kan nie met 'n kind van die Here gebeur nie. Wat wel kan gebeur is dat Christene op so 'n wyse 'n opening maak vir demone en dat daardie demone so in hulle siel werksaam kan wees dat die demoon manifesteer in 'n Christen en dat die demoon uitgedryf moet word. Daar is dan ook van die dienste waar hulle besig was met aanbidding dat so 'n demoon gemanifesteer het en wat dan uitgedryf moes word. Wanneer 'n Christen afvallig raak en sy

toevlug tot die okkulte neem maak hy oop vir 'n demoniese gees. Wanneer 'n Christen byvoorbeeld begin om egbrek te pleeg kan hy oopmaak vir 'n gees van gebondenheid aan wellus, asook vir 'n leuengees en 'n gees van perversiteit. Waar daar dan vir so 'n persoon gebid word sal daar 'n manifestasie wees ten spyte van die feit dat so 'n persoon gered is. In een van die gemeentes word daar byvoorbeeld ook getuig dat 'n vrou wat 'n heks was van demone verlos was en hoedat haar dogter presies dieselfde manifestasies gekry het as die ma.

2. Verlossingsbediening

In elkeen van hierdie gemeentes is daar 'n persoon of persone wat wel vir ander mense kan bid om van demone ontslae te raak. In een van die gemeentes word daar 'n getal van vyftien aangegee as mense wat in staat is om duiwels te kan uitdryf en dat daar ook 'n groot groep jong mense is wat in staat is om dit te doen. In 'n ander gemeente is daar ook 'n groep wat bekend staan dat hulle in die "deliverance ministry" is. Hierdie bediening geskied sonder die hulp van die pastor en word geheel en al deur 'n groepie gelowiges in die kerk gedoen. Die pastor self het egter 'n bediening om vir mense te bid wat deur demone aangeval word.

Een van die kragtigste getuienisse in die gemeentes oor verlossing van demoniese magte kom dan ook van die getuienis van Mev. Kamala Reddy.

"On 15 June 1962, Chin and I were gloriously saved as we gave our hearts to the Lord Jesus.

When we told our families that we were now Christians, our families immediately rejected us. We were barred from the family circle and were regarded as outcasts. Life would have been very lonely had it not been for the Pastor and the Church who kept in touch with us. In them, we found a new family.

We cannot say that we were immediately free of problems. In fact, it seemed that our home was overtaken by much trouble. My mother had long before dedicated to certain spirits. Two weeks after we were married, these and all the spirits from my husband's side were transferred to our home. You can only imagine how many of these spirits were present and how unhappy they were at our conversion to Jesus Christ.

Demons demand sacrifice and we almost lost our first child because of their vicious attacks. Very early in our Christian lives, we were taught to pray and although we knew little about prayer, we prayed. Our faith was strengthened and after about two years we were delivered from all the demons. We could only praise God, for it was He alone who did so much for me and my family." (Testimony of Kamala Reddy)

3. Bloedlynvloeke

In al die gemeentes word bloedlynvloeke as 'n realiteit ervaar. In die swart gemeentes gebeur dit dan ook as gevolg van die bedryf van voorvaderaanbidding. Ook instansies soos die Vrymesselary is uitgewys as iets waardeur 'n bloedlynvloek op die nageslag kan kom. Een pastor het dan ook uitgewys dat daar baie versigtig omgegaan moet word met die verklaring van sekere gedragspatrone omdat van die dinge psigologies verantwoord kan word. Maar daar is tog in verskeie gevalle in die betrokke gemeente, situasies waar as gevolg van betrokkenheid in sekere dinge van die koninkryk van die duisternis daar patrone is wat met die familielyn afloop. Selfs iets soos alkoholisme word as voorbeeld genoem. Die melaatsheid wat Gehasi en sy nageslag aan gely het word as 'n voorbeeld van 'n bloedlynvloek voorgedhou.

Al die gemeentes is dit egter eens dat die bloedlynvloeke gebreek kan en moet word en dat die wedergeboorte 'n gelowige 'n wettige toegang gee tot 'n nuwe bloedlyn en dat die duiwel nie die reg het om so 'n bloedlynvloek op 'n Christen te plaas nie. Omdat die duiwel egter kom om te steel en te slag en te verwoes en hy dus die Christen wil berooft van die seëninge van die Here kom hy onwettiglik en lê so 'n vloek op 'n Christen wat dan in baie gevalle nie die kennis

het en deur onkundigheid daardie vloek aanvaar as uit die hand van die Here uit of dit aan ander faktore toedig en dan nooit die vloek breek in die Naam van Jesus Christus van Nasaret nie.

4. Interpretasie en beoordeling

In al die gemeentes wat ondersoek is word die verlossing en bevryding van demoniese magte geleer. By nie een van die gemeentes wat ondersoek is kon daar egter 'n duiwelbeheptheid gevind word nie, en verlossing vorm 'n integrale en normale deel van die werksaamhede van die gemeente. Alhoewel daar sekere persone is wat die bediening het om vir mense te bid vir bevryding gebeur dit ook dat in feitlik al hierdie gemeentes deur selgroepe en gewone Christene en by gewone bidure en byeenkomste daar vir mense gebid word en een of ander vloek of binding in die Naam van Jesus Christus van Nasaret gebreek word.

HOOFSTUK 16

BANDE MET SOGENAAMDE “TORONTO BLESSING”

1. Oorsig van ontstaan

Die “Vineyard Christian Fellowship” in St. Louis is gestig deur ‘n ene Randy Clark. Na jare wat hy baie min vrug en krag in sy bediening gesien het, het hy ‘n besoek gebring aan die Suid Afrikaanse evangelis, Rodney Howard-Brown wat op daardie stadium in Tulsa, Oklahoma, Amerika dienste gehou het. Randy was wonderbaarlik aangeraak en by sy terugkeer na sy tuisgemeente het hierdie selfde manifestasies in sy gemeente plaasgevind. By ‘n “Vineyard” streeksvergadering in November 1993 het hy sy getuienis gelewer op aandrang van ‘n Happy Lemman en weereens was daar ‘n demonstrasie van dieselfde manifestasies. Lemman het die resultate van hierdie streeksvergadering van die “Midwestern Vineyard Churches” nou gedeel met die Nasionale Raadsvergadering wat in November gehou is met John Arnott die pastor van die “Airport Vineyard” in Toronto. Arnott het vir Clark uitgenooi om in Toronto te kom preek wat hy ook in Januarie gedoen het. Hierdie was dan die begin gewees van die “Toronto blessing”(Jackson 1994:1)

2. Manifestasies

Die mees algemene manifestasies wat dan ook in hierdie “Toronto blessing” gevind word is mense wat omval of sogenaamd “slain in the Spirit” word. Hierdie manifestasie van omval is egter nie beperk tot die “Toronto blessing” nie en het vry algemeen in die tradisionele Charismatiese beweging voorgekom. Wat egter wel nuut is in die “Toronto blessing” is mense wat verskillende skuddings en trekkings kry. So gebeur dit somtyds dat mense ruk of dat hulle selfs dubbeld vou, of dat mense wanneer hulle loop een of ander rukking sal hê. Dit gebeur

selfs by sulke byeenkomst dat iemand se gesig byvoorbeeld heen en weer beweeg sal word of dat iemand soos 'n voël sal maak wat vlieg en in die paadjie sal afhardloop. Daar is ook getuienis van mense wat dieregeluide namaak en dan word daar profetiese waarde aan hierdie dieregeluide geheg. Daar is ook 'n dronkword in die Gees. Dit gebeur na aanleiding van die Skrifgedeelte wat sê moenie dronkword van wyn nie maar word vervul met die Heilige Gees. Ook die Pinkstergebeure waar mense gedink het dat die dissipels dronk was word as ondersteuning van die ondervinding voorgelê. Ook word daar baie keer gehuil op 'n baie hoorbare manier of soms ook saggies, maar dit is ook iets wat nie net in die "Toronto blessing" voorkom nie maar wat selfs in die ou Pinkster- en die Charismatiese bewegings voorgekom het. Daar is ook 'n lag in die Gees wat alhoewel daar enkele getuienis is dat dit nie nuut is nie, wat in die Toronto beweging geweldig skerp beklemtoon word en dit word somtyds beskryf deur sommige mense as 'n historiese gelag. Profetiese openbaringe soos gesigte en drome en profetiese woorde is ook verskynsels wat algemeen voorkom maar wat nie beperk is tot die Toronto beweging nie. Dit gebeur ook dikwels dat mense 'n geweldige gil sal los en kliphard sal skreeu. Van die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond is daar net een wat baie betrokke is by die Toronto beweging naamlik "Manna Ministries", terwyl Lewende Woord ook in 'n mate deur hierdie beweging beïnvloed is.

'n Redelike resente verskynsel in die Toronto beweging is dan ook dat mense se stopsels in hulle tande in goud stopsels verander en dat mense beweert dat wanneer hulle bid of in die teenwoordigheid van die Here is, daar 'n goue stof op hulle hande en voorarms manifesteer. So sê pastoor Neville Norden dan dat God op 'n unieke wyse in Toronto begin restoreer het. Hy sê dat party mense sulke gebroke lewens het dat die Heilige Gees nodig het om dit te kom herstel. Hy self was saam met sy vrou vir tien dae in Toronto en het elke byeenkoms in daardie tyd bygewoon. Sy vrou wat in haar leeftyd baie seergekry het in die bediening het wonderlike seën ervaar en die Here het wonderlike dinge vir haar

gedoen. Die lyn tussen huil en lag is volgens hom 'n baie dun lyn en die huil kom omdat iemand juis seer het en die lag kom as die genesing manifesteer.

Skuddings en trekkings vind ook in die gemeente plaas afhange van die beweging van die Gees van die Here. Daar is verskeie manifestasies en die mens moet identifiseer wat die Here besig is om te doen. Lewende Woord sal egter anders as wat in baie kerke gebeur wat in die Toronto stroom is nie toelaat dat mense kliphard lag terwyl die prediker besig is om te preek nie. As die Heilige Gees beweeg en die mense tree so op dat dit die goeie orde versteur sal die persoon verwyder word. Ook die dronkword in die Gees word deur hom so geïnterpreteer dat op grond van Effesiërs 5:18 mense so sal optree dat dit sal lyk of die mense alkoholiese drank gedrink het. Dit gebeur dan wel ook in die gemeente. Die feit dat Paulus ook by sy bekering plat op die grond gelê het word as 'n voorbeeld genoem van dronk wees in die gees. Ook koning Saul het plat gelê. Hy het op sy rug gelê soos 'n persoon wat onder die invloed van drank sal plat lê. 'n Persoon wat egter onder die krag van die Heilige Gees is sal volgens hom altyd bewus wees van wat om hom aangaan. Selfs in een van die swart gemeentes is daar getuig dat dit al voorgekom het. Alhoewel die gemeente hoegenaamd nie met die "Toronto blessing" assosieer nie het die verskynsel van dronkword in die Gees tog daar voorgekom.

"Manna Ministries" is egter die gemeente wat die naaste kontak met die Toronto beweging het. In "Manna Ministries" word dan ook geleer dat dit 'n legitieme beweging van die Heilige Gees is. Hoewel die verskillende manifestasies van die Heilige Gees dikwels in die gemeente voorkom glo die gemeente nie dat daar baie misbruik van die manifestasies in die gemeente is nie. Daar was egter al demoniese manifestasies en die gemeente het geleer om te onderskei tussen wat demonies is en wat van die Heilige Gees afkomstig is. Baie keer lyk die manifestasies baie dieselfde. Die pastor van die gemeente sê dan ook dat daar eenkeer iemand was wat vir hom gebid het wat knoffelbrood geëet het voor die

tyd en hy het maar besluit om 'n "courtesy fall" te doen net om uit die man se pad uit te kom.

Die gawe van onderskeiding van geeste is egter ook baie belangrik. Ook rukkings en trekking vind in die gemeente plaas en selfs die pastor getuig dat dit al eenmaal met hom gebeur het. Hy getuig dan ook dat die ondervinding wat hy gehad het hom bykans dubbeld laat vou het. Hy het egter geweet dat dit nie die duiwel was nie omdat hy die duiwel weerstaan het en beveg het en hy dus geweet het dit was 'n reaksie tot God en dat dit reg was. Hy vertel van 'n ondervinding in die gemeente toe 'n Presbiteriaanse predikant eendag daar kom preek het en aan die einde van sy preek die Heilige Gees gevra het om te kom en die volgende oomblik het sy hande begin ruk, hy het dit probeer wegsteek maar hy kon nie die rukking keer nie, omdat sy hele arm begin ruk het.

Hy sê dat in die meeste van die gevalle kan die mense hierdie rukkings stop as hulle wil maar daar is gevalle waar iemand nie in staat is om dit te doen nie. Een persoon vir wie hulle gebid het, het op die vloer neergeval en het eers twee en 'n half ure later opgestaan maar was 'n totale veranderde persoon. Die pastor getuig dan ook van mense wat so onder die invloed van die Heilige Gees was dat dit regtig gelyk het of hulle dronk was. Alhoewel sommige mense die gemeente al as gevolg van hierdie verskynsel verlaat het glo die gemeente dat dit van die Here af is en daarom druk hulle deur daarmee.

In al die ander gemeentes kon geen spoor van die Toronto beweging gevind word nie. Daar is egter van hierdie verskynsels soos die omval en 'n lag waar mense lag omdat hulle vrolik is of omdat hulle deur die Here aangeraak is wat wel sporadies in van die gemeentes gevind word maar dit is glad nie verwant aan die sogenaamde "Toronto blessing" nie.

Profetiese openbaringe deur middel van gesigte, drome en profetiese woorde is

verskynsels wat normaalweg in vernuwingsgemeentes voorkom en is ook nie eksklusief tot die sogenaamde Toronto beweging beperk nie.

3. Interpretasie en beoordeling

Op twee blanke gemeentes na het die sogenaamde “Toronto blessing” baie weinig en selfs geen invloed op enige een van die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond nie. Behalwe vir “Manna Ministries” wat baie nou bande met die “Toronto blessing” het en in ‘n baie mindere mate Lewende Woord kon nie een van die ander verskynsels behalwe in soverre dit verskynsels is wat maar in die Charismatiese beweging gevind word, by hierdie gemeentes gevind word nie.

AFDELING D

SAMEVATTING EN SLOTBEOORDELING

HOOFSTUK 17

SAMEVATTING EN SLOTBEOORDELING

1. Samevatting

Die stad Pretoria soos hy tans daaruit sien het 'n kleurryke geskiedenis sedert die eerste bewoners hier aangekom het. Volgens Dr. G M van der Waal (Telefoniese onderhoud Maart 1998) het Mzilikazi Meintjieskop waarskynlik as plek van regering gebruik voor die koms van die blankes. Pretoria het daarna die regeringsetel geword van die ou Zuid-Afrikaansche Republiek en dit was ook die hoofstad van die Transvaalse kolonie na die Anglo-Boereoorlog. In 1910 word dit die administratiewe hoofstad van die ou Unie van Suid Afrika en in 1961 het dit ook die administratiewe hoofstad van die Republiek van Suid Afrika geword wat dit vandag nog is. Dit was in die stad Pretoria waar die vrede van Vereeniging in die Melrosehuis op 31 Mei 1902 geteken is om die Anglo-Boereoorlog te beeindig. Dit was ook in die stad Pretoria waar die apartheidsbeleid sedert 1948 meedoënloos uitgevoer is en is daar ook baie keer na die apartheidsregering as die Pretoria regime verwys. Ook op kerklike terrein was Pretoria altyd in die middelpunt gewees. Sedert die ontstaan van die kerkplaas wat Marthinus Wessel Pretorius aangekoop het vir dié doel het dit ontwikkel van 'n standplaas vir die gemeente van die Nederduitsch Hervormde Kerk tot die stad wat dit vandag is. Pretoria was dus eers kerk voordat dit dorp en stad geword het. Al die belangrikste kerke in Suid Afrika het wortels in Pretoria en 'n groot deel van die geskiedenis van die kerke in die Transvaalse gebied het in Pretoria afgespeel. Pretoria speel ook 'n groot rol in die opleiding van predikante van verskeie denominasies.

Die ontstaansgeskiedenis van die Baptiste kerk op Britse bodem het uitgebrei

en het veral in Amerika tot 'n magtige denominasie ontwikkel. Aanvanklik is geglo dat daar geen direkte kontak tussen die Anabaptiste beweging en die moderne Baptiste kerk is nie, maar Dr. Sydney Hudson-Reed het aangetoon dat daar wel 'n band tussen die "Particular Baptists" en die Anabaptiste bestaan. Vroeëre navorsing is gewoonlik slegs toegespits op die band tussen die "General Baptists" en die Anabaptiste. Omdat so 'n band nie gevind kon word nie is daar algemeen aanvaar dat so 'n band nie bestaan nie. Die "Particular Baptists" het beroemde name in sy geledere soos John Bunyan, Charles Haddon Spurgeon en William Carey en dit was dan ook die kanaal waardeur die Baptiste kerk na Suid Afrika gekom het.

Die Baptiste kerk het na Suid Afrika gekom as gevolg van die Britse setlaars in 1820. Hierdie eerste Baptiste wat saam met die Britse setlaars gekom het is aangevul deur Duitse setlaars wat die kerk alhier versterk het en alhoewel die Duitse element van die Baptiste kerk lank afsonderlik voortbestaan het en ook onder Afrikaanssprekendes gewerk het, het die Duitse deel later heeltemal in die Engelse stroom opgegaan. Die Baptiste kerk is vandag in Suid Afrika 'n baie sterk en gevestigde denominasie. Volgens die sensussyfers van die 1996 sensus het die Baptiste Unie 299 900 lidmate in Suid Afrika en dan is daar nog 139 781 wat as "other Baptist Churches" aangedui word. In totaal beskou 439 681 mense hulleself dus as Baptiste in Suid Afrika. Wanneer in ag geneem word dat die Gereformeerde Kerke in Suid Afrika 188 792 lidmate het en die Hervormde Kerk 173 021 kry 'n mens die regte perspektief van die getalsterkte van die Baptiste kerk in Suid Afrika. Op die politieke terrein het die Baptiste kerk 'n aantal leiers in Suid Afrika opgelewer. In die ou Kaapkolonie was daar sir Gordon Sprigg wat eerste minister was en daar was ook Jan Hofmeyr wat adjunk-premier van die Unie van Suid Afrika onder Genl. J C Smuts was. In die meer moderne tyd is daar Mnr. Gerhard Morkel wat die premier van die Wes-Kaap is en Mnr. Bennie Alexander wat 'n vooraanstaande leier van die PAC tot redelik onlangs was, asook Me. Mary Metcalfe wat LUR vir onderwys in die

Gauteng provinsie was en tans die LUR van onder andere landbou van die Gauteng provinsie.

Sedert die stigting van die eerste gemeente in Pretoria in 1889 het die Baptiste kerk 'n geskiedenis van voorspoed en uitbreiding in Pretoria gehad. Dat die Baptiste kerk in Pretoria ook deel was van die gemeenskap in die breë word bevestig deur onder andere die feit dat President Paul Kruger die hoeksteen van die eerste gemeente in Andriesstraat gelê het. President Kruger het ook die opening waargeneem van die eerste "assembly" wat in Pretoria gehou is en hierdie gemeente het ook die Anglo-Boereoorlog deurgemaak en na laasgenoemde oorlog het die kerk stelselmatig begin groei en uitbrei in die groter Pretoria waar daar vandag nie minder as 42 gemeentes getel kan word nie. Op die "assembly" van die "Baptist Northern Association" (BNA) in April 1990 is dan ook besluit dat Pretoria die eerste sogenaamde "region" sal wees wat binne in die Baptiste Unie ontwikkel sal word tot 'n eie selfstandige gebied.

Jan Hendrik Hofmeyr was tegelykertyd een van Suid Afrika sowel as van die Baptiste kerk se grootste seuns. Hoewel hy van geboorte 'n lid van die Nederduits Gereformeerde Kerk was, het sy ma reeds toe Jan Hofmeyr baie klein was na die Baptiste kerk oorgegaan. Hofmeyr is op sy begrafnis deur Genl. Smuts beskryf as die gewete van Suid Afrika. 'n Aanvanklike werksaanbieding aan hom word teruggetrek nadat uitgevind is dat hy nie aan een van die drie Afrikaanse kerke behoort nie, en was die werksaanbod van die CSV dus nie vir hom beskore nie. Sy liberale politieke standpunte het van hom 'n vyand van die Afrikaner "establishment" gemaak en dit is een van die groot redes waarom sy nalatenskap so min geëer word. Jan Hendrik Hofmeyr se teenkanting teen die apartheidsbestel kan beslis gesien word as die belangrikste Christenstem wat ooit teen apartheid opgegaan het in sy tyd.

Die Pinksterbeweging het onteenseglik sedert die begin van hierdie eeu 'n

geweldige invloed op die hele kerk toneel in die wêreld gehad. Die Pinksterkerk het uit die Heiligheidsbeweging ontstaan en het gegroei en wêreldwyd 'n baie sterk stroom in die kerkewêreld geword. Waar die vroeë pentekostaliste egter dikwels in die lae sosio-ekonomiese klasse aktief was het die Charismatiese beweging egter gekom as 'n beweging wat hoofsaaklik in die middel en hoër klasse baie aktief is. Anders as in die Pinksterbeweging aanvaar die Charismatiese nie dat die spreek in vreemde tale dié teken van die doping of vervulling van die Heilige Gees is nie. Waar die Pinksterbeweging tot gevolg gehad het dat baie nuwe kerke gedurig gestig is omdat hulle nie in die tradisionele denominasies aanvaar is nie, is dit nie die geval in die Charismatiese beweging nie en is tradisionele kerke baie meer ontvanklik en is baie meer ruimte vir die Charismatiese beweging gemaak. So byvoorbeeld is die Presbiteriaanse kerk, die Baptiste Kerk, die Lutherse Kerk en die Metodiste Kerk en ook die Rooms Katolieke Kerk in Suid Afrika en wêreldwyd deur die Charismatiese beweging geraak. Baie min is egter bekend van die Charismatiese beweging in Suid Afrika en Marais (1995:10) wys tereg daarop dat min dokumentasie bestaan oor die Charismatiese vernuwing in Suid Afrika en wanneer dit wel gedoen is, is dit beperk tot een individuele kerk of groep. In Suid Afrika het die sogenaamde "Come Holy Spirit" konferensie saam met die "Rhema Faith Church" en die "Hatfield Christian Church" 'n baie groot rol in die hele vernuwingsbeweging in Suid Afrika gespeel. Die Morelettapark N G gemeente in Pretoria is tans die grootse vernuwingsgemeente in Pretoria met bykans agt duisend lidmate. Die "Hatfield Christian Church" oftewel die ou "Hatfield Baptist Church" is die tweede grootste met nagenoeg ses duisend lidmate en die Lewende Woord gemeente wat ontstaan het onder die leierskap van 'n oud Hatfield pastoor Neville Norden het ongeveer vier duisend lidmate.

Die "Hatfield Christian Church" is vandag teologies ver verwyderd van die Baptiste Unie wat hy in 1984 verlaat het. Van die "steering committee" van die "Hatfield Christian Church" vandag is daar nie een wat ooit op enige wyse met

die Baptiste kerk verbind was nie. Al die lede van die "steering committee" is pastore wat na 1984 tot die bediening toegetree het. Hatfield het deur sy verbondenheid met die Toronto stroom so ver weg beweeg in sy belewenis asook in sy kerkregeringstelsel van sy Baptiste wortels dat hy vandag kwalik as voorbeeld voorgehou sou kon word van 'n vernuwingsgemeente met 'n Baptiste agtergrond. Dit val egter nie te betwyfel nie dat Hatfield op sy dag die moeder was van baie Baptiste vernuwingsgemeentes. Na die afsterwe van Pastor Ed Roebert in Julie 1997 is daar nog slegs een van al die pastore oor wat ooit aan 'n Baptiste Bybelskool studeer het. Hatfield sal moontlik vandag eerder as 'n onafhanklike Pinksterkerk geklassifiseer kon word as 'n Charismatiese kerk. Die vernuwingskerke vanuit 'n Baptiste agtergrond in Pretoria en landswyd sal egter nooit anders kan as om 'n baie groot agting te hê vir die baanbrekerswerk wat deur Pastor Edmund Roebert en die "Hatfield Baptist Church" gedoen is nie. Baie jare was die gemeente werklik 'n moedergemeente vir vernuwingsgesinde kerke wat vanuit 'n tradisionele agtergrond gekom het. Sedert die "Hatfield Baptist Church" egter in 1984 opgehou het om 'n Baptiste kerk te wees het die vernuwingsgesinde kerke in die Baptiste Unie baie toegeneem, veral nadat die Baptiste Unie een geword het ten opsigte van die verskillende afdelings wat daar vir die verskillende rasse bestaan het. Die stelling kan gemaak word dat 'n baie groot persentasie indien nie die meerderheid van dié kerke wat by die Baptiste Unie aangesluit het in 'n meerdere of mindere mate Charismaties is. Die geskiedenis van vernuwing in Pretoria en Suid Afrika sou egter sonder die "Hatfield Baptist Church" heeltemal anders daaruit gesien het.

Die Lewende Woord gemeente is die enigste van die vernuwingsgemeentes vanuit 'n Baptiste agtergrond wat ondersoek is wat tans nie 'n lid van die Baptiste Unie is nie. Alhoewel Pastoor Norden baie duidelik 'n roeping het om die Afrikaner te bedien, is hy eerstens 'n Christen en dan 'n Afrikaner maar hy het 'n baie duidelike visie om die evangelie onder Afrikaanssprekende mense te verkondig. Ten spyte van die feit dat die Lewende Woord gemeente nie 'n

Baptiste gemeente is nie, het Pastoor Norden nietemin 'n baie hoë dunk van die Baptiste kerk as denominasie en hy bely dat die Baptiste teologie baie bygedra het tot sy vorming. Van al die gemeentes wat ondersoek is, is die Lewende Woord gemeente by vérré finansiéel die sterkste en die gemeente bedien ook 'n hoë klas, feitlik uitsluitlik blankes wat in skille kontras staan met die armoede wat daar byvoorbeeld in 'n swart gemeente soos die van Rev. Samson Monageng is wat in 'n plakkerskamp geleë is. Pastoor Neville Norden beskou homself egter as eens met Baptiste teologie behalwe vir die feit dat die denominasie tradisioneel nie oop was vir die vervulling van die Heilige Gees, wat met die beoefening van die geestelike gawes gepaard gegaan het nie. Die gemeente van die Lewende Woord is totaal 'n onafhanklike gemeente wat wel in 'n verhouding staan wat broederskap aanbetref met die "I.F.C.C." en Pastoor Norden het ook 'n baie goeie verhouding met Pastor Ray McCauley van Rhema. Die gemeente is egter nie offisiéel aan enige denominasie verbonde nie. Pastoor Norden sê dat hy homself onderwerp aan sy geestelike vader Dr. Fred Robberts van Durban. Dit is die enigste van hierdie vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond wat nie denominasioneel verbonde is nie. As gevolg van die feit dat die Lewende Woord gemeente baie ander gemeentes plant reg oor die land het daar tog 'n broederskap van gemeentes tot stand gekom. Dit is baie duidelik dat die gemeente wat sy kerkregering aanbetref vérré van die tradisionele kongregasionalisme weg beweeg het. Die gemeentelike regering lê baie meer in die hande van die hoofpastor self asook in dié van enkele ander hoofleiers as in dié van die gemeente. Pastoor Norden is baie afwysend teenoor enige politieke bedrywighede van mense in die bediening. Die Lewende Woord gemeente is ook die enigste waar geleer word dat wanneer mense met die Heilige Gees gedoop word of vervul word met die Heilige Gees dat hulle wel in tale sal praat. Onkunde word voorgelê as die enigste rede waarom mense sukkel om in vreemde tale te spreek wanneer daar vir hulle gebid word.

"Manna Ministries" is die enigste van die gemeentes wat ondersoek is wat baie

na aan die sogenaamde Toronto beweging staan. Onder die leierskap van 'n oud-Anglikaanse priester wat later 'n pastor by die "Hatfield Baptist Church" geword het naamlik Rev. Allen Watt het die gemeente egter van enkele lidmate gegroei tot 'n lewenskragtige gemeente in die Wierdapark omgewing. Baie sterk klem word op selgroepe geplaas en wat heiligmaking aanbetref val dit tog op dat anders as met meeste van die ander gemeentes sekere dinge nie afgewys word nie. Selfs die gebruik van sterk drank word nie afgewys nie. Ook dans met ander persone as iemand se eie man of vrou word nie afgewys nie. In al die gemeentes wat ondersoek is wat tans nog lid van die Baptiste Unie is, is "Manna Ministries" beslis die een wat die minste in noue verbintenis met die Baptiste Unie funksioneer.

Die Deo Gloria Baptiste Kerk wat in Arcadia in Pretoria geleë is in die gebou van die ou Meintjieskop N G Kerk is 'n gemeente wat hom in besonder daarvoor beywer om die waarheid van die Skrif en die salwing van die Heilige Gees met mekaar te kombineer. Van al die gemeentes is dit dan ook by verre die een wat die mees openlik Calvinisties in leer is. Die gemeente het dan ook in sy konstitusie 'n klousule wat die leer van die volharding van die heiliges omskryf. In 'n traktaatjie wat uitgegee word om besoekers te verwelkom en die kerk aan hulle bekend te stel word die apostoliese belydenisskrif gevind. Die bediening van die Deo Gloria Baptiste Kerk is dan ook veral onder tradisionele mense wat veral uit die drie Susterskerke afkomstig is, hoewel daar ook voormalige Katolieke en Anglikane aan die gemeente behoort. Die gemeente probeer 'n brug bou na die persone vanuit die tradisionele kerke en daarom is ook die sing van liedere baie belangrik. Saam met ander vernuwingsliedere word selfs psalms en gesange van tyd tot tyd deur die gemeente gesing. 'n Absolute rasseharmonie en sendingywer heers in die gemeente en persentasie gewys behoort daar meer bruinmense aan die gemeente as aan enige ander gemeente wat ondersoek is. Dit is grootliks ook 'n wonderwerk as in ag geneem word dat onder van die bruinmense vroeëre politieke aktiviste was en dat 90% van die

blankes in die gemeente uit 'n konserwatiewe agtergrond afkomstig is.

Die geskiedenis van die “Grace Baptist Church” van die Rev. Samson Monageng as die hoofleerling is net nog 'n voorbeeld van hoe aktief die swart vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond in hulle plaaslike omgewings is. Nie net die mens se geestelike behoeftes nie, maar ook sy biologiese en sosiale behoeftes word direk aangespreek. Hierdie is 'n gemeente wat op die voorpunt staan om armoede en misdaad en alles wat daarmee gepaard gaan met die evangelie van Jesus Christus te beveg. Die vestiging van 'n gemeente met 'n gebou binne in 'n plakkerskamp is 'n bewys van 'n man en 'n gemeente wat vasberade is om 'n gemeenskap te bedien. Vanuit hierdie gemeente is daar dan ook met 'n hele aantal ander buitewerke begin.

Die Rev. George Mataboge is tans die vise-president van die Baptiste Unie van Suid Afrika en sal in September 1999 die president van die Baptiste Unie van Suid Afrika word. 'n Geskiedenis van politieke aktivisme wat hom 'n aantal jare in die gevangenis laat deurbring het is deel van die vorming van hierdie man wat bestem was om 'n groot rol in die vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond, nie net in Pretoria nie maar in die hele Suid Afrika te speel. Hartseer verhale van die onreg van die apartheidsbedeling wat hierdie man geteister het, is tog alles deur God se genade omgedraai om vandag so 'n man op te rig om Sy kerk te lei. Reeds tydens sy geboorte was sy vader afwesig omdat hy in die tronk was en sy naam het hy gekry van die polisieman wat gekom het om sy pa te arresteer sodat die familie dit nooit sou vergeet nie. Net soos al die ander leraars van die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond met die uitsondering van die Rev. Chin Reddy van die Laudium Baptiste Kerk het Rev. George Mataboge ook die gawe van spreek in vreemde tale ontvang en is hy ook 'n beoefenaar van hierdie gawe. Rev. Mataboge sê ook dat swartmense van nature Charismaties is.

Die "Mabopane Central Baptist Church" met die Rev. Reuben Mamatsinya as leier is vandag die grootste swart Baptiste kerk in Pretoria en omgewing. Die verskillende bedieninge wat uit hierdie gemeente ontstaan het, is 'n bewys daarvan dat vernuwings Baptiste kerke en veral dan die swart kerke baie aktief in hulle omgewings is. Die wyse waarop die "Mabopane Central Baptist Church" tot sy omgewing bedien en hoe hy omsien na straatkinders en vrouens wat aborties wil ondergaan asook na verskeie ander sosiale aangeleenthede in die omgewing is merkwaardig. Die "Mabopane Central Baptist Church" is 'n kerk wat dan ook die aandag getrek het van die "North Carolina Baptist Convention" wat gereeld uitreikings doen en behulpsaam is met werk in Suider Afrika. Swart kinders wat uit arm huise uit kom word gereeld met die hulp van die "North Carolina Baptist Convention" na Amerika geneem. Die gemeente besit vandag sy eie gebou wat volgens die Rev. Reuben Mamatsinya meer as R3 miljoen werd is. Daar is 'n bediening om mense op te lei in praktiese hande arbeid en die visie van die gemeente is om elke persoon in die omgewing te bereik met die evangelie van Jesus Christus en om die Christelike lewensstyl na mense uit te dra beide sosiaal, geestelik en ook intellektueel. Die gemeente is daarop ingestel om die behoeftes van die mense rondom hulle te bevredig, om kinders op te voed, hulle wat honger is te voed en skuiling aan die huisloses te bied. Rev. Reuben Mamatsinya heg baie groot waarde aan akademiese opleiding en sy vrou het hoewel sy standerd agt drie maal gedruip het haar BA graad later voltooi. Dit is duidelik dat die "Mabopane Central Baptist Church" nie net die gemeenskap op geestelike vlak bedien nie maar dat daar werklik 'n holistiese benadering nagevolg word wat 'n groot impak op die gemeenskap maak.

Die Rev. Johannes Mashaba is ook 'n baie goeie voorbeeld van iemand wat gelyk het beide onder die ou apartheidsstelsel en die Baptiste kerk se navolging van groot apartheid toe hulle in 'n eie swart "Bantu Baptist Church" ingedeel is. As gevolg van sy wandel met Jesus Christus en sy vaste geloof en 'n gees van verdraagsaamheid en vergewensgesindheid het hy egter uitbeweeg en is hy

vandag 'n vredemaker en iemand wat in die groter Pretoria gebied 'n groot rol speel binne die Baptiste kerk. Hy is voorsitter van die "Pretoria and District Baptist Church Planting Committee" en is 'n leidende figuur op die gebied van kerkplanting. Hy is 'n baie gerespekteerde man in beide die Baptiste Unie en die liggaam van Christus in die breë en vele gemeentes het hulle bestaan aan sy vermoë om kerke te plant, te danke. Hy is ook verkies as ondervoorsitter van die "Pretoria Forum" wat aan die leiding sal staan van die ontwikkeling van Pretoria distrik tot 'n volwaardige "region" binne in die Baptiste Unie.

As 'n minderheidsgroep binne in 'n minderheidsgroep is die geskiedenis van die Laudium Baptiste Kerk 'n merkwaardige een. Die gemeente is in baie opsigte anders as die ander vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond wat ondersoek is, in die sin dat die vokale gawes van spreek in vreemde tale, die uitleg van tale en profesieë nie in hierdie gemeente voorkom nie. Die gemeente is egter nie daarteen gekant nie maar dit is net iets wat nie in die praktyk gebeur nie. Die gemeente is egter baie bedrywig op die gebied van duiweluitdrywing en verlossing van demoniese magte. As gevolg van die veelgodedom van Hindoeïsme en die werking van demoniese geeste daarbinne is Indiër bekeerlinge tot die Christendom vanuit die Hindoeïsme altyd direk gekonfronteer met bese geestelike magte. Ten spyte van al die ongelukkighede wat die apartheidstruktuur vir die Indiërbevolking van Suid Afrika meegebring het is die goedgesindheid teenoor die blankes egter baie opvallend. Rev. Chin Reddy was op 'n stadium as lid van die Nasionale Party 'n lid van die ou presidentsraad en ook 'n ministeriële verteenwoordiger en het daarna 'n lid van die Gautengse wetgewer as lid van die "African Christian Democratic Party" geword. Die opofferinge van die gemeente binne die Indiërgebied waar Christene 'n baie klein minderheid is en hulle toewyding aan hulle geloof in Jesus Christus as hulle Verlosser en Saligmaker kan nie anders beskryf word as uiters prysenswaardig nie.

Vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond is net so standvastig ten opsigte van basiese Baptiste beginsels as wat enige nie-vernuwings Baptiste kerk in die Pretoria omgewing is. Veral die swart gemeentes staan baie streng op Baptiste beginsels. Van die blanke gemeentes was dit net die Deo Gloria Baptiste gemeente wat baie sterk op Baptiste beginsels gestaan het. Die Lewende Woord gemeente is nie lid van die Baptiste Unie nie, maar gee tog groot erkenning aan sy Baptiste wortels. "Manna Ministries" is, hoewel nog lid van die Baptiste Unie, nie baie toegewyd aan sy Baptiste agtergrond nie en dit is te betwyfel of hulle end uit lid van die Baptiste Unie sal bly. Dit was baie duidelik by die gemeentes dat hulle in die eerste plek Baptiste is alhoewel hulle terselfdertyd ook vas glo aan die bediening en gawes van die Heilige Gees. Geen spanning tussen hulle denominasionele verbintenis en hulle dogmatiese belewenis kon bespeur word nie. Veral vir die swart gemeentes en selfs vir die Indiër gemeente is die realiteit om vernuwend te wees ook 'n kulturele begrip en nie net 'n teologiese een nie. Van die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond in Pretoria kan dus tereg gesê word dat hulle volkome Baptiste gemeentes is wat gefundeer is op die basiese Baptiste beginsels soos deur die eeue in Baptiste kerke toegepas is.

Die vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond het die lering oor die werking en gawes van die Heilige Gees nie by die Pinksterkerke geleer nie. Al hierdie kerke is lede of is deel van die Charismatiese beweging en het sy lering via Hatfield of ander Charismatiese groepe gekry. Baie belangrik dan ook is dat die spreek in vreemde tale nie gesien word as dié teken van die doping of vervulling van die Heilige Gees nie. By nie een van die gemeentes is dit aangetref dat iemand wat nie in tale praat as 'n tweede klas Christen beskou is nie. Die Baptiste uitgangspunt van "servant leadership" is selfs in die beoefening van die gawes van die Heilige Gees te sien. Die uitgangspunt is dus dat die gelowiges gawes kry om ander mense mee te bedien en God mee te verheerlik en dat dit nie oor hulle eie verheerliking gaan nie. Pinkstergebruike soos dat almal tegelyk

hard in tale praat tydens 'n diens word deur al die gemeentes afgewys. Ook die bediening van die profeet is nêrens so beoefen in een van die gemeentes dat dit manipulerend van aard sou wees nie.

In die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond in Pretoria is 'n baie gebalanseerde beoefening van vernuwingskenmerke of van praktyke waarvan sommige tog hulle wortels in die Pinksterbeweging het, gevind. Iets soos die voetewas is by nie een van die gemeentes voorskriftelik nie, en vind slegs per geleentheid plaas. Vrywillige deelname in byvoorbeeld die was is oral gevind en nêrens was daar enige verpligting op gelowiges gelê om daaraan mee te doen nie. Barmhartigheidsdiens is by feitlik al die gemeentes 'n baie sterk prioriteit. Die doop van gelowiges word nêrens voorgehou as 'n voorwaarde tot saligheid nie en daar word ruimte gemaak vir mense wat nog 'n ander siening oor die doop van gelowiges daarop nahou. Ook die gee van tiendes word nie op 'n wettiese manier toegepas nie, dit is 'n saak tussen die individu en die Here self. Slegs in een gemeente is daar rekord gehou van wat mense gee of nie gee nie.

Die Baptiste kerk voel oor die algemeen baie sterk oor heiligmaking. Heiligmaking word dan ook geleer as iets wat begin of 'n aanvang neem by die wedergeboorte en wat deurlopend ontwikkel en groei en voortduur tot met die persoon se dood. Dit is baie duidelik dat wat heiligmaking aanbetref die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond in Pretoria se wortels uit die "Particular Baptists" uit Engeland afkomstig is en nie uit die Heiligheidsbeweging soos die Pinksterkerke nie. "Entire sanctification" wat vroeër in die Pinksterkerke geleer is het feitlik geen aanhang in die Baptiste kerk nie. Dit word ook in die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond in Pretoria glad nie aangetref nie. Heiligmaking word baie meer op die terrein van hartsgesindheid aangetref en so sal dinge soos vergifnis en om ander mense nie te oordeel nie, self 'n hoër prioriteit geniet as die verbod op rook van tabak en gebruik van alkohol, hoewel dit nie beteken dat laasgenoemde twee goedgekeur word nie.

Alle vorme van okkultiese bedrywighede soos sterre voorspel, besoek aan fortuinvertellers of enige vorm van toordery word ten sterkste deur hierdie vernuwingsgemeentes afgewys. Geestelike hartsondes is prioriteit eerder as uiterlike dinge wat maklik raakgesien kan word. In al hierdie situasies staan genade egter voorop en sal oortreders met groot liefde en baie genade reggehelp word.

Hoewel die meeste van die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond in Pretoria nie as gereformeerde of Calvinisties beskryf kan word nie is dit tog duidelik dat die invloed van die "Particular Baptists" in Engeland en dan veral van iemand soos Charles Haddon Spurgeon baie duidelik in veral hulle soteriologiese sieninge gesien kan word. Presies die helfte van al die gemeentes wat ondersoek is, onderskryf dan ook die leerstelling van die volharding van die heiliges én in een geval is dit selfs in die gemeente se konstitusie ingeskryf. Ook in hulle sieninge oor die genadeverbond en die uitverkiesingsleer is dit baie duidelik dat daar gereformeerde wortels is. In hierdie sake is die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond in Pretoria dus baie nader aan die Calvinistiese leer van die "Particular Baptists" as wat hulle aan die Arminianisme van die Pinksterkerke is. Die verskillende eskatologiese sieninge wat daar is soos byvoorbeeld die tyd van die wegraping, dui baie duidelik op die uitlewing van die outonomie van die lokale gemeente en die reg tot persoonlike interpretasie.

In al die gemeentes wat ondersoek is word die verlossing en bevryding van demoniese magte geleer. By nie een van die gemeentes wat ondersoek is, is daar egter 'n duiwelbeheptheid gevind nie, en verlossing vorm 'n integrale en normale deel van die gemeente. Alhoewel daar sekere persone is wat die bediening het om vir mense te bid vir bevryding gebeur dit ook in feitlik al hierdie gemeentes in die dienste self maar veral in selgroepe. Ook gewone Christene by gewone bidure en byeenkomste bid vir mense om een of ander vloek of

binding in die naam van Jesus Christus te breek.

Op twee blanke gemeentes na het die sogenaamde “Toronto blessing” baie weinig en selfs geen invloed op enige van die vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond in Pretoria nie. Behalwe vir “Manna Ministries” wat baie nou bande met die Toronto beweging het, en in mindere mate die Lewende Woord gemeente, kon nie een van die ander Toronto verskynsels behalwe normale verskynsels wat in die Charismatiese beweging gevind word, by hierdie gemeentes aangetref word nie.

2. Slotbeoordeling

2.1 Rol in die samelewing

Dit is duidelik uit die studie dat die vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond 'n baie beduidende rol in die Pretoria samelewing speel. Nie net is hierdie gemeentes betrokke by allerlei barmhartigheid- en welsynswerk nie, maar dit is ook duidelik dat meeste van hulle leiers asook gemeentelede op een of ander wyse betrokke was by die politiek, onderwys en kulturele aangeleenthede van die samelewing. Van die leiers het baie pyn en lyding deurgemaak soos George Mataboge wat vir jare weens sy politieke bedrywighede in die tronk was, soos Frikkie Olivier wat as 'n jong bruin seun moes toesien hoedat sy oupa se eiendom van hom af weggeneem is omdat hy as witman nie bereid was om na 1948 sy bruin vrou te verlaat nie. Weliswaar word hierdie politieke betrokkenheid baie meer by die swart vernuwingsgemeentes gevind, maar dit is so dat die tradisionele blanke Baptiste gemeentes hier baie vër agter staan wat dit aanbetref by die vernuwingsgemeentes. Hierdie vernuwingsgemeentes vanuit Baptiste agtergrond speel nie net op die geestelike en politieke terrein nie, maar ook in sy geheel in die Pretoria samelewing 'n baie groot en prominente rol.

2.2 Afkoms en verhouding met Pinksterteologie

Die vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond is op teologiese vlak tog baie vër verwyderd van die tradisionele Pinksterkerke. Alhoewel die gawes van die Heilige Gees, net soos by Pinksterkerke, beoefen word is dit so dat daar heeltewel 'n ander beklemtoning van die gawes in die vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond is. Die belangrikste hiervan is dat anders as by Pinksterkerke die spreek in vreemde tale nie beskou word as dié teken van die doping of vervulling van die Heilige Gees nie. Trouens die meeste vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond praat glad nie van die doping van die Heilige Gees

nie, maar van 'n vervulling van die Heilige Gees wat met die spreek in vreemde tale gepaard kan gaan, maar nie noodwendig hoef te gaan nie. Anders as by Pinksterkerke waar die doop van 'n gelowige 'n vereiste is om lidmaat van 'n Pinksterkerk te word, is dit by van die vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond nie die geval nie, en is daar 'n hele aantal van hulle waarby die doop nie 'n vereiste is vir lidmaatskap nie. Waar die Pinksterkerke vanuit die Heiligheidsbewegings uit ontwikkel het is dit baie beslis nie die geval met die vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond nie en het hulle baie meer uit die "Particular Baptists" vanuit Engeland ontstaan wat Calvinisties van aard was. Die stelling kan dus gemaak word dat die vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond dieselfde pa as die Pinksterkerke het maar nie dieselfde ma nie. Reste van die Calvinistiese leerstellings soos onder andere die volharding van die heiliges, kan gevind word in die vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond. Die vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond is dan ook almal kerke wat by die basiese Baptiste beginsels hou. Van al die gemeentes en hul uitbreidings wat ondersoek is, is daar slegs een wat nie tans lid van die Baptiste Unie is nie maar in wese tog ook volgens baie van die Baptiste beginsels funksioneer. By al die gemeentes wat lid is van die Baptiste Unie is 'n baie goeie gesindheid teenoor die Baptiste Unie opgemerk en bestaan daar geen spanning hoegenaamd tussen die kerke en die Baptiste Unie nie. Spanninge wat wel opgetel is was nie as gevolg van die feit dat kerke vernuwend is of in die gawes van die Heilige Gees vloei nie, maar eerder op die politieke terrein. Daar is tog 'n gevoel by sommige van die swart gemeentes dat die Baptiste Unie nog steeds deur 'n blanke, Engelse hoër middelklas beheer word en hoewel swart en gekleurde mense somtyds tot leierposisies verkies word, die werklike mag nog steeds in blanke hande lê. Wonde wat voortspruit uit die feit dat die Baptiste Unie tog op die ou afsonderlike ontwikkelingsmodel kerke vir elke verskillende bevolkingsgroep of ras gevorm het, het nog nie heeltemal genees nie en die blote bestaan van die "Baptist Convention" is 'n bewys van die wantroue wat daar tog as gevolg hiervan in sekere kringe bestaan.

2.3 Stryd teen apartheid

Dit is egter baie duidelik dat daar gedurende die tyd van apartheid altyd in die Baptiste Unie 'n groep mense was wat teen die euwels van apartheid geveg het. Die grootste hiervan was Jan H Hofmeyr, adjunk-premier onder Genl. Smuts en 'n lidmaat van die Baptiste kerk gewees. Die Baptiste Unie het egter van tyd tot tyd teen die baie skerp kante van die apartheidsbeleid beswaar gemaak hoewel soos reeds genoem die Baptiste Unie tog in wese die afsonderlike kerke vir afsonderlike bevolkingsgroepe ondersteun het (Meiring 1999:290).

2.4 Kulturele verskille

Dit is baie duidelik dat daar 'n groot onderskeid tussen die swart vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond en hulle rol in die samelewing en die van die blanke kerke aan die ander kant is. Waar een van hierdie blanke kerke byvoorbeeld 'n twintig miljoen Rand kompleks besit is een van die swart kerke gebou in die middel van 'n plakkerskamp. Oor die algemeen is daar ook gevind dat die swart en Indiër gemeentes baie meer politiek bewus is as wat die geval onder die Engelssprekende blanke gemeentes is. Selfs die twee Afrikaanse blanke gemeentes het ook 'n groter politieke bewustheid as gevolg van die feit daar teen Afrikaanssprekende nie-susterskerklidmate gediskrimineer was in die vorige bedeling. Daar is 'n uiters goeie verhouding tussen die Afrikaanssprekende vernuwingskerke vanuit Baptiste agtergrond en die swart en Indiër Engelssprekende kerke.

2.5 Verdere navorsing

Daar is 'n aantal indirekte aangeleenthede wat terloops aangespreek is maar om verdere navorsing vra.

Die lewe van Jan Hendrik Hofmeyr voormalige adjunk-premier van Suid Afrika in die regering van Genl. Smuts is nog nooit vanuit 'n kerklike perspektief nagevors nie. Behalwe vir die twee biografieë wat oor hom bestaan en 'n kort hoofstuk tesame met ander politieke leiers in 'n boek van Piet Meiring is daar nog nie genoegsame navorsing gedoen oor die lewe van hierdie briljante Suid Afrikaner nie. Dit sal moet nagevors word in hoe 'n mate Jan Hofmeyr as Christen die regering van sy dag beïnvloed het om 'n baie sterk standpunt teen apartheid in te neem. Hofmeyr se Christelike beginsels het vir hom voorop gestaan en in hoe 'n mate die kerk van sy tyd asook politieke partye deur Hofmeyr se oortuigings beïnvloed was sal deeglik nagevors moet word

Dit is baie duidelik dat die Charismatiese en vernuwingsbeweging in Suid Afrika nog nooit behoorlik gedokumenteer is nie. Oor wat die werklike krag van die beweging landswyd is, is daar ook baie onduidelikheid. Die "International Fellowship of Christian Churches" wat voorgehou word as dié vernuwingsbeweging in Suid Afrika het volgens Marais (1995:72) reeds 400 000 aktiewe lede gehad.

"Statistics obtained from the I.F.C.C. offices Pretoria in June 1992 revealed that there are 725 churches and fellowships related to the I.F.C.C. with a growing membership of 400 000 active members."

Die 1996 landswye sensus dui egter aan dat die beweging net meer as 36 000 lidmate landswyd het. Dit vergelyk baie swak met die 434 000 lidmate van die Baptiste kerke. Ook oor die vraag wat alles werklik deel van die Charismatiese beweging uitmaak sal beantwoord moet word. Is 'n Charismatiese kerk of dan 'n vernuwingskerk een wat nog in sy ou denominasie bly, of is hulle nie maar bloot onafhanklike Pinksterkerke nie? Kan 'n beweging soos die "I.F.C.C." werklik as die model voorgehou word van vernuwingskerke of is dit bloot 'n onafhanklike Pinksterkerk? Is die fenomenale groei van die sogenaamde vernuwingskerke buite die tradisionele denominasies werklik so groot as in ag geneem word dat die "I.F.C.C." in die eerste elf jaar van sy bestaan net oor die

36 000 lidmate kon byeenbring terwyl ander Charismatiese kerke op die sensus as net iets meer as 8 000 lidmate aangegee word? Hierby moet ook nog in ag geneem word dat in Pretoria die “Hatfield Christian Church” vandag heelwat minder lidmate as die 8 000 van die Morelettapark N G Kerk het. Die vraag moet beantwoord word of die vernuwingsbeweging buite die tradisionele kerke nie maar daarin bestaan dat daar enkele baie groot gemeentes soos Hatfield en Rhema is en dat die res maar uit hoofsaaklik klein, kerkies bestaan nie?

‘n Ander verskynsel wat deeglik nagevors sal moet word is die sogenaamde Toronto beweging. Die Toronto beweging met sy beklemtoning op histeriese gelag, rukkings, trekkings, tande stopsels wat in goud verander en goudstof wat op mense en dinge kom lê sal deeglik nagevors moet word. Dat daar ‘n baie groot verskil is tussen vernuwingskerke wat nog deel is van die tradisionele Charismatiese stroom en die Toronto beweging is baie duidelik.

Die belangrikheid van kultuur sal ook ondersoek moet word in die hele vernuwingsbeweging. Baie dinge wat deur byvoorbeeld die tradisionele Baptiste as vernuwingskenmerke beskou word is niks anders as kulturele verskille nie. So byvoorbeeld is die dans om die nagmaaltafel wat vir die tradisionele blanke Baptiste kerke iets Charismaties is vir die swart gemeentes iets heeltemal natuurliks. Dit het vir hulle niks met vernuwingsteologie te doen nie maar is bloot deel van hulle kultuur. Verskynsels soos die klap van hande, om te dans in die kerk, om uiting te gee aan jou vreugde en algehele meelewing met die diens, is verskynsels wat natuurlik onder swartmense voorkom. So het Rev. George Mataboge dan ook tereg opgemerk dat “*Black people are by nature Charismatic*”. Die rol van kultuur in vernuwingsteologie en in vernuwingskerke verg verdere navorsing.

2.6 Toekomsvisie

Die toekoms van die Baptiste Unie van Suid Afrika lê grootliks by die vernuwingskerke. Die rede hiervoor is ten eerstens omdat hierdie kerke die vrye beweging van God die Heilige Gees in hulle midde toelaat en dat die statistieke baie duidelik toon dat nie net in Baptiste kerke nie maar ook in ander denominasies die vernuwingsgemeentes die vinnigste groei. Nie net in Pretoria nie, maar ook in ander plekke in Suid Afrika is vernuwings Baptiste kerke by vérré die vinnigs groeiende: so is ook die “Quigney Baptist Church” in Oos-Londen die grootste enkele gemeente in die Baptiste Unie. ‘n Ander rede waarom die toekoms van die Baptiste Unie ook by vernuwingskerke lê is juis omdat vernuwingskerke oor die algemeen swart en gekleurd is en daarom bykans 90% van die Suid Afrikaanse bevolking verteenwoordig. Die Engels en Afrikaanssprekende blanke nie-vernuwingskerke in die Baptiste Unie is nog ‘n oorblyfsel van die koloniale periode wat liturgies en teologies en in baie gevalle polities nog nie die Rubicon na ‘n nuwe Suid Afrika oorgesteek het nie. Alleen die toekoms sal egter eendag die volle verhaal kan vertel.

BRONNELYS

PRIMêRE BRONNE

BRIEWE, PAMFLETTE, BROSJURES, TRAKTAATJIES

Mamatsinya, R s.a. *Rejected but found by Christ* – Jesus for Schools ministries
Mabopane R.S.A.

- *How Jesus for Schools ministries began.*
- *Use any opportunity which come your way.*
- *How I discovered that she is my mother.*
- *How I fed myself as a child.*
- *The three comerstones of my success.*
- *There is a reward in faithfulness to God.*
- *The history and vision of “Mabopane Central Baptist Church”.*
- *Why the children call me Perembi.*

Reddy, C s.a. *The testimony of Rev. Chin Reddy.*

- *Becoming a Christian means sinking to a low cast.*

Reddy, K s.a. *Although we knew little about prayer we prayed.* Testimony of

Kamala Reddy.

Van der Hoogt, T 28 Mei 1994. *Van armoede tot oorvloed*– Program opening
Deo Gloria Baptiste Kerkgebou.

Deo Gloria Baptiste Kerk. s.a. Bekendstellingspamflet.

Deo Gloria Baptiste Kerk. s.a. Konstitusie.

“International Fellowship of Christian Churches”. 29 November 1996. Brief aan
“I.F.C.C.” lede na bedanking van Pastoor Roebert en andere.

Laudium Baptist Church. s.a. Bekendstellingspamflet.

Laudium/Lotus Gardens Baptist Church. February 1999 – Newsletter

Lewende Woord Gemeente. Junie 1996. Jubilate gedenkblad – Opening
Lewende Woord gebou

“Manna Ministries”. s.a. A Brief history of Manna.

My reasons for withdrawing from I.F.C.C. – 11 December 1996. Pastor Ed
Roebert.

Why this meeting. 27 November 1996. Stigting van nuwe beweging deur Hatfield
en ander wat vanuit “I.F.C.C.” weggebreek het – Pastor Ed Roebert.

ONDERHOUDE : KLANKOPNAMES

Mataboge, G 1999. *Onderhoud met Rev. G Mataboge*. Vice-President van die

Baptiste Unie van Suid Afrika 98/99. President 99/2000. Leraar van "Mount Carmel Baptist Church". Januarie 1999.

Mashaba, J 1999. *Onderhoud met Rev. J Mashaba*. Leraar van "Siloam Baptist Church". Februarie 1999.

Mamatsinya, R 1999. *Onderhoud met Rev. R Mamatsinya*. Leraar van "Mabopane Central Baptist Church". Stigter en Direkteur van "Love in Action Ministry". Stigter en Direkteur van "Go for the Goal Ministry". Stigter en Direkteur van "Empowerment Ministry". Stigter en Direkteur van "Jesus for Schools Ministry". Februarie 1999.

Monageng, S 1999. *Onderhou met Rev. S Monageng*. Leraar en stigter van "Grace Baptist Church", "Mercy Baptist Church", "Hope Baptist Church", "Ebenaezer Baptist Church" Februarie 1999.

Norden, N 1999. *Onderhoud met pastoor N Norden*. Leraar en stigter van Lewende Woord Gemeente. Maart 1999

Watt, A 1999. *Onderhoud met Rev. A Watt*. Leraar en stigter van "Manna Ministries". November 1998.

ONDERHOUDE

Me. Metcalfe Mary – L.U.R. Onderwysaangeleentehede. Gauteng. November 1997.

Mgidi Luckon – "Lotus Gardens" - Staatsaanklaer - Maart 1999.

Me. Mathenje Anna – Pastorale hulp "Mercy Baptist Church". April 1999.

Olivier Frikkie – Onder selleier Deo Gloria Baptiste Kerk. November 1998.

Dr. Parnell Chris – Voormalige President Baptist Union of S.A. asook voormalige algemene sekretaris van Baptist Union of S.A. Afgelope vyftien jaar werksaam in veral swart gemeentes in groter Pretoria. September 1998 – Mei 1999.

Mrs. Perumal Julie - Lid van die Baptiste vrouevereniging in Laudium. Maart 1999.

Pastoor Pienaar Eugene – Toenmalige lid van “steering committee” “Hatfield Christian Church”. Februarie 1998 – Junie 1999.

Rev. Potgieter Lucas – Voorsitter Pretoria Region Baptist Forum. November 1998.

Rev. Reddy Chin & Mrs. Kamala – Leraarspaar “Laudium Baptist Church” sowel as “Lotus Gardens Baptist Church”. Maart 1999.

Dr. Van der Waal GM– Historikus. Kenner van ou Pretoria. Februarie 1998.

Van Dyk Wessel – mede Pastor Lewende Woord Gemeente. November 1998.

Vorster Petrus - Sekretaris van Pretoria and district Church planting committee. Hon. Secretary Pretoria Region Baptist Forum. Maart 1998 – Maart 1999.

BAPTIST UNION ARCHIVES

Boyce, CF 1989. *A Century in the Capital – The story of the Central Baptist Church Pretoria 1889 – 1989*. Pretoria.

South African Baptist Handbook. 1963/64; 1972/73; 1974/75; 1975/76; 1984/85; 1997/98. Mission Print.

SEKONDêRE BRONNE

LITERATUUR

Andrews, T en J Ploeger 1989. *Straat en Plekname van ou Pretoria*. Pretoria: J.L. van Schaik.

Baptist Confession of Faith of 1689 1975. Sussex, England: Carey Publications Ltd.

Belydenisskrifte 1969. *Liturgiese formuliere en Christelike gebede van die Nederduitse Gereformeerde Kerk*. Kaapstad – Pretoria: N.G. Uitgewers.

Booyens, B 1982. *Nagmaalsnaweek deur die jare*. Kaapstad: N G Kerk-uitgewers.

Bow, JG s.a. *What Baptists believe and why they believe it*. The Sunday School Board of the Southern Baptist Convention. Nashville, Tennessee.

Boyce, CF 1989. *A Century in the Capital – The story of the Central Baptist Church Pretoria 1889 – 1989*. Pretoria.

Brits, JP en AM Grundlingh 1998. *Suid Afrikaanse Geskiedenis sedert 1902*. Pretoria: Universiteit van Suid Afrika.

Brown, E 1992. *The Shadow of the broad brim – Charles Haddon Spurgeon en Suid Afrika*: Nederduits Gereformeerde Teologiese Tydskrif, 348 – 353.

Bulpin, TV 1974. *Lost trials of the Transvaal*. Cape Town: Cape & Transvaal Printers.

Burger, I 1987. *Geloofsgeskiedenis van die Apostoliese Geloofsending van Suid Afrika*. Braamfontein: Evangelie Uitgewers.

Burgess, SM en GB McGee 1996. *Dictionary of Pentecostal and Charismatic Movements*. Grand Rapids, Michigan: Zondervan Publishing House.

Cross, KE 1986. *Ours is the frontier. A life of G.W. Cross Baptist Pioneer*. Pretoria: University of South Africa.

Dallimore, A 1984. *Spurgeon. A New Biography*. Chicargo: Moody Press.

De Jong et al 1988. *NZASM 100*. Johannesburg: Chris van Rensburg Publications (Pty) Limited.

De Wit, JMJ 1996. *Charles Haddon Spurgeon se lewe en leer met besondere verwysing na die volharding van die heiliges – 'n Historiese-dogmatiese studie*. MTh verhandeling. Universiteit van Zoeloeland.

Dowley, T et al 1988. *Die Geskiedenis van die Christendom*. Kaapstad: Struik Christelike Boeke.

- Du Plessis, J 1925. *De Gereformeerde Kerk in wording en werking*. Stellenbosch: Paarlse Drukkers maats. Bpk.
- Edmunds, W 1957. *An Isolated family. Baptist work on St. Helena*. Johannesburg: South African Baptist Press.
- Eloff, M 1971. *Die President en ek. Herinneringe aan Pres. Paul Kruger deur Magdalena Eloff soos vertel aan Gezina Du Plessis*. Kaapstad en Johannesburg: Tafelberg Uitgewers.
- Elwell, W 1987. *Evangelical Dictionary of Theology*. Grand Rapids: Barker Book House Company.
- Engelbrecht, SP 1933. *Thomas Francois Burgers. 'n Lewenskets*. Pretoria: H.A.U.M.
- Engelbrecht, SP et al 1952. *Centenary album. Pretoria's first century in illustration*. Pretoria: J.L. van Schaik.
- Evans, EG 1933. *The romance of the early years of the Baptist Church of South Africa*. Cape Town.
- Eybers, IH, A König en JA Stoop 1978. *Inleiding in die Teologie*. Tweede uitgawe. Pretoria: N.G. Kerkboekhandel.
- Gerdener, GBA 1930. *Boustowwe vir die Kerkgeskiedenis van die Nederduitse Gereformeerde Kerk in die Transgariëp*. Kaapstad: Nasionale pers.
- Hamon, B 1981. *The Eternal Church*. Phoenix, Arizona: Christian International.
- Hinchliff, P 1971. *Die Kerk in Suid Afrika*. Johannesburg: C.P.S.A.

Hofmeyr, JW 1990. *Vensters op die moderne Suid Afrikaanse Kerkgeskiedenis*.
Pretoria: Universiteit van Suid Afrika.

Hofmeyr, JW en KE Cross 1988. *History of the church in Southern Africa Vol. 2*.
Pretoria: University of South Africa.

Holdt, M 1994. *Charles Haddon Spurgeon. Lecture at Baptist Union Assembly Stellenbosch*.

Horn, JN 1989. *From Rags to Riches*. Pretoria: University of South Africa.

Hudson-Reed, S 1970. *By water and fire. An account of Baptist beginnings in Southern Africa, 1820 – 1877*. Pietermaritzburg: South African Baptist Press.

- 1983. *By taking heed...The history of Baptists in Southern Africa 1820 – 1977*. Roodepoort: Baptist Publishing House.
- 1989. *Sixteenth Century Dutch Anabaptism: A critical examination of its origins, Basic principals and practice and its formative influence*. Pietermaritzburg. Degree of Doctor of Philosophy: University of Natal.

Hulse, E 1973. *An introduction to the Baptists*. Sussex: Carey Publications.

Jackson, B 1994. *What in the world is happening to us? A Biblical perspective on renewal*. Living Word Community Church.

Jonsson, JN 1980. *Verbum Crucis Spiritu. An account of the Baptist Theological College of Southern Africa*. South Africal Baptist Historical Society.

Lamb, D 1974. *The Republican Presidents Vol 1*. Johannesburg: Perskor Publishers.

- 1976. *The Republican Presidents Vol 2*. Johannesburg: Perskor Publishers.

Landman, C en DP Whitelaw 1985. *Oorspronge in oënskou*. Pretoria: Universiteit van Suid Afrika.

Liebenberg et al 1988. *Professor Theo Van Wijk*. Pretoria: Universiteit van Suid Afrika.

Macdonald, T 1948. *Jan Hofmeyr Heir to Smuts*. Cape Town: Hurst and Blackett.

Marais, WL 1995. *Neo-Pentecostalism in South Africa: It's Pneumatological Content and Ecclesiastical Impact*. MTh thesis. University of Zululand.

Mc Connel, DR 1988. *A Different Gospel*. Massachusetts: Hendrickson Publishers, Inc.

Meintjes, JM 1974. *President Paul Kruger. A Biography*. London, Sydney, Auckland, Toronto, Johannesburg: Cassell & Company Ltd.

- 1971. *The Commandant General*. Cape Town and Johannesburg: Tafelberg Uitgewers.

Meiring, P 1974. *Jan Smuts die Afrikaner*. Kaapstad en Johannesburg: Tafelberg Uitgewers Beperk.

- 1973. *Tien politieke leiers*. Kaapstad en Johannesburg: Tafelberg Uitgewers Beperk.

- Meiring, P 1999. *Kroniek van die waarheidskommissie*. Vanderbijlpark: Carpe Diem Boeke

- Michell, J 1985. *Church Ablaze*. London: Manshall, Morgan & Scott.

- Muller, CFJ 1987. *500 Jaar Suid Afrikaanse Geskiedenis*. Pretoria: Academia.

- Murray, I 1973. *The forgotten Spurgeon*. London: Banner of Truth.

- Nathan, M 1942. *Paul Kruger His life and times*. Durban: The Knox Publishing Company.

- Notnagel, J s.a. *Die vernuwing van die denke deur God se Woord en Gees*. Arcadia

- Oberholzer, JJ 1972. *Die Historiese Monumente van Suid Afrika*. Kaapstad: Die Kultuurstigting Rembrandt van Rijn.

- Oosthuizen, AJG 1960. *Algemene en Suid Afrikaanse Kerkgeskiedenis*. Krugersdorp: Raad vir jeugwerk Nederduitsch Hervormde Kerk.

- Pakenham, T 1982. *The Boer War*. London: Weidenfield and Nicolson Limited.

- Parnell, CW 1980. *Being a Baptist*. Roodepoort: Baptist Publishing House.

- 1990. *The Holy Spirit and the ordinary Christian*. Pretoria: Parnell.

- 1991. *Baptist vision in Southern Africa*. Roodepoort: Baptist Publishing House.
- 1996. *Church Conflicts their prevention and resolution*. Wilro Park. R.S.A. Baptist Publishing House.

Paton, A 1971. *Hofmeyr*. Cape Town: Oxford University Press.

- 1964. *Hofmeyr*. Cape Town: Oxford University Press.

Pelzer, AN en N Prinsloo 1951. *Die Rustenburgse Eeufees Gedenkboek*. Johannesburg: Hortors Beperk.

Philpott, RH 1970. *Ernest Baker*. Bulowayo: S.A. Baptist Historical Society.

Poorter, J s.a. *C.H. Spurgeon's interest in Natal Baptists*. S.A. Baptist Historical Society.

Preller, G 1938. *Ou Pretoria: Sakelike verhaal van die stad se Voortrekker periode*. Pretoria: Afrikaanse kultuurraad Pretoria.

Pretorius, P 1998. *The Anglo Boer War 1899 – 1902*. Cape Town: Struik Publishers.

Renwick, AM 1978. *The story of the church. The Inter-Varsity Fellowship*. Grand Rapids, Michigan: Eerdman's Publishing Co.

Rex, HM 1960. *Pretoria: Van kerkplaas tot regeringsetel 1854 – 1860*. Kaapstad en Pretoria: H.A.U.M.

Robbertze, J 1994. *Church History II*. White River: Africa School of Missions.

- Scholtz, GD 1951. *Ons Kerknaam*. Johannesburg: Historiese Kommissie van die Ned. Herv. of Geref. Kerk van Suid Afrika.
- Sheldon, HC 1988. *History of the Christian Church. Vol 5*. Massachusetts: Hendrickson Publishers.
- Smuts, JC 1952. *Jan Christiaan Smuts*. Cape Town: Cassell & Company LTD.
- South African Baptist Handbook. 1963/64; 1972/73; 1974/75; 1975/76; 1984/85; 1997/98. Mission Print.
- Suid Afrika. Statistieke, 1996. Suid Afrikaanse Sensus 1996, Tabel 1, Geloof.
- Spurgeon, CH s.a. *Spurgeon on the five points*. Florida: Tyndale Bible Society.
- Suzman, H 1993. *Memoirs of Helen Suzman – In no uncertain terms*. Johannesburg: Jonathan Ball Publishers.
- Torbet, RG 1973. *A History of the Baptists*. Valley Forge: Judson Press.
- Van der Vyfer, GCP 1958. *Professor Dirk Postma 1818 – 1890*. Potchefstroom: Pro Rege Pers Beperk.
- Verduin, L 1964. *The reformers and their stepchildren*. Grand Rapids. Michigan: Eerdman's Publishing Co.
- Wellman, S 1996. *The great Evangelist: Billy Graham*. Uhrichsville. U.S.A.: Barbour and Company.

ARTIKELS

Bougas, N 1999. The Global Evangelist. *Christianity Today*. February/March 1999, p.16.

Ensiklopedie van die wêreld. 1989. Deel 8. Stellenbosch: C.F. Albertyn (Edms) Beperk.

Mogashoa, H. 1998. Institutionalised segregation: An overview of the Black Baptist clergy's seclusion from mainstream power structures (1857-1988). *Studia Historiae Ecclesiasticae*, December 1998, vol. 24, no 2, p. 44-63.

VIDEO OPNAMES

- Roebert Pastor Edmund – The Glory of the Lord – Pastor Ed Roebert's last sermon 29-6-97 p.m.: Impact Media.
- Tribute to Pastor Ed Roebert. 8 November 1939 – 5 July 1997: Impact Media.
- Funeral of Pastor Ed Roebert. 9 July 1997: Impact Media.

BYLAAG 1 : Pastor Ed Roebert. My reasons for withdrawing from I.F.C.C. 11 December 1996.

HATFIELD

CHRISTIAN CHURCH

Dear IFCC Colleagues,

11 December 1996

MY REASONS FOR WITHDRAWING FROM IFCC

The IFCC was launched more than eleven years ago. Prior to that, the men who comprised the initial leadership had been meeting at regular intervals for about three years. They booked into a hotel virtually every six to eight weeks, meeting from lunch time through to the next day at the same time. It was a time of relationship building as they shared the wonderful things that God was doing in their respective ministries, as well as the problems they faced. We all became friends and were a great encouragement to one another as we shared the mistakes we had made, as well as wise advice we had individually gleaned from the workshop of experience.

Finally, one evening in the Hilton Hotel in Pietermaritzburg, we placed before Him a question. We realised that the answer to this question would in all probability give us direction for the future. The question was, "Why had the Lord brought us together? For what purpose?"

The Lord spoke to us on that occasion making it very clear that He had brought us together ...

TO SHOW A UNITED FRONT IN OUR NATION
TO BE A PROTECTIVE UMBRELLA FOR DIFFERENT STREAMS
TO FACILITATE A NETWORKING OF CHURCHES AND LEADERS.

We were also instructed to launch by declaring our unity and, at a later stage, work out the details on how we would relate and function.

Thus, the IFCC was launched in Durban on 18 August 1985. Since then, the IFCC has pursued its mandate from the Lord. We have enjoyed great times of unity, we have been an umbrella to pastors and leaders from different ministry streams with different emphases, and our networking became evident as we regionalised under the leadership of a group of dedicated Coordinators. As a result, we saw the forging of many wonderful friendships and relationships. We became a great source of encouragement to one another.

IFCC HAS MOVED AWAY FROM ITS ORIGINAL PURPOSE

Unfortunately, a few weeks ago, on 12 and 13 November 1996, things dramatically changed and decisions were made by an augmented group of leaders that sent ripples throughout the IFCC. Allow me to explain.

PO Box 33626 Glenstantia 0010
Pretoria South Africa
Telephone (012) 348 8821 Fax (012) 348 3212

Certain principle decisions were made that have violated the original purpose for the forming of the IFCC.

THE EMPHASIS ON RELATIONSHIPS

From its inception and down through the years, it was clearly stated that IFCC was built on relationships. Relationships on every level were encouraged. The leaders majored on relationships. The Coordinators sought to build relationships in the regions. More recently we have worked towards building deeper relationships between the Leaders and the Coordinators. As a result, relationships were forged that will weather any storm - nothing will break them.

THE TWO DOCUMENTS

When we met on 12 and 13 November, with a view to broadening our leadership base and restructuring IFCC, something took place that was contrary to our emphasis on relationships. At this Leadership Conference **two documents were tabled** for consideration.

The first document was submitted by the Affirmative Forum.

It had several commendable points, but to many of us it was a document that recommended a return to a definite denominational structure, complete with an elected President, Vice President, General Secretary, Executive Council and Regional Councils. It further recommended the launching of a Department of Missions and Evangelism, a Department for Training and Credentials, a Department for Social Welfare, a Department for Civic and Community Affairs, a Department for Christian Education, a Commission or Committee for Ecumenical Relations, and a Department for Youth and Children.

As might be expected, there was considerable reaction to this document and this, in turn, led to protracted dialogue. However, by the time we had worked through most of it and certain changes had been negotiated, the overall denominational picture it presented was virtually intact.

The second submission had been prepared by Pastor Willie Crew.

He had prepared it as an individual. It was less detailed. It suggested the need to identify the many other leaders and spiritual fathers who had emerged across the country since the original leaders had launched IFCC. It further suggested that these leaders should meet and wait on the Lord for wisdom for the future restructuring and vision of IFCC. This document was never considered.

When we drew towards the end of our time together, and we had not even fully completed our discussions on the first document, all felt the pressure of time. What were we to do? It was then that some who were supporting the first document said that if a decision was not reached by the end of the conference a significant group within the IFCC would resign. This added to the existing pressure.

Without due consideration to the ramifications of pressing the matter through, voting took place that devastated a lot of people.

At that stage, it had already been stated that the four existing IFCC leaders would automatically be included in the new leadership structure.

Shortly thereafter, voting took place and in about 20 minutes a new set of Regional Coordinators were voted into office. In some cases no cognisance was taken of relationships built up over the years. Some Coordinators were replaced by people they had never met before, or by people who had never, or hardly ever, supported regional meetings in the past. As a result, people like Jack Baloyi, Tony Cassell, Eddie Gibbens, Graeme Lennox, Glen Marais, Eddie O'Neill, Marion Rankin, Kelvin Sparks, Deryck Stone, Blackie Swartz and Peter Varrie are no longer Coordinators. Some, because they bowed out in favour of someone else; or because they had discerned the spirit of the meeting and refused to be part of what was taking place; or because they were voted out; or were not even nominated for the region that they had faithfully served in the past.

After the new group of Coordinators had been voted into office, five further members were appointed to the leadership from the floor. The conference then adjourned for lunch.

HOW THE CONFERENCE ENDED

On returning to the conference hall, two rows of chairs had been set out in the front and the newly appointed National Executive members were requested to sit there. I did not anticipate this move and so, on my arrival at the hall, did not sit there. I was publicly asked to sit in the front by some of the leaders, but declined to do so. I was then asked to give my reasons for not obliging. In my response I made it clear that, as far as I was concerned, IFCC had most definitely taken a turn into fully fledged denominationalism, and to sit in the front would be an indication that I was endorsing their action. This I could never do! I had come out of denominationalism and I certainly was not returning to it! I then asked for a sabbatical of a year.

A little later, when voting took place for the appointment of Office Bearers, Pastor Tim Salmon stated that he would not be available for nomination as an Office Bearer and he elected to no longer be seated among the group of new leaders. What he was thereby implying, he will no doubt communicate to the IFCC when it is convenient to him. In the meantime, he and Sally are on an overseas trip of two months to visit with their family.

THE LEADERS' MEETING AT MAGALIESBERG

At this Leaders' Meeting early in September, Pastor Ray said that he and his men had met together and had come to the conclusion that, in order for the IFCC to be effective in the future, it had to become a denomination - it had to have more teeth. Obviously I did not agree with this and clearly stated so.

At this meeting I was also asked when was I going to stop speaking about the new move of God at the IFCC meetings? This question, quite frankly, shocked me! I carefully considered it and then at breakfast the next morning, responded by saying I would **never** stop sharing what God was doing in the lives of people and in my own life. In a sense, history was repeating itself, especially when I thought back on the time when, in 1973, certain members of my congregation asked me to stop allowing people

to testify about the baptism of the Holy Spirit. Had we stopped those testimonies at that time, I believe we would have taken a U-turn back into dead orthodoxy. Praise God we pressed through. And on the issue of the new move of God, I have no option but to press through again!

Upon my refusal to back down on the issue of the new move of God, Pastor Ray responded by saying that the time had then come for himself and myself to go our separate ways. This we decided to communicate to the Coordinators at a meeting already scheduled to take place soon.

THE MEETING OF THE LEADERS AND COORDINATORS

When the Leaders and the Coordinators met on 25 September 1996, the Coordinators strongly stressed the fact that IFCC did not belong to the four leaders, but to all of the IFCC members - a sentiment with which I agree.

Later in the meeting, after a definite decision did not seem to emerge, it was decided to call the meeting of 12 and 13 November where we would have adequate time to discuss the broadening of the leadership base and the restructuring of IFCC. Towards the end of the meeting Pastor Ray held up a document before us that had been drawn up by himself and his men which he felt expressed the course that IFCC should follow in the future. It would appear that this document became the basis of the document that was submitted by the Affirmative Forum on 12 and 13 November 1996, although it was clearly stated to be the work of the Affirmative Forum.

BACK AT ESPADA RANCH

I so hoped that the people attending the meetings at Espada Ranch would realise what was happening! We certainly gave the benefit of the doubt to all present, believing that nothing improper would take place, but in a little while IFCC had been pressurised into fully fledged denominationalism. It is easy to say now that "The IFCC has not become a denomination and has no intension of becoming one," when in actual fact it is already one.

Everything happened so quickly! Many were taken completely by surprise. I therefore question whether the radical changes of those few minutes were orchestrated by the Holy Spirit.

When the voting was over, Pastor Ray McCauley responded by saying that he had great respect for me and that he believed I was a man of my convictions who acted according to what I felt was right; that if any of the new leaders had girlfriends they would be dealt with accordingly [what was implied by this statement I am not clear, save to say that several of the new leaders were completely unknown to him], and that the new leadership would need time to accomplish their goals and to prove whether they were God's choice or not.

Pastor Walti Snyman was then asked to close the meeting in prayer and the new leaders were asked to remain behind for a meeting. The people were dismissed and started to leave the hall.

At this point, four of the newly appointed Coordinators immediately approached me and declared that if they had known the course the meeting would take, they would most likely not have been available for nomination. However, by that time the meeting was already over! Their decisions will need to be communicated to the IFCC leadership in the near future.

Pastor Bob Hodgson was also voted in as a Coordinator (Western Cape Country Districts) in his absence. He was unable to attend because of serious family illness. He has subsequently declined this appointment.

AN UNBELIEVABLE SCENE

As the people moved out of the venue, an unbelievable scene followed. Mature people stood all over the place, weeping openly and expressing sorrow and love for one another.

It was traumatic, to say the least. We could not believe what had happened! People felt violated. Some were perhaps angry. Others simply felt devastated. To avoid the emotion of the moment, and the possible danger of saying things that could later be regretted, the group dispersed soon thereafter.

The two day conference certainly had not put to rest the issues at hand. A ripple effect has been felt throughout the country wherever people have learned of what actually took place. There is a feeling from many quarters that what took place was completely wrong and was certainly not done under the guidance of the Holy Spirit.

A couple of days later, I requested the right to communicate with all the members of the IFCC so that I could share with them my perspective on the whole saga. The new General Secretary, Pastor Chris Lodewyk, granted my request, and therefore I have taken the liberty of writing to you.

Several other important issues were also raised at the two day conference. You need to be made aware of them as well.

WHAT HAS HAPPENED SINCE ESPADA RANCH

As a result of all the goings on, several of the past Coordinators contacted me and said they were going to call a meeting to discuss what had taken place, followed by a broader based meeting, to share their perceptions with the members who had communicated with them since the meeting of November 12 and 13.

Well, both these meetings have taken place and I feel that I need to communicate with you what transpired:

1. The meeting of past coordinators and others was held at Hatfield Christian Church on Tuesday, 26 November.

This meeting was attended by Peter Varrie, Deryck and Annete Stone, Eddie Gibbens, the HCC Steering Committee, Lazarus Selahle (who immediately after the Espada meeting tendered his resignation to IFCC), Dr Graham Catto, Alec Daniel, Dickson Monaheng, Kobus van Rensburg (who, by the way, was recently reappointed

as mayor of Volksrust), myself and Pal. Bob Hodgson was unable to attend because of the illness of his daughter.

At this meeting of past Coordinators and others, a document was drawn up for submission to the bigger meeting the following day.

2. The broader based meeting held on 27 November 1996.

This meeting was attended by about 170 people. We were surprised at the number of people who attended, especially in the light of the fact that we chose not to publicise the meeting, and that no letter was sent out to notify people of the meeting. People literally came from every corner of the country.

The format of the meeting was as follows:

1. Deryck Stone led us in worship.
2. Deryck, assisted by Peter Varrie, presented the attached document, **WHY THIS MEETING?**
3. The meeting was opened for comments and questions from the floor.

The meeting of 26 November decided that I should not speak on 27 November, unless a request came from the floor for me to comment. The reason for this decision was that the coordinators felt that they were responsible for what was taking place and that they should handle any reaction that may result. Two or three questions from the floor were well handled by the chairmen and then one of the men said, "Could we please ask Pastor Ed to explain to us as to why he has withdrawn from IFCC?"

As a result, the coordinators then released me to speak.

I then communicated that I felt that the IFCC had been born out of a desire to establish relationships amongst people in the ministry, but that the meeting of 13 November had changed the original purpose of the IFCC and that it had now become a structured denomination. I explained that a denomination was a gathering of churches or of church leaders who appointed office bearers on a rotational basis, without necessarily taking cognisance of spiritual fathers or apostolic leadership that God was causing to emerge. A denomination is therefore orchestrated by what they decide through the process of voting. I then cited some examples:

1. Peter Varrie has, over the past 10 years, established good relationships with the people in his area. He had poured his life and his resources into them and had knitted them together into a very committed group who crossed racial and denominational lines. Through the ballot box, he was dispossessed of his family and, in a matter of minutes, another man was appointed as their father and leader - another man who had in now been a father to the group. I then asked: "Could such a thing be of God?"

2. Deryck Stone has walked with a group of men for several years. When he saw what was happening, he declined to make himself available to be voted in or out. Within a few seconds, without consulting the men in his area, and without considering if the nominated man was in fact a leader of leaders, a man was placed in Deryck's position whom Deryck had never seen in his life. He was also virtually unknown to the people

who had been relating to Deryck over the years. I then commented that this was a typical example of denominationalism.

I also spoke about the difficulties we had encountered over the years whenever we attempted to broaden the leadership base of IFCC, and the way in which every such desire or attempt was confronted by a strong reaction.

I expressed my concern about the way in which things took place at the meeting at Espada Ranch. I also shared that a group of the men strongly felt that it was rigged and that decisions had obviously been made by a group before the meeting as to who should be what in the new IFCC.

I stated that I now know that the document presented by the Affirmative Forum was not entirely their product, but that others had been involved in its compilation.

THE RESULT

It seemed to me and the others that after I had shared my perspective, the group were far more satisfied and could at least begin to understand why I had decided to withdraw from the IFCC.

* At this meeting the following document was presented by Deryck Stone and Peter Varrie, who were in the chair:

WHY THIS MEETING**27 NOVEMBER 1996**

In the light of recent events in the IFCC, a number of past coordinators met on 26 November 1996.

They made the following decisions and statements:

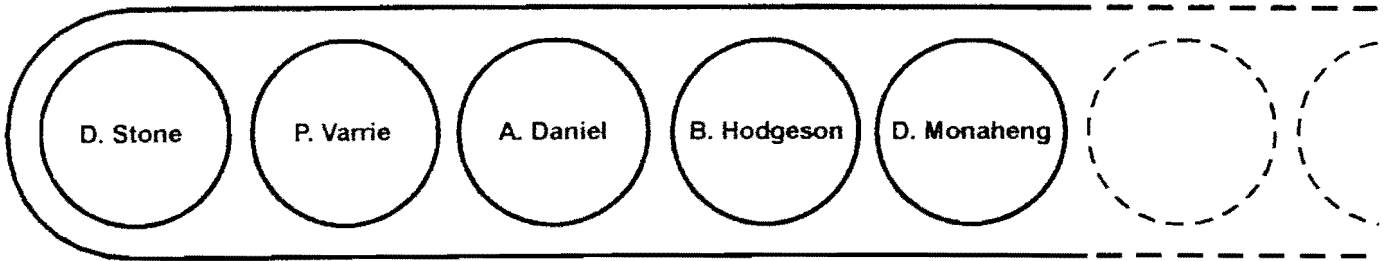
1. We recognise the need some leaders feel for a more formal structure, to enable them to express their conviction on certain issues in the Nation.
2. However, the meeting of 26 November expressed the desire to:
 - a. Continue in a non denominational structure
 - b. Satisfy a fundamental need for relationship with and among fathers and leaders
 - c. Have freedom to allow different emphases to emerge.
3. After discussing this sensitive matter, the coordinators felt that they have no option but to resign from the "new" IFCC structure. The IFCC will be notified by each coordinator individually.
4. In the light of the above, the coordinators felt it would be in the best interest of the present situation to form a network, thereby declaring their unity of spirit.

This network would continue existing relationships and recognise emerging leaders. It will be committed to develop an extended and open ended network of leaders - nationally and internationally.
5. Details of the network would be worked out and communicated in the near future.
6. The coordinators have requested that Pastor Ed Roebert join the network.
7. It is not the intention of the newly formed network to campaign for membership. However, any leaders interested in developing relationships in the manner stated, are free to speak to the listed coordinators.

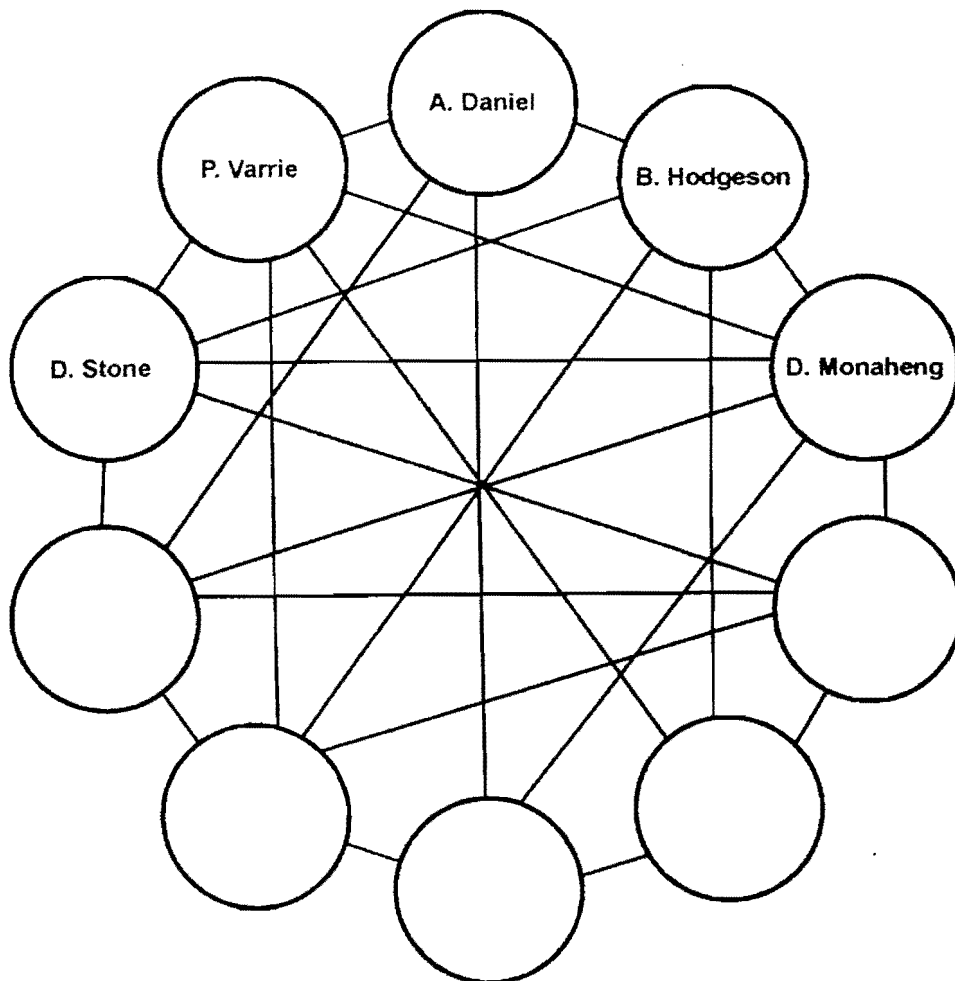
They are: PETER VARRIE, DERYCK STONE, BOB HODGSON, ALEC DANIEL, DICKSON MONAHENG, FRANCOIS VAN NIEKERK..
8. The coordinators will establish a "service" office to handle ministerial accreditation, marriage licences and communication for the network.
9. The network will formally communicate the decisions of this meeting to the new Executive of the IFCC, with the request that existing credentials of members are held until such time as a transfer can be effected. The network wishes to state its intention to actively pursue relationship with the "new" IFCC leadership and prays God's richest blessing on their endeavours.
10. The network is also committed to develop vision that will give direction to the movement.
11. Please see the attached diagrams.

The Network's future National & International Relationship Development

1

2

GOD IS TURNING THIS SITUATION AROUND FOR HIS GLORY!

Now let me share with you some incredibly exciting things that I believe are going to come out of all of this.

1. All IFCC members will have to decide whether they are, in actual fact, going to go the denominational route or not. In my opinion, most will, over a period of time, choose not to go that route.
2. Those who felt restrained in terms of the new move of the Holy Spirit, will be liberated to do what they feel He is leading them to do.
3. The network that is currently emerging, is going to become a very effective instrument in bringing together the leaders of different ministerial flows from across the country. The possibility now exists for a broad-based Kingdom of God orientated network to emerge in Southern Africa.
4. A whole new group of leaders will now come into their own, allowing men who have emerged since the launching of IFCC more than a decade ago, to be recognised and released in their God given callings.

Only after the new network had been launched, did we hear that a Post-Denominational Symposium had recently been convened by Peter Wagner of Fuller Theological Seminary. It was attended by leaders of networks, ministerial organizations and denominations. These groups believed in the fundamentals of the Christian faith, were moving forward in restorational truth, and expressed a desire to be involved in networking. One author on this subject said: "The networking could be multi-level and world-wide. These same networks could be in each nation and continent on earth. There could be national meetings of all different networks from all levels of networking. There could also be an international meeting of all the heads of networks for unifying our corporate vision. Networking will promote unity in the Body of Christ Every God-ordained network within the body of Christ will have its part to play in fulfilling the overall vision of Jesus Christ, the Head of the Body. Each major member (network) of the Body will have its own contribution to make for the functioning of the whole. "

Hearing about these things happening all over the world was a confirmation to us as to the validity of the road we felt the Lord was showing us to walk.

THE UPDATED SITUATION REGARDING THE NETWORK

At a meeting held on 4 December 1996, a group of people met to document a preliminary Declaration of Intent. It recognised that within our ranks there were some whom God had raised up as leaders of leaders. People who had a following and who were regularly involved in advising and motivating other pastors and ministers. They felt that the time has come to recognise what God had caused to emerge, and to declare that certain people were anointed by God for this work. Eight such men were recognised, namely Deryck Stone, Peter Varrie, Bob Hodgson, Eddie O'Neill, Dickson Monaheng, Lazarus Selahle, Alec Daniel and Francois van Niekerk. Some of the past Coordinators felt that they did not qualify for such a position as yet and would be more comfortable to run with one of the above men until they emerge as "fathers" in God's

timing If you wish to contact any of the people named above you can reach them on the following telephone numbers:

Name:	Area:	Home Tel:	Church Tel:	Fax:
Deryck Stone	Kempton Park Area.	011 391 127	011 972 5413	011 972 3937
Peter Varrie	North West (Brits)	01211 21400	01211 521 450	01211 521291
Bob Hodgson	Southern Cape (Mossel Bay)	0444 911 410	0444 930 972	0444 911 410
Eddie O'Neill	Free State (Welkom)	057 353 3778	057 353 43283	057 357 4706
Dickson Monaheng	Lesotho (Maseru)	09266 317176		
Lazarus Selahle	Pretoria Area	012 344 2184	012 801 8605	012 343 1167
Alec Daniel	Northern Cape Postmasburg	0591 71780		0591 30559
Francois van Niekerk	Pretoria Area		012 348 8821 012 542 2799	012 542 2786

I would like to stress that this group is open-ended and not exclusive. They gladly acknowledge that there are many other existing and emerging "fathers" and leaders of leaders across the nation.

The attitude of the network was one of honestly blessing the IFCC and its new leadership. This was mentioned in their document, but I would like to highlight it.

The formation of the network was not done in a reactionary manner, but from a conviction that it is the leading of the Holy Spirit.

THE VISION OF THE NETWORK

Their preliminary vision is:

- * To form relationships.
- * To pursue a Biblical, apostolic model.
- * To raise up and release other leaders.
- * To pursue unity and relationships with other flows and networks, both in South Africa and internationally.
- * To actively get involved in church planting.
- * To become actively involved in world evangelisation, following the pattern of Acts 1:8 of encouraging local churches and leaders to become actively involved.
- * To always be open to anything else that the Holy Spirit may choose to bring into focus.

MY REQUEST TO BE RELEASED FROM IFCC

In the meantime I have realised that my request for a sabbatical will have to be changed into a request to be permanently released from the leadership of IFCC and from membership of the IFCC. A letter to this effect, requesting release from a specific date in 1997, has been sent to the new leadership of the IFCC.

MEETING OF NETWORK AT SAME TIME AS MEETING OF NEW IFCC

The new, restructured IFCC will hold a meeting on Friday, 7 February at Rhema Bible Church.

The network will hold a meeting at Maranatha Community Church, Kempton Park on Thursday, 6 February 1996 from 10h00 on the corner of Dann and Veld Streets, Glen Marais, Kempton Park. (See attached map.)

The reason for holding the meeting on 6 February is simply to afford all people the opportunity to attend **both** meetings by saving travelling expense and time. It is not planned as opposition. I strongly advise everyone to attend both of these meetings.

THERE IS NO PROBLEM ABOUT MARRIAGE LICENCES AND CREDENTIALS

For those who have questions regarding the above, the following is given as a guideline.

The law regarding marriage licences has recently changed. Licences can now be obtained directly from the Department of Home Affairs. The procedure is as follows:

1. Request a letter from IFCC stating that you have resigned and that they are holding your marriage licence until it can be transferred to you as a local church pastor.
2. You need a letter from your local church stating that you are the pastor and that you need a marriage licence.
3. You must submit to the department your original letter of appointment as a marriage officer. If you do not have your letter of appointment, you need to clearly state your present reference number.

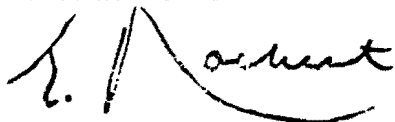
On submitting the above to the Department of Home Affairs, they will transfer your licence.

You can write The Department of Home Affairs, Attention Mrs de Beer, Private Bag X114, Pretoria, or you can write directly to the local Home Affairs office in your area.

It is important to note that tax exemption for a church or ministry is not linked to IFCC, but is granted to the individual church or ministry. Any change you might consider regarding future affiliation will not affect the tax status.

I sincerely pray that the Lord will lead us all into His perfect plan for the future.

Yours in the Name of the Lord Jesus.

Pastor Ed Roebert

BYLAAG 2 : Rev. Chris P Lodewyk. Letter to all I.F.C.C. members.

International Fellowship of Christian Churches

29 November 1996

TO ALL I.F.C.C. MEMBERS

Dear Colleague,

Further to the recent letter by Pastor Ray McCauley, and the attached statement issued by the National Leadership Team, it is pleasing to advise that the true message of the Pretoria Conference, and subsequent developments throughout the country, are beginning to reach our members. There is now general acceptance of the fact that the I.F.C.C. has not become a denomination, but has accepted the challenge of the times, to become a powerful vehicle for the dissemination of the Gospel of Jesus Christ and be the relevant force that is required of us in today's society.

We would like to inform you that a special I.F.C.C. National Conference will be held at the Rhema Auditorium, Hans Schoeman Road, Randburg, on Friday 7th February 1997, commencing at 10am. The day session will be business orientated, during which time the I.F.C.C. membership will be asked to ratify the selection of the new Leadership Structure and redefine the way forward for the Fellowship.

This is a very special conference, and we ask that you employ every effort to attend, and encourage every I.F.C.C. member to be at the conference, which will conclude with a great celebration. Please complete the enclosed Conference registration slip, which will assist us in the preparation.

The I.F.C.C. Leadership would also like to convey their sincere good wishes and success to Pastor Ed Roebert, together with Pastor Peter Varrie, Pastor Derek Stone, Pastor Bob Hodgson, Pastor Alec Daniel and Pastor Dixon Monaheng, who have decided to establish a new network or Fellowship of Leaders, and will seek to maintain a good relationship with these brethren.

Private Bag X10068

RANDBURG, 2125

Tel: (011) 792-6774

Fax: (011) 792-6801 Pastor Ray McCauley (President), Pastor Mosa Sono (Vice President), Rev. Chris P. Lodewyk (General Secretary)

The more than 90% of I.F.C.C. members who have remained faithful to the Fellowship, will be served to the best of our ability by the new Leadership, and we will continue to trust, follow and rely upon the anointing of the Holy Spirit.

Please complete the enclosed registration update, which is urgently required to update our records, and post it, together with your Conference registration slip to:

The I.F.C.C. Administration Office
Private Bag X10068
Randburg
2125

or Fax it to : (011) 792-6801

For those of you who have debit orders to the existing Bank account, we would like to advise that we have retained the same bank (Nedbank) but we have moved to the Cresta Centre Branch and have a new account number - 1913 - 245551.

God bless you, and may your Christmas be the greatest ever, both in ministry and rest.

Yours sincerely

CHRIS P. LODEWYK (REV.)
GENERAL SECRETARY

BYLAAG 3 : Reuben Mamatsinya. The history and vision of
Mabopane Central Baptist Church

The building began to be too small and the owner complained because the street boys began to damage the property in the building. We persisted in prayer for a building of our own. We know that God is good and faithful. God answered our prayers. One day I saw large building for sale. I immediately inquired about the cost. I was told that the price was R3,000,000. I believed that God would give us the building. Praise God, we have that building today!

There are many ministries sprouting up in Mabopane Central Baptist Church, God is working everyday. We have Go for the Goal, which is for counselling pregnant girls to prevent abortions. We have an Empowerment Ministry, which is teaching job skills.

The Vision of Mabopane Central Baptist Church

God is calling us to: (a) reach everybody around us with the gospel of Jesus Christ (spiritual), (b) teach the Christian lifestyle to people around us (social, mental and physical), (c) minister to the needs of people around us by educating children, feeding the hungry, providing shelter to the homeless, (d) training leaders who can counsel people about the totality of human beings, (e) planting other Bible teaching churches around our country, We want to be part of our community. We want to be involved in community projects. We also co-operate with the Baptist Union of South Africa.

We are inviting you to our Center. Come for any need that you have. We are here are ready to help you. Don't commit suicide. Don't kill yourself. We are all here to help you. Jesus wants to save you.

Rev. Reuben Mamatsinya
124 Block U, Mabopane
Church: 147 Block N, Industry side, Mabopane

The History & Vision of Mabopane Central Baptist Church

By Reuben Mamatsinya

My aim was never to start a church. My work was to evangelise in schools every day, which task I enjoy very much to this day. But one man offered me an office to work in after preaching in schools daily. One day a lady came in and told me that she heard me preaching in one of the schools which she attended three years before. Now she had a very big problem. After listening to her plight, I counselled her and she accepted Jesus as her personal Saviour.

She was very, very happy. She promised to come back with her friend. She asked to come and hear me preaching again. Please remember that I was not an every Sunday preacher, as I did not have a congregation of my own. The Lord started to talk to me, telling me to start a work in the same building with my new office. I prayed about the matter. It was on Monday. On Sunday of that same week I did not go the church where I was a member. I went to my office to pray.

At 3:00 o'clock in the morning the Lord gave me the answer. I had to pastor a congregation. I asked the owner of the building to offer me the main hall where I could have the worship services. The owner agreed. I felt that a heavy burden had fallen away from my shoulders. I started to look for some chairs and found more than forty (40) chairs.

The next Saturday the girl came with her boyfriend as I was organising the chairs. When I saw them, my heart was so glad! I actually left the chairs and invited them to my office. She introduced the man to me and I started to tell them who I am. I then invited them to come to the service on Sunday. They both agreed to come to our first worship service the next day.

The first Sunday we had fourteen (14) in worship. We praised the Lord for the good number. The following Sunday was Resurrection Sunday (Easter) and I was invited elsewhere to preach. The next Sunday the number of attendants increased to seventeen (17) adults. The numbers continued to grow and the hall we were meeting in seemed to become smaller and smaller. The owner of the building shifted us many times to different places in the same building to accommodate our growth. We enjoyed serving the Lord in that building and seeing more and more people come. This new church is now called Mabopane Central Baptist Church. The ministry of preaching in the schools grew during this time as well. The structure of Jesus for Schools Ministry was formed in that building first and then the church was planted.

As the church grew in number, Love in Action Ministry was born. Love in action is a ministry to street children. These street children have run away from their homes. There are many reasons for them to run away from home. First, there are children who have no parents at all. Second, there are children who have only one parent; usually only a mother and no father. Other children have one parent (like a father) and a stepparent (like a stepmother). Sometimes children are treated harshly at home and they flee for their life. Some children have both parents but they leave home because they are naughty. All these kinds of children are in our Center. Love in Action Ministry provides a place in our Center for these children to sleep and eat. We are ministering to them with Love in Action. Many of them are able to return home after receiving the Lord Jesus as their Saviour and King. Others go back to school during the day and live in the Center at night.

BYLAAG 4 : Reuben Mamatsinya. How Jesus for Schools Ministry began.

This ministry now accepted in many schools in South Africa. God has given me love for the students. School children need guidance. What is guidance all about? Guidance is all about three things:

- (a) information - about life, the world of work (career).
- (b) Encouragement - many come from broken homes, others don't have parents and some have financial problems,
- (c) Advice - about what subjects they should take and which line or track they can follow.

This is what young people need.

I started out alone, but today Jesus for Schools Ministry is an interdenominational ministry which is reaching many young people in schools in two of the nine provinces of South Africa. We have office space in the building of Central Baptist Church of Mabopane. Decisions are made by our board of Directors, who come from church, school and community.

The ministry is aimed to touch three areas of the lives of young people. In the spiritual arena, we want each child to know the salvation of Jesus Christ. True peace comes only in knowing Jesus Christ as Saviour and King. In the financial area, we often help with bursary fees so they can continue to attend school. In the emotional sphere, we counsel with the many children who have been abused sexually. Many children are emotionally wounded and they need healing.

This is what Jesus for School Ministry is all about.

Reverend Reuben Mamatsinya

- Founder & Director, Jesus for Schools Ministry
- Founding Pastor, Central Baptist Church (affiliated with Baptist Union of South Africa)
- Founder & Director, Love in Action Ministry (ministry to street kids)
- Founder & Director, Empowerment Ministry (job skills training)
- Founder & Director, Go for the Goal Ministry (Pregnancy Counselling)
- Founder & Director, Tent Ministry (Church Planting)

P.O. Box 93, Mabopane, 0100

Tel: 01481-23993

BY REUBEN MAMATSINYA

I grew up as a rejected child in Vendaland. My parents separated while I was still a baby. As a child, my grandmother stayed with me in my father's home. She was very old and past away when I was still a child. From that time my life as a child was hard.

From childhood I had to do many things for myself. I loved school and learning with all my heart. I did not have anyone to help me or encourage me to go to school. Somehow I managed to pass standard eight. I was doing this to help myself.

I lived a hard life, just like many other children. It was all so natural that when I became a teenager I started to drink, smoke, gamble, and run around with girls. I was living in sin, just like everyone else I knew.

I came to know the Lord Jesus Christ in 1973. I was attending a Bible School for only a one-year course. Most of the students were not living for Christ. I knew one student who was saved and he shared Jesus with me and won me to the Lord. I became a new person in the Lord. The Bible says, "if anyone is in Christ, he is a new creation; the old has gone, the new has come!" (NIV) My life changed completely.

The Lord opened my eyes to see other young people as people who are lost and in need of salvation. I had a burden to reach them with the gospel. By the grace of the Lord, I went for training for three years. After three years I did practical work for four years going around preaching in a tent campaign. The burden for young people grew stronger every day. I used to wake up early in the morning to pray for young people.

The schools were the place to find many young people. I went to ask the principal for permission to preach to the students. He granted me this privilege. I preached to students for seven years under Dorothea Mission, I saw many young people come to know Christ as Lord. After Dorothea Mission I joined the Baptist Church as a member. In the Baptist Church I met Richard Makunyane. He had a tent ministry. worked for him full-time as an interpreter. He never gave me a chance to preach in the tent. However, every morning I visited schools.

This gave me the opportunity to preach to the children and invite them to the tent for evening services. I saw young people saved in increasing numbers.

When the man left the Baptist church, I remained. He was giving me R550.00 each month, When he left I remained without salary in the church. I would continue to visit the schools each morning, even without money.

The years under other's ministry was very easy. Then things started to get harder and harder. It seems this was a test of my faith and my burden for seeing lost children saved. My love of young people continued to grow stronger. However, I was now a married man with one child and it seemed that money was needed for everything, especially for food for my family.

As time went on, I asked God for a name for this ministry with young people. The ministry was to honour and proclaim Jesus. We chose the name "Jesus for Schools Ministry".

What is Jesus for Schools ministry all about? Many people ask me why I go to schools every day. My answer is, I do this because I love young people. This love is for four reasons and not because of money. First, young people are beautiful. Second, young people are attractive. Third, young people are full of life. And fourth, young people are still growing. They have these four treasures in their life. If these are treasures, they need to be protected. The devil is a thief, which comes to steal, kill, and destroy this good treasure.

I tell them that they must beware of this thief. Because of knowing the truth they shall be free. Knowledge is freedom. The Bible says, "you will know the truth and the truth will set you free." (John 8:32). After telling them about the one who comes to steal, kill, and destroy, I introduce them to the One who came to give life. He came not just to give life, but to give the abundant life. His name is Jesus!

As I talk to them and preach to them, they feel there is someone who loves them. I feel like I am special to them. It is a joy to work with young people.

BYLAAG 5 : Mrs. Kamala Reddy. Testimony

“ALTHOUGH WE KNEW LITTLE ABOUT PRAYER, WE PRAYED ...”

Testimony of Kamala Reddy

I was born in a Hindu family in Kelso, Natal. When I was six years old my family moved to Durban. My years at school was spent at Stella Primary School but my school days ended at the completion of standard six.

In 1962, while still in spiritual darkness, Chin and I were married according to Hindu rights. Little did we know what hardships lay ahead and yet what wonderful plans God had for us as a married couple.

Soon after we were married, we received a visit from Pastor John Naidoo who was an Elder of a local Church. He told me about the Lord Jesus Christ and explained that I was a sinner and, unless I accepted Him as my Saviour, I would go to hell. I was terrified. My understanding of sin was linked to murderers, smokers, robbers and all other wrong-doers. I was always a quiet and reserved person, I never even raised my voice with my brothers and sisters. It was hard to believe that I was a sinner and yet the Pastor had said that I was actually born with sin!

On 15 June 1962, Chin and I were gloriously saved as we gave our hearts to the Lord Jesus.

When we told our families that we were now Christians, our families immediately rejected us. We were barred from the family circle and were regarded as outcasts. Life would have been very lonely had it not been for the Pastor and the Church who kept in touch with us. In them, we found a new family.

We cannot say that we were immediately free of problems. In fact, it seemed that our home was overtaken by much trouble. My mother had long before dedicated me to certain spirits. Two weeks after we were married, these and all the spirits from my husband's side, were transferred to our home. You can only imagine how many of these spirits were present and how unhappy they were at our conversion to Jesus Christ.

Demons demand sacrifice and we almost lost our first child because of their vicious attacks. Very early in our Christian lives, we were taught to pray and although we knew little about praying, we prayed. Our faith was strengthened and after about two years we were delivered from all the demons. We could only praise God, for it was He alone who did so much for me and my family.

God's gracious hand continued to be upon us and two years after we came into the Light, my mother gave her heart to Jesus and today, although not with us, we know that she is with the Lord. The families who rejected us have also come to know Him as Saviour. God has been good.

Being a child of God does not make us immune from trouble. Sickness and problems still came our way but we again experienced one of His many miracles in 1966. I was diagnosed with Leukaemia and spent a month in hospital. At this stage my husband was at College and doing practical work. He became very discouraged to think that although he was preparing to serve God, I had become so ill. He began to question God. We had three small children and Chin could not understand why this should have happened.

Once again we turned to praying. Fellow-students, the Pastor and members of the Church, all fasted and prayed for me. It is no wonder that God again intervened with a miracle. The doctors were surprised and our faith in the Lord Jesus was strengthened.

As I look back over my life, I thank God for all that He has done for me. We are the happy parents of three sons and two daughters and the proud grandparents of twelve grandchildren. God has been gracious in making me the wife of a Pastor and a leader among women. We give Him all the honour and praise.

BYLAAG 6 : Rev. Chin Reddy. Testimony

REV. CHIN REDDY
Director

CHURCH PLANTING AND DEVELOPMENT

Field Address: P O Box 13250 Laudium 0037 Pretoria
Rep. of South Africa Tel.: (012) 374-4165 374-0840
U.S.A. Address: 173 Woodland Ave. Lexington, K. Y.
40502 U.S.A. Tel. (608) 254-6003

God continued to challenge Chin's heart for the Hindu and Muslim Indians of South Africa, leading him to found a mission called *Church Planting and Development in South Africa*. The object of the mission was not just the salvation of the lost, but also their growth in the Lord, the development of leaders, and through them the planting of churches. As the mission grew, God confronted Chin with a further challenge.

According to Chin, "There are well over a million Indians in South Africa. The majority are Hindus, with a Muslim minority. I found that the church for the last 120 years had concentrated on the poor, the lame, the low class, etc., but nothing had been established among the middle and high class.

Around 1978 God began speaking to me about this. I moved to a predominantly higher class Muslim area, and since 1980 till now I've been able to plant four churches in this area."

As the cords of the mission continued to lengthen, God revealed a further area of need. Said Chin, "We have many Bible colleges and theological colleges in South Africa which are basically foreign, but I felt that the training of our people had to be done by our own people. So, in 1981 I founded the Laudium Bible College to train nationals within the context and environment of our Indian people."

This dynamic young leader, now only forty-five years of age, came to Haggai Institute last year to study more . . . for God to expand and intensify the leadership He had already given.

Chin is now back in South Africa among his Indian people, sharing knowledge with his young leaders and building on all that God has revealed to him.

Referring to Haggai Institute he said, "I have visited many seminaries and universities in the United States and in Africa, but this is a unique plan."

370

" becoming a Christian
means sinking to a low caste.
I come from a high caste
priestly family and by my

action I was taking myself and my wife to the lowest caste level. We were outcasts."

An Indian born in South Africa, Chin Reddy was the youngest son of a Hindu family and therefore expected to follow in his father's footsteps—to become a Hindu priest.

Chin's parents died at an early age and he was raised by an aunt and uncle, but still expected to enter the priesthood. In 1962, aged 23, he married. It was an elaborate Hindu affair since his bride also came from a devout family. In fact, Kamala (his wife) had been dedicated at an early age to certain gods, and had been taught that she must serve those particular gods with lifelong devotional rituals.

As was the custom, after three months of married life, Kamala returned to her parents' home for a time. During this period she would receive special instruction from her mother regarding marriage and obeisance to her personal gods. Chin and Kamala had already been given their household god.

As Chin returned home one evening from visiting his wife, he wandered into an evangelistic tent meeting. He listened curiously and heard about life and death. The preacher then spoke of life *after* death and told of only two areas of living—Heaven and hell. He graphically described both.

Chin was frightened. He didn't want to contemplate death; after all, he'd only been married three months. But even worse was the contemplation of hell.

Then the preacher called people to come forward and receive Jesus Christ. "Just another Christian gimmick," thought Chin, and walked out. But he couldn't rest; what he'd heard was

gnawing at him.

Four days later he returned to the tent meeting and this time, when the invitation was given, he went forward.

Nothing much happened. Someone prayed for him and sent him on his way. He didn't feel any different. Nothing really changed in his life. Still, he thought he must now be a Christian, so he went to tell Kamala since she, too, would have to become a Christian.

Kamala had had Christian friends and had even attended Sunday school when a child; she knew there was more to being a Christian than Chin understood at that time. She told him, "You must speak to my mother."

So the young husband acquainted his mother-in-law with his decision which would also involve his wife. His mother-in-law looked at him for a moment and then said, "You must make up your mind. Either you want Jesus or your wife. She has been dedicated to the gods and cannot become a Christian."

The young husband was confused, frightened and frustrated. Orphaned at an early age, he at last had someone of his own who would love him, but if he was to follow Jesus he must lose her. He returned home in tears.

That night he cried desperately, "Whoever You are God, I want You to prove Yourself. I want You to change my wife's mind. When I go to her tomorrow and ask her to come with me there must be no arguments; she must be willing to come."

The next day he stood before his wife, her mother and her senior relatives and asked, "What have you decided?"

She stood silent for a moment, looking from him to her family, then said to her people, "I am going with my husband."

Kamala's mother was heart-broken; she cursed her daughter and told the couple, "Never return to this house."

As Chin explained, "To Hindus, becoming a

Christian means sinking to a low caste. I come from a high caste priestly family and by my action I was taking myself and my wife to the lowest caste level. We were outcasts. We were told that we no longer had any family. This is the price that Hindus must often pay for becoming Christians."

So Chin and Kamala began living as outcasts trying to trust God. But Chin still felt empty and Kamala was being attacked by demon spirits. In the middle of the night she would get up frothing at the mouth and tormented. Chin didn't know what to do. He didn't have a Bible; he didn't even know how to pray.

Chin didn't know where to turn for help! But God heard the cry deep in his heart.

Unbeknown to him, his elder brother had become a Christian and had heard of Chin's determination to follow Christ. The brother and his ~~pastor~~ visited Chin and Kamala, bringing a Bible with them. From the Word of God they showed the younger couple what it really meant to be a Christian.

Chin had thought he was a Christian just because someone prayed for him, and Kamala was simply obeying her husband's wish; now they both saw the whole truth. There and then, June 1962, they received Christ as Savior and Lord.

Over the next four years, the life and love of Christ reflected in this couple brought salvation to brothers, sisters, aunts, uncles . . . and even Kamala's mother.

In 1966 Chin felt called to study full time for the ministry. While studying he started a church in his home which God greatly blessed. When he graduated in 1968 he was called to pastor that church.

The burden of Chin Reddy's heart was his own people in South Africa, and during the next five years God used him to plant five flourishing churches in the Hindu community.

BYLAAG 7 : Laudium/ Lotus Gardens Baptist church newsletter
– February 1999

LAUDIUM/LOTUS GARDENS BAPTIST CHURCH NEWSLETTER - FEBRUARY 1999

**P O Box 13250
 LAUDIUM
 0037**

**TEL. 374-4165
 CELL. 083-653-6851**

To: All praying friends and supporters

Greetings to you in the name of our Lord and Saviour, Jesus Christ. I thank God for your fellowship and partnership in the Gospel of Jesus Christ.

Our God is indeed a Good and a Faithful God. His GOODNESS and FAITHFULNESS has been evident in His acts of love, mercy, kindness, protection and provision of all our needs.

In the first instance I thank God for His Goodness towards me and my family for blessing us with good health and strength. I had an angioplasty and stent done on 28/11/98 which was successful. I feel totally renewed and well. Thank you for your prayers.

I also thank the Lord for calling me into the ministry shortly after my salvation. The Lord has been faithful to me and my wife over the past thirty years of ministry. The last twenty one years has been spent in the Transvaal (Pretoria).

We came to Pretoria in April 1978 and started planting a Church in Laudium which is predominantly a muslim area (75 %). The Church began to grow with converts from Hinduism and transfers of Christians from Durban. We then reached out and planted Churches in Germiston, Lenasia and Azaadville.

Since 1990 I began concentrating and putting all my efforts in establishing and stabilising the Church in Laudium. In 1991 we affiliated with the TBA and the B.U.

The Lord's Goodness and Faithfulness was further evident in that He provided us a site in Laudium after eighteen years of waiting. The Lord wonderfully provided the funds through the local Church to purchase the site. The local congregation (fifty in number), raised over R150 000-00 towards the building project which started in late 1997. We have also received grants from the Ken Drosty Trust, The Baptist Union of SA, the North Carolina Partnership and several Churches as well as individuals and friends.

We have begun building operations, but the contractor we engaged ran off with R40 000-00 of our money. We have taken legal action against him. Please pray that he will either complete the job or return the money.

We have now engaged a new contractor to complete the floor and slab for both the hall and toilets. If this is completed we can move into the building for our Services. Do pray with us that the Lord will provide the needed funds.

The Lord's Goodness and Faithfulness has also been seen in the outreach at Lotus Gardens. The township was established in 1990 to accommodate the overflow of population from Laudium. We acted in faith and applied for a Church site. We started to reach out into Lotus Gardens and established a cell group. In 1996 we purchased the site by faith. The site cost us R14 000-00. The Laudium Church paid the deposit of R3 000-00. As we moved in faith, the Lord miraculously supplied the money to pay off the site.

In 1998 the Lord miraculously led us to Rev Harold Peasley (Multi-media Ministries) who brokered a partnership agreement with Woodland Park Baptist Church, Chattanooga, Tennessee, USA. This

2.

partnership resulted in a team coming out in July 1998 with a matching grant of \$15 000-00 (dollar to rand). During the two weeks the team started the building project as well as ministry. House to house evangelism, children's club and evangelistic meetings were conducted. Several people accepted Christ. A tent was pitched outside the building and regular Sunday Evening Services were held.

We also had a team from O.M. for two weeks in August 1998. They did follow-up work and showed the Jesus Film. Several people made decisions.

Then in November 1998, we had another team from the North Carolina Partnership for two weeks. This team also did construction, house visitation, children's club and ladies meetings. God was at work with His people in bringing the lost to Christ at Lotus Gardens.

We have indeed witnessed a modern day miracle taking place before our eyes in Lotus Gardens. The Lord is working with His people in bringing the lost to Christ and building His Church.

God has honoured our humble steps of faith in providing our needs as we prayed. The building is nearing completion. Truly the Lord has done great things, Praise be to Him. The Lord has brought salvation to many men, women and children. He has also provided over R180 000-00 for the building. We still need approximately R80 000-00 to complete the plumbing, electricity, floors, ceilings, tiles, carpets and painting. Do pray with us for the above needs.

Sunday Morning Services started on Christmas day and continues weekly at 11:00 a.m. We have between 60-80 people attending.

Sunday School is held at 3:00 p.m. We have between 60-70 children.

Ladies Meeting is held at 10:00 a.m. on Wednesdays with \pm 15 ladies attending.

Children's Club is held at 3:00 p.m. on Wednesdays with 50-60 children in attendance.

Prayer Cell Group Meeting is held at 7:30 p.m. on Thursdays - between 35-40 people attend.

Currently the Church at Lotus Gardens remains as an outreach of Laudium. The Church was constituted as a fellowship with fifteen members on 14 February 1999. Please pray for the ministry team - Selva & Anitha, Abel & Vanitha, Cookie, Luckson, my wife and myself and for the working committee and its office bearers.

Should anyone from your Church be interested in assisting in ministry or in any other way, please contact me.

At the present moment we are faced with serious unemployment, drugs and alcohol problems at Lotus Gardens. We are looking at starting a Creche and Nursery School as well as an After School Care. We are also investigating Job Creation and Empowerment and Development Projects for the community.

We further request second hand clothing, toys, any household goods, building materials or anything that we might be able to use for the poor and needy as well as for ministry and building.

We covet your earnest prayer and support. Why not come and visit us at Lotus Gardens and see what God is doing?

God bless you as you have a part in extending His Kingdom in Lotus Gardens.

Yours in His harvest field

CHIN REDDY
PASTOR

24/02/99

BYLAAG 8 : Laudium Baptist Church, letter of information

LAUDIUM BAPTIST CHURCH

"Holding forth the Word of Life"

Philippians 2:16

† We thank the Lord for His provision - the Church has R100 000 (One Hundred Thousand Rand) to begin the project. We estimate that the envisaged project will cost us something in the region of R500 000 (Five Hundred Thousand Rand). We believe that the Lord will provide this money through His people.

† The Church site is located in a strategic position, serving as a landmark and a testimony of the Lord's grace. We also believe that the Lord is going to use the ministry of this Church to bring many souls to Him and help people to be rooted and grounded in grace and knowledge of our Lord and Saviour, Jesus Christ.

We earnestly covet your prayer and financial support.

We thank the Lord for your prayer, fellowship partnership and financial support for the Gospel of our Lord.

May the Lord richly bless you.

Yours for His Kingdom

PASTOR CHIN REDDY

For and on behalf of the Church
and the Executive Committee

PO Box 13250, Laudium
Pretoria, 0037
SOUTH AFRICA

TEL/FAX: (012) 374 4165

- † Laudium is an Indian Township situated to the west of the city of Pretoria in the Gauteng Province of SA.
- † The total population of Laudium is approximately 45 000 (Forty Five Thousand). The community comprises of approximately 60% Muslims, 40% Hindus and a minority of Christians from several denominations. The Baptist Church is a fundamental Evangelical Church.
- † The work was started in 1978 by Rev Chin Reddy who relocated from Durban. Application was made for a site to the local City Council during 1978. We faced all kinds of problems and opposition with regard to the site. We relentlessly followed various avenues and were persistent in our appeals and prayer until we were finally allocated a site in 1996. Praise the Lord. The site cost us R15 000 (Fifteen Thousand Rand) but the site is traversed by cables, pipes, drains, etc. The plans have been approved and we are ready to begin the building.
- † Our vision is to build a Church that could be used to serve the community at large, a multipurpose complex as well as a place of worship. Apart from the Church Services and its related ministries, we would like to operate a Nursery School, After School Centre, Service Centre for Senior Citizens, Drug & Alcohol Counselling Centre, Coffee Bar, Marriage Counselling, Recreational Centre, etc. Also a possibility of a Christian School.
- † Growth and numbers fluctuated over the years because of employment and accommodation of several families. The congregation has now stabilised. We presently have 18 families, a total number of approximately 70 members. We have a strong Sister's prayer group that meets on Tuesday evenings, a fairly good Sunday School of about 25 children. We also have young people's meeting on Friday evenings. Presently we have a pre-service prayer meeting and the Sunday School at 09:00. Our Sunday Morning Service commences at 09:30. We do not have an Evening Service. We meet at the Transvaal College of Education for our Sunday Morning Service. All our other meetings take place at the Himalaya Secondary School.
- † The Church has an Executive Committee which is actively involved in the administrative and spiritual ministry of the local Church along with the Pastor and Ministry Teams.
- † We enjoy good and faithful prayer and ministry support from Central Baptist Church and other Churches in the Pretoria area. The Church has applied to the North Carolina Baptist Convention through the BUSA for a team to come out to SA to assist in the erection of the Church building. They will be arriving on 31st October 1997.

BYLAAG 9 : Deo Gloria Baptiste Kerk konstitusie

KONSTITUSIE : DEO GLORIA BAPTISTE KERK

Leraar: Ds. J.M.J. de Wit

Tel.: 323-4300 / 323-4307

1. NAME

1.1 The name of the church shall be DEO GLORIA BAPTISTE KERK/BAPTIST CHURCH hereinafter referred to as " THE CHURCH".)

2. BAPTIST UNION OF SOUTH AFRICA

2.1 The church as and when fully constituted, shall seek and maintain membership with the Baptist Union of Southern Africa but shall be independent of any control by it save as hereinafter provided. Having become a member the church shall remain in the membership unless the membership shall resolve otherwise by a 90% (ninety per cent) vote of members ~~present~~ at a properly constituted meeting of members.

3. CHURCH GOVERNMENT AND OBJECTS:

3.1 The church recognises Jesus Christ as its supreme Head, and undertakes to manage its affairs according to New Testament teaching, believing that as the Body of Christ it is equipped by His Spirit to act, decide and direct as set out in Article 8.1.

3.2 The objects of the Church shall be:

3.2.1 To glorify the Lord Jesus, the Head of the Church.

3.2.2 To proclaim the gospel of the Lord Jesus Christ as revealed in Scriptures and to encourage and support the proclamation of that gospel (in accordance with Matthew 28:18-20) to the ends of the earth.

3.2.3 To provide instruction and fellowship for believers, seeking to build them up to the measure and stature of the fullness of Christ (Ephesians 4:13).

4. STATEMENT OF BELIEF

4.1 The Church believes:

4.1.1 In the scriptures of the Old and New Testament in their original writings as fully inspired of God, and accepts them as the final authority for faith and life.

4.1.2 In one God eternally existing in three persons - Father, Son and Holy Spirit.

4.1.3 That Jesus Christ was begotten by the Holy Spirit, born of the virgin Mary, and is true God and true man.

4.1.4 That God created man in His own image; that man sinned and thereby incurred the penalty of death, physical and spiritual; and that all human beings inherit a sinful nature; which issues (in the case of those who have reached moral responsibility) in actual transgression involving personal guilt.

4.1.5 That the Lord Jesus died for our sins, a substitutionary sacrifice, according to the Scriptures, and that all who believe in Him are justified on the ground of His shed blood.

- 4.1.6 In the bodily resurrection of the Lord Jesus Christ, His ascension into heaven, and his present life as our High Priest and Advocate.
- 4.1.7 In the personal return of the Lord Jesus Christ.
- 4.1.8 In the personality of the Holy Spirit, His regenerating work, His infilling, His gifts and His sealing and abiding presence in the true believer.
- 4.1.9 That all who receive the Lord Jesus Christ by faith are born again of the Holy Spirit and thereby become children of God.
- 4.1.10 The saints are those whom God has accepted in Christ the Beloved and effectually called and sanctified by His Spirit. To them He has given the precious faith that pertains to all His elect. The persons to whom such blessings have been imparted can neither totally nor finally fall from the state of grace, but they shall certainly persevere in grace to the end and be eternally saved, for God will never repent of having called them and made gifts to them.
- 4.1.11 That all Christians are called to a life of holiness, devotion to the Lord Jesus Christ and service for Him.
- 4.1.12 In the resurrection both of the just and the unjust, the eternal blessedness of the redeemed, and the eternal banishment of those who have rejected the offer of salvation.

4.2 Statement of Baptist Principles:

The Church further believes in the following distinctive Baptist emphases:

- 4.2.1 The CHURCH as the whole company of those who have been redeemed by Christ and regenerated by the Holy Spirit. The local church, being a manifestation of the universal church, is a community of believers in a particular place where the Word of God is preached and the ordinances of Baptism and the Lord's Supper observed. It is fully autonomous and remains so notwithstanding responsibilities it may accept by voluntary association.
- 4.2.2 BELIEVER'S BAPTISM as an act of obedience to our Lord Jesus Christ and a repentance, faith and regeneration: it consists of the immersion in water into the name of the Father, Son and Holy Spirit.
- 4.2.3 The principle of CONGREGATIONAL CHURCH GOVERNMENT, namely, that a constituted church meeting is, under the Lordship of Jesus Christ, the highest court authority for the local church; and that each individual member has the inalienable right and responsibility to participate fully in government of the church, including the appointment of its leaders.
- 4.2.4 The FRIESTHOOD OF ALL BELIEVERS, by which we understand that each Christian has direct access to God through Christ our High Priest, and shared with Him in His work of reconciliation. This involves intercession, worship, faithful service and bearing witness to Jesus Christ, even to the ends of the earth.

- 4.2.5 The principle of RELIGIOUS LIBERTY, namely, that no individual should be coerced either by the State or by any secular, ecclesiastical or religious group in matters of faith. The right of private conscience is to be respected. For each believer this means the right to interpret the Scriptures responsibly and to act in the light of his conscience.
- 4.2.6 The principle of SEPARATION OF CHURCH AND STATE in that, in the providence of God, the two differ in their respective natures and functions. The Church is not to be identified with the State nor is it, in its faith or practice, to be directed or controlled by the State. The State is responsible for administering justice, ensuring an orderly community, and promoting the welfare of its citizens. The Church is responsible for preaching the Gospel and for demonstrating and making known God's will and care for all mankind.
- 4.2.7 Any change within the church structure or organisation which is in conflict directly or indirectly with one or more of the stated Baptist Principles will be invalid unless approved by at least 90% of the members present and entitled to vote at a duly constituted Special Church meeting of which at least three months' notice has been given.
- 4.3 The congregation accepts as a broad theological guideline of its theology on the 1689 Baptist Confession of faith and Spurgeons chaticism.

5. LIDMAATSKAP

- 5.1 Diegene wat as gedoopte gelowiges alreeds ooreengekom het om hierdie gemeente se stigterslidmate te wees, is lidmate op die basis van hierdie konstitusie.
- 5.2 Alleen persone met 'n duidelike getuienis van wedergeboorte.
- 5.3 Die leierskap sal toesien dat daar 'n lidmaterol op datum gehou word.

6. VOORREGTE EN FLIGTE VAN LIDMATE

- 6.1 Onder die Goddelike leierskap van die Here Jesus Christus, berus die finale 'gesag en verantwoordelikheid in alle sake rakende die lewe en diens van die gemeente by die hele gemeente. Elke individuele lid het die verantwoordelikheid en reg om ten volle deel te neem aan die kerk se lewe en regering, insluitende die aanstelling van sy leierskap.
- 6.2 Elke lidmaat is geregtig en onder verpligting om gemeentevergaderings getrou by te woon, tensy verhinder vir 'n geldige rede, en om sy/haar stemreg in belang van die hele gemeente in 'n gesindheid van gebed en liefde te beoefen.
- 6.3 Dit word van lidmate verwag om die bediening te ondersteun en die gemeenskap van die kerk te onderhou deur gebed: deur bywoning van kerkdienste sover dit inhulle vermoë is, deur 'n bepaalde werk in die gemeente te verrig, deur geldelike steun soos Gods voorsiening hul in staat stel, deur vreemdelinge in aanraking met die gemeente te bring.

BYLAAG 10 : Deo Gloria Baptiste Kerk, van armoed tot oorvloed
28 Mei 1994

Van armoede tot woord,

28 Mei 1994

Vandag is die 28ste Mei. Ons is hier in hierdie groot, pragtige kerkgebou, wat die HERE aan ons gegee het, bymekaar om dankie te se vir die pad wat die HERE met ons geloop het, van 'n motorhuis tot 'n kerk met 'n spitsdak en baaaaie ruimte.

Dit het alles begin met die gemeente wat tans bekend staan as die Hatfield Christian Centre. In daardie dae was hulle nog 'n Baptiste gemeente en het 'n visie gehad om 'n gemeente in elkeen van die vier windrigtings tot stand te bring. Hulle visie het egter later verander in een waar almal onder een dak bly en so word Joep toe 'n Hatfield leraar saam met Neville Norden.

Op 'n dag ontvang Joep toestemming om 'n gemeente in die weste te gaan begin en Januarie 1984 word die Deo Gloria Baptiste gemeente gestig!

Die eerste byeenkoms het in Joep se sitkamer plaas gevind met 18 mense teenwoordig, waarvan 16 lede was. Die aanddienste het die vorm van 'n koffiekroeg, met lampe en tafeltjies aangeneem, en tydens die vakansies was die musiekgroep soms meer in getal as die hele gemeente!

Dit was 'n klein, arm gemeente wat moes rondspring tussen aanbiddingslokale. Van die plekke waar hulle moes aanbid was onder andere: 'n Katolieke skoolsaal, 'n boksgimnasium (motorhuis) in 'n erf en 'n teater waar hulle elke eerste Sondag van die maand letterlik in 'n drukkery, tussen ink en masjiene moes diens hou.

Die HERE is getrou en deur al hierdie sukkel dae het HY wonderbaarlik aan Joep en sy gesin voorsien. Soveel so, dat hy 'n verband van R71 000 in 8 en 'n half jaar afbetaal het en gereeld op bonatuurlike maniere geld ontvang het vir welverdiende vakansies. Die HERE het toe reeds aan die gemeente die pragtige belofte gegee wat ons nou in besit neem en in vervulling sien kom, naamlik:

1 Kronieke 17: 9: "en EK sal vir my volk Israel 'n plek bestel en hom plant, dat hy op sy eie plek kan woon en nie langer verontrus word nie. En kwaaddoeners sal hom nie meer mishandel soos vroeer nie."

Jesaja 14:1: "Want die HERE sal Hom oor Jakob

ontferm, en HY sal Israel nog verkies en hulle in hul land laat vestig; en die vreemdeling sal hom by hulle voeg, en hulle sal hul aansluit by die huis van Jakob."

In 1986 het Neville, 'n voormalige mnr. Suid Afrika en oud kollega van Joep, 'n gemeente in die middestad begin. Hulle het so tussen die Cinerama en die Transvalia Teater rond gesprong en uiteindelik in die teater, wat ons onlangs ontruim het, vastigheid gevind.

Die HERE het aan Deo Gloria 'n WOORD gegee dat mense vanuit alle rigtings na die gemeente gaan kom en die gemeente dus sentraal sal wees. Die vraag ontstaan toe of Deo Gloria uit Wesmoot na die stad moes verhuis, of nie.

Op 'n dag het die groot trek van Lewende Woord gemeente na die WNNR se omgewing begin. Een van die eerste dinge wat Neville daar begin het, was 'n Bybelskool. en raai net wie het klas gegee? Ja, ons eie en enigste Joep! Met die trekkery gee Neville toe ook sommer vir die Deo Glorianers op 'n praktiese wyse 'n antwoord op die vraag wat hulle so gepla het.

Hy het namens Deo Gloria aansoek gedoen om die gebruik van die Transvalia Teater en hulle 'n belaglike bedrag aangebied, wat hulle net deur die werking van die HEILIGE GEES aanvaar het. Februarie '91 begin die wiede rol!

Om te oorleef in die teater, moes Deo Gloria se inkomste die eerste maand al verdubbel en dit het! Hulle kon die R2 000 vir die registrasie van die huur betaal en R5 000 in die bank oorhou. Stadig maar seker het die Deo Glorianers die teater oorgeneem, eerste die winkel langs die teater, waar Neville destyds 'n Bybelskool gehad het. Daarna het ons die voorportaal van die teater betrek en toe uiteindelik, op 1 Mei 1991, die grote teater!

In Lewende Woord se Bybelskool het Joep 'n klomp van die gemeentelede, wat ons tans ken, ontmoet en Deo Gloria het begin groei. Meer en meer mense het kom rus vind in die liefdevolle kringe van 'n hegte familie. Sommiges is reeds lang gelede deur die HERE gewaarsku dat hulle hier sou inskakel. So het Sid Weideman en Joep op 'n dag in 1975 saam gebid en 'n Woord van die HERE ontvang dat die oue die jonge gaan dien... die HERE het Woord gehou en Sid en Sally by ons gevoeg, waaroor ons baie bly is... En so het die gemeente, soos ons hom vandag

ken. begin.

Drie jaar later, op 1 Mei 1994 ontvang ons toe uiteindelik, na 'n hofgeveg wat tot Kenia se koerante gehaal het, ons eie tuiste, wat die HERE so lank terug al aan ons belowe het.

Die Deo Gloria Baptiste Kerk is 'n Afrikaanse gemeente in die Transvaalse Baptiste Assosiasie, wat deel is van die Baptiste Unie van Suid Afrika.

Die HERE het baie vroeg in die geskiedenis van ons gemeente al begin om ons te seën met leiers wat 'n visie het vir verhoudinge, o.a. die Vorsters, die Wilkense, Van Rensburgs en die Van Collers, Maxie en baie ander, wat al 'n lang pad getrou saam help dra. Daar was soms storms wat die gemeente swaar tye laat beleef het, maar deur dit alles het die verhoudinge fantasties gebly en kon die probleme oorbrug word.

Eendag was daar 'n gemeente wat baie na aan die HERE se hart gele het, 'n gemeente vol liefde en omgee vir eensames, afvlerkies en gebroekenes. Op 'n mooi dag se die HERE vir die gemeente dat HY vir hulle 'n Titus gaan stuur, 'n groot man met 'n klein hart en 'n visie vir die platgetraptes. Intussen was daardie jongman eers op pad om 'n Anglikaanse priester te word, wat 'n wierrook bal rondswaai en in Latyns prewel, waarna hy toe besluit het om op 'n boot te gaan werk... Maar die HERE het ander planne gehad en toe die tyd reg is, stuur hy die jongman as die beloofde Titus na SY gemeente. Tot vandag toe is die jongman nog by die gemeente en swaai hy sy vrou rond i.p.v. die wierrook bal en werk hy op 'n kitaar en nie 'n skip nie... en ook op baie van sy vriende se senuwees. Ja, jy't reggeraai, die Titus wat die HERE na die gemeente gestuur het is niemand anders nie as ons eie, geliefde Kevin van Rensburg!

Die afvlerkies waarvoor die HERE ons gemeente in die lewe geroep het stroom steeds in en verdien spesiale behandeling, waarvoor die beradingskliniek geskep is. Claudia het ons kom uithelp en 'n hele, bedrywige bediening ontgin, wat sy baie suksesvol, saam met die HERE, hanteer. Die gemeente is baie dankbaar vir haar groot bydrae!

Kort voordat die HERE hom vir HOMSELF opgeëis het, het Oom Kiki van Rensburg, Tannie Mary se oorlede man, tydens interessie 'n visie gehad van 'n vrugteboom vol vrugte en al die vrugte aan die boom was die mense van ons gemeente.

Vandag is ons al oor 'n honderd en vyftig gemeentede en het baie van die HERE se beloftes al tot vervulling gekom en baie nuwe beloftes intussen bygekome. Ons sit nou hier in ons eie mooi kerkgebou en dink oor al hierdie dinge na. Wanneer ons oë na die gebrandskilderde vensters dwaal en ons sien die inskripsie op die een helder geel blok, met die son wat deur breek en die woorde in 'n sagte gloed omhul, dan roep ons harte saam: "SOLI DEO GLORIA!"

Program:

Opening deur die Dansgroep.

Verwelkoming deur ds. J.M.J. de Wit.

Lofprysing deur die Dansgroep en gemeente.

Sang deur Pierre en Pauli.

Aanbidding deur Dansgroep en gemeente.

Sang deur Eureka van der Merwe.

Gelukwensings deur gassprekers:

1. Ds. Trevor Swart, (Vise - president van die Baptiste Unie van Suid Afrika).
2. Ds. George Beetge, (Leraar van die Arcadia N.G. Gemeente, voormalige leraar van die Meintjieskop N.G. Gemeente).
3. Erich Raubenheimer, (Vriend van gemeente).
4. Pastoor Neville Norden, (Leraar van Lewende Woord gemeente.)

Verdaag na kerksaal vir feestelikhede.

Seremonie Meester: Jonathan Kent.

BYLAAG 11 : Deo Gloria Baptiste Kerk, inligtingsbrief

Gemeente-aktiwiteite

Eredienste

Sondag: 10 vm

Sondag: 6 nm

Kinderkerk

Tydens oggenddiens. Gr 0-7

Albert & Thea van der Hoogt

Tel: 542 4277

Gemeente Biduur

Vrydag: 7:30 nm

Selgroepe

Woensdae & Donderdae: 7:30 nm

Evangelisasie

Vrydag: 7:30 nm

Berading: Bevryding & Innerlike genesing:

Maandae tot Donderdae

Kontak Kerkkantoor vir afspraak:

Tel:323 4300

Musiek en Deo Gloria Talent

Maandag:6:30 Dinsdag:3nm: Kerk

Pierre & Pauli van Niekerk

Tel:323 4307 Sel:0829677443

Callanetics

Maandae, Dinsdae & Donderdae

5:30 nm: Corrie Skinner

Tel:325 7846(h) 322 1692(w)

Finansies.

Anton v Coller. Tel: 326 0948(h)

Kerk rek no: 000 215 139

Tak no: 32-33-45

Volkskas.Pta.

Selgroepe

Corrie Skinner

Arcadia: Tel: 325 7846 (h)322 1692 (w)

Jock & Liz Camarinha

Kerk: Tel: 346 5237

Jozef & Elaine Notnagel

Kerk: Tel: 333 8481

Hennie & Amanda de Bruin

Capitalpark: Tel: 325 4491

Len & Ansie du Plooy

Capitalpark: Tel: 323 5541

Baksteen & Isabel Coetzee (Jeug)

Arcadia: Sel: 083 560 2250

Petrus & Mariana Vorster

Wonderboom Suid: Tel: 379 8474

Richard & Yolanda Coetsee

Waverley: Tel: 332 2617

Pierre & Pauli van Niekerk

Aanbiddingspan: Tel: 0829677443

Leraarspaar

Joep & Daleen de Wit: Tel: 329 0813

Flower str 352 Capitalpark

DEO GLORIA

BAPTISTE KERK

Tel: 323 4300

"Die gemeente in die hart van die stad met die stad op sy hart"

"n Vader vir weeskinders en n beskermers van die rug van weduwees is God in sy heilige woning. God laat eensames in n huisgesin woon.

Ps 68:6,7

BESTE VRIEND / VRIENDIN

Ons is baie bly dat jy ons besoek het om saam met ons die Here te aanbid.

Jy sal opmerk dat ons aanbidding op 'n heel spontane en informele wyse gekied.

Die blaadjie word aan jou gegee om jou in te lig aangaande ons onderlinge byeenkomste.

Indien jy sou belangstel in verdere inligting aangaande enige spesifieke saak, soos berading, of 'n besoek tuis, of slegs 'n behoefte het dat iemand saam met jou bid, vul gerus die meegaande kaartjie in.

Ons sal jou graag met die Liefde van JESUS wil bedien.

Nogmaals Baie Welkom! Ons vertrou dat jy die diens saam met ons sal geniet, en duidelik tuis roel.

LIEFDE IN JESUS !!!

ONS GLO IN!!

Saam met die Christelike Kerke van al die eeue heen, bely ons:

Ek glo in God die Vader, die Almagtige, die Skepper van hemel en aarde;

en in Jesus Christus, sy eniggebore Seun, onse Here; wat ontvang is van die Heilige Gees, gebore uit die maagd Maria;

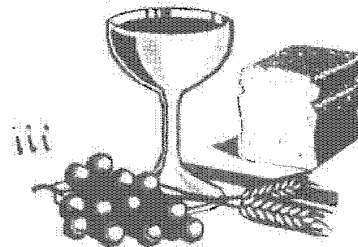
wat gely het onder Pontius Pilatus, gekruisig is, gesterf het en begrawe is en neergedaal het na die hel;

wat op die derde dag weer opgestaan het uit die dood;

opgevaar het na die hemel en sit aan die regterhand van God, die Almagtige Vader, waarvandaan Hy sal kom om die lewendes en dooies te oordeel,

Ek glo in die Heilige Gees:

ek glo aan die heilige, algemene, Christelike Kerk, die gemeenskap van die heiliges; die vergewing van sondes; die opstanding van die liggaam en 'n ewige lewe.

WAAROM...

DOOP ONS GELOWIGES ?

"Gaan dan heen, maak dissipels van alle nasies, en doop hulle in die Naam van die Vader en die Seun en die Heilige Gees;..." Mat 28:19

"Hy wat glo en hom laat doop, sal gered word;..." Mark 16:16

HEF ONS HANDE OP ?

"Hef julle hande op na die Heiligdom en loof die Here;..." Ps 134:2

"So sal Ek U prys my lewe lank, in U Naam my hande ophief;..." Ps 63:5

KLAP ONS HANDE ?

"Alle volke, klap met die hande; juig tot eer van God met 'n stem van gejubel;..." Ps 47:2

SING ONS IN TALE ?

"Ek sal met die Gees psalms sing en ek sal met die verstand psalms sing;..."

1 Kor 14:15(b)

LÊ ONS VIR MENSE HANDE OP ?

"Op siekes sal hulle hande lê en hulle sal gesond word;..." Mat 16:18

"Nadat Paulus vir hulle die hande opgelê het, het die Heilige Gees op hulle gekom;..." Hand 19:6

PROFETEER ONS ?

"Beywer julle met die oog op geestelike gewese, maar veral om te profeteer" 1 Kor 14:1

KOM ONS IN HUISE BYMEKAAR ?

"En dag vir dag het hulle eendragtig volhard in die tempel en van huis tot huis brood gebreek;..." Hand 2:46

GEE ONS TIENDES ?

"Bring die hele tiende na die skathuis, sodat daar spys in My huis kan wees" Mal 3:10

BYLAAG 12 : Brief history of Manna

A. BRIEF HISTORY OF MANNA

On 11th September 1983, five couples met with Allan and Charl Watt to hear Allan share his vision and calling to start a local church in the Wierda Park area. They were Arthur & Felicity Champkins, Jack & Val Viljoen, Murray & Sandra Gibson, Joe & Rykie Nijkamp, Ian & Marion Moore. A week later a sixth couple joined them - Walter & Leny Cox. It was Allan's conviction that a church was needed in this area. They met twice more to pray and seek God's guidance for such a work. Two public meetings were then held to inform interested people. Approximately 50 attended each. Many were happy to be part of the new work, as they too had felt the need for a church in the area.

Our first official service was held on 6th November 1983 at 312 Theuns van Niekerk Street (the house rented by the Watts). A total of about 60 adults and 15 children were present. The following Sunday about 89 folk attended. However, gradually the "*curious* and *cautious*" withdrew, leaving only the "**committed**". And it was that committed group that worked hard to build up the church and its ministries.

From the beginning we met on Wednesday nights for Bible study and there was a ladies' fellowship meeting on Thursday mornings. Each Sunday we had a picnic lunch or braai together at one of our homes. This helped build relationships. Gradually the frequency of these picnics decreased. In February 1984 an early morning Saturday prayer meeting was started. Round about this time a small music group was put together to accompany the singing on Sundays. In March that year a mid-week men's meeting was started, a Friday youth group and a second ladies' fellowship.

Our first "Evangelism Explosion 3" programme was run in April in combination with the Pentecostal Holiness Church in Valhalla and was led by Allan. In May the same year a properly formed Sunday School was started with 5 teachers. A weekly bulletin for news and notices was begun that September, but was replaced by a monthly magazine in June, 1985, which ran for about 3 years.

After meeting in Allan's rented home for a year, we moved, in October 1984, to meeting in the Springvale Primary School hall. The following week, at a general meeting of the church, the proposed constitution was accepted and Manna became a legally constituted body affiliated to the **Baptist Union of Southern Africa**.

Over the first weekend in November, a retreat was held for evaluation, planning and discussion. A temporary Executive of 5 was elected to assist Allan with the administration of church matters and some ministry groups were appointed. At the Sunday service 39 membership certificates were handed out to our first group of official members. The following year, 1985, a tape library was started, two home groups replaced the men's meeting and a 3rd ladies' meeting was commenced. The Young People in God's Service (Y.-P.I.G.S.) had a successful weekend camp.

At the beginning of May we were accepted as members of the Baptist Northern Association. Also that month, two elders were appointed to serve with Allan as our leadership team. A year and a half later, in December 1986, the first 4 deacons were appointed.

Since the beginning, the tithes and offerings have been sufficient to support Allan and his family, and the running of the church activities. Later, we were also able to meet the financial needs of the needy.

In October 1987 the Watts moved into the house at 302 Basson Street, Raslouw, which Manna was buying. In May 1988 the deposit on the bond loan was paid and the property became registered in the name of "Manna Ministries & Assembly". The property belongs to the Manna church family. The price of the property was R128,000.00 and its size is 2,5 hectares.

After waiting for 2 years, we submitted plans for a church building on our property. In the first quarter of 1992 the plans were finally passed and building was started in February. This was done by the members themselves on Saturdays, so it took a long time - almost 3 years. The money for the building was not available at the beginning, but as it was needed, God supplied and we did not go into debt at all -- Praise God! The building was completed in November 1994. On the 19th November, 1994 we held the glorious opening and dedication to God of our beautiful building (Church Hall).

In August of 1994, the Holy Spirit began to bring Father's wonderful refreshing to our people. Many have been touched and changed by His presence and some with physical manifestations. A 'Catch the Fire' service, which met every Wednesday evening, was started in March 1995. This was later discontinued and restarted as an Interdenominational meeting.

At present our church is undergoing the transition from the traditional programme based church to a home cell based church, which means that the home groups are the focus of most activities and ministry.

Over the years of our existence we have had a number of resignations due to disagreements and differing visions, but our membership has slowly continued to grow numerically.

Leon Kotze, our Youth Pastor, came onto full time staff in August 1996. In January 1997, Pastor David & Shirley Burgess joined the pastoral team. (David heads up the Home Group Ministry and is facilitating the transition to a Cell Based Church Structure). In 1997 Ralph & Desiree Stafford joined the staff on a part-time basis (Responsible for Music & Alpha). Arant Molekoa joined the staff as trainee pastor towards the end of 1997.

We have two secretaries serving the Church, they are Charl Watt and Trish Muller.

The church held its first Missions Conference in November 1997, and established the "Missions Faith Promise" system for raising money for missions.

In January, 1998, a Bible School was started using the Christian Life Training Course (CLTC). The goal for 1998 is to grow the church of Jesus both spiritually and numerically with out-reaches into Heuweloord and then on to other areas.

BYLAAG 13 : South African sensus 1996, table 1

Ds de Witt (012) 323-4300

Sheet1

**Statistics South Africa
 South African Census 96**
**Table 1
 Religion
 for Weighted Person**

Church	Number	%
01 Dutch reformed church family	3527075	8.86
02 Reformed churches	188792	0.47
03 Hervormers	173021	0.43
04 Anglican church	1476031	3.71
05 Church of england in sa	123971	0.31
06 International fellowship of christian	38977	0.09
07 Methodist churches of southern af	2711136	6.81
08 Presbyterian churches	645681	1.62
09 United congregational church of sa	344098	0.86
10 Lutheran church of southern africa	1034201	2.60
11 Roman catholic church	3372493	8.47
12 Apostolic faith mission of sa	1124066	2.82
13 Other apostolic churches	3077787	7.73
14 Baptist churches of southern africa	299900	0.75
15 Pinkster protestante kerk	68270	0.17
16 Afrikaanse protestante kerk	24642	0.06
17 Full gospel church of god in southe	237759	0.60
18 Greek Orthodox	19841	0.05
19 Church of christ of latter day saints	9759	0.02
20 Other pentecostal churches	53071	0.13
21 Salvation army united church	49093	0.12
22 Sevent-day adventist church	91802	0.23
23 New apopstolic church	208966	0.52
24 Assemblies of god of sa	293592	0.74
25 St engenas zion christian church	12900	0.03
26 Zion christian church	3854898	9.68
27 (1) bandla lama nazaretha	454760	1.14
28 African methodist episcopal church	291119	0.73
29 St john's apostolic church	217605	0.55
30 International pentocost church	137819	0.35
31 Other african independant churche	229038	0.58
32 Other christian churches	1261856	3.17
33 African traditional belief	17085	0.04
34 Jewish faith/hebrew	68058	0.17
35 Buddhism	2082	0.01
36 Taost	5133	0.01
37 Confucian	585	0.00
38 Hindu faith	537428	1.35
39 Muslim faith	553585	1.39
40 Bahais	2264	0.01
41 Creative Thought	3372	0.01
42 New age	168783	0.42
43 Other non-christian religions	1853	0.00
44 Other methodist churches	97513	0.24
45 Other presbyterian churches	81255	0.20

Sheet1

46 Other congregational churches	85770	0.22
47 Other lutheran churches	16992	0.04
48 Other catholic churches	54032	0.14
49 Other baptist churches	139781	0.35
50 Other pentecostal churches	340444	0.86
51 Other orthodox churches	13823	0.03
52 Other (seventh day) adventist chur	74599	0.19
53 Other african apostolic churches	12700	0.03
54 Other assemblies	75188	0.19
55 Other zionist churches	2136728	5.37
56 Other zionist churches	22530	0.06
57 Christian scientist	2058	0.01
58 Christian centres	98325	0.25
59 Ethiopian type churches	474255	1.19
60 Ethnic churches	35524	0.09
61 Other evangelical churches	638411	1.60
62 Other charismatic churches	8820	0.02
63 No religion	4638897	11.65
64 Refused	132528	0.33
00 Other	1744152	4.38
99 Not stated	1870026	4.70
Total	39806598	100.00
		200.00

Created on 11/12/98

Space-Time Research Web page: www.str.com.au

Space-Time Research Online support: support@str.com.au

SuperCROSS. Copyright © 1993-1998 Space Time Research Pty Ltd. All rights reserved.